

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Rungsted Gymnasium

1900 - 2000

Rungsted Gymnasium

1900-2000

Redaktion

Leo Bresson (ansvh.) og Nils Otto Steen

Research

Tyge Woetmann Nielsen

Billeder

Per Søgård Rasmussen

Tilrettelæggelse

Leo Bresson og Jan Dupont, Reklamehuset A/S

Sats

Reklamehuset A/S

Sat i Palatino og Arrow Bold

Tryk

Reklamehuset A/S

Papir: 150 gr. Multiart Silk

Omslag: 240 gr. Chromocard

Copyright © 2000 Rungsted Gymnasium

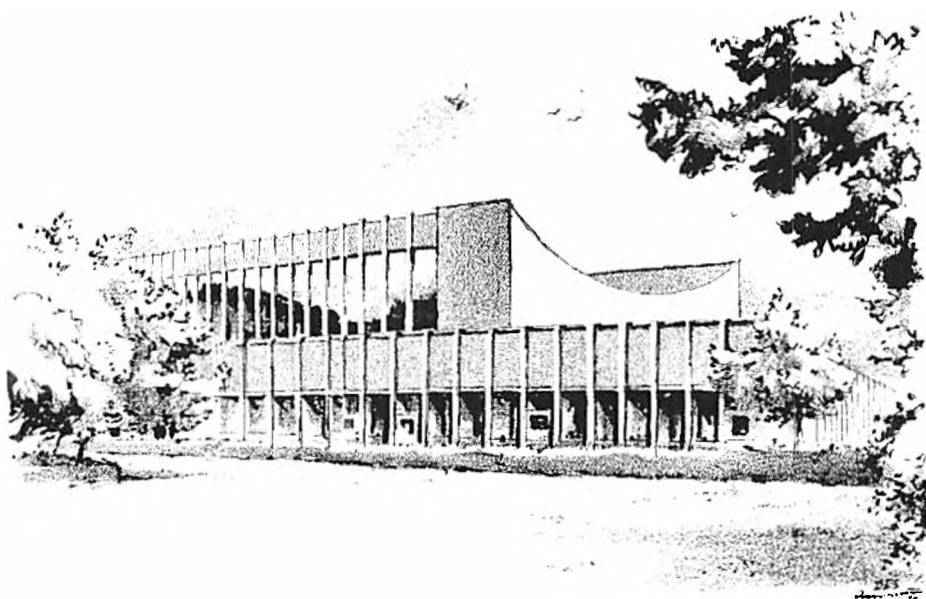
ISBN 87-98 80 58-0-0

Vi takker for den økonomiske støtte til udgivelsen fra

Undervisningsministeriet, tips/lotto-midlerne · Frederiksborg Amt · Hørsholm Kommune
Rungsted-Samfundet · Rungsted private Realskole · Tuborgfondet · Hørsholm Bog & Idé
Team Travel A/S · Gormsens El-service I/S · J. Brillgaard-Pedersen, VVS-installatør
Dalgaard Super Marked · Den Blå Avis A/S · Reklamehuset A/S

Rungsted Gymnasium

1900 - 2000

Indhold

Forord

Skolehistorie

På sporet af den tabte tid	7
Thorkild Ruby	61
En moderne skole i en moderne kommune	69
Rungsted Statsskole – oplevet som elev og lærer	73
Nord for København	89
En enkelt til Rungsted	93
Rungsted-Samfundet	99
Fra Rektorvælde til Demokrati	103

3 stærke piger

Skoleerindringer i utide	109
Flinkeskolen i 1950'erne	117
Dengang skinnede solen da altid	125

Drenge og piger

Tipsklubben på Rungsted Gymnasium	129
Kællingeklubben	133

Den akademiske og kreative skole

Individualisme i 90'erne	135
Musik er liv	155
Lysets Tøven	159
Almen dannelse eller party-kultur	171

Efterord

Forord

På sporet af den tabte tid. Sådan må det være når man skriver skolehistorie. Jeg takker min kollega, lektor Tyge Woetmann Nielsen for arbejdet med at gennemse Rungsted Gymnasiums arkivalier der opbevares i Landsarkivet, og skolens årsskrifter som vi selv tager vare på. Herfra har han med historikerens sikre sans for det væsentlige gjort notater og taget kopier af interessant materiale til brug for min kortfattede – og højst ufuldstændige – skildring af Statsskolens historie. Ja, sådan kaldes Rungsted Gymnasium stadig her på enen.

Men her ved skolens 100-års jubilæum i det nye årtusendes første år er vi også på sporet af den kommende tid. Min kollega og medredaktør, lektor Nils Otto Steen takker jeg ikke blot for vores inspirerende samarbejde om udgivelsen, men også for at vi med dette jubilæumsskrift viser hvordan vi på Rungsted Gymnasium fører gymnasiets århundredgamle tradition for høj uddannelsesmæssig kvalitet med ind i det 21. århundrede.

Vi ønsker fortsat at skrive skolehistorie på Rungsted Gymnasium.

Og så takker jeg også min kollega, lektor Per Søgård Rasmussen for det store arbejde med at redigere billedstoffet. Med sine høje krav til billedmæssig kvalitet har han gjort vores jubilæumsskrift til et overbevisende udtryk for at vi her i det nye årtusinde lever lige så meget i en billedkultur som i en skriftkultur.

af Leo Bresson

*Skolens grundlægger
Einar Skovgaard-Petersen
var født i 1869 og døde
i 1942.*

*Han var både cand.theol.
og cand.mag. i historie og
fransk.*

På sporet af den tabte tid

Vores mindste begær, skønt enestående som en musikalsk akkord, bærer i sig de grundlæggende toner, som hele vores liv er bygget på.

Marcel Proust

Det er *min* skole – sådan har E. Skovgaard-Petersen utvivlsomt tænkt da han gik af som rektor i 1939. Og sådan har han tænkt med endnu større ret i 1920 da han solgte sit livsværk til staten og blev statsansat rektor for sin egen skole. Hans næsten 40 år som skoleleder blev således delt i to lige store perioder, grundlæggerens 20 år og administratorens næste 19 år. Hvornår han var lykkeligst, kan vi kun gætte på. Formodentlig stod den 5. september 1900 særligt lysende i hans erindring.

Den 5. Septbr. 1900 fandt saa den egentlige Indvielse af Skolen Sted under festlige Former i Overværelse af Elevernes Forældre, Egnens Embedsmænd og øvrige Honoratiores, Kultusminister Bjerre og Undervisningsinspektionen for de lærde Skoler, samt enkelte indbudte blandt Slægt og Venner. En Kantate forfattet dels af min ældste Broder, som var Præst, dels af min gamle Ven fra Skoleaarene O. Thune-Jacobsen, nu Dr.theol. og Viceprovst paa Regensen, blev afsunget, og Taler blev holdt af Sognepræsten i Hørsholm Johs. Friis og mig.

Og dermed begyndte Rungsted Kostskole sit Levnedsløb.

Sådan beskriver skolens dynamiske grundlægger den store dag i skolens første og indtil nu eneste jubilæumsskrift, Rungstedbogen 1925, der blev udgivet af foreningen af gamle elever, Rungsted Kostskoles Samfund – som stadig eksisterer, i dag under navnet Rungsted-Samfundet.

Egentlig var det ham lidt imod at skulle skrive om skolens historie. Det krævede stor selvovertindelse, for han mente at et spand af 25 år var så kort en periode at der ikke var nogen anledning til at opholde sig ved det - og han ønskede ikke at blive mistænkt for at ville afbrænde jubilæumsrøgelser for en sådan 25-årig ungersvend, endsige for sig selv.

Heldigvis fortæller han alligevel løs om hvad der fik ham til at bygge en helt ny skole på Vallerød Bymark i Hørsholm Sogn.

I uddrag er historien denne:

I Sommeren 1894 var jeg blevet theologisk Kandidat. Men jeg følte stærkt i mig Kaldet til at gaa Skolevejen. Min Rektor i Borgerdydsskolen paa Christianshavn, Prof. Johs. Helms, havde jeg hørt sige, at theologiske Kandidater efter hans Mening egentlig ofte havde vist sig bedre egnede for Lærer-virksomhed end andre universitetsuddannede; uden iøvrigt at turde afkræfte dette Udsagn maa jeg dog sige, at Autoriteterne, der dengang gav Skoler Statsanerkendelse og meddelte Eksamensret til Lederne, mere og mere var blevene tilbøjelige til at kræve en Skoleembedseksamen af dem, der stræbte efter at opnaa Rettigheder for den Skole, de vilde forestaa. Følgelig stod det mig klart, at jeg maatte indrette mit Bestik under Hensyn til disse Krav og straks give mig i Kast med en saavel theoretisk som praktisk Uddannelse med det Maal for Øje at blive Lærer og maaske engang komme til at lede en "lærd Skole", som det dengang almindelig kaldtes. Thi at begynde en Livsgerning uden formelt at have Papirerne i orden, saa at der skulde bygges paa Haab om idelige Dispensationer, har altid været mig inderligt imod. Jeg besluttede derfor at blive cand.mag. og valgte Historie og Fransk som Fag til Skoleembedseksamen.

Den unge theologiske kandidat, han var midt i tyverne, tog så til Frankrig på dannelsesrejse. Han studerede ved Sorbonne, gik på museer og kunstsamlinger, rejste rundt i Sydfrankrig. Og så var han endelig parat til sin skolegerning. I århundredets sidste fem år var han lærer på Gammelholms Latin- og Realskole – og tillige en tid på handelsskole og de kommunale fortsættelseskursus – mens han færdiggjorde sin skoleembedseksamen. Det skete i forsommeren 1899. Året efter havde han grundlagt sin egen skole og kunne tage de første nye bygninger i brug. Godt gået Einar!

I de Aar, der gik forud, havde jeg omgaaedes med Tanken om at oprette en Latinskole, men den skulde da tillige være en Kostskole. Det forekom mig nemlig, at en Skole netop af denne Form vilde komme mine Interesser og Evner nærmest. Det rette Sted for en saadan Skole var jo selvfølgelig ude paa Landet, men det var ingenlunde nogen let Sag at finde "Stedet", ligesom det jo ogsaa maatte betænkes, at der vilde kræves mange Penge til at begynde et saadant Foretagende. Ved Aarhundredskiftet fandtes der af private Latin-Kostskoler den i Birkerød og den nylig oprettede i Marselisborg ved Aarhus; paa Sjælland fandtes desuden de gamle kendte Kostskoler i Sorø og Herlufsholm. Længe vaklede jeg mellem et Sted paa Fyn og Rungsted-Hørsholm Egnen.

Rungsted blev valgt af flere grunde. Skovgaard-Petersen kendte den smukke egn fra barnsben, og nu var Kystbanen netop åbnet et par år forinden. Han så tydeligt udviklingsmulighederne for sig. Københavns nærhed ville gøre det lettere at skaffe kvalificerede lærerkræfter, og kosteleverne der måske hørte hjemme i "de fjernere landsdele" kunne nyde godt af de "dannelseskilder, en stor by som København just indeholder."

I Slutningen af 1899 blev saa det nødvendige Jordareal købt af en Gaardejerske i Vallerød, og samtidig sikredes til samme Pris Forkøbsret til mere Jord, om det skulde blive nødvendigt senere at foretage en Udvidelse af Skolens Terrain.

På det tidspunkt var Skovgaard-Petersen ikke selv velhavende, så visionen om den fuldt udbyggede kostskole måtte realiseres i etaper.

En skole i vækst.

Tilslidst bestemtes det kun at begynde med Opførelse af den egentlige Skolebygning samt et Gymnastikhus, saa maatte Resten vente til senere, om Forholdene kunde opmuntre dertil.

Da det altsaa, som det fremgaar heraf, havde været nødvendigt at udskyde Opførelsen af den Bygning, som skulde rumme Bolig for Kostgængerne og Økonomien og desuden mit private Hjem, saa var der ikke andet at gøre end snarest at se sig om efter en Villa, som ikke maatte ligge for langt fra Skolen; den fandtes til alt Held ogsaa, og saaledes blev den store rummelige Villa "Rungstedhøj" det første Hjemsted for Kostskoleafdelingen.

I Begyndelsen af Sommerferien 1900 holdt jeg Bryllup med Frk. Daisy Krarup, og paa en vidunderlig skøn Sommerdag holdt vi vort Indtog i vort hyggelige, nye Hjem, vi havde faaet indrettet i "Rungstedhøj", glade og forhaabningsfulde med Hensyn til Fremtiden, selv om vi jo nok anede, at der vilde stilles store Krav til os, naar vi i den kommende Tid skulle være Opdragere for de Drengene, som Hjemmene maatte betro os, og at der paa vore Skuldre vilde komme til at hvile et tungt Ansvar til mange Sider.

Herefter gør Skovgaard-Petersen rede for sit skole- og opdragelsessyn. Det aftvinger respekt med sine klare holdninger og formuleringer. Han vidste hvad han ville med sin pædagogik. Omgangsformerne mellem lærere og elever er anderledes i dag, meget anderledes, men grundlaget bør være det samme:

Det sødladne har aldrig ligget for min Hustru og mig; selv om vi selvfølgelig gerne vilde have, at Drengene skulde vise Tillid og Fortrolighed overfor os, saa har vi altid søgt at gennemføre den Regel, som jeg ofte senere har anbefalet unge Lærere, vel at søge at vinde de unges Venskab, hvilket i sig selv ikke er saa vanskeligt, hvis man slaar af paa de Krav, man bør stille til dem og sig selv; men Vejen til at komme i det rette personlige Forhold til dem bør være den, at man først og fremmest erhverver sig de unges Agtelse og Respekt ved et pligttro Arbejde baade med andre, men ogsaa med sig selv, thi først derved er det sundeste Grundlag lagt for Forholdet mellem de to Parter; men saa kommer det iøvrigt selvfølgelig ogsaa an paa, om Læreren træffer retfærdige Afgørelser og viser Evner og Lyst til at forstaa de unges Tankegang og Følelsesliv. Undertiden kan man træffe en Lærertype, som ved idelig og utidig Eftergivenesshed paa en bekvem Maade stræber efter at opnaa Elevernes Gunst; den Type ynder jeg nu ikke.

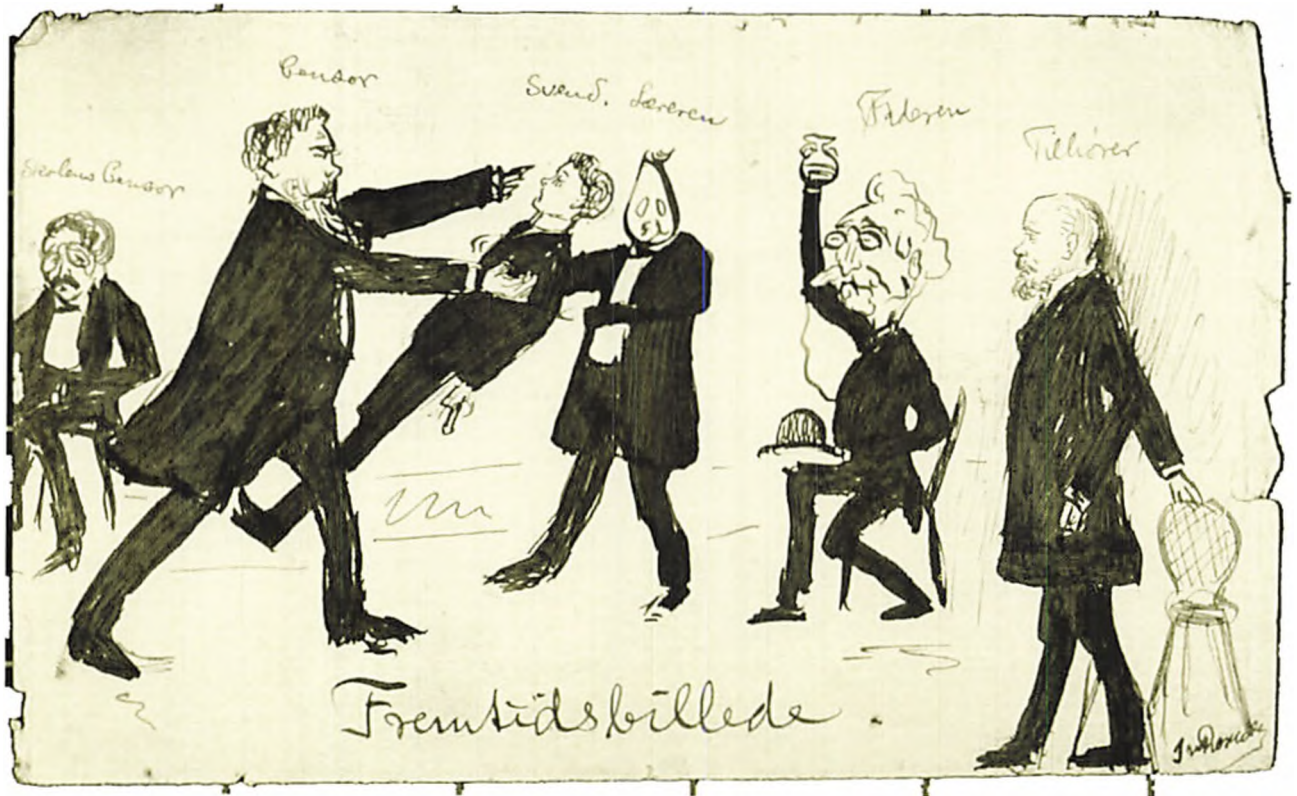
Hvem af os gamle Elever fra Skolen i Rungsted husker de første Tanker, vi gjorde os om vor nye Rektor, eller – som det hed i min Tid – Skolebestyreren? Og hvor mange af os gamle Kostgængere har i vor Elevtid gjort os Tanker om Oprindelsen af de Kræfter, der skabte Skolen, udformede Planerne for hele Virksomheden, bragte disse Planer til Virkelighed og holdt alle Skolens smaa og store Hjul igang igennem de forløbne Aar, ja, mere end det, føjede Hjul til Hjul, byggede videre og skabte det, der nu staaer som et storslaaet Resultat af sin Skabers og Leders Livsarbejde: Rungsted Statsskole?

Jeg tror, ærlig talt, ikke vi Drengene tænkte saa dybt over Sagerne. For Størstedelen af os var Skolebestyreren den øverste Myndighed i alle Sager – lovgivende, dømmende og udøvende Myndigheder samlet i een Person, hvem vi iagttog med respektfulde og opmærksomme Øjne, de samme som vi efter at være blevet ”rigtige” Borgere i Samfundet rettede mod dennes Myndigheder for at regne ud, hvad de nu pønsede paa for at drille os. Saa var Skolebestyreren selvfølgelig Læreren, og som saadan nøje bedømt med Henblik paa hvor meget eller lidt vi skulde forberede os i hans Fag, ganske som de andre Lærere, kun at der stod mere Respekt af hans Person, Højesteret, med hvilken man gør klogt i at staa sig godt.

Ved Siden heraf kom vi Kostgængere i Kontakt med Skolebestyreren ved andre Lejligheder, navnlig efter at vi var naaet op i de højere Klasser, der svarer til de nuværende Gymnasielklasser. Det er de Aftener jeg tænker paa, og de var mange i Skoleaarets Løb, hvor ”Bestyreren” aabnede sit private Hjem for os. Efter nogen Trængsel ved Døren foruarsaget ved, at hver især generede sig for at gaa først, kom vi ind i Stuerne, hilste paa

**En elev
skildrer
Skovgaard-
Petersen**

"Fruen", og blev omsider bænkedede – ofte med en af "Bestyreren"s Cigarer, og det kan undertiden være at Samtalen gik lidt trevnt til at begynde med, den kom dog ret hurtigt i Gang. Saa diskuteredes Dagens Problemer, baa-
 de i og udenfor Skolelivet. Bestyreren søgte at vække vore Interesser for
 allehaande Spørgsmaal, som en Dreng i Reglen kun diskuterede med sine
 bedste Venner blandt Klassekammeraterne. Faa Samfund er vel saa demo-
 kratiske som et Samfund af Drenge, det taales ikke at en enkelt gaar sine
 egne Veje, plejer Særinteresser, han bliver let latterliggjort, dukket, og i
 mange Tilfælde falder han tilføje og hylér med Resten af Banden. Disse
 Aftendiskussioner lagde mangen Spire til senere Debatter os Drenge imel-
 lem, vakte vor Sans for at der eksisterede andet end Dagen i Dag, Lektier-
 ne i Morgen og Hjemrejsen den følgende Lørdag.

Fra skolens arkiv.
 Ukendt årstal.

Rungstedbogen er interessant læsning ikke blot for os med tilknytning til skolen. Den giver et levende indblik i den tids mentalitet og udtryksform. Det var kantaternes tid:

Men naar det skumrer over "Hørsholms Terrasser",
Aftensolen lyser paa det sagnrige Hveen,
Skyerne bygger deres gyldne Paladser –
Gaar vi ned til Højen og den ewaldske Steen;
Sejlerne se vi fra hjemlige Strand
Gaa mod den store, den vinkende Verden.
Hils den og sig, at mens Drengen bli'er Mand,
Samler han Kræfter til Færden.

Sådan slutter første del af indvielseskantaten. Sådan ville vi ikke kunne skrive og synge i dag, hundrede år senere. Men Hven ligger der stadig og lyser os i møde med sine stejle solbeskinnede klinter. Skolens bygninger ligger stadig på Vallerød Banevej – nu er de blot overtaget af Rungsted private Realskole efter Statsskolens flytning til nye bygninger i 1976. Og når man fordyber sig i de gamle årsskrifter, Meddelelser om Rungsted Kostskole – Forberedelses-, Latin- og Realskole, begyndende med skoleåret 1900-1901, bliver den tid pludselig meget levende, og man fornemmer at nok har meget forandret sig i det ydre, men idealet er det samme: at give unge mennesker det bedst mulige grundlag for deres videre uddannelse og for deres hele liv og virke. Eller som det hedder her i år 2000: sikre elevernes bredest mulige kompetenceudvikling, både alment, studiemæssigt, personligt – og socialt.

Men sprogformen er unægtelig anderledes. I det første årsskrift, dækkende skoleåret 1900-1901, står der således om dagligdagen på kostskolen:

SKOLENS PLAN OG VIRKSOMHED.

Skolen er saavel en Forberedelses- som en Latin- og Realskole og optager Drengene fra 7 Aars Alderen dels som skolesøgende Disciple, dels som Kostgængere 3: Disciple, som have deres Hjem hos Skolens Bestyrer i Elevboligen, hvor ogsaa de faste Lærere bo. Kostgængerne ere saaledes under et omhyggeligt og stadigt Tilsyn, og der lægges megen Vægt paa, at de i alle Retninger føle sig under hjemlige Forhold. I Fritiden have de Adgang til Bestyrerens private Værelser, hvor de efter endt Læsning tilbringe Aftenerne og søges beskæftigede paa en fornøjelig og belærende Maade. Saa vidt Vejret tillader det, tilbringe de saa meget af Fritiden som muligt i fri Luft, hvor de ere beskæftigede med forskellige Slags Lege og Spil. I øvrigt er Dagen inddelt efter en ganske bestemt Plan:

Kl. 6 $\frac{1}{2}$ Sommer (7 Vinter) vækkes der.

7²⁰ Morgenmad.

Derefter Frihed til at bevæge sig i fri Luft og til at læse over paa Lektierne.

8⁰⁰ Morgensang.

8⁴⁰—10⁰⁰. De to første Skoletimer.

10⁰⁰—10⁵⁵ Frokost.

10⁵⁵—2²⁰ Skoletimer.

3—3⁰⁰ Middag.

3⁰⁰—5 Friluftssport.

5—5¹⁵ Kaffe.

5¹⁵—7⁴⁵ Lektielæsning.

8 Aftensmad.

Denne plan kunne man allerede læse i indbydelsesskriftet fra foråret 1900 - hvis forside ogsaa er dette skrifs omslagsbillede. Her er tillige synet på skolens opdragende opgave klart beskrevet:

Samtidig med at Friluftssport er en forfriskende Adspredelse i Fritiden, anser Skolen den for et Opdragelsesmiddel af betydelig Værdi for de unges legemlige Udvikling og Karakterdannelse; der vil derfor foruden den almindelige Skolegymnastik, som foregaaer i det særlige Gymnastikhus, daglig blive øvet Spil som Fodbold, Kricket, Langbold o.lign. Ved disse Øvelser vil der altid være et betryggende Tilsyn til Stede.

Idealet er den engelske kostskole som netop på denne tid inspirerede mange danske progressive skolefolk. Den gamle latinske havde ikke haft meget til overs for friluftslivet og sporten. Rungsted Kostskole blev skabt i en ny tids ånd ved indgangen til det århundrede der har dyrket kroppen mere end nogen forudgående tidsalder. I årsskriftet 1908-1909 står det endnu mere markant formuleret:

Den Side af Kostskolelivet, som angaar Sport og Idræt, har Krav paa ikke ringe Grad af Opmærksomhed.

Paa Sportspladserne erhverves nemlig ikke alene den fysiske Styrke, der befordrer Legemets Sundhed og Modstandskraft og saaledes bliver Baggrund for Veloplagthed og Arbejdslyst, men tillige andre vigtige Egenskaber, der bliver medbestemmende ved Karakterdannelsen. Hvor indøves vel bedre Viljen i at føre Herredømmet over Muskler og Nerver, samtidig med at den lærer at bøje sig og indordne sig under Helheden? Og hvor gør man vel bedre den Erfaring, at et Maal kun naaes, naar man ikke viger tilbage for at opbyde paa én Gang alle de tilstedeværende Kræfter? Øjet skærpes og opøves i hurtigt at kunne faa et Overblik, fastholde det og bedømme det, ligesaa ilsoomt maa Beslutning fattes og omsættes i Handling. Og sidst men ikke mindst skulde det vel være paa Sportspladsen, man lærte at føre sin Kamp igennem alene med ridderlige Vaaben og at sænke Klinge for den, der er Modstanderen, hvad enten denne er den overlegne eller underlegne.

Om kostskolelivets opdragende virkning læser man fra og med årsskriftet 1910-1911:

Hver dag er inddelt i bestemte Afsnit vekslende mellem Arbejde og Fritid; samtidig med at Drengene derved indøves – maaske mere end det altid kan ske i private Hjem – i ganske selvfølgelige og faste Arbejdsvaner, udvikles ogsaa under Fritidsbeskæftigelserne sammen med jævnaldrende en Kammeratskabsaand og Fællesskabsfølelse af stor opdragende Værdi. De naturlige, enkle Forhold, der er forbeholdt Livet paa Landet i Sammenligning med Bylivet, afgiver gode Betingelser for at tilfredsstille den Barnenaturens iboende Frihedstrang og skaffe Afløb for dens stadige Virkelyst; derved undgaaes den Kedsomhedsfølelse, som ofte kan bemægtige sig mange Dreng under Byforhold til Skade for hans Karakters rette Udvikling.

Det engelske *gentleman-ideal* betyder også at der lægges vægt på musik- og danseundervisningen. Kostgængerne kunne modtage privatundervisning i klaver- og violinspil, og hveranden vinter tilbydes der undervisning i dans.

Om vinteren blev der holdt foredrag og oplæsninger af indbudte foredragsholdere og skuespillere. Vinteren 1906-1907 bød på foredrag om moderne skydevåben og om "Sønderjydske Nutidstilstande". Og så læste Hr. Skuespiller P. Reumert "Terje Vigen" og "Slaget ved Waterloo". Det var før radioens og fjernsynets tid, det var derfor naturligt at man også inviterede egnens borgere til at overvære sådanne begivenheder i det landlige Rungsted. Måske har Karen Blixen været blandt tilhørerne da den meget unge, næsten jævnaldrende Poul Reumert læste op.

Undervisning og eksamen

Men Rungsted Kostskole var dog først og fremmest en Forberedelses-, Latin- og Realskole. Det var den boglige undervisning der havde den største vægt. Det fremgår også klart af årsskrifterne.

Det er for omfattende at komme ind på de ændringer der skete med det danske gymnasium netop i skolens første år. Som et resultat af det politiske magtskifte i 1901 (kaldet systemskiftet pga. parlamentarismens endelige anerkendelse i praksis) hvor partiet Venstre overtog regeringsmagten fra Højre – der repræsenterede godsejere og det højere borgerskab – kom der en reform i 1903 af de højere uddannelser som indførte den nysproglige linie, så gymnasiet nu bestod af en matematisk-naturvidenskabelig, en klassisk-sproglig og en nysproglig linie. En struktur der holdt sig til helt op i 1960erne, og som egentlig stadig kan siges at være grundstrukturen når bortses fra den særlige klassisk-sproglige linie – som vi endda endnu kan spore i valgfagsstrukturen. Tillige indførtes den 4-årige mellemskole i 1903, og den kunne placeres på gymnasieskolerne således som vi også kendte det indtil 1960erne.

Fra skoleåret 1904-1905 kalder Rungsted Kostskole sig derfor ikke længere blot Forberedelses-, Latin- og Realskole, men tillige Højere Almenskole. Mere omfattende og bredt appellerende kan det ikke blive! Årsskriftet for dette skoleår indledes med en omtale af de nye muligheder:

Skolen er en Forberedelses-, Latin- og Realskole, idet den optager Elever fra tidligste Skolealder – og helst aldeles uforberedte – og forbereder gennem Realklasserne til Prøveeksamen og gennem Latinklasserne til Aale Klassen Hovedeksamen og Studentereksamen. Ved Siden af de bestaaende Latin- og Realklasser er der siden August 1903 oprettet Mellemskoleklasser (for Øjeblikket 1. og 2. Al.); ved Udgangen af 4. Mellemskoleklas-

se, der slutter med Mellemskoleeksamen (1ste Gang 1908) eller til Gymnasiet. Dette sidste, der vil komme til at indeholde 3 etaarige Klasser og afslutte med Studentereksamen, vil spænde over 3 forskellige Linier: Den nysproglige, den matematisk-naturvidenskabelige og den klassisk-sproglige.

På Rungsted Kostskole oprettes kun nysproglig og matematisk-naturvidenskabelig linie. Og latinskolereformens grundidé om en mere tidssvarende, folkelig og livsnær uddannelse understreges:

Til Forskel fra den gamle Ordning er Undervisningen i de nye Gymnasieklasser, baade hvad Fag og Omfang angaar, saaledes anlagt, at den ikke som for Øjeblikket væsentlig kun danner en Forberedelse til Universitetsstudiet, men den er tænkt i lige saa høj Grad at burde tilstræbe, under tilbørlig Hensyntagen baade til den historiske Udvikling og vor egen Tids Fordringer, at udruste Eleverne med en saadan almén Kundskab og Dannelse, der foruden at være et passende Maal for hele den højere Skoleundervisning tillige kunde være et frugtbart og brugeligt Grundlag for dem, der med Studentereksamen som Afslutning slaar ind paa det praktiske Livs forskellige Veje.

Altså, at give eleverne almen, studiemæssig, personlig og social kompetence. Jeg bliver så glad over at sådan tænkte og skrev man på *min* skole allerede dengang.

I årsskriftet fra 1907-08 er disse forhold omtalt således:

Skolebygningen indeholder foruden 13 Klasseværelser en Sangsal, en Læsesal, et Værelse til Samlingerne, en Musikstue, et Lærerværelse og et Kontor, samt et Badeværelse og Omklædningsværelse.

Klasseværelserne, som opvarmes ved Centralvarme, er lyse og meget vel ventilerede.

Umiddelbart ved denne Bygning ligger Elevboligerne, samt Gymnastikhus med Øvelsessal og Omklædningsværelse.

Skolens Areal er 6 1/2 Td. Land, hvoraf er udlagt 1 1/2 Td. til Boldplads og Tennisbane.

Skolen er i Besiddelse af en *fysisk, en kemisk og en naturhistorisk Samling, en genealogisk-mineralogisk Samling, Herbarium* paa 200 danske Planter, 50 zoologiske og V.A. Poulsens botaniske *Vægtavler*, alle Súdow Habenichts geografiske *Vægtkort*, ca. 150 *historiske Billeder* samt et Lysbilledapparat.

**Skole-
bygninger,
samlinger
etc.**

Discipulbibliotheket, der har Udlaan 2 Gange om Ugen, forestaas af Hr. cand.theol. G. Christiansen med Bistand af Eleverne Børge Helweg-Larsen og Frants Blom.

Til den *naturhistoriske* Samling er i Aarets Løb med Tak modtaget: Pythonunge af Victor Bonnesen, forskellige islandske Mineraler af Henri Vieux, Terebratler og Muslinger fra Herfølgebakken af Børge Helweg-Larsen, en Svinefod af Frøde Hassel, en Gibbonabe af Poul Henius. Skolen har endvidere ved Køb erhvervet en fuldstændig genealogisk-mineralogisk Samling.

Lektielæsning

Herom læser man i årsskriftet 1908-09:

Lektielæsningen foregaar mellem Kl. 5 1/2 og 8. Drengene i Forberedelsesklasserne bliver i Reglen færdige hermed omkring Kl. 6 1/2 og tilbringer saa om Vinteren Tiden til Aftensmaden Kl. 8 inde i Dagligstuerne, hvor der da er Voksne til Stede, med Smaaspil, Tegning, Morskabslæsning og deslige. De Drengene af Mellemskoleklasserne, der ved sidste Sammentælling opnaaede et nærmere fastsat Antal Points, er i den Anledning opførte paa den saakaldte "Æresliste" og har dermed opnaaet Ret til at forlade Læsesalen efter Kl. 7 paa eget Ansvar; de øvrige maa derimod, hvis de inden selve Læsetidens Afslutning mener sig færdige med Forberedelsen, finde sig i, at den tilsynsførende Lærer ved Krydspørgsmaal til dem erkryndiger sig om, hvorvidt Lektierne er ordentlig lærte.

Efter Aftensbordet samles de af Eleverne, som er helt færdige med deres Arbejde, i Dagligstuerne sammen med Lærere og Bestyrer, og Tiden anvendes nu paa forskellig samlende Maade indtil Sengetid. De yngste gaar i Seng Kl. 8 1/2, de øvrige Kl. 9 1/2.

I 1921 blev der udfærdiget en Instruks for inspektionshavende Lærere paa Alumnatet ved Rungsted Statsskole. Der er i alt 15 paragraffer. § 2 lyder:

Blandt de tilsynsførende Lærere fordeles af Rektor de dem paahvilende Forretninger; disse bestaar i det væsentlige i Vækning af Alumnerne om Morgenen, Tilsyn med Alumnerne under Lektieforberedelsen før og efter Skoletid, i Fritiden efter Middagsbordet og om Aftenen, Tilsyn med at Alumnerne kommer rettidig i Seng, og med at Lys paa Værelserne slukkes, og at der derpaa hersker Ro og Stilhed; fremdeles i at yde virksom Støtte til, at Søndage og Fridage kan give Alumnerne gode og sunde Adspredelser, som bliver dem dels til Hvile, dels til aandelig Berigelse.

Det var sandelig før tiden gik af lave. Ikke noget med at rende rundt på gader og stræder. Det kom der så også noget ud af. Eksamensresultaterne blev dengang trykt i årsskriftet:

REALEKSAMEN 1908

	Skriftlig Dansk	Mundtlig Dansk	Skriftlig Engelsk	Mundtlig Engelsk	Mundtlig Tysk	Skriftlig Regn. og Math.	Mundtlig Regn. og Math.	Naturlære	Historie	Geografi	Naturhistorie	Gymnastik	Orden med skriftl. Arbejder	Stenografi	Skrivning	Kvotient
AAGE BANG	4	5	4	3	5	3	4	3	5	4	4	4	4	4	4	4.00
AXEL BIGUM	5	4	2	5	5	2	4	5	5	6	5	„	6	3	6	4.50
JOHAN CHRISTENSEN	6	6	4	6	6	3	4	5	6	5	6	4	6	5	6	5.15
CHR. CHRISTENSEN	4	6	3	6	5	5	6	5	5	5	6	4	5	5	5	5.00
THOMAS DINESEN	6	7	6	6	7	6	7	6	6	7	7	6	6	6	6	6.38
JOHS. FRISENETTE	6	6	3	5	5	4	6	3	3	5	6	5	6	6	6	4.85
AXEL MADSEN	6	6	5	5	5	5	5	5	6	6	6	4	6	6	6	5.38
HANS MADSEN	4	5	3	3	4	3	5	4	5	5	5	4	6	2	6	4.31
NIELS MONBERG	3	4	0	2	4	2	3	4	5	5	6	6	4	3	5	3.69
VOLMER NIELSEN	4	5	4	5	3	6	6	5	6	6	6	6	6	6	6	5.23
VILHELM REIMERS	6	6	5	6	5	6	6	5	6	6	6	„	6	6	6	5.75

Til at bestaa Realeksamen kræves som Kvotient 3.50.

STUDENTEREKSAMEN 1908

	Dansk Stil		Dansk og Oldnordisk	Fransk	Engelsk	Historie	Latin			Græsk	Naturlære	Aritmetik		Geometri		Fysik		Points	Hoved-karakter
	fri Opgave	bunden Opgave					skriftlig	lest	ikke læst			skriftlig	mundtlig	skriftlig	mundtlig	mekanisk og Optik	temisk og Astronomi		
ANDREAS FRIS	mg ÷	mg ÷	ug ÷	mg	ug ÷	g ÷	mg	mg ÷	mg ÷	mg	ug ÷	—	—	—	—	—	—	97	1. Karakter
NORMAN HANSEN	mg ÷	mg	mg ÷	mg	ug	mg ÷	—	—	—	—	—	mg	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	g ÷	93	1. Karakter
ERIK HASSELBALCH	g ÷	g ÷	mg	ug ÷	ug ÷	ug ÷	—	—	—	—	—	ug	ug	mg ÷	ug	ug	ug	104	1. Karakter
ELLEN ROSENBERG	g ÷	mg	ug ÷	mg	ug	ug ÷	—	—	—	—	—	g ÷	ug	mg ÷	ug ÷	ug ÷	ug ÷	101	1. Karakter
CHRISTIAN SVANE	g ÷	g	mg ÷	mg ÷	ug ÷	mg ÷	—	—	—	—	—	g ÷	g ÷	mg ÷	mg ÷	g ÷	—	82	2. Karakter
HENRIK THOMSEN	g ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	ug ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	—	—	—	—	—	—	94	1. Karakter
FRANTZ TORP	mg ÷	mg	ug ÷	mg ÷	mg ÷	ug	mg ÷	ug ÷	mg ÷	mg	mg	—	—	—	—	—	—	102	1. Karakter

Det er selvfølgelig interessant at se hvad kravene så var ved eksamen. Her er et par af de skriftlige studenterekksamensopgaver fra sommeren 1908.

Aritmetik.

1. Bevis, at

$$\begin{vmatrix} a & b & 0 & 0 \\ c & d & 0 & 0 \\ p & q & \alpha & \beta \\ r & s & \gamma & \delta \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} a & b \\ c & d \end{vmatrix} \cdot \begin{vmatrix} \alpha & \beta \\ \gamma & \delta \end{vmatrix}$$

2. Løs Ligningen

$$x + \sqrt{a^2 \cdot x^2} = a \sqrt{x^2 + 1},$$

hvor a betegner et reelt Tal, med Hensyn til x , og prøv, om de fundne Værdier tilfredsstiller Ligningen.

3. Man skal undersøge, hvorledes Brøken

$$y = \frac{8x}{x^2 + 2x + 5}$$

varierer, naar x gennemløber alle reelle Værdier fra $-\infty$ til $+\infty$, saaledes at man bestemmer de Værdier af x , for hvilke y bliver positiv, 0 eller negativ, samt den største og den mindste Værdi, som y kan antage.

SKRIFTLIGE OPGAVER

VED

STUDENTEREKSAMEN, REALEKSAMEN OG MELLEMSKOLEEKSAMEN

I JUNI—JULI 1908

Prøv selv!

STUDENTEREKSAMEN 1908:

Dansk Stil, bunden Opgave.

Hovedpunkter i den danske Skuespildignings Historie.

Dansk Stil, fri Opgave.

Fordele og Ulemper ved at tilhøre en lille Nation.

Latinsk Version:

Anno u. c. DLXXXI in Liguribus Statellatibus¹⁾ pugnatum est ad oppidum Carystum, quo se magnus exercitus Ligurum contulerat. Hi primo sub adventum M. Popilii consulis mœnibus sese continebant; deinde, postquam oppidum oppugnatos Romanos cernebant, progressi ante portas aciem struxerunt. Nec consul, ut qui id ipsum oppugnatione comminanda quæsisset, moram certamini fecit. Pugnatum amplius tres est horas ita, ut neutro inclinaret spes victoriæ. Quod ubi consul vidit, nulla parte moveri Ligures, imperat equitibus, ut equos cons-

¹⁾ *Statellates*, et ligurisk Folk i Egnen ved Aquæ Statellæ, N. V. for Genua. Byen hedder *Carystus*.

Sommeren 1910

*7 studenter på vej ud
over det åbne land.*

Sommeren 2000

180 studenter drog afsted.

*3a var en herlig klasse at rejse
til Sevilla med.*

*Desværre var de også i øvrigt
meget væk fra skolen så helt
ekstraordinært 7 elever måtte
på "særlige vilkår".*

*Men de fleste klarede det
udmærket alligevel.*

Staten overtager skolen

I september 1918 skriver Skovgaard-Petersen på vegne af rektorerne for en række private gymnasieskoler i provinsen, heriblandt Birkerød Kostskole og Gymnasium, til Undervisningsministeriet med anmodning om statsovertagelse af skolerne. Brevet ligger nu – ligesom de øvrige vigtige dokumenter fra skolens lange historie – i Landsarkivet.

Rektorerens problem var de ringe økonomiske vilkår de kunne tilbyde lærerne i forhold til statsskolerne, og efter Lov af 20. Marts 1918 om Ordningen af den højere Undervisning i København, Frederiksberg og Gjentofte Kommuner også i forhold til det kommunale storkøbenhavnske område.

Med Skovgaard-Petersens klare formuleringer:

”Og – har det hidtil været meget vanskeligt at skaffe kvalificerede Lærere til de private Gymnasieskoler, saa vil det under disse nu ændrede Forhold – derom vidner allerede mange konkrete Tilfælde fra det sidste halve Aar – fremtidig blive en næsten umulig Opgave at formaa kvalificerede Lærere til at modtage Stillinger ved disse Skoler endsige fastholde og sammenarbejde et Lærerpersonele, der opfylder de Krav, som det høje Ministerium nødvendigvis maa stille til dimissionsberettigede Skoler af denne Art.”

Aktionen, der altså blev ledet af Skovgaard-Petersen, det vidner også korrespondancen i Landsarkivet med de øvrige rektorer om, den lykkedes sikkert over al forventning. Allerede den 4. oktober 1919 fremsættes lovforslag om statens overtagelse af private gymnasier uden for København. Og den 1. april 1920 overgik Rungsted Kostskole så til staten og skiftede navn til Rungsted Statsskole. Men rektor blev, nu som statsskolerektor. Staten betalte ham 250.000 kr. for hans livsværk. Det var mange penge dengang. I dag svarer det til omkring 25 millioner kr. hvoraf kun halvdelen var lån i ejendommen. Resten fik Skovgaard-Petersen dels kontant, dels som pantebreve. Ved skrivelse af 17. september 1920 meddelte Undervisningsministeriet Rektor Skovgaard-Petersen en måneds orlov til en rekreatjonsrejse til udlandet. Han havde haft meget at se til.

Men han var stadig en igangsætter. I 1936 lykkedes det ham – efter mange års arbejde for at udvide skolen med moderne laboratorielokaler til fysik, kemi og biologi, samt specialklasser for undervisning i zoologi, geografi, tegning, sløjd og kvindeligt håndarbejde – at få Hørsholm Kommune til at bekoste opførelsen af vestfløjen der fuldender bygningen både arkitektonisk og funktionelt. Nu kunne han i en alder af knap 66 år endelig tillade sig at tænke på sit velfortjente otium. Et par måneder før han fyldte 70 år i 1939 gik han på pension, men hans otium blev kort. Kun et par år. Han døde kort efter nytår 1942. Men hans skoler lever.

Da Rungsted Kostskole blev statsskole, udskiltes underskolen – de første 5 klasser – som en privat forberedelsesskole under ledelse af Frk. Birgitte Busch. Den blev senere til Rungsted private Realskole som overtog bygningerne på Vallerød Banevej i 1976, da Statsskolen flyttede til vores nuværende bygninger på Stadion Allé. Derfor lod vi busten af Skovgaard-Petersen blive stående på Privatskolen, efter dens dramatiske historie hvor den forsvandt kort før skolen skulle flytte og blev genfundet sommeren 1976. Bygningerne på Vallerød Banevej er Einar Skovgaard-Petersens store livsværk. Nu er de smukt istandsat af Rungsted private Realskole.

Her ved skolens 100-års jubilæum lever endnu en af studenterne fra 1917. De var i alt 6. Vibeke Funch blev født i 1899. I sine erindringer, skrevet til familien, fortæller hun:

“Fra 8 år kom jeg ned i Rungsted Kostskole, der var oprettet i 1900. Far blev Læge for Kosteleverne og Fru Skovgaard-Petersen var en Slægtning af ham.

Der var ikke så mange Elever i Underskolen, så 3. og 4. Klasse blev undervist sammen, men fra 5. Kl. og opefter kom der jo også Kostelever i Klasserne, det var udelukkende Drengene fra København og det øvrige Land, så vi var aldrig ret mange Piger i Klasserne.”

“Allerede i Mellemskolen havde jeg bestemt, at jeg vilde være Læge – derfor valgte jeg den matematisk-naturvidenskabelige Retning i Gymnasiet. Vi var ikke ret mange i Klassen – i III G kun 6 i alt – så i hvert Fald i de matematiske Fag, hvor vi kun var 2, kunde Stoffet næsten læres på Skolen, det var en Sovepude, som senere skulde vise sig at hævne sig. Men jeg blev altså Student i 1917.”

Vibeke Funch blev også læge og overtog faderens hus med tilhørende praksis i Hørsholm, på Rungstedvej 2. Herfra flyttede hun først kort før sin 100-års dag i 1999 til plejehjemmet Margrethelund i Hørsholm.

Årgang 1917

Vibeke Funch til venstre.

Vibeke Funch som 100-årig.

Rektor Skovgaard-Petersen som Pater Familias.

Rektor P. H. Bohn 1939–1943

Skovgaard-Petersens efterfølger blev en lærer fra Sorø Akademis Skole, Paul Hugo Bohn. Men allerede efter 4 år forlod han posten for at blive rektor for sin tidligere arbejdsplads i Sorø, og han har derfor ikke sat sig tydelige spor i skolens historie. I årsskriftet for 1944 står der blot under afsnit III om Lærerkollegiet:

Under 28. Oktober konstitueredes Rektor P.H. Bohn som Rektor for Sorø Akademis Skole fra 1. Januar at regne "med senere Indstilling til Udnævnelse i nævnte Embede for Øje."

Færdig med ham, får man næsten lyst til at sige. Vi ved kun lidt om ham fra arkiverne. Han holdt en smuk mindetale over sin forgænger da eleverne mødte igen efter juleferien 1941-42, måske giver den udtryk for også hans eget væsen:

"Det er kun en stærk Personlighed med betydelige Evner, der kan skabe et Livsværk som det, vi ser omkring os. Men Rektor Skovgaard-Petersen var ogsaa en stærk Personlighed, en Mand, der vidste, hvad han vilde, og som var rede til at tage Kampen op, hvis hans Planer mødte Modstand. Intet Under derfor, at der kunde staa Gny om hans Person. Men samtidig hermed var han et meget følsomt Menneske med stor Trang til at vise Hjertelighed og Hengivenhed mod sine Venner."

I Bohns tid udbrød 2. verdenskrig. Allerede den 11. september 1939 blev der nedsat et *luftvarnsudvalg*, og der blev indkøbt sort papir og mørke gardiner til mørklægning om aftenen på kostafdelingen. Men man fornemmer ikke hverken krigen eller besættelsen i årsskrifterne fra den tid. Livet går sin vante gang i krigens første år. Der afholdes fodboldturneringer med de andre kostskoler, vi tabte det år 2-5 til Sorø Akademi, der foretages 5 cykelture til historiske steder i Nordsjælland, der arrangeres besøg på Etnografisk Museum og i Rigsdagen, alumnerne kommer i Det kongelige Teater for at se "Ullabella" – dette er eksempler fra Af Skolens Dagbog for skoleåret 1941-42.

I efteråret 1939 blev der dannet en elevforening for 2. og 3.g. Forhandlingsprotokollen fra årene 1939-1956 eksisterer stadig, og den er interessant på grund af dens – mere eller mindre – udførlige referater af foredrag og diskussioner i foreningen. Kostelevnen Thorkild Ruby fra Vestjylland holder i januar 1944 et foredrag om Kaj Munk, et halvt år senere bliver han arresteret på skolen af Gestapo for sabotage på hjemegnen. Han

er den eneste af skolens elever der mistede livet under besættelsen. Hans sørgelige skæbne fortælles i et særligt kapitel.

Som foredragsholdere kan ellers nævnes Karen Blixen, Steen Eiler Rasmussen, Peter P. Rohde (lærer på skolen), Harald Herdal, Sven Møller Kristensen, Hans Scherfig, Poul Henningsen (PH – han kom adskillige gange), Sigfred Pedersen. Så man må tage hatten af for frisindet på Statsskolen i de år. Det var der nu en vis tradition for. Allerede i 1933 opførtes Bernhard Christensens jazz-oratorium "De 24 Timer" efterfulgt af Negro Spirituals og Lulu Ziegler der sang sange af Kurt Weill og andre moderne komponister. Og decemberaftenen sluttede med "Drengen, der svarede Ja" – en skoleopera i to akter med musik af Kurt Weill og tekst af en vis Bert Brecht.

Men det var også den senere kommunist Peter P. Rohde der var på spil som iscenesætter, han var endda endnu kun konstitueret adjunkt på skolen. I 1941 blev han interneret i Horserødlejren med hjemmel i den berygtede kommunistlov. Det kan man læse om i hans erindringer fra 1970, "Midt i en ismetid". Her fortæller han også om

sin tid som lærer på Rungsted Statsskole, bl.a. om en episode hvor han havde fået Lulu Ziegler, der som kabaretsangerinde var tiljuble af hele venstrefløjnen, ud på skolen for at optræde ved en fest for elever og forældre. Mens han selv var optaget bag kulisserne med at sminke en af de

RUNGSTED STATSSKOLE.

18' og 19' December 1933.

PROGRAM:

De 24 Timer.

Et Jazz-Oratorium.

Musik af Bernhard Christensen. Tekst af Svend M. Christensen.

Solopartierna udføres af Hjørdis Krenchel, Carsten I. Johansen og Cort Riisberg.

Negro Spirituals.

- 1: *Sometimes I feel like a Motherless Child.*
- 2: *Listen to the Lambs.*
- 3: *Oh, Peter, go ring dem Bells.*
- 4: *Swing Low.*

Lulu Ziegler

synger Sange af Kurt Weill, Otto Mortensen, Bernhard Christensen o. a.

Akkompagneret af Komponisten Otto Mortensen.

— PAUSE. —

Drengen, der svarede Ja.

Skoleopera i to Akter.

Musik af Kurt Weill. Tekst af Bert Brecht.

Den musikalske Ledelse ved Adjunkt Clausen. Iscenesættelse ved Adjunkt Rohde.

Dekorationerne udført af Gymnasiist Aage Andersen.

PERSONERNE:

Læreren	Borge Laursen.
Moderen	Grethe Pihl
Drengen	Eileen de Coninck-Schmidt.
De tre Studenter	{ Hjørdis Krenchel
	{ Else Raasted
	{ Grethe Raasted.

yndige unge damer der også skulle i ilden, stod Lulu på scenen og sang Schades: "...De drømmer begge nøgne om natten mellem stjerner..." Digtet handler om unges ensomhed i den store by, men teksten var åbenbart for vovet, skriver Peter P. Rohde. En af forældrene sprang op og protesterede rasende. "Man hentede mig, og jeg måtte ledsage Lulu gennem et hav af oprørte tilhørere, oprørte ikke på grund af sangen, men på grund af afbrydelsen, men pinligt var optrinet for os alle."

Kulturkampen i 30erne fandt åbenbart også sted på Rungsted Stats-skole. Og den sluttede ikke i rektor Bohns tid. Ifølge Peter P. Rohde ville Bohn ikke skrive under på at han ikke havde gjort sig skyldig i kommunistisk propaganda på skolen. Det kunne ellers muligvis have ført til hans frigivelse fra Horserødlejren. I stedet flygtede han derfra og blev efter besættelsen atter gymnasielærer og en fremtrædende kulturpersonlighed i 50erne og 60erne. Jeg har oplevet ham holde foredrag i gymnasieforeningen på min skole, Gentofte Statsskole, engang i slutningen af 50erne. Det gjorde et stort indtryk.

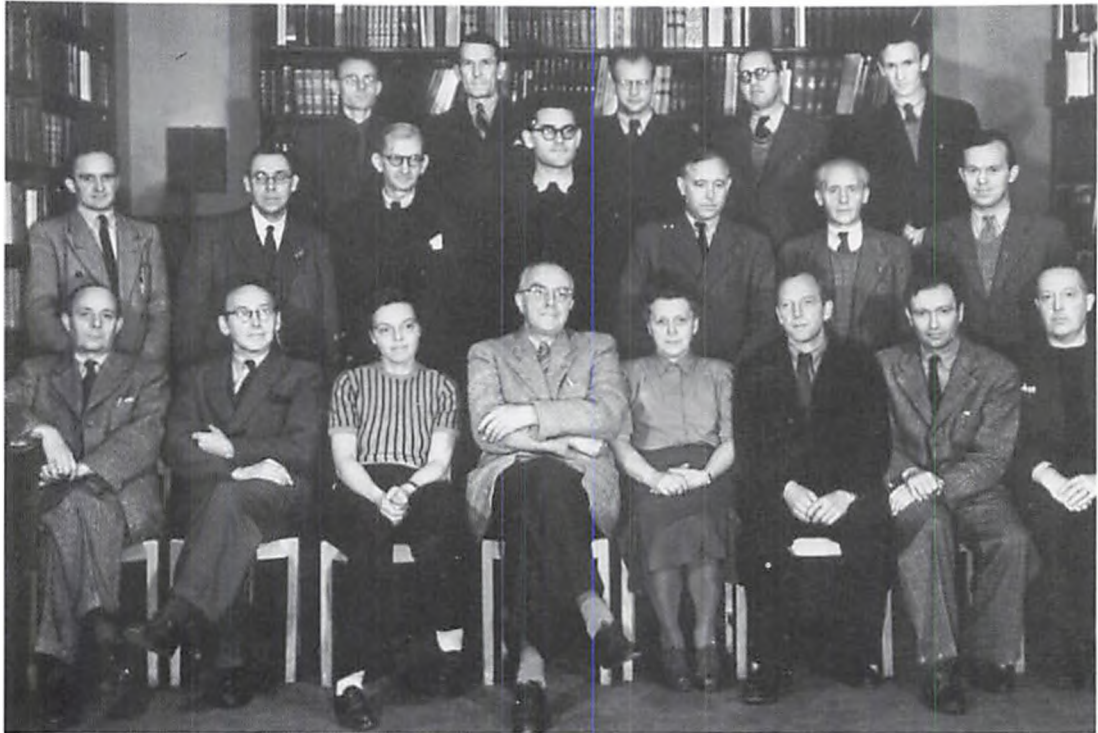

*P. H. Bohn
var født i 1891 og
døde i 1954.*

*Han var cand.mag.
i dansk og fransk.*

*Også i Bohns tid
gjorde vi meget ud af
idrætslivet.*

*Men han ville nu nok
ikke have brudt sig om
kvindelige kuglestødere.*

Rektor Boisen blandt kolleger. Svend-Erik Grange øverst til højre.

Rektor P. O. Boisen 1944-1961

Årsskriftet fra 1945 er Poul Peter Outzen Boisens første. Han kom fra en stilling som lektor ved Statsgymnasiet Schneekloths Skole. Også han var humanist som sine forgængere, og sine efterfølgere. Hans hovedfag var engelsk, han var en kendt radiostemme med sine berømmede engelsklektioner. Han var en behagelig mand at tale med, det gjorde jeg et par gange efter min tiltræden hvor han var oppe i 80erne, men meget åndsfrisk. Desværre var han blevet blind, og det pinte en udpræget bøglig mand som ham. Men hans kone læste højt for ham i deres smukke hjem i Helsingør.

Hans første årsskrift indledes med Et Kapitel for sig fra Tiden 21. August 1944 – 9. Maj 1945.

Først skildres hvordan to af skolens elever, Thorkild Ruby og Jacob Kruse Rasmussen, den 21. august 1944 blev arresteret for sabotage på deres hjemegn i Vestjylland og sendt til Neuengamme. Thorkild Rubys skæbne kan man som nævnt læse om senere i dette skrift. Han var den eneste af skolens elever der satte livet til i modstandskampen. Jakob Kruse Rasmussen overlevede og fik en fremtid i Australien. Ham havde jeg et bevæget møde med i 1998.

Den 6. september indfandt det tyske politi sig atter på skolen, denne gang for at afhente adjunkt Kjeltoft. Han blev ikke fundet, og da Gestapo vendte tilbage senere på dagen og afhentede adjunkt Grange (den senere rektor på skolen), der om morgenen af rektor var sendt ud for at "lede efter" Kjeltoft – så blev også rektor Boisen taget med til Gestapos hovedkvarter i Rungsted. Grange vendte tilbage om aftenen, men med den dramatiske besked at Boisen foreløbig ville blive tilbageholdt, og at enhver henvendelse ville være unødigt. Fru Boisen fik dog telefonisk forbindelse med Gestapo og fik at vide at hendes mand var arresteret og ville blive overført til Shellhuset. Det lykkedes imidlertid den snarrådige rektorfrue at få foretræde for de tyske politimyndigheder, og det lykkedes hende sandelig også at få sin mand frigivet. Adjunkt Kjeltoft var under jorden indtil befrielsen.

Umiddelbart efter oktoberferien følte også adjunkt Damgaard sig truet, og han var nødsaget til at forlade sit hjem og sit arbejde. Det lykkedes ikke Gestapo at opspore ham. Også han vendte tilbage straks efter befrielsen.

Natten mellem den 21. og 22. november blev skolens inspektør, lektor Langer sammen med sin søn, stud.mag. Torben Langer (student fra skolen i 1942) arresteret i sit hjem i Rungsted. Langer blev ført til Vestre Fængsel hvorfra han senere overførtes til Frøslevlejren. Først den 6. maj vendte han og sønnen tilbage herfra.

Umiddelbart efter at den engelske radio den 4. maj om aftenen havde givet meddelelse om Danmarks befrielse, gik skolens flag til tops. Over hele kostskolen lød hurraråb og glade sange, og man samledes i spisesalen hvor bordene stod pyntede med levende lys, bøgeløv og Dannebrogssflag.

Den 5. maj samledes lærere og elever om morgenen i sangsalen. Rektor gav udtryk for den store fælles glæde over Danmarks befrielse og mindedes de landsmænd der havde ofret livet for den store sag. "Ja, vi elsker dette landet", "Du gamla, du fria" – og "Der er et yndigt land" blev sunget, og derefter havde skolen fri.

Det fremgår – meget naturligt – ikke af årsskriftet hvorfor flere af skolens lærere måtte gå under jorden. Det er heller ikke det væsentlige her. Det væsentlige er at der var nogle på skolen der satte sig op imod besættelsesmagten.

Rektor Boisen ser ud til at have haft mandsmod og løvehjerte nok til at hjælpe sine lærere i en farlig situation. I det hele taget blev han en afholdt og respekteret leder af skolen.

Der var nye toner, nok mere demokratiske end tidligere. Fx kan man læse i skolebladet Rusta fra december 1944 en protest over at 1.g'erne ikke må være medlem af skolens elevforening, RG (Rungsted Gymnasiastforening):

"Nogle af os kom her til Skolen, og da vi havde vænnet os til Livet her meldte Spørgsmaalet sig efterhaanden: Hvordan med den her Diskussionsklub?"

Vi forhører os hos 2.G.erne og faar at vide, at den hedder R.G. og ikke er en Diskussionsklub, men en Gymnasieforening og – det kommer med megen Selvfølelse – den er kun for 2. og 3.G.er. Færdig – Audiensen er forbi!"

Sådan en bassementalitet bryder jeg, og resten af lærerkollegiet, os ikke

om – det ved vores nuværende elever også skønt de har svært ved at forstå det – og det gjorde Boisen åbenbart heller ikke. I et senere nummer af Rusta, fra oktober 1945, læser man:

”R.G. blev stiftet i 39, efter at en Kommission paa 4 Medlemmer havde udarbejdet et Sæt Love ved at sammenligne med andre Gymnasieforeninger. Besynderligt nok staar der i disse Love, at Foreningen kun skal være for II og III G. I G. var udelukket. Det ser underligt ud, men Forklaringen er den, at Rektor Bohn dengang forbød I G.ernes Medvirken. Det var en direkte Betingelse for at R.G. kunne blive stiftet. Det maatte man naturligvis bøje sig for, men nu er der ikke nogen Bohn mere, tværtimod en Rektor Boisen, der er mere end venlig stemt for I G.s Optagelse. Derfor er R.G. nu endelig blevet en Gymnasieforening.”

*P.O. Boisen var født i 1894
og døde i 1983.*

*Han var cand.mag. i
engelsk, tysk og dansk.*

Sådan slutter den optimistiske artikel om hvad R.G. vil bringe:

”Og hvad Festerne angaar, skulde der være Baggrund for noget af det helt rigtige i Aar, nu da I G.erne er kommet med. For selvfølgelig skal de med til dem ogsaa.”

Ja, tænk engang. Sådan mente man selvfølgelig efter Befrielsen. Nu må vi atter her ved årtusindskiftet prøve at lære de unge at alle elever på skolen har de samme rettigheder. Det holder undertiden hårdt når selv de nye 1.g-elever synes, det er helt naturligt at de ældre har visse privilegier.

Mange af de lærere der blev ansat i 40erne har jeg kendt som pensionister. Flere af dem blev meget gamle, langt op i 90erne. De omtalte ikke altid deres skolegerning med udelt glæde. For den tids akademikere med skoleembedseksamen var det hårde tider. De måtte ofte tage til takke med timelærerstillinger i årevis før de fik en egentlig fast ansættelse. Og indgangen til en stilling på Rungsted Statsskole var for mange mandlige cand.mag.'er en stilling som kostlærer. Det gav bolig på skolen, men til gengæld skulle de være ugifte. Det kom til at betyde at flere af de yngre lærere giftede sig med en af deres elever, når hun havde forladt skolen og det ikke længere ville vække forargelse. Det er dog også set senere i skolens historie. Der har altid været mange smukke piger på Rungsted Gymnasium.

Jeg har forsøgt til dette jubilæumsskrift at få nogle af disse elever og senere hustruer til at fortælle deres historie. Det ville have været interessant at høre netop deres version af livet i Rungsted som gift med en lektor på Statsskolen. Desværre var min overtalelsesevne ikke stor nok.

Eller var der noget de ville glemme? Det var utvivlsomt ikke altid let at være på én gang akademisk højt hævet og økonomisk på et mere beskedent niveau i det velhavende Rungsted.

Også det er set senere i skolens historie.

Fra og med 1950 er årsskrifterne ikke længere i stift bind. Det er et nyt 10-år også på Rungsted Statsskole – som på alle landets ærværdige gymnasieskoler, de fleste gamle katedral- eller latinskoler. Men det går langsomt. 50'erne er som bekendt ikke en periode vi forbinder med revolution eller blot nybrud. Vi konsoliderede os, det gjorde vi også på Rungsted Statsskole.

Skolens 50-års jubilæum blev behørigt fejret – det kan man læse om i Gunni Schmidts artikel. Der blev givet "smukke pengegaver" til studielegatet (der nu er ophævet) og Thorkild Rubys Mindefond, og fru rektor Skovgaard-Petersen forærede arkivet et album med en mængde fotografier fra ældre dages liv på skolen. Men ellers var der tilsyneladende ingen særlig festivitas knyttet til jubilæet. I hvert fald kom der ikke noget jubilæumsskrift. Måske var rektor Boisen en beskeden mand. Han havde jo

også kun været på posten i 6 år.

Når man læser årsskrifterne fra dengang, får man netop indtryk af en uendelig ro. Men mon ikke skindet bedrager? Op igennem 50'erne har vi elever som Christian Kampmann og ikke mindst hans livlige lillebror Henrik Kampmann, Henning Grove, Jørgen Elbek, Nils Fagerholt, Ole Palsby, Rolf Dorset, Lone Dybkjær, Bodil Nyboe Ander-

Afsløring af soluret 1951.

sen, Jytte Hilden. Mennesker jeg har kendt på den ene eller den anden måde. Mon ikke de og deres kammerater har skabt lidt mere spræl på skolen end det fremgår af de officielle meddelelser. Alligevel har rektor Boisen nok haft en roligere tid end hans efterfølger fik det især i slutningen af sin embedsperiode.

Rektor Svend-Erik Grange 1961-1976

Der gøres ikke meget ud af rektorskifter i skolens årskrifter. 1962 noterer:

Ved kgl. resolution af 16. maj 1961 meddeltes der rektor P. O. Boisen afsked fra embedet som rektor for Rungsted Statsskole.

Derefter et par andre personaleoplysninger. Og så meddelelse om en ny rektor:

Ved kgl. resolution af 21. juli 1969 udnævntes lektor ved Nyborg Gymnasium Svend-Erik Grange til rektor for Rungsted Statsskole fra 1. september 1961.

Grange havde været lærer på Rungsted Statsskole i perioden 1945-50. Han fik derefter ansættelse ved Nyborg Gymnasium og blev også her en meget respekteret lærer i historie og fransk. Ved siden af lærergerningen var han inspektør på kostafdelingen og forestod på allerbedste vis en udbygning af denne. Da Rungsted Statsskole i 1961 skulle have ny rektor, faldt valget derfor meget naturligt på Svend-Erik Grange. Allerede på det tidspunkt havde man nemlig planer i Undervisningsministeriet om at bygge en helt ny Rungsted Statsskole – og Grange ville være den rette mand til at forestå et sådant byggeri.

Det kom til at vare 15 år. Og Svend-Erik Grange kom aldrig til at se sin nye skole helt færdig.

Vi er nu rykket tæt på vor egen tid. Vi der nærmer os pensionsalderen var unge dengang. Det var nye tider for gymnasiet, den ærværdige latin-skoles tid var for alvor forbi. Men formodentlig er der ingen institutionsform i Danmark der har haft en længere "halveringstid" end netop gymnasiet, det skulle da være folkekirken. Vi blev imidlertid slet ikke halveret, tværtimod, vi blev mere end fordoblet. Op igennem 60'erne vil le flere og flere gå vejen om ad gymnasiet der var første trin til mange af de nye, gode og udfordrende stillinger i det mere og mere boglige – symbolanalyserende – velfærdssamfund.

*Svend-Erik Grange var
født i 1915 og døde i 1976.*

*Han var cand.mag. i
historie, fransk og tysk.*

Det gjaldt selvfølgelig også Rungsted Statsskole. Men det står jo ikke i årsskrifterne. Man tog det vel som en selvfølge at unge mennesker i Rungsted og omegn ønskede den bedst mulige uddannelse. Den begyndte nu engang med en studentereksamen. Den tog man på Stats-skolen, dengang den eneste gymnasieskole i miles omkreds. Der var kun 4 andre offentlige gymnasier i Frederiksborg Amt. Det blev først ændret i slutningen af 70erne hvor antallet af offentlige gymnasier blev fordoblet til 10. Endnu i 60erne var der meget langt mellem gymnasierne i Jylland, og det gav stadig et kontingent af kostelever fra Jylland til vores skole. Men i 1971 lukkede kostafdelingen. Da var gymnasiebyggeriet i Jylland for alvor gået i gang. Kan nogen nu forestille sig at der ikke ligger et gymnasium i Thisted. En artikel i Historisk Årbog 1995 for Thy og Vester Hanherred af en af skolens gamle kostelever, Arne Ringgaard Pedersen, hedder "Da Thisted Gymnasium lå ved Øresund". Det var nu allerede i 1947 Thisted fik sit eget gymnasium. Men den store gymnasieudbygning i Jylland skete først i 60erne og 70erne.

Nu har vi først og fremmest elever fra nærområdet, men især på grund af vores Team Danmark-ordning også elever fra hele det nordkøbenhavnske og det nordsjællandske område. Alle bor de hjemme, eller på kollegium/i egen bolig, vi har ikke længere mulighed for indkvartering.

Svend-Erik Granges tid blev selvfølgelig præget af disse nye tider for det danske gymnasium. Han blev betragtet som en foregangsmand da han tiltrådte, tidligere højt respekteret lærer på skolen, en mand med visioner om skolens fremtid. Hans ry på skolen er usvækket, en overordentlig dygtig lærer, en meget omhyggelig administrator. Jeg er glad for at jeg nåede at møde ham inden hans alt for tidlige død som kun 60-årig i 1976.

Gymnasiet var dengang endnu et meget akademisk miljø. De intellektuelle udfordringer i undervisningen var næppe større dengang end i dag, men skolelivet var i høj grad præget af de dannelsesidealer som nu er ved at gå tabt. Blandt fællesarrangementerne – i skoletiden for 3. og 2.g (nu mangler minsandten igen 1.g) – i 1965/66 var der "Moderne litteratur" ved redaktør Ole Storm, en af tidens meget dygtige anmeldere, "Grønland i dag" ved folketingsmand Knud Hertling, den senere grønlandsminister, "Hvad er filosofi – og hvad skal vi med den?" ved professor David Favrholt. Haydn-Trioen fra Wien spillede Haydn og Mozart. Og så afholdt skolen studiekredse hvori deltog omkring halvdelen af eleverne i 2. og 3.g. Studiekredsene blev ledet dels af skolens egne lærere, dels af eksperter udefra. Man bliver meget imponeret over aktiviteterne:

Moderne dansk lyrik, Klassisk musik, Forholdet øst-vest, Moderne arkitektur, Filmen som kunstart, Nordisk arkæologi, Tyskland efter 1945, Den amerikanske roman efter 1945, Psykoanalyse.

Ikke mindre imponerende er RG's (nu moderniseret til Rungsted Gymnasieforening) program for samme periode. Møderne blev holdt en gang om ugen i oktober, november, december, februar og marts. Der var forfatteraftener, filmaftener, foredrag om politik og kunst – og så var der julebal, karneval og RG-revy. Det var lige før ungdomsoprørets tid, det var før Historien bankede på skolens port. Det var før Finn Ejnar Madsen, student fra 1961, fik sit gennembrud som ungdomsoprører på Københavns Universitet – takket være rektor Mogens Fogs elegante situationsforømmelse. Er vi stolte af ham, vores gamle elev? The answer is blowing in the wind.

I 1972 kom der endelig gang i planerne om nye bygninger. Projekteringen begyndte, og det forventedes at byggeriet kunne påbegyndes i november 1973 og være afsluttet i 1975. Det blev imidlertid forsinket et år. Staten havde byggestop, og der skete mange besparelser mht. lokalstørrelse da projektet endelig blev gennemført. Det gik i gang i efteråret 1974, med Mangor & Nagel fra Frederikssund som arkitekter. Svend-Erik Grange var med i alle detaljer af byggeriet, fra lærerside deltog Walter Boss i byggeudvalget. Den anslåede byggeudgift var på 37 millioner kr. for 8.218 m² etageareal, opbygget efter det dengang moderne fagklasseprincip hvor eleverne vandrer fra klasse til klasse dagen igennem. Det har vi delvis brudt med så i hvert fald 1.g-klasserne har et stamlokale.

Byggegrunden på Stadion Allé, nord for Vallerødskolen, lige syd for Kokkedal Slot, var ejet af Hørsholm Kommune. Et mageskifte mellem stat, kommune og Rungsted private Realskole fik puslespillet til at gå op: Vi fik en ny grund, kommunen fik det der nu hedder Fritidshuset ved Rungsted Station, som var privatskolens ejendom, og privatskolen overtog statsskolens bygninger – hvor den jo også oprindeligt hørte hjemme. Alle var tilfredse. Næsten alle.

En mørk og stormfuld nat, et stykke tid efter den store 75-års fest i september 1975, blev skolens store lindetræ i skolegården fældet af ukendte gerningsmænd. Det var plantet i 1920 da staten overtog skolen, og det var – som sådanne træer er det – et symbol på liv og vækst, fremgang og lykke.

*Adjunkt Henrik Stevns
Hansen ved 75-års festen.*

I baggrunden Lise Munk.

Skolebestyrer Carl Bengtsson, lidt til højre for midten, i godt selskab.

Senere i samme skoleår blev busten af Skovgaard-Petersen fjernet af lige så ukendte gerningsmænd. Den blev i sommeren 1976 fundet nedgravet i sandet ved Rungsted Havn. Nu står den hvor den hører hjemme.

Det gør lindetræet sådan set også. Skolebestyrer Carl Bengtsson på Rungsted private Realskole var en mand af format. I 1986 kontaktede han mig og fortalte at han ville forære os stubben af vores gamle lindetræ som var begyndt at skyde nye skud. Så det skete ved en lille højtidelighed i forbindelse med vores 10-års jubilæum i de nye bygninger. Nu står linden hvert år med friske skud og glæder os med løftet om liv og vækst, fremgang og lykke.

Det har vi heldigvis også haft i de fleste af de nu snart 25 år vi har haft adresse på Stadion Allé. Også vi måtte mærke de små årgange et par år. Her ved vores jubilæum går det atter den rigtige vej.

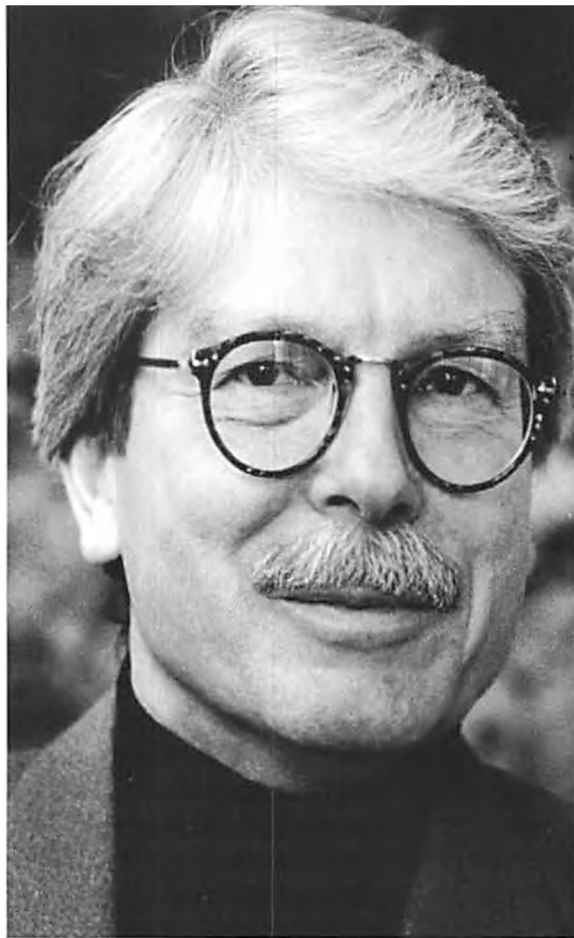
Rektor Leo Bresson 1976

Det går atter den rigtige vej. Det gjorde det sandelig også i mine første mange år på Rungsted Statsskole – fra 1986 Rungsted Gymnasium. Vi voksede og voksede. Et par år efter flytningen til de nye bygninger var elevtallet fordoblet. Vi blev landets største gymnasium. I nogle år havde jeg over 500 ansøgninger om året til nye lærerstillinger. Trods det store arbejde med at gennemlæse ansøgningerne er jeg sikker på at jeg tog de bedste. Det lå mig på sinde at skabe en moderne gymnasieskole med et lærerkollegium der ikke blot var fagligt velkvalificeret, men også engageret i pædagogisk nytænkning. Andre må bedømme om det lykkedes. Selv er jeg meget glad for det store engagement hos lærerkollegiet der stadig gør skolen til et spillevende undervisningsmiljø.

Som adjunkt på Birkerød Statsskole i begyndelsen af 70'erne havde jeg selvfølgelig hørt om naboskolen i Rungsted, men jeg havde aldrig besøgt den før rektor Grange i januar 1976 bad min rektor og mig, som var studievejleder på Birkerød Statsskoles HF-kursus, om at deltage i det årlige orienteringsmøde for kommende elever på Rungsted Statsskole. Der skulle for første gang oprettes HF-klasser i de nye bygninger, og derfor ville Grange gerne have kolleger med HF-erfaring til at assistere sig. Jeg havde mødt Grange et par år før og fik allerede ved den lejlighed et meget sympatisk indtryk af ham, og det blev kun bekræftet den aften i januar på Rungsted Statsskole som sluttede med natmad for gæsterne og nogle af skolens lærere der havde medvirket ved orienteringsmødet. Et par uger efter faldt han om ved sit skrivebord og lå et stykke tid på hospitalet uden at komme til bevidsthed før han døde i slutningen af februar.

I årsskriftet for 1976 skrev vi:

Et uhyre pligtopfyldende og arbejdsomt menneske er gået bort ganske få måneder før færdiggørelsen af Rungsted Statsskoles nye bygninger, en opgave som rektor Grange omfattede med uhyre interesse, nærmest som sin livsopgave, og netop på dette område afslørede hans store admini-

strative og organisatoriske talent. Hvor andre ville have holdt igen, søgte rektor Grange altid til bunds i ethvert problem for at sikre at alting løstes på en pædagogisk forsvarlig måde.

Sådanne store administrative og organisatoriske evner tilskrev jeg ikke mig selv, jeg ville gerne være rektor på en lille overskuelig skole. Men da en undervisningsinspektør fra Direktoratet for gymnasieskolerne og HF sagde til mig under en frokost ved det årlige HF-studievejledermøde – jeg var dengang formand for Studievejlederforeningen – at jeg vel havde set at stillingen som rektor for Rungsted Statsskole var slået op, så sendte jeg en ansøgning. En dag i maj kom et brev fra ministeriet om udnævnelse i stillingen pr. 1. juli. Så nemt kunne det gå i statsskoletiden. Direktoratet kendte ”deres folk”, og det var før kravet om ansættelsesudvalg med medarbejderrepræsentation blev fremsat fra skolernes side.

Jeg nåede at følge med i flytningen af skolens inventar fra Vallerød Banevej til de nye bygninger. Pedellen, Åge Bertelsen, var en uvurderlig hjælp. Vi gennemgik sammen hvad vi ville have med af særlig skolehistorisk interesse ud over fagenes samlinger som allerede var pakket – og hvad vi ville overlade til Privatskolen. Vi lod fx en hel del pæne elektriske symaskiner stå, jeg håber de har gjort gavn i faget husgerning.

Naturligvis blev jeg meget involveret i afslutningen af byggeriet på Stadion Allé i sommeren 1976. Den 1. juli tiltrådte jeg officielt, samme dato overtog Staten som bygherre de nye bygninger fra arkitektfirmaet ved en lille højtidelighed – men helt færdige var de ikke, der var stadig afgørelser på det indretningsmæssige område der skulle træffes. Når jeg tænker på Skovgaard-Petersens opgave i år 1900, må jeg sige at det var småting.

I august 1976 tog vi de nye bygninger i brug. Det var en stor glæde for mig at byde elever og lærere velkommen i et helt nyt skolemiljø som vi nu sammen skulle præge og fylde med vores liv. Det var som om alt var nyt. Nye bygninger, ny rektor, ny administrativ inspektør – den tidligere, John Graae, havde fungeret som konstitueret rektor og blev rektor på et studenterkursus – adskillige nye lærere. Mange var gået på pension i årene lige forud for flytningen, og skolen havde fået flere elever. Heldigvis havde vi stadig vores dygtige og erfarne sekretærer, Bente Sørensen og Gerda Friis. Men ellers var det nye tider for den ærværdige Statsskole.

Færdiggørelsen af bygninger og parkanlæg var som sagt småting. Måske lige bortset fra den kolossale jordhøj bag skolen som skulle have været anvendt til astronomiske observationer. Der var naboklager, og det fik jeg lidt tid til at gå med i sommeren 1976. Det endte heldigvis med at de 30 store vognlæs jord blev fjernet. Nu har vi et smukt parkanlæg som alle

kan nyde at færdes i. Det blev tegnet af den meget anerkendte landskabsarkitekt Agnete Muusfeldt.

Det var som sagt småting. Til gengæld kom der opgaver af en helt anden karakter der kunne optage en ung og demokratisk sindet rektors tid dengang midt i 70erne.

Det letteste her efter et kvart århundrede ville jo være at sige: Det var så det. Vi kom over det. Men det bør nu af hensyn til skolehistorien siges meget klart at de såkaldte ungdomsoprørere, oprørerne mod al gammel autoritet – som jeg på mange måder var på bølgelængde med – alt for ofte havde deres egen overtagelse af magten som mål. Jeg syntes de brugte de demokratiske idealer til eget formål. Og jeg fandt det besynderligt at en ung lærer jeg havde ansat, med stor sympati for hans personlighed og faglige kvalifikationer, kunne sige offentligt (efter ansættelsen) at det var hans fornemste formål at nedbryde skolen indefra. Det lykkedes dog ikke. Men han, og mange med ham, var med til at skabe også positiv forandring i den endnu lidt stive gymnasieskole. Det gik ikke helt stille af, hverken internt eller eksternt, og der blev brugt mange kræfter på det.

Den antiautoritære holdning lå i tiden, og man gik gerne efter manden hvis man ikke kunne få bolden. Det blev vist dengang betragtet som fair play. Meget af min tid blev derfor i de første år brugt på debat i lærerkollegiet om ledelsesformen på skolen. Et par sager som var meget karakteristiske for ånden på skolen i slutningen af 70erne er værd at nævne.

I efteråret 1978 dannede Socialdemokratiet og Venstre regering. Det var utraditionelt – måske ligefrem visionært – og det blev da også en kortvarig alliance. Det var der nogle af lærerne på Rungsted Statsskole og enkelte andre gymnasier der ikke kunne lide. Man var imod den nye regerings erklærede sparepolitik der bl.a. ville ramme uddannelsessektoren.

I forbindelse med Folketingets åbning den 3. oktober nedlagde en lang række lærere arbejdet. Og hvor var rektor så? Han var i Rusland!

Dog ikke i træningslejr som en læserbrevsskribent i det lokale "Ugebladet" nærmest ville have det til at lyde. Jeg deltog i en helt almindelig studierejse for en 2.g-klasse til Leningrad, sammen med deres historielærer og samfundsfaglærer. Noget jeg også senere har gjort med stor glæde, man kommer eleverne – og sine kolleger – nær på en sådan rejse. Da vi kom tilbage til Stockholm med skibet fra Helsinki, og jeg kunne ringe hjem til min kone, fortalte hun at jeg skulle kontakte Direktoratet for gymnasieskolerne og HF så snart jeg satte foden på dansk jord. Det lød dramatisk. Det var det også.

Leo Bresson er født i 1941.

Han er cand.mag. i dansk og kristendomskundskab.

Skolen var blevet en politisk kampplads.

Og så var der jo Anton Hannibald Olsen som Gordon så gerne ville læse højt af ved de ugentlige morgenmøder.

Det fandt jeg nu blev lidt trivielt og ventede med afslutningen til min translokationstale i 1981:

I erindringen vil I blive den årgang der trods trænge kår på en overfyldt skole og trods de barske fremtidsudsigter på det overfyldte arbejdsmarked, trods alle de barrierer der bliver stillet op foran jer, alligevel havde humør nok til at gøre en lille rundhovedet fyr med store ører til jeres helt: Anton Hannibald Olsen. Det var stort tænkt og følt. For den udødelige historie om Anton Hannibald Olsen er jo en hyldest til skolen - trods alt. Anton Hannibald Olsen ville IKKE gå i skole, men det viser sig at være nødvendigt for at klare sig her i verden. Ja, jeg kan læse de sidste sider for jer:

En hædersmand som lektor John Erik Hansen, der var kendt af sine elever for at kunne synge "Internationale" i sine historietimer mere engageret end nogen ægte rød, han var ærkekonservativ og den sidste formand for Studenterforeningen – og for øvrigt vores første HF-studievejleder – han kom til at stå for den gamle opfattelse af demokratiets regler: at man ikke demonstrerer mod en lovligt dannet regering. Derfor ville han, og andre med ham, fortsætte undervisningen efter arbejdsnedlæggelsen i 3. time. En af de mere anarkistiske lærere gik imidlertid sammen med et par ligesindede ind i de klasser hvor deres kolleger underviste og opfordrede eleverne til at boykotte undervisningen. Det skulle de ikke have gjort. Det blev til en større sag – men en trods alt lille sag i Folketinget.

Rungsted Gymnasium kom på Folketingets dagsorden. Der blev spurgt: Hvad agter ministeren at foretage sig over for de lærere, der ulovligt nedlagde arbejdet for at deltage i protestaktioner mod regeringen? Undervisningsminister Ritt Bjerregaard var som altid klar og præcis i sit svar og kunne meddele at lærerne var blevet indberettet af rektor og var trukket i løn for arbejdsnedlæggelsen. Hun fortalte ikke at 5 lærere fra Rungsted Gymnasium ville blive indkaldt til alvorlig samtale med undervisningsdirektør Rikard Frederiksen om det uacceptable videre forløb som der også var elev- og forældreklager over. Jeg har aldrig hørt hvordan samtalen forløb. Men mon ikke Rikard Frederiksen, der er en af de store personligheder i den danske gymnasieskole, har talt både faderligt formanende og faderligt forstående til de unge rebeller. I brev af 1. december 1978 meddelte man mig at det passerede var blevet påtalt, og at man derefter betragtede sagen som afsluttet. Men det var den ikke på Rungsted Statsskole. Den gav lange efterdønninger.

Den gjorde det meget klart at der ikke blot var tale om personlige skilnelinier i lærerkollegiet – det vil der jo altid være blandt så mange mennesker – men også om stærke politiske modsætninger. Der var mange der var meget til venstre for midten dengang. Men der var selvfølgelig også mere moderate. Knap så mange til højre for midten. Selv havde jeg stemt konservativt i hele min ungdom, og siden 1968 havde jeg stemt på Det Radikale Venstre. Det tog jeg konsekvensen af i 1979 og meldte mig for første gang ind i et politisk parti. Snart efter var jeg folketingskandidat for partiet. Så vidste man endelig hvor man havde mig.

Jeg tror det var nyttigt. Man vil gerne vide hvor man har sin rektor. Det er måske ikke så nemt med en radikal, derfor kaldte jeg også min artikelsamling fra 1985 "Både ja og nej" – men alligevel var det et pejlemær-

ke. Beskyldningerne i lokalsamfundet om at jeg solgte hash i kantinen ophørte i hvert fald. Faktisk har jeg aldrig prøvet det selv og har altid taget afstand fra det. Derimod ikke fra den bevidsthedsudvidelse der lå i litteraturen, musikken, den politiske vækkelse i 60'erne og 70'erne. Det var en fantastisk tid.

Det var det også på Rungsted Statsskole. I Svend-Erik Granges tid var det vist især lærerne der gjorde oprør – hvem fældede egentlig den gamle lind? Nu var det også elevernes tur. De krævede "Nok reform – men ikke revolution" i 1977. I deres oplæg står:

"På Rungsted Statsskole råder tilstande som ingen kan være interesseret i at opretholde. Meget få elever deltager aktivt i skolens styring. De få der deltager føler at de render panden mod en mur af bestemmelser og uvilje. Vi tror på at disse tilstande kan ændres. Dine demokratiske rettigheder skal udvides gennem en reform."

Eleverne ville have en mere åben skole. De ville med en ændret styreform afskaffe hærværk og tyveri på skolen og lade skolen stå åben til kl. 22 om aftenen så den kunne blive et sted hvor man mødes med venner over en kop the og en god film. Det kunne jeg kun bifalde. Det kneb blot med fremmødet.

De ville også være med i skolens styrende organer. Det gav vi dem naturligvis mulighed for – trods stor betænkelighed fra det progressive lærerkollegiums side. Men også her kom det til at knibe med fremmødet. Det er da klart, de har jo så meget andet de skal opleve i den alder.

Der var meget tumult på den gamle statsskole i de år. Heldigvis mest positivt. Vi blev kendt i medierne som et gymnasium der gik nye veje, vi tog de nye pædagogiske udfordringer op som havde at gøre med gymnasiets og HF's brede rekruttering. Især var vi glade for den fornyelse som kurset til Højere Forberedelseseksamen gav os. Det var derfor med sorg vi måtte tage afsked med de sidste HF'ere i 1995 da der ikke længere var tilstrækkeligt ansøgergrundlag for at opretholde kurset i vores område. Den såkaldte "intelligensreserve" der var forudsætningen for HF's oprettelse i slutningen af 60'erne, var ikke længere til stede. Det var blevet helt almindeligt at gå i gymnasiet i alle sociale lag. Men det var et tab for skolen, vi holdt meget af de lidt ældre, meget motiverede, studerende vi havde især i de første år, ligesom vi holdt meget af de yngre naturens muntre sønner og døtre der blev meget klogere af de to års intensive skolegang hos os – med eksamen i alle fag. Som gammel HF-studievejleder var det faktisk et hårdt slag for mig at vi ikke kunne opretholde denne del af skolen. Skolen var ikke længere den samme.

Tilbage til anarkismen i 70'erne. Den kulminerede først i foråret 1981 med en forvaltningsmæssig interessant sag.

Da sagde Anton Hannibald Olsen til sig selv: "Når jeg hverken kan læse eller skrive eller tælle, vil jeg få det meget vanskeligt som brandmand eller politibetjent eller sømand eller statsminister". Derfor gik Anton Hannibald Olsen i SKOLE, og han lærte at læse og at skrive og at tælle, og så fik han det godt.

Samme Gordon kom for øvrigt for sent til en terminsprøve og svarede kækt på inspektors spørgsmål om årsagen: "Ved du hvad, gamle ven, de ville ikke slippe mig fri før". 3.g'erne havde fejret P-dag dagen før.

Skolen var som sagt forholdsvis frisindet i 30'erne. Men hvor langt kunne vi gå omkring 1980 hvor lokalområdet konservative øjne hvilede strengt på os? En progressiv lærer foreslog mig at vi viste teaterforestillingen "Bøssemyter" som fællestimearrangement, hvilket ville betyde at eleverne havde mødepligt – og at vi skulle bruge 3 undervisningstimer hertil. Jeg mente ikke at det var passende på vores skole at tvinge eleverne til at blive provokeret af stykkets særlige form. Især fandt jeg en scene anstødelig som omtales således i en anmeldelse:

"Lidt efter lidt får koret vendt ryggen til, kommer ned på fire, trækker bukserne ned og vrikker blidt med deres herrerøve, som ligger helt åbent og spredt mod publikum".

Det var før ungdomsbladene, der uddeles på alle gymnasier, havde vænnet os til lidt af hvert inden for den genre. Derfor meddelte jeg læreren at jeg ville nedlægge veto i Fællesudvalget mod at forestillingen blev afholdt som fællesarrangement. Derimod havde jeg intet at indvende mod at den blev vist ved et aftenarrangement uden mødepligt som et kulturelt arrangement, og dette blev støttet af Aktivitetsudvalget der havde afløst den gamle Rungsted Gymnasieforening.

Fællesudvalget bestående af 4 lærere, 4 elever samt rektor som formand var et bekendtgørelsesfastlagt skoledemokratisk udvalg der bl.a. havde beføjelse til at bestemme, hvilke fællesarrangementer der skulle afholdes på skolen. Det blev sat på dagsordenen om vi skulle opfordre Aktivitetsudvalget til at vise "Bøssemyter" om aftenen – som initiativtageren selv havde accepteret. Men da dette var ved at være vedtaget, sagde en af elevrepræsentanterne at han syntes forestillingen burde være et fællestimearrangement. Det var især lærerrepræsentanterne imod, men da eleven krævede afstemning, nævnte jeg hvad jeg havde sagt til initiativtageren: At jeg ville nedlægge veto, og at man derefter kunne klage til Undervisningsministeriet over dette indgreb i Fællesudvalgets beføjelser. Man skred – hvilket ellers aldrig fandt sted – til (hemmelig!) afstemning, og forslaget om fællesarrangement blev nedstemt med 7 nej og 1 ja (et medlem var fraværende).

Så skulle man jo have troet at den potte var ude. Men nej, 4 lærere, ingen af dem medlemmer af Fællesudvalget, klagede til ministeriet over rektors udemokratiske måde at håndtere sin formandsfunktion på:

"Det er vores synspunkt, at fællesudvalgets afstemning under det pågældende dagsordenspunkt er ugyldig, idet rektor ved at true med veto, før afstemningen fandt sted, ubeføjet påvirkede denne og dermed gjorde sig skyldig i magtfordrejning."

Så fik jeg den. Vi arrangerede alligevel forestillingen en aften, og jeg sad selv på en af de forreste rækker og kikkede på de blidt vrikkende herrerøve uden at blive særlig forarget. Det blev jeg heller ikke over Direkt

toratets svar som man var 3 måneder om at sende. Det balancerede nogenlunde i sine velovervejede formuleringer:

“Såfremt en afstemning havde ført til det resultat, at forestillingen skulle vises som fællestimearrangement, ville en sådan beslutning af rektor som den, der er ansvarlig for skolens pædagogiske og administrative styrelse, kunne være indbragt for direktoratet, såfremt han mente, at gennemførelse af et sådant arrangement ville have skadelige virkninger for skolen eller dens elever.

Det er forståeligt, at en rektor – som inden afstemningen om et sådant arrangement har besluttet at ville forelægge spørgsmålet om dets gennemførelse for direktoratet – kan have den opfattelse, at det vil være hæderligere over for fællesudvalget at underrette dets medlemmer herom end at fortie det. Direktoratet må dog mene, at rektor i det foreliggende tilfælde nok i sin egenskab af formand for fællesudvalget bør give udtryk for sin modstand mod gennemførelse af arrangementet, men at han ikke – inden afstemningen har fundet sted – bør tilkendegive, at han som rektor vil forelægge en afgørelse, som han er uenig i, for direktoratet til eventuel omstødelse.”

Det var jo klart nok. Og det viser hvad man dengang kunne få tiden til at gå med, på skolerne og i ministeriet. Senere fik man heldigvis travlt

*Alternativt klassebillede.
3z – 1995.*

De alternative klassebilleder blev ikke trykt i fotoårbogen fordi flere af de øvrige gik over stregen.

med så meget andet der nok var mere vigtigt for skolens udvikling.

Da jeg fyldte 40 år i november samme år, skrev lokalredaktøren på Frederiksborg Amts Avis:

“Leo Bresson siger, hvad han mener, der bør gøres ved den store tilstrømning til gymnasierne. Det skal gøres mere praktisk orienteret, han foreslår mere idræt – ikke mindst på egen skole, han går ind for musik og kreativitet, ja, han vil sågar have folkeskolelærere til at undervise elever i deres første gymnasieår.

Mange har ændret mening om Leo Bresson. Mange er bestyrket i deres tro på ham som leder af et moderne gymnasium i en brydningstid med ungdomsarbejdsløshed, og det er vel ikke for meget sagt, at han har elevernes tillid i stort omfang. Men der kan være hedt midt i en smeltedigel, selv om der bibringes ham mange glæder.

Et privat gymnasium stikker hovedet frem, og det kunne opfattes som mistillid til ham, og kort efter taltes der om, at nu strammer rektor grebet om Rungsted Statsskole.”

Det var nødvendigt. Tillid er godt, mener jeg dog stadig. Og jeg havde tillid til at lærerkollegiet ville være med i en ny udvikling af skolen. Vi havde fået nogle meget energiske og dygtige nye lærere med lyst til at ændre gymnasiet i samme retning som den jeg selv havde gjort mig til talsmand for i artikler og foredrag. Nu begyndte vi at forene kræfterne og lagde de interne stridigheder i lærerkollegiet bag os. Det var ikke længere en selvfølge at eleverne strømmede til ligegyldigt hvordan vi agerede. Skolens faglige og pædagogiske mål blev tydeligere for omverdenen samtidig med at vi var blevet Danmarks største gymnasium med 900 elever – en overbelægning på næsten 200 elever. I dag har vi knap 500 og synes egentlig det er meget passende. Vi kan slet ikke forstå hvordan vi dengang kunne være så mange i bygningerne.

Fra begyndelsen af 80'erne blev Rungsted Gymnasium kendt for at være en skole “i front” som det hedder nu. Derfor har vi kaldt vores husstandsomdelte jubilæumsavis “Frontløber 2000”. Vi fik allerede i 1979 de første computere til undervisningsbrug og var derfor i mange år forsøgs- og udviklingsskole på edb-området. Det resulterede i et stort projekt midt i 80'erne hvor IBM i samarbejde med Frederiksborg Amt fik afprøvet deres professionelle værktøjsprogrammer, beregnet for erhvervslivet, på Rungsted Gymnasium for at finde ud af, om de ville gå ind på skolemarkedet – der indtil da anvendte danske maskiner og programmel, især Regnecentralens Piccoliner. Det ville de som bekendt. Nu anvender stort set alle uddannelsesinstitutioner i Danmark IBM- eller IBM-kompatible pc'er (personal computer). Vi havde – og har – mange højt kvalificerede lærere på både det teknologiske og det anvendelsesmæssige område, nævnes skal især udviklingen af *skrivepædagogik* og *multimedier* hvor vi har markeret os stærkt.

Og så var der også den meget musikalske årgang 1987 der ganske vist havde svært ved at finde kammer-tonen, men til gengæld så meget lettere karlekammer-tonen.

Det gjaldt især min religionsklasse 3z. Derfor byggede de også en smuk høj og slank snemand til mig, og hele årgangen glædede mig med en sød og naturlig stripteasedanserinde på deres sidste skoledag.

Adskillige andre udviklingsarbejder blev sat i gang af entusiastiske lærere. SPRINT – sproglig integration – var et af de større med tværfagligt samarbejde i en række fag på sproglig linie hvor eleverne skulle arbejde med først Danmark, derefter Europa og til sidst verden uden for Europa, det blev det fransktalende Marokko afsluttende med studieophold i landet. Det blev til stor inspiration for de involverede elever og lærere, sidstnævnte fik nogle vigtige erfaringer til det videre arbejde med at udvikle deres fag med større vægt på den internationale dimension. Og så gjorde vi i de år også for alvor noget ved fagene musik og idræt på højt niveau.

Det lykkedes endelig at få gymnasieelever nok til at melde sig til en musikfaglig gren og HF-kursister til musik som tilvalgsfag, og derefter har musiklivet trivedes på allerbedste måde hos os, i de seneste år med meget flotte opførelser af de kendte musicaler Atlantis og Hair. Det har været næsten på professionelt plan takket være vores fremragende musiklærere – og mange musikalsk veluddannede elever med baggrund i Hørsholm Kommunale Musikskole.

Idrætten på skolen har altid stået stærkt, lige fra skolens første år som man kan læse i de tidlige årsskrifter. Det blev ikke ringere med den nye placering af skolen som nabo til Hørsholm Kommunes veludbyggede idrætsanlæg som vi benytter os af. I 1984 fik idrætten et særligt løft. Vi var af Undervisningsministeriet og Kulturministeriet i forening blevet anmodet om at afprøve en særlig gymnasiemodel for eliteidrætsudøvere hvor eleverne kunne komme fra hele landet (med privat indkvartering i vores område) og kombinere gymnasieuddannelsen med træning i deres idræt – det første år atletik og badminton, året efter tillige golf. Træningen blev lagt i umiddelbar forlængelse af deres skoleskema og foregik enten på skolen eller i Hørsholm Idrætspark og Rungsted Golfklub. Desuden indgik en omfattende teoretisk idrætsuddannelse som skolen selv stod for.

Det foranledigede dagbladet Politiken til at skrive i Dagens Portræt: ” - og så er den 42-årige cand.mag. i dansk og kristendomskundskab overhovedet ikke interesseret i sport. Siden han var håndboldmålmand i gymnasiet på Gentofte Statsskole i slutningen af 1950'erne har han stort set ikke bevæget sig for sjov.”

Den sidste sætning har jeg tit moret mig over og flittigt citeret. Det var nok lidt af en skæbnens ironi at netop jeg blev rektor for landets første ”idrætsgymnasium”. Men jeg har været glad for udfordringen – er da også begyndt at spille lidt tennis på mine halvgamle dage, bare for sjov – og ser nu hvordan det der begyndte dengang bærer frugt på skolen. Vi måtte konstatere at den 3-årige model selv med træning i forlængelse af

skoleskemaet ikke var tilfredsstillende for de tids- og arbejdsmæssigt hårdt belastede eliteidrætsudøvere. Det førte til oprettelse af Team Danmark-ordningen hvor eleverne kan få støtte på forskellig måde til at gennemføre deres uddannelse på andre vilkår end de øvrige elever. De kan få et fjerde gymnasieår, og/eller de kan få støtteundervisning når de har været væk fra skolen til længerevarende træning eller til konkurrencer og stævner, måske til Olympiaden hvor vi har haft deltagende elever. Det sidste nye er at vi kan udstyre dem med bærbare computere og mobiltelefoner, så de overalt i verden kan være i forbindelse med skolen og deres lærere. Connecting People. For tiden udvikler vi i samarbejde med IT-centret i Frederiksborg Amt elektroniske fagprogrammer som de kan medbringe på deres rejser. Disse kan selvfølgelig også bruges til enhver anden form for fleksibel undervisning. Her er vi atter i front. Og netop nu udvider vi vores Team Danmark-ordning i et samarbejde med flere af de lokale idrætsforeninger så flere end de egentlige eliteidrætsudøvere kan få gavn af skemamæssige lettelser. Det venter vi os meget af. Heldigvis har vi en række lærere og inspektorer der er særdeles kyndige og engagerede inden for idrætslivet, så der forestår en perspektivrig udvikling inden for denne mere og mere betydningsfulde del af det moderne menneskes tilværelse.

Vi havde mange faglige og pædagogiske nydannelser i 80erne. Den sidste jeg vil nævne er indførelsen af *japansk* som valgfrit fremmedsprog – på linie med tysk, fransk og spansk der også kan vælges som begynderprog. Det begyndte med en studiekreds i japansk sprog og kultur for alle interesserede elever i foråret 1986. Adjunkt i latin, græsk og oldtidskundskab, Mari Anne Woll, havde med sin japanske baggrund, og bifagseksamen i japansk, fungeret som tolk for mig på en studierejse til Tokai Universitetets forskellige afdelinger i Japan, herunder gymnasieskoler med særlig idrætsundervisning. Tokai Universitetets europæiske kontaktcenter ligger på Strandvejen i Vedbæk, og det har i det hele taget en særlig kærlighed til Danmark fordi grundlæggeren, Dr. Shigeyoshi Matsumae, i 30erne havde besøgt danske højskoler og var blevet levende inspireret af de grundtvigske skoletanker. I Tokai Universitetets judo-hal i Tokyo hænger hans store portræt ved siden af det lige så store af – Nikolai Frederik Severin Grundtvig!

Efter hjemkomsten fra den japanske kultur som optog mig lige så meget som den danske havde inspireret Matsumae, som jeg heldigvis nåede at møde inden hans død i en høj alder svarende til Grundtvigs, fik jeg grundlagt den landsdækkende forening "Japansk i Skolen" ved en stiftende generalforsamling på Rungsted Gymnasium den 3. december 1986 – det var nøjagtig 10 år efter vi holdt indvielse af skolens nye byg-

ninger, ikke tilfældigt på Holbergs fødselsdag. Han er en af danmarkshistoriens største frontløbere. Det lykkedes i løbet af få år at få japansk anerkendt som valgfag i gymnasiet, og derfor skiftede foreningen i 1996 navn til det bredere "Japan i Danmark". Her ved årtusindskiftet har vi tiltro til at faget japansk på Rungsted Gymnasium – og nogle få andre steder i landet – er kommet for at blive. Vi havde det første hold i 1987. Lige siden er eleverne kommet ud med grundlaget for at forstå den fremmedartede kultur og at kunne kommunikere både mundtligt og skriftligt på det ellers for europæere så vanskelige sprog at lære. Det er til gavn for Danmark. Også her vil vi gerne være i front.

80erne var på alle måder et levende og udfordrende årti hos os. Den 1. januar 1986 overgik alle statens gymnasieskoler til amterne, undtagen Sorø Akademis Skole som netop baron Ludvig Holberg med store pengegaver havde sikret en særlig status i det danske uddannelsessystem. Dermed skiftede skolen atter navn. Det skulle vi vænne os til, men det gik egentlig hurtigt. Rungsted Gymnasium er et godt navn. Nogle havde ønsket at vi skulle hedde Hørsholm Gymnasium, jeg er glad for at vi kunne bevare det første led i navnet som angiver forbindelsen tilbage til både Rungsted Kostskole og Rungsted Statsskole.

Med amtsovertagelsen fik vi en ny ledelsesform på det økonomiske område. Det faglige og pædagogiske tilsyn ligger fortsat i Undervisningsministeriet som garant for en ensartet studentereksamen overalt i Danmark. Frederiksborg Amt havde et par år før fået en usædvanlig dynamisk og visionær amtskoledirektør, Finn Lindhard. Han var en stor igangsætter med det klare mål at Frederiksborg Amts skolevæsen skulle være det bedste i landet på alle områder. Og da indflydelsen jo som bekendt følger pengene, blev vi alle revet med. Bevillingerne fra amtet til

På Karen Blixens 100-års dag i april 1985 fortalte Thorkild Bjørnvig – en af Danmarks største digtere – ved et fællesarrangement

om sin pagt med vores lokale storyteller og young poet-eater.

Jens Elsig – senere rektor på Struer Gymnasium – sammen med pedellen.

Jes Bergholt, Bo Hilsted og Jytte Skærup.

Walter Boss og unge Jes.

bygninger, inventar og undervisningsmidler – og ikke mindst til efteruddannelse – var næsten 50 % større end i statsskoletiden. Der blev i amtet igangsat et meget ambitiøst og omfattende lederkursus svarende til managementkurserne i det private erhvervsliv, det første af sin art i gymnasieskolen, og de tre gamle statsskoler i amtet fik pludselig råd til eksterne personalekurser. Det blev en helt ny oplevelse.

En lærer på skolen foreslog et gestaltpsykologisk kursus for hele personalet. Det

gik vi i gang med at forberede allerede ved årsskiftet 1986-87, og i september 1987 fandt det sted på Vallekilde Højskole som jeg kendte fra et tegne- og malekursus i 1984. Det er et vidunderligt sted, beliggende i et smukt landskab på kanten af den inddæmmede Lammefjord med det særlige lys som har betaget Odsherred-

malerne, og med bygninger fra slutningen af forrige århundrede som er indbegrebet af højskolebevægelsen. Martin Nyrops berømte øvelseshus i vikingestil var netop istandsat og blev flittigt brugt af lærerkollegiets mange boldglade "piger og drenge". Og så kom vi for alvor hinanden ved. Især kursuslederen Niels Hoffmeyer – mindre hans assistenter – var fremragende til at få de menneskelige relationer i lærerkollegiet gjort aktive. Vi blev alle forandret på det 3-dages kursus, og ved hjemkomsten gik vi og rørte ved hinanden og sagde med hånden patetisk på hjertet: Jeg hører hvad du siger! De der er ansat efter 1987 har hørt om dette første kursus på Vallekilde Højskole som havde det fundet sted på Forklarelsens Bjerg.

Det var også i 80'erne vi åbnede skolen mere mod lokalsamfundet, og ikke mindst mod forældrekrædsen som ofte havde anket over at vi betragtede eleverne i gymnasiet som næsten voksne og derfor ikke var tilstrækkeligt interesserede i kontakt med forældrene. Heri fulgte vi nu det almindelige mønster i gymnasieskolen dengang – og for øvrigt da også elevernes egne ønsker. Foreningen "Rungsted Statsskoles Venner", stiftet på et forældremøde i 1955, spillede ikke længere nogen rolle, og den gamle kongelige forordning om statsskolernes Skolenævn, hvori der skulle være forældrerepræsentation, var statsskolerektorerne udtrykkeligt af Direktoratet blevet opfordret til ikke at "overadministrere"!

I forbindelse med amtsovertagelsen fik vi imidlertid et mere aktivt Forældrekontaktudvalg i 1986, og dette blev i 1991 afløst af den nye Skolebestyrelse som undervisningsminister Bertel Haarder indførte på alle uddannelsesinstitutioner for at få større brugerindflydelse på dem. Det kan man læse om i Søren Duus Østergaards artikel. Han var formand for Forældrekontaktudvalget fra 1988 og blev den første – meget dygtige og engagerede – formand for Skolebestyrelsen.

Vi arrangerede forældredage, lørdage med festlige arrangementer indendørs og udendørs for forældre og elever, og deres mindre søskende – kald det bare kundepleje. Modellen bliver kopieret her til vores jubilæum. Og vi arrangerede foredragsaftener om forskellige familierelaterede psykologiske emner for forældrene. Vi var blevet opmærksomme på hvor vigtigt det er for et gymnasium at have et godt image i lokalsamfundet. Det har vi da også haft siden, men det kræver en stadig indsats af alle på skolen. Det har der heldigvis været stor forståelse for i lærerkollegiet og hos det øvrige personale.

Der skete som sagt meget nyt i Frederiksborg Amt i de år, og dermed også på Rungsted Gymnasium. En af de nydannelser der glædede mig meget, var indførelsen af ordblindeundervisning på amtets gymnasier,

INPHERNO

LEO HVIS NÅDE
STRÅLER UD OVER
OS ALLE.

BO HILSTED,
LEO'S HÅRDE HØJRE
HÅND.

LÆRENE SOM
UDFØRER LEO'S
BEFALINGER TIL
PUNKT OG

2 & 3 G'ere
SOM TILBEDER
OG FORGUDER
LEO SELV UNDER
DE HÅRDESTE VILKÅR.

PUTTERENE OG
ROTTERENE SOM
BLIVER PINT OG
PLAGET AF
ALLE.

Tegning af Anders Duius
Østergaard til skolebladet
Inpherno 1992.

ikke mindst fordi min kone var forstander på Hovedstadens Ordblindeskole, og jeg dermed havde fået et uddybet kendskab til hvor alvorligt et handicap læsevanskeligheder og egentlig dysleksi er for i øvrigt godt begavede elever. Jeg bliver meget vred når jeg hører politikere sige, at elever med læse- eller skrivevanskeligheder ikke hører hjemme i det boglige gymnasium. Frederiksborg Amt skal roses for at være det første der afsatte midler til at afhjælpe dette handicap ved at uddanne to lærere på hvert gymnasium til læsevejledere og give timer til deres undervisning af elever med behov herfor.

Med den nye gymnasiebekendtgørelse der trådte i kraft august 1988, kom der en række nye fag ind i gymnasiet. Dem nævner jeg i en kronik i "Gymnasieskolen" som redaktøren havde opfordret mig til at skrive til det første nummer i august 1988. Jeg skulle "give udtryk for min mening om gymnasiets aktuelle situation nu hvor reformen træder i kraft og mange nye udviklinger er sat i gang". Om de nye fag skrev jeg:

"Når vi skal uddanne en så stor del af ungdommen, og andelen vil sikkert blive større, er det nødvendigt at der er valgmuligheder der tilgodeser både de meget teoretisk og de meget praktisk orienterede. Det er sket med indførelsen af henholdsvis filosofi og erhvervsøkonomi. Det er vel endnu uvist hvor vi skal placere fag som datalogi og teknikfag, de ser ud til at blive mere teoretiske end praktiske, men også de åbner mod områder der kan give gymnasiet en inspirerende kontakt med forskningen og erhvervslivet. Det har vi savnet!

Også de mere eller mindre nye kreative fag, dramatik, film- og tv-kundskab, billedkundskab – og det helt nye designfag – kan være med til at udvikle gymnasiet væk fra den ensidige germanske lærdomstradition og mere i retning af den angelsaksiske allround menneskeopfattelse. Den som Grundtvig blev inspireret af.

Således kan også det nye naturfag for sproglige elever betragtes som en udvikling væk fra den udelukkende teoretiske matematik (som mange dygtige matematiklærere nu gjorde vældig spændende) – jeg tror eleverne vil blive glade for det nye science. Det har altid undret mig at naturvidenskaberne i dette land ikke bliver betragtet som en del af almindelsen."

Om det kollegiale samarbejde i det nye gymnasium skrev jeg at den større decentralisering kræver dygtige lærerrådsformænd og tillidsrepræsentanter, og at rektorerne får en central rolle i en decentral struktur. Det har vist sig at slå til. Jeg sluttede med det endnu dengang – også i rektorkredse – meget kontroversielle ønske om at få en souschef. Det er heldigvis lykkedes. Her i jubilæumsåret glæder det mig at Jes Bergholt er vores dygtige ledende inspektør.

I kronikken skrev jeg afslutningsvis at det skal være sjovt at gå i skole. Også for lærerne. Det tror jeg man får et indtryk af at det er på Rungsted Gymnasium i hans og Anne Krarups artikler om henholdsvis Tipsklubben og Kællingeklubben. Men det sjove består også i at være med til at skabe noget nyt på uddannelsesområdet – ud over den glæde det altid er at bibringe unge mennesker kundskaber inden for de fagområder man selv holder af.

90erne gav os mange nye og spændende udfordringer. Den internationale dimension blev udviklet yderligere, vi fik udvekslingsrejser til kontaktskoler i England, Frankrig, Spanien, Polen, Tyskland, USA. Senest er nu Canada kommet med. Og både rektor og flere lærere var på 14 dages job-swap med udenlandske kolleger, en enkelt et helt år i Seattle. Det var selvfølgelig en fantastisk oplevelse for ham, og fagligt udbytterigt, men vist for øvrigt ikke altid lige sjovt. Amerikanske high schools er meget forskellige fra danske gymnasier, det nåede jeg da at erfare på mine egne kortvarige job-swops i Minnesota og Californien.

Vi kom med i det store UNESCO miljøprojekt "Baltic Sea Project" som både havde til formål løbende at få målt vandkvaliteten i Østersøen af de involverede elever fra alle Østersølandene og at skabe kontakter mellem landene på mange andre områder. Derfor kunne ikke blot biologi, men også flere andre fag deltage med stort udbytte for både elever og lærere. Da de baltiske stater blev selvstændige i 1991, søgte vi støtte fra Demokratifonden til et kursus i "Democracy and Responsibility in a Modern School" for 24 baltiske lærere. Det fandt sted en uge i marts 1992 og blev en stor succes.

Internationalt skulle det være. Vi måtte have hele personalet på kursus i udlandet. Det første udlandskursus blev lagt i Bruxelles, hvor vi besøgte en af Europaskolerne og hørte foredrag om bl.a. EF's politiske udvikling i Berlaymontbygningen – som de fleste kun kendte fra tv som symbolet på bureaukratiet i EF (nu EU). Det gjorde nok de følgende års EF/EU-debat mere nærværende – og opfattelsen af Fællesskabet måske også mere nuanceret – for mange af deltagerne. Senere har vi haft en tilsvarende tur til Berlin. Måske kommer vi en dag til New York og Jerusalem, byer med en helt særlig betydning for vores kultur, på hver sin måde. Her efter jubilæet nøjes vi dog med at tage til Faaborg for at efteruddanne os i den nyeste pædagogiske landvinding, projektarbejde.

Vi var kendt som en skole der turde prøve noget nyt. Det var vel derfor min tidligere rektorkollega i Frederiksborg Amt, siden 1986 direktør for Direktoratet for gymnasieskolerne og HF, Uffe Gravers Pedersen ringede til mig i efteråret 1989 for at spørge om vi ville lave et *meget* stort forsøg.

Nemlig at lade en ellers almindelig gymnasieklasse, sproglig eller matematisk efter vores eget valg, blive undervist næsten udelukkende på *engelsk*. Jeg sagde selvfølgelig ja, og så gik vi på med krum hals. Vi valgte med gode argumenter en matematisk klasse.

Det var virkelig et spring ud på de 70.000 favne. Selv Kierkegaard skulle læses på engelsk, hvis det var i faget religion man brugte en tekst af ham. Kun i dansk, og i historie når stoffet handlede om Danmark, skulle lærere og elever bruge deres modersmål. Alt andet – både skriftligt og mundtligt – foregik på engelsk. Det gjaldt også til eksamen hvor de skriftlige opgaver blev oversat i Undervisningsministeriet, og hvor både de mundtlige og skriftlige censorer var særligt udvalgt.

Det var imponerende at de mange lærere gik i gang med dette forsøg, der både var meget arbejdskrævende, og som også krævede en hel del mod. Unge mennesker i dag er generelt bedre til engelsk end flertallet af deres lærere, så det kunne godt være svært at leve op til de meget ambitiøse elevers krav om udtalemæssigt og idiomatisk korrekt engelsk fra katederet. Der var nok anledning til lidt morskab indimellem – men ikke på det faglige område. Det første holds lærere var i England forud for at de skulle begynde undervisningen i "Englænderen" i august 1990, dels for at prøve at undervise på engelsk, dels for at skaffe egnet lærebogsmateriale. Det skulle de så bearbejde for at det svarede til de danske pensumkrav. De var nemlig de samme for den engelsksprogede klasse som for enhver anden dansk matematikerklasse. Det var et meget stort pionerarbejde der blev gjort af Rungsted Gymnasiums lærere i den første halvdel af 90'erne. Og det gav genlyd i debatten om Danmarks og det danske sprogs overlevelse i en mere og mere internationaliseret verden. Professor Jørn Lund skrev om vores forsøg i Dansk Identitetshistorie, bind 4, fra 1992:

"Ved overgangen til 1990'erne er brugen af engelsk som undervisningssprog taget op til drøftelse, bl.a. på foranledning af forfatteren Paul Hammerich, der i statsminister Poul Schlüters tænketank har bragt emnet frem. Paul Hammerich forestiller sig undervisning på dansk i nogle fag, undervisning på engelsk i andre fag. Tanken har vundet ikke ubetydelig tilslutning i mange kredse. En radikal udgave af den er i mere uformelle sammenhænge taget op til drøftelse på foranledning af fhv. miljøminister Lone Dybkjær, der ønskede belyst konsekvenserne af engelsk som talesprog allerede i børnehaver." Og derefter:

"På Amtsgymnasiet i Rungsted har man siden 1990 haft undervisning på engelsk i hovedparten af fagene i en matematikerklasse, kaldet "Englænderen". Forsøget er blevet fulgt af megen opmærksomhed, og det påregnes senere at lade to gymnasieklasser have engelsk som undervisningssprog.

Skolens rektor, Leo Bresson, betragter tosprogethed som en uomgængelig nødvendighed for danskerne, og han mener, at bølgen af internationalisering og åbningen af de europæiske grænser vil føre til, at danskerne må indstille sig på nødvendigheden af en funktionel beherskelse af både dansk og engelsk: Hvis vi ikke vil være et reservat for "ædle vilde", må vi sætte de unge i stand til at arbejde i et forenet Europa uden hindringer fra vores side."

Jørn Lund, den fremragende sprogmand som i disse år har stået i spidsen for udgivelsen af Den Store Danske Encyklopædi, skriver bekymret om tendensen til domænetab for det danske sprog. Men derefter skriver han:

"Så længe det er de 16-19 årige, man eksperimenterer med, er det hele til at overse." Vi fortsatte med at være på venskabelig fod!

Allerede i 1991 skulle vi offentligt have krydset klinger.

"Højlunds Forsamlingshus" var et populært debatprogram på TV 2. Torsdag den 28. november 1991 – på min 50-års fødselsdag som ellers først skulle fejres på skolen om fredagen – blev forsamlingshuset helt

tilfældigt placeret på Rungsted Gymnasium, i vores idrætshal hvor der var bedst plads til det store publikum og de mange tekniske installationer. I pressemeddelelsen fra TV 2 hed det:

Er det fremtiden at undervise på engelsk i danske skoler? Vil det danske sprog overleve i fremtidens internationale samfund? Højlunds Forsamlingshus sendes direkte fra Rungsted Gymnasium torsdag den 28. november 1991 kl. 20.00.

Hvad er sprog? Er det et instrument, der kan udskiftes efter behov og behag? Eller er det også en del af vores identitet?

Ser vi en ny form for classeskel i Danmark? Mellem dem der kan være med på førsteholdet fordi de kan klare sig på engelsk, og dem der må blive i fjerde division fordi de ikke kan. Får vi et samfundslag af styrende der bolttrer sig på fremmedsprog, og styrede der kun snakker dansk med hinanden, men ellers ikke har noget at skulle have sagt?

Jeg var blevet bedt om at være Jørn Lunds modpart i tomands-panelet. Men vi var nok for enige når det kom til stykket. Så man fandt i stedet en universitetslektor i engelsk/internationale studier på Roskilde Universitetscenter. Det blev en meget levende debat, vi havde mange af vores kvikke "Englænder"- elever med i den særdeles aktive tilhørerskare. Og jeg fik udsendelsens sidste replik fra tilhørerpladserne: Vores lokale verdensberømte forfatter, Karen Blixen, var jo i allerhøjeste grad tosproget og mistede ikke sin danske identitet ved i mange tilfælde først at skrive sine vidunderlige historier på engelsk – og derefter senere på dansk. Det blev en fin aften på Rungsted Gymnasium.

Desværre måtte vi ophøre med den engelsksprogede klasse efter 3 årgange fordi der ikke længere var ansøgere nok til en hel klasse – hvor der de første to år var alt for mange, så vi måtte foretage en udvælgelse. Formodentlig rygtedes det hvor store krav det stillede at klare alle sine lektier på engelsk. Til gengæld kom eleverne ud med en særdeles god ballast til videregående studier i Danmark, hvor lærebøgerne jo oftest er på engelsk i vore dage, eller studier og arbejde i udlandet. Camilla Munksgaard, elev i den første "Englænderklasse", skrev i årsskriftet 1993:

"Klassen kunne se tilbage på tre spændende, gode og vel også hårde år. Spørgsmålet var nu, om de følte sig mindre danske end den almindelige danske student. De fleste af eleverne følte sig mere danske, da de netop ved at have fået en international bredere uddannelse fik bekræftet deres danskhed. "Englænderen" skabte ikke en eliteklasse, men derimod en klasse med større interesse for at studere i udlandet."

I den omfattende forsøgsrapport efter det første gennemførte forløb i 1993 kunne vi konkludere:

Forsøget viser, at det med velmotiverede elever – og lærere – er muligt at gennemføre undervisningen til en *dansk studentereksamen* med *engelsk* som både tale- og skriftsprog, uden at den faglige dybde går tabt (undtagen måske i enkelte områder, se biologi og religion). Forsøgets elever har nået faglige resultater fuldt på højde med andre "normale" gymnasieelever. I tillæg har de så fået langt lettere adgang til at læse engelske lærebøger ved de videregående uddannelser end den student, der først efter studentereksamen stifter bekendtskab med den engelske terminologi. De har også fået nemmere ved at studere ved udenlandske læreanstalter og ved at gå ind i en international karriere – et ønske som mange unge har i dag.

Det er svært at vælge ud – og dermed vælge fra – når man skal skrive det sidste 10-års historie. Der sker jo så meget på en levende skole som vores. Team Danmark-ordningen begyndte i 1991, nu er en tiendedel af skolens elever TD-elever. Skolens pigehold i basketball vandt i 1991 den danske

kvalifikationsturnering og deltog i den internationale finaleturnering i Tyrkiet – vi blev nummer 8, den bedste danske placering siden 1971. Året efter vandt vi atter danmarksmesterskaberne og deltog i den internationale konkurrence i Athen, denne gang blev vi nummer 9, efter at have været tæt på at slå USA! Det gentog sig i 1995 med finalekamp i Ungarn. Her blev vi dog kun nummer 17. Og i 1994 vandt også drengeholdet danmarksmesterskabet i basketball.

Vi vandt Teknologinævnets og Biologforbundets priskonkurrence om et undervisningsforløb i genteknologi i 1991. Noget tilsvarende skete igen i 1999 da lektor Knud Johnsen atter med et biologihold vandt førstepræmien på 50.000 kr. i en stor konkurrence om bioteknologiens fremtidsperspektiver – Hvor går grænsen? – udskrevet af Chr. Hansen Gruppen A/S. Designfaget markerede sig stærkt med årlige udstillinger af de flotte projekter på Hørsholm Bibliotek. Faget billedkunst blev mere og mere synligt på skolen, de fremragende arbejder blev brugt som dekoration i fællesrummet, og billedkunstlærerne fik en vigtig funktion som scenografer – sammen med elever – ved de årlige totalteateropførelser, senest også musicalerne Atlantis og Hair. Forårsudstillingerne på skolen af årets produktion i faget er altid spændende at se for forældrene og os andre, der er hvert år nogle store talenter imellem vores meget kreative elever, undertiden har der været udstillet nogle rigtig krasse øjenåbnere. Dog endnu ingen udstoppede hundehvalpe.

Dansklærerne arrangerer den årlige lyrikcafé hvor helt unge forfattere læser op af deres egne værker for hele 3.g-årgangen. Fysikfaget udvikler sig med nye – såkaldt autentiske – eksamensformer. Historielærerne har sat Hansaforbundet og dermed udviklingen af Østersøregionen på dagsordenen med studierejser til Lübeck og Gdansk. Studievejlederne vil undersøge hvordan unge med indvandrerbaggrund motiveres til fortsat skoleuddannelse efter folkeskolen.

Vi er ENIS-skole, European Network of Innovative Schools, på det elektroniske område med omfattende brug af internettet, og nu også intranet hvor eleverne efterhånden kan få alle nødvendige oplysninger om arbejdet i skolen og kommunikere indbyrdes og med lærerne. Vores hjemmeside er blevet et smukt og effektivt kommunikationsredskab til omverdenen. Vi kunne blive ved. Det er en meget levende 100-årig!

Det er også en skole med et klart værdigrundlag. Skolens værdier blev markant formuleret af skolens grundlægger som vi har set, og trods tidernes omskiftelighed har de selvfølgelig præget skolens liv gennem hele århundredet. Mindst vel i 70erne og 80erne hvor der overalt i vores vestlige kultur skete store opbrud. Men i 90erne var tiden atter kommet til besindelse på værdigrundlaget. Det skete hos os med en omfattende

indsats omkring udarbejdelsen af et Etisk Regnskab på basis af opstillede Mål og Værdier.

På en såkaldt pædagogisk dag i slutningen af 1992 for alle på skolen, elever, lærere og øvrigt personale, samt repræsentanter for forældre, skolebestyrelsen og de lokale folkeskolers lærere diskuteredes hvilke 8 værdier og mål skolen skulle arbejde efter. Forslagene gik videre til et mindre udvalg med repræsentanter for de samme grupper, og i et meget konstruktivt samarbejde – og med en stor indsats af Poul Rasmussen der senere blev rektor på Virum Gymnasium – fik vi formuleret dette værdisæt som vi stadig er glade for:

Akademisk og kreativ skole

Glad skole med engagement og fællesskabsfølelse

Gode fysiske rammer i smukke omgivelser

Åben dialog i gensidig respekt

Ansvarlighed hos alle for skolens daglige virke

Lydhør, gennemskuelig og konsekvent ledelsesform
med højt informationsniveau

Regionalt samarbejde om udvikling af uddannelsestilbuddene

Forståelse af nationale og internationale
sammenhænge og kulturværdier

Disse værdier – med en række underpunkter – blev udgangspunktet for en stor spørgeundersøgelse, foretaget af eksterne konsulenter, blandt skolens "interessenter" som det hed i tidens sprog. Det blev vores Etiske Regnskab, og det gav stødet til en egentlig handlingsplan for skolens udvikling. Det havde vi ikke haft før, det var noget nyt i gymnasieskolen. Nu er det en selvfølge at vi årligt i teamledelsen tager handlingsplanen op til revision og arbejder målrettet på opfyldelsen af de vedtagne planer. I forordet til det publicerede Etiske Regnskab fra 1993 skrev jeg til sidst:

“Nogle har sagt etik-tak. Vi siger tak-tik og strategisk planlægning af UDDANNELSE ÅR 2000. Nok har vi både traditioner og regler, også etiske regler, der skal overholdes, men hver ny årgang elever giver nye muligheder – og stiller nye krav til skolens indhold og form.”

Nu er vi så nået til år 2000. Værdierne og målene arbejder vi energisk efter. Og vi glæder os hvert år over de nye elevers nye krav. Vi har været lidt kede af ikke helt at kunne leve op til “gode fysiske rammer” på alle punkter, selv i en ny bygning som vores. Vi har ændret lidt hist og her for at forbedre de pædagogiske muligheder, men vi savnede især et rigtigt bibliotek. Det var der ikke tænkt tilstrækkeligt over ved projekteringen af den nye skole. De beskedne lokaler inddrog vi tidligt til edb-laboratorier og havde derefter ikke nogen central studiesamling. Det fik vi heldigvis i 1999. Et smukt og funktionelt studiecenter indrettet i det såkaldte klassetrinsauditorium som alligevel ikke blev anvendt efter den oprindelige hensigt. Det er lyst og venligt. Her i jubilæumsåret går vi videre med forskønnelsen af skolebygningernes indre. Udendørs kan vi kun glæde os over de “smukke omgivelser”.

Jeg slutter gennemgangen af skolens første hundrede år med at glæde mig over det gode forhold vi har til folkeskolerne i vores område. De senere år har vi haft såkaldte brobygningsforløb med 10. klasser i både Karlebo Kommune og Hørsholm Kommune - og med Rungsted private Realskole. Da jeg talte med en af lærerne på privatskolens brobygningshold, viste det sig at hun selv var student fra den gamle statsskole. Ringen var sluttet.

Nu bygger vi bro til fremtiden.

*En rigtig
Rungsted-Samurai
med sejlrsko og dagens
aviser.*

*Tegning af
Søren Thue Nielsen.*

Thorkild Ruby

Født 4.11.1925 i Madum, Ulfborg

Død 25.12.1944 i Neuengamme

I skolebladet Rusta fra september 1945 læser man:

Ved en lille Højtidelighed den 21. August afsløredes Mindepladen over Thorkild Ruby.

Efter Frokost samledes Skolens Elever i Gaarden og gik med Skolens Flag og en Del af Thorkilds gamle Klassekammerater i Spidsen ind i Gangen, hvor Afsløringen skulde finde Sted i Overværelse af Thorkilds Forældre.

Rektor Boisen indledede med at tale om Thorkild, og derefter afslørede Bente Hejlsted Pladen, idet hun paa sine Kammeraters Vegne mindedes Thorkild som den gode Kammerat, han var.

Som en naturlig Afslutning paa Højtideligheden sang Forsamlingen "Altid frejdig naar du gaar", hvorefter alle defilerede forbi Pladen, hvis enkle Indskrift siger mere end mange Ord: " – død i Koncentrationslejren Neuengamme ved Hamborg".

Den smagfulde Udsmykning dannede en smuk Ramme om Højtideligheden.

Mindepladen har vi taget med til de nye bygninger og opsat på et sted hvor eleverne ser den hver dag. I 50-året for Danmarks befrielse i 1995 lagde vi en krans ved den forud for translokationen i overværelse af Thorkilds nærmeste familie, og min translokationstale tog udgangspunkt i hans skæbne som offer for nazismen. I sin helhed lød talen således:

Den 4. maj satte vi lys i vinduerne. Det var den aften vi holdt gallafest sammen med jer. På en måde var det for *jeres* skyld vi gjorde det. Lyserne, talerne. Vi markerede 50-året for vores befrielse fra nazisme og militær overmagt, fra overgrebet på vores frihed. Vores nationale og personlige frihed.

For os der er født før eller under 2. verdenskrig er datoen den 4. maj blevet et symbol på den frihed vi nu tager som en selvfølge i vores del af verden. Friheden til at tænke, tro og tale som vi vil, friheden til at uddanne os efter vores ønsker og evner, friheden til at rejse frit mellem landene, friheden til at nægte at bære våben, men også friheden til at gøre det når det er nødvendigt. Friheden til at demonstrere mod statsmagten hvis den overskrider sine beføjelser. Jeg behøver ikke fortælle jer at den frihed ikke er nogen selvfølge. Den opnåede østeuropæerne først for 5-6 år siden, og endda endnu ikke dem alle. Den frihed er så godt som ukendt i arabiske, afrikanske, sydamerikanske, asiatiske lande – med enkelte undtagelser.

De fleste af os der sidder her i dag har ikke skullet kæmpe for vores nationale og personlige frihed, i hvert fald ikke med våben i hånd. Den har vi taget som en selvfølge. Men hvad vi ikke troede muligt for nogle år siden er nu blevet virkelighed. Der er atter ubarmhertig krig og undertrykkelse, ufattelig vold og ødelæggelse og menneskelig fornedrelse, i Europa. Vores frihed og tryghed er altså ikke en selvfølge. Derfor var det for *jeres* skyld vi tændte lys og holdt taler om aftenen den 4. maj, derfor festede vi sammen med jer og ønskede jer en lys og lykkelig fremtid. Den aften tænkte vi ikke kun på fortiden, men også på *fremtiden*. Jeg tænkte på jer, og jeg tænkte på mit lille barnebarn som netop var kommet til verden.

Den verden ser meget anderledes ud end den jeg voksede op i. I dag har vi svært ved at forestille os hvordan det var at være ung under besættelsen.

I har hørt om Thorkild Ruby. Hver dag er I gået forbi hans mindeplade. I har hørt hvordan han blev taget til fange af Gestapo på skolen, der dengang lå på Vallerød Banevej, den 21. august 1944 og blev dømt for sabotage på sin vestjyske hjemegn. Han var kostelev, familien boede i Ulfborg. Han gik i 3.g. – var altså på samme alder som jer. Jeg har fortalt jer om ham ved juleafslutningen i år, og jeg kunne mærke at I var optaget af hans skæbne som – heldigvis – var så forskellig fra *jeres*. I mellemtiden har jeg talt med den ene af hans søstre og hans bror, og jeg har fra dem fået en kopi af den dagbog han skrev i Vestre Fængsels tyske

afdeling i efteråret 1944 inden han førtes til Frøslevlejren den 6. november og derfra den 29. november til kz-lejren Neuengamme ved Hamborg. Dagbogen blev skrevet på toiletpapir og smuglet ud af fængslet. Efter befrielsen blev den trykt som så mange andre unge frihedskæmperes breve og dagbøger. I dag kan vi læse hvad de tænkte, disse unge mennesker der levede i en verden meget anderledes end vores, men med de samme drømme om et liv i kærlighed og tryghed sammen med deres kæreste – og kæreste. Sammen med deres endnu ikke fødte børn.

Thorkild Ruby skriver dagbog fra den første dag i fængslet:

Mandag 21/8. Efter første Time over paa Rektors Kontor. Gestapo var arriveret og vilde gerne have en Samtale. Blev sammen med Kruse, efter at vore Værelser var undersøgt, ført med til Strandvejen 37 og efter en Lommeundersøgelse ført ned i en forb. kold og uhyre fugtig Celle, der var en Divan, 2 Stole og et Bord. Der var lidt Sol. Var der fra ca. 10 til ca. 15.30 da en Bil afhentede os sammen med en tredie. Vi blev ført direkte til Vestre. Kom i Celle 577. Alle Sager blev frataget mig. Fik Aftensmad ca. 18.30. Det var det første, jeg spiste den Dag. Tørt Rugbrød og Vælling. Sov nogenlunde. Tænkte meget paa om Mor snart er fri igen. Bare hun er det!

Fredag 15/9. I Dag er det fjorten Dage siden Far var her paa Besøg. Gid Mor snart vilde komme. Men der er jo kun 5 Dage igen, saa er jeg fri. Gud trøster og opmuntrer mig stadig, og jeg er fast overbevist om, at Tiden nok skal gaa godt indtil Onsdag, da vi jo skal hjem. Jeg maa endelig ikke glemme at takke, fordi jeg nu ved at jeg skal ud. Tak, Gud. Pragtgaardtur i Dag. Fint Vejr. 2 Cigaretter og Tændstikker. Det er vel nok dejligt at faa en Smøg igen. Det gaar bedre og bedre. I Dag var Mor her paa Besøg. Det var sandelig dejligt at være sammen med hende igen. Hun havde Vasketøj med, Pærer og Flødekarameletter og Masser af Hilsener, Holger, Gunnar og Mogens og Fru Nielsen er i Sønderjylland og har det godt. Det har været en god Dag i Dag. Tak, Gud, fordi du lod mig se Mor herovre, det var dejligt. Fik først Makaronisuppe til Middag og derefter Fisk. Meget mæt. Som Dessert en halv Cigaret! Ah. Jeg takker dig, Gud, for den gode Dag i Dag. Til Aften en Slags Blodpølse og Cigaret som Dessert. Det har været den bedste Dag, jeg har haft herinde, og jeg takker stadig Gud af hele mit Hjerte. Sovet storartet.

Men Thorkild Ruby blev ikke løsladt. Sammen med skolekammeraten Jacob Kruse Rasmussen fra 2.g. blev han ført til Neuengamme, hvortil de ankom den 1. december. Jacob beskriver det således:

Da vi var blevet klippet og havde badet, var saa at sige alt blevet taget fra os undtagen Fodtøj og nogle faa Cigaretter.

Vi fik nu udleveret de usleste, tynde Pjalter, i hvilke vi ikke alene tog os

latterligt ud, men ogsaa frøs som aldrig før. For at vi rigtigt kunde mærke Kulden, blev vi stillet op uden for Badehuset medens vi endnu var fugtige og varme af Badet.

Den behandling blev Thorkild Rubys død. Han led af en alvorlig astma og døde af lungebetændelse i julen, alene og ensom en nat uden at nogen af hans kammerater fik lov til at sige ham et sidste farvel.

Men de satte ham et minde. Jacob Kruse Rasmussen slutter det lille hæfte således:

Thorkild, du var altid en god Kammerat; altid trofast og loyal over for dit Fædreland. Vi er stolte af, at du var vor Kammerat; vi vil aldrig glemme, at du gav det største Offer. Ære være dit Minde.

Ved mindepladen for Thorkild Ruby har vi også i dag æret hans minde med en krans. Og jeg kom til at tænke på et digt af Ole Sarvig fra 1944:

Han brændte op.
Han døde i et stofskred,
da dødens valmuer
løb hen over ham,

da det i tiden
spinkelt byggede legeme
vildt forgreb sig
og blev kul.

Endelig en nat var huset beboet
af lysende aander i lange kapper,
de hæftigt levende.

Og huset sank
og stod om morgenen
som en sodet krone.

Sådan kunne I måske også have følt og tænkt og udtrykt jer. Det er ikke så fjernt fra de unge digteres måde at udtrykke deres på én gang livs-angst og desperate livsvilje. Som David Læby gør det i "Bort":

Havet vil vokse
i nat

Dråberne vil suge

mere sand og luft

stene må trækkes med

Dybderne ånder og
stjæler luft fra mit
hjerte. Havet vil
vokse i nat og tage
mig med bort

bort bort

Men I vil næppe helt kunne forstå Ole Sarvigs digt "Kristus i kornet" fra den samme skelsættende digtsamling der hedder "Jeghuset":

Jeg saa kornet inat,
det drømmende korn,
alle menneskeslægters korn og aks
paa disse marker.

Jeg saa det i morges ved fem-tiden,
da Kristus kom,
den blege time, da børn fødes,
da brande bryder ud.

Det var saa smukt. De sov saa tyst.
Og Kristus gik som en maane gennem kornet.

I 1944 ventede man på *at noget skulle komme*. Og man kunne endnu bruge Kristus som symbol, ligesom Thorkild Ruby kunne takke sin Gud for en god dag. Det falder os ikke længere naturligt. Digteren Pia Tafdrup sagde det sådan her i 1988:

Jeg behøver ingen kode for "rosens kud"
eller "daggry".
Spørger jeg maskinen hvad den har at sige om "Gud"
svarer den: SYNTAX ERROR.
Spørger jeg hvad den ved om "stolthed"
lyser bogstaverne: INPUT UNKNOWN.
På "desperation" signalerer den:
INCORRECT PASSWORD REENTER.
System "smerte" eksisterer ikke.

Sådan udtrykker generation X sig. Men I er jo endnu yngre, og selv om en stor del af jeres liv foregår i cyberspace, så har I selvfølgelig drømme og håb om *virkeligheden* fuldstændig ligesom alle generationerne før jer. Ingen af jer bliver bundet til en pæl i Ryvangen og henrettet ved skydning *i virkeligheden*, måske savner nogen af jer ligefrem de stærke idealer der bar frihedskæmperne gennem frygten og angsten, og den stærke livsfølelse der kom til udtryk i deres kærlighedsforhold fordi de aldrig vidste hvornår det var slut, hvornår de stod ansigt til ansigt med den tidlige død. Som I kan læse det i brevene fra de dødsdømte. Ingen beder tilsyneladende *jer* om at give *det største offer*. Jeres generation kan ikke se frem til den indskrift der står over de døde i Mindelunden, foran de 3 pæle:

Drenge, I drenge som døde
I tændte for Danmark
i dybeste mulm
en lysende morgenrøde.

Jeres opgave er en anden. Men den er ikke mindre vigtig. Den frihed som de unge døde kæmpede for under besættelsestiden skal I sørge for at vi kan bevare i dette land, den nazisme som de kæmpede imod skal I også bekæmpe hvor I møder den. Det var for jeres skyld de døde, for at I kan leve et liv i kærlighed og tryghed, for at jeres børn og børnebørn kan leve i frihed og værdighed. Der ligger en stor opgave foran jer, måske er den mindre heroisk end sabotørernes og frihedskæmpernes, men den er ikke mindre påkrævet. Og den er blevet *global*, vi er i langt højere grad end tidligere afhængige af hinanden på denne klode. Den bevidsthed er I vokset op med, jeg håber – og tror – at I også vil handle derefter. De unge frihedskæmpere kunne have hygget sig inden døre og ventet på at andre skulle rage kastanierne ud af ilden for dem. I dag ved vi hvad det betød at de fulgte deres samvittighed og kæmpede for deres idealer. Det skal I også gøre hvis I vil leve et liv i frihed og værdighed. Og kunne se jeres børn og børnebørn i øjnene, når de engang spørger hvad I brugte jeres ungdom til i en verden der behøver *jeres* hjælp til at blive kærligere og mere retfærdig at leve i.

Pia Tafdrup slutter heldigvis sit digt "Input unknown" fra 1988 sådan her:

Hellig er den rest
der hedder det ubegribelige
som invaderer bevidstheden når alverdens programmører
har tastet deres stumme dialoger
ind bag fire vægge.

Hellig er den rest
der hedder det unoterede
den der vokser uundgåeligt og vildt bag alle digte.

Hellig er den rest
der hedder sensibilitetens rødder
der gør at jeg tydeligere
end noget menneskes vibrerende fingre på min pande
mærker jordskælv
på den anden side af kloden
de søvnløse timer hvor jordmasser skrider
i Mexico eller på New Zealand
som katastrofal påmindelse om
at verden endnu er til
skønt dele af den styrter.

Og med dette ønsker jeg jer til lykke med eksamen!

Skolens eneste legat er Thorkild Rubys Mindefond. Det uddeles med års mellemrum ved særlige lejligheder, fx til arbejdet for Amnesty International. Med legatet og mindepladen husker vi en elev der måtte betale med sit liv for at yde modstand i de afgørende år for Danmark.

Leo Bresson

En moderne skole i en moderne kommune

Af Hanne Falkenstein

Borgmester i Hørsholm Kommune siden 1988

Om hundrede år er alting glemt siger et gammelt ord, og det passer jo også stadigvæk, hvis man tænker på, at ingen mennesker selvoplevet kan fortælle, hvad der skete for hundrede år siden. Hvis mursten kunne tale, siger man også ofte, så skulle vi kunne høre den virkelige historie, men heller ikke det kan lade sig gøre, når det handler om Rungsted Gymnasium, for murstenene i den gamle Rungsted Statsskole kan kun fortælle en del af historien.

Historien om en gammel agtværdig skole, der blev grundlagt lidt uden for alfarvej i et fiskerleje med meget få og fattige fiskerfamilier og en kro, der lå midt imellem København og Helsingør på det sted, hvor man på rejsen mellem de to byer skiftede heste. Jernbanen var netop blevet indviet få år tidligere, og mange mente, at der nu ville komme gang i udviklingen i det lille fiskerleje, til trods for at det var småt med fisk. Enkelte store gårde havde ligget der i mange år, og luksusvillaer var begyndt at skyde op langs Strandvejen, mest benyttet af sommergæster. Et badehotel manglede heller ikke. Alligevel må nutidsmennesker stille sig selv det spørgsmål: Hvad får en ellers fornuftig mand til at oprette en privatskole på dette sted? Det kan næppe være de fattige fiskerfamiliers børn, han satsede på at få som elever.

I Rungsted boede kun små 200 personer, og i hele Hørsholm boede der knap 1700 personer, så noget stort underlag for en skole kan man ikke tale om, der har været. Måske tænkte den kommende skoleleder, at jernbanen ville skabe liv i området, og at han på grund af den lettere kunne få elever fra hele landet til sin nye kostskole. Kostskole blev det i hvert fald med elever, der kom fra hele landet. Det skulle vise sig, at mange af de elever, som kom til at gå netop på denne kostskole, senere i livet gjorde sig fordelagtigt bemærket i det danske samfund, og også bosatte sig i området.

Dengang var det imidlertid ikke nogen fornøjelse at færdes på veje og stier. Der var ingen vejbelystning, ikke asfalterede veje, kun grusveje, der på visse tider af året var aldeles opkørte, og hvor man måtte springe for livet, når der kom en hestevogn, for der var jo heller ikke fortov. Det er svært at forestille sig, hvordan det har været at leve og gå i skole eller drive skole dengang. Men det er ikke rigtigt, at alting er glemt. Den første privatskole, der 20 år senere blev til Rungsted Statsskole, der igen blev til Rungsted Gymnasium, har i alle de 100 år været med til at præge livet i den by og den kommune, hvor den ligger. Det at have en skole med gymnasieoverbygning gør en by til noget særligt. Det er noget, man som borger er stolt af. Det giver byen en særlig status, og skolens værdighed smitter af på byen.

Hanne Falkensteen har været konservativt medlem af Hørsholm Kommunalbestyrelse fra 1978 og borgmester siden 1988.

Det her med værdighed var nok mest udtalt i gamle dage, da det hed Rungsted Statsskole. Da levede skolen sit eget stille liv og skabte rammerne for de allerbedst begavede elevers skolegang og forberedelse til de videre studier. Man lagde vægt på disciplin og fordybelse i stoffet og tog verden meget alvorligt. Da skolen flyttede til nye omgivelser, til de bygninger hvor den nu har til huse, skete der et radikalt brud med fortiden. Det ville nok heller ikke have været muligt at overføre den tidligere undervisningsform til de nye moderne lokaler, der var indrettet til en helt anden undervisningsfilosofi. I

dag må man sige, at Rungsted Gymnasium fremstår som en moderne skole, der giver de unge i området det gode tilbud, de har brug for i en verden i hastig forandring. Med den rivende udvikling, verden og dermed også Hørsholm Kommune, oplever i disse år, er det dejligt at konstatere, at Rungsted Gymnasium følger med tiden.

Skolen har, som årene er gået, tilnærmet sin stil til det omgivende samfund – eller er det samfundet, der har nærmet sig skolens holdning? Måske er det begge parter, der har forandret sig. Det er en stor glæde for mig og Hørsholm Kommune at følge med i den positive udvikling, Rungsted Gymnasium gennemlever. Mit ønske for skolen skal være, at den også i fremtiden må være i stand til at følge med tiden og give eleverne de tilbud og udfordringer, de behøver for at blive lykkelige, vel fungerende mennesker.

Da skolen for næsten 25 år siden skiftede adresse og samtidig rektor, blev mange borgere nok alvorligt forskrækkede over den udvikling, man på grund af den større åbenhed på skolen nu kunne følge på tæt hold. Det var som om forvandlingen fra den gamle ærværdige skole til den moderne, fremadstræbende og selvudviklende skole med mange elever og lærere gik alt for stærkt. Elever og lærere havde svært ved at finde sammen efter ungdomsoprøret. Eleverne var stadig præget mest af deres borgerlige hjem, og de unge lærere, der havde været med i 60ernes ungdomsoprør, forstod nok ikke den træghed, der prægede netop dette område i landet. Det var i de år, skolen fik tilnavnet den røde skole, og det var ikke kun, fordi den var bygget af røde mursten. Mildt kaos kunne man godt få indtryk af i de år og inderlig modstand mod det etablerede borgerlige samfund lige uden for døren. Det sidste var nok årsag til, at en del lokale gymnasieelever søgte andre gymnasier. Selv har jeg haft rig lejlighed til at følge skolens udvikling, ikke mindst mens mine egne børn gik på skolen i årene 1976 til 1989.

Det var interessant at se, hvordan den store ustyrlige skole, der startede på den nye adresse i 1976, langsomt men sikkert ændrede stil, til noget der på mig virkede mere seriøst. Og det har været spændende at følge alle de initiativer om nye fag og utraditionel undervisning, der har været taget, for at skolen hele tiden skulle kunne leve op til tidens krav og elevernes ønsker. Store omvæltninger er sket, men det må nok være sådan i en verden, der er så omskiftelig som den vi lever i. Internationaliseringen er skolen langt fremme med. Udveksling af elever fra andre lande, både i Europa og Amerika, har været og er med til at gøre skolen særlig spændende og understrege ønsket om at gøre de unge klar til internationalt samkvem. Et ønske som blandt andet også har betydet, at Hørsholm Kommune – inspireret af lærere og gennem kontakter, der allerede var etableret mellem La Roche-sur-Yon i Frankrig og Rungsted Gymnasium – har indledt et europæisk samarbejde med 8 andre EU-lande om udveksling af unge mennesker under uddannelse. Udvekslinger der betyder, at vi ikke så sjældent har besøg af unge udlændinge i byen, der giver en særlig kolorit. Samarbejdet mellem Hørsholm Kommune og gymnasiet foregår på flere forskellige områder. Et af de nyeste projekter er oprettelsen af et idrætsgymnasium efter en utraditionel model, som også involverer en del af idrætsklubberne i Hørsholm Idrætspark.

I Hørsholm Kommune glæder vi os til fortsat godt samarbejde med vores lokale gymnasium.

Rungsted Statsskole – oplevet som elev og lærer

Af Gunni Schmidt

Ansæt på Rungsted Gymnasium 1976

Rungsted Statsskole for 50 år siden

Rungsted Statsskole var simpelthen *Skolen* i Rungsted, placeret centralt med adresse på Vallerød Banevej i de bygninger, der nu tilhører Privatskolen. I hovedbygningen lå rektors kontor lige for, når man kom ind ad hoveddøren og op ad trappen. Her var også broncebusten af rektor Skovgaard-Petersen placeret. Den buste var et af skolens klenodier, og det var en katastrofe, da den mange år senere blev bortført. Til alt held kom den til veje igen, og den står nu på Rungsted private Realskole. Hovedbygningen rummede desuden inspektorkontor, bibliotek, lærerværelse og på 1. sal en stor sangsal, der kunne rumme alle skolens elever og lærere til morgensangen. Og så var der klasselokaler for mellemskolen.

Skolegården – eller legepladsen, som den blev kaldt officielt – lå bag hovedbygningen og afgrænsedes mod syd af drengenes gymnastiksal, der var stor og flot og med balkon, fordi salen blev brugt til alle officielle samlinger, som fx forårskoncerten, skolekomedien og den årlige translokationsfest. Mod vest lå gymnasiebygningen, der bl.a. indholdt alle faglokalerne. Midt på legepladsen befandt skolens stolthed sig – et gammelt lindetræ – omgivet af bænke. Det var dette træ, der af kåde elever blev fældet, kort før skolen i 1976 skulle flytte til Stadion Allé. I 10-året for flytningen blev stubben med friske skud flyttet til de nye skolebygninger.

Rungsted Statsskole var også drengeskole for gymnasieelever. De ældste elever boede på *Borgen*, en selvstændig bygning syd for hovedbygningen. De yngre elever boede i den bygning, der lå nord for skolen. Her boede på 1. sal – med balkon mod Vallerød Banevej – kostskolelærer Sigurd Christensen og frue. De havde ingen børn, men en gravhund ved navn Philip. Den var ret trind og stod gerne i vinduet, hvor den for at kigge ud forstrakte sig og til alles bekymring fik en diskusprolaps. Lige ved indkørslen til alléen lå pedelboligen som en vagt- og portnerbolig.

Bagved var bold- og atletikbanerne placeret langs alléen, og for enden af den lange allé i god afstand fra skolen lå rektors bolig.

Hvordan kommer man i mellemskolen?

I marts 1941 – i det første år af den tyske besættelse af Danmark under 2. verdenskrig – flyttede jeg, der dengang var 5 år gammel, med mine forældre og min lillesøster fra København til Rungsted. Jeg kom derfor til at gå i skole i Rungsted og undslap således de allieredes fejlbombardement af Den franske Skole på Frederiksberg, en skole jeg var blevet skrevet op til kort efter min fødsel.

Gummi Schmidt nr. 3 fra højre i 1951.

Jes Andresen (med briller) bagest i midten.

Læreren er Helge Graversen, kaldet Gravs.

Vi kom til at bo på Tværvej, der lå lige op til Rungsted Statsskole. Jeg beundrede fra havelågen de store elever fra skolen, det var elever i alder fra 10 år og op. Man kunne være heldig at blive optaget i mellemskolen, hvis man bestod optagelsesprøven, og hvis der var plads på skolen. Men først skulle man i underskolen, og der var i Hørsholmområdet kun tre skoler at vælge imellem. Den private Forberedelsesskole, der lå nede

ved stationen, Usserød Skole og Hørsholm Skole. Hørsholm Skole havde desuden en lille forskole, der lå ved siden af Rungsted Kirke, og hvor elever fra Rungsted kunne gå i 1. og i 2. klasse. Der var nemlig langt at gå fra Rungsted til den nærmeste offentlige skole, Hørsholm Skole. Og man gik dengang.

Jeg begyndte i april 1942 i denne lille forskole, der kun havde én lærer, Emma Uhde. Frøken Uhde bestyrede forskolen med fast hånd. Hun boede på skolen og underviste eleverne meget effektivt. Der var streng disciplin. Man kom *ikke* for sent. Om vinteren kunne man være så heldig at få lov til at sidde på den hestetrukne sneplov – dengang var der meget sne om vinteren. Men ellers gjaldt det om hurtigt at få lært klokken og løbe, hvis man kom for sent af sted hjemmefra. Hørsholm Skole havde udar-

bejdet et skema beregnet på forskolen, men det blev aldrig fulgt. Vi elever arbejdede så længe eller så kort med tingene, som frøken Uhde fandt det passende. Vi fik meget hurtigt lært at læse, stave og skrive, vi fik lært grammatik, vi skrev diktat og små fristile. Vi fik også meget hurtigt lært at regne. Vi lagde sammen og trak fra, gangede og dividerede, og vi kunne den store tabel udenad, længe før vi forlod forskolen.

Hvad har så dette at gøre med Rungsted Statsskole? Jo, det betød, at en del elever, der havde gået i skole hos frøken Uhde, og som hos hende havde lært ikke blot pensum fra 1. og 2. klasse, men også det meste af pensum fra 3. klasse, allerede efter 4. klasse på Hørsholm Skole kunne gå til optagelsesprøve til mellemskolen. Blev man optaget, havde man altså sprunget 5. klasse over. I slutningen af juni 1946 var der igen optagelsesprøve til 1. mellem på Rungsted Statsskole. Dette år var specielt ved, at der kun ville blive optaget elever til én klasse. Der var på skolen netop syv klasselokaler til mellemskolen, og da hver klasse skulle have sit eget lokale, førte dette til, at der hvert fjerde år kun blev én ny 1. mellem. I de tre følgende år kunne der så igen hvert år oprettes to nye 1. mellemskoleklasser, ligesom der var blevet det i de foregående tre år.

Optagelsesprøven var fordelt på to dage, en dag med skriftlige prøver og en dag med mundtlige prøver. Jeg tror, de fleste af os fandt det udfordrende og spændende, men forældrene var nervøse for, hvordan det skulle gå deres barn. Og så netop i år! Hvor der kun blev oprettet én klasse! Man hørte forinden mødrene hviske bekymret til hinanden. Den skriftlige del af optagelsesprøven fandt sted i skolens gymnastiksal. Der blev prøvet i diktat, genfortælling og regning. Der var ikke tale om en udfyldningsdiktat, man skulle skrive hele sætninger efter diktat. Og uden brug af ordbøger. Derpå fik man læst en kort historie op, som man så nøjagtigt som muligt skulle genfortælle skriftligt. Man blev vurderet på præcision i genfortællingen, på stavning og korrekt grammatik, herunder grammatisk komma. Man skulle vide, hvornår et ord blev skrevet med stort begyndelsesbogstav, og man skulle kunne skelne mellem navnemåde for verberne kunne, skulle, ville og datid for de samme verber: kunde, skulde, vilde. Regneprøven bestod blandt andet af opgaver i brøkregning. Her skulle man være sikker. At regne med brøker var noget, man lærte i 5. klasse i underskolen. De elever, der søgte til mellemskolen fra 4. klasse, var gode til regning, men måske ikke helt sikre i brøkregning. Dette fandtes der imidlertid en løsning på. Jørgen Jørgensen, der var lærer på Statsskolen, og som boede privat på Ewaldsvej, var gift med Inge Jørgensen. Hun påtog sig hvert år i løbet af foråret i nogle eftermiddagstimer at undervise eleverne fra 4. klasse i brøkregning, og desuden gav hun dem mulighed for at træne i genfortælling. Også min årgang nød godt af fru Jørgensens undervisning, så vi var vel-

Gunni Schmidt er cand.mag. i matematik, fysik, kemi og astronomi.

rustede til prøven, som de fleste bestod med så gode bedømmelser, at de blev optaget til start august 1946.

Endelig i mellemskolen 1946 – 1950

Og så kom den store dag, tirsdag den 13. august 1946, da vi nye elever kunne møde på Rungsted Statsskole. I 1. mellemskoleklasse var der 28 elever. Blandt de nye elever var der 11 elever fra Humlebæk, og nu mødte vi fra Rungsted lidt sund konkurrence. Det gjorde indtryk på mig, da en af disse nye elever – meget forudseende – benyttede følgende præsentation hver gang, der var brug for det: *Eric med c Hoff dobbelt f bindestreg Hansen.*

Det var ikke gratis at gå på skolen, man betalte skolepenge, og man betalte selv for alle bøger. De kunne købes antikvarisk hos de lokale boghandlere, hvis man var så heldig at komme i tide. Skolen havde meget faste ordensregler, fx skulle eleverne møde i skolegården tidligst 15 minutter og senest 5 minutter før, der blev ringet ind til undervisningen. Mødetiden blev derfor kl. 8.25, da dagen startede med morgensang i sangsalen kl. 8.30. De to første skoletimer varede fra kl. 8.35 til frokost kl. 10.25. Skoledagen sluttede med 6. time kl. 14.30. Vi gik også i skole om lørdagen, men her var skoletimerne afkøret, så vi kunne få lidt tidligere fri. Der var ubetinget mødepligt. Ingen måtte på noget tidspunkt forlade skolen i skoletiden uden rektors eller inspektors udtrykkelige tilladelse. Nogle elever fik en sådan tilladelse til at forlade skolen i spise-frikvarteret. Det var elever, der boede så tæt på skolen, at de kunne nå hjem for at spise og være tilbage på skolen igen inden for de 25 minutter, frikvarteret varede.

Jobbet som ordensduks gik på tur blandt eleverne i klassen, og der var fordele og pligter ved jobbet. Ordensduksen måtte som den eneste elev blive inde i frikvartererne, alle andre skulle ud i skolegården – og *kun* i skolegården. Som ordensduks skulle man i det første frikvarter stille på inspektors kontor med protokollen, hvori fraværende og for sent mødte elevers navne var noteret. Når en elev efter sygdom mødte på skolen igen, skulle vedkommende ligeledes stille på inspektorkontoret med en seddel hjemmefra om fraværet.

Straks læreren trådte ind i klasselokalet, rejste eleverne sig, og de blev stående, indtil læreren gav dem lov til at sætte sig. Alle havde faste pladser. Eleverne tiltalte deres lærere med *De* og *Herr* eller *Fru / Frøken*. Der var iøvrigt kun en af hver af de sidste i lærerkorpset, Fru Ramer og Frøken Paludan-Müller. Med ganske få undtagelser var det universitetsuddannede lærere, der stod for undervisningen i mellemskolen. Dette betød, at undervisningen som helhed lå på et meget højt niveau, for også

de ikke-universitetsuddannede lærere leverede fin undervisning, omend de ikke altid kunne tolerere, at ikke alle deres elever havde lige let ved netop deres fag. Dette gjaldt således også for Søren Frederiksen, den matematik- og fysiklærer, som vi fik i mellemskolen. Der er ingen tvivl om, at netop han – i forbindelse med det gode grundlag, jeg havde fra underskolen – kom til at betyde meget for min interesse for faget matematik. Han underviste for de bedste i klassen, og han var bestemt ikke rar ved de elever, der havde svært ved faget. Men med skam at melde bemærkede jeg ikke dette i særlig grad i skolen. Jeg var bare begejstret for faget og nød at lave de svære geometribeviser og løse de mange opgaver. Omvendt havde jeg svært ved udtalen i engelsk, og her værdsatte jeg, lidt naivt naturligvis, at læreren foretrak at høre de elever, der havde sproget.

Skrivning var et fag, der ikke var så populært hos eleverne – og sikkert heller ikke hos lærerne – i hvert fald var det et fag, hvori man ofte skiftede lærer. I 3. mellem fik vi den senere rektor for skolen, Svend-Erik Grange, og som vikar for denne i skoleårets slutning, Hugo Bodnia. Grange indførte, at vi i det sidste kvarter af timen måtte lege: "Lav så mange forskellige ord, du kan, ud af et givet ord på 6 bogstaver." Da Bodnia trådte til som vikar, overtog han denne ordleg, og det første ord på 6 bogstaver, vi fik, var hans efternavn. Og således glemmer man ikke, at man har haft Bodnia som lærer i skrivning.

Rungsted Statsskole skulle ud over den almindelige undervisning også være opdragende i dagligdagen for kosteleverne. Skolen tilbød af den grund derfor blandt andet mod betaling danseundervisning i vinterhalvåret. Og da de drenge, der meldte sig til danseundervisning, skulle have nogle piger at danse med, og da der ikke var tilstrækkeligt mange piger i gymnasiet, kunne alle piger fra 2. mellem og opefter melde sig til danseundervisningen. Drengene kunne først melde sig fra 4. mellem og opefter. Dette skabte en del misundelse hos pigerne i 1. mellem og drengene i de første tre mellemskoleklasser. Men der var stor begejstring hos pigerne i 2. og 3. mellem.

Skolens rektor, P.O. Boisen, kom jeg ikke meget i kontakt med. Han vandrede ofte rundt på gangen og så ind til klasserne gennem den rude, der udgjorde øverste del af døren til klasselokalet. Han var kendt bl.a. for sin engelskundervisning i radioen, og han havde gerne tre klasser, som han underviste i engelsk. Undtagelsesvis kunne han have en klasse i tysk. Det var en utaknemmelig opgave at skulle undervise i tysk. Vi havde imidlertid været heldige at få frøken Paludan-Müller, der var en meget dygtig og udholdende tysklærerinde, der trods vores modstand alligevel fik terpet med os, så vi fik lært tysk og især tysk grammatik. Og det blev vi

senere meget glade for. Men efter de fem års tyske besættelse af Danmark var det ellers ikke lige det sprog, man helst ville beskæftige sig med. Og sådan så man på det i hele Danmark, hvilket som bekendt førte til indførelsen af den ny retskrivning, hvor navneord ikke længere skulle skrives med stort begyndelsesbogstav, hvor aa blev til å, og hvor man samtidig benyttede lejligheden til at stryge d'erne i skulde, vilde og kunde. Alle de gode regler vi kunne så godt. Væk med dem! Den ny retskrivning blev indført i foråret 1948, og i de første år derefter var det tilladt ved eksaminer fortsat at bruge gammel retskrivning. Takket være en god dansklærer, mellemskolelærer Erik Michelsen, fik vi nu hurtigt lært at bruge den nye.

Det var skolen, der kunne bestemme, om en elev skulle rykkes op i næste klasse eller gå klassen om. Ligeledes var det op til skolen selv at afgøre, om elever med bestået mellemskoleeksamen kunne oprykkedes i gymnasiet eller i realklassen. Latin i 4. mellem var obligatorisk for de elever, der ville søge optagelse i nysproglig 1. g, men det blev anbefalet alle gymnasiesøgende elever at læse latin og tage den lille latinprøve. Dermed kunne man vise, at man var gymnasieegnet, det var altså en slags frivillig tvang, som man dog ikke betvivlede rigtigheden af.

Gymnasieelev 1950 – 1953

Efter mellemskoleeksamen blev vi skilt fra hinanden. Nogle kom i realklassen, nogle i 1. g nysproglig og atter andre i 1. g matematisk-naturvidenskabelig. Her havnede jeg. Og nu øgedes konkurrencen mellem eleverne med de meget dygtige kostelever, der blev optaget på skolen, og som i hele deres gymnasietid blev holdt til arbejdet af kostskolelærerne. Men ærligt talt. På samme måde som mange gymnasieelever i dag bruger megen tid på kammerater og fester, ja, så var det altså ikke lektielæsning og hårdt arbejde hele tiden i min gymnasietid. I grunden startede det hele med skolens 50-års jubilæum, den 5. september 1950.

Sædvanligvis var skolens fødselsdag skolefridag. Eleverne mødte til morgensang og fik derefter fri i dagens anledning. Men dette gjaldt i 1950 kun for 1.-3. mellem. De store elever – det var eleverne i gymnasiet, realklassen og 4. mellem – var med til festligholdelsen af dagen. Om formiddagen var undervisningsministeren til stede sammen med andre repræsentanter for Undervisningsministeriet. Også mange fremtrædende personer fra lokalsamfundet var inviteret med denne formiddag. Skolen modtog ved jubilæet en gave fra Rungsted-Samfundet, et solur, der ville blive fremstillet af billedhuggeren Carl Otto Johansen, der var elev fra skolen (1936). Soluret blev året efter afsløret på skolens fødselsdag. Festlighederne i anledning af 50-års jubilæet fortsatte om aftenen med en

gallafest med spisning, underholdning og dans for nuværende og tidligere elever. Og her kunne mange af pigerne genopfriske gamle bekendtskaber fra dansetimerne med tidligere elever. Disse elever studerede nu i København, og mange kom derfor i Studenterforeningen. Her var der gerne interessante foredrag om lørdagen efterfulgt af dans. Medlemmerne kunne naturligvis invitere gæster med, og således blev fx jeg ofte gæst i Studenterforeningen allerede som 1.g-elev.

Højt på elevernes liste over interessante tiltag var medlemskabet af R.G., der var betegnelsen for Rungsted Gymnasiastforening. For 1,50 kr. halvårligt kunne man blive medlem, og foreningen holdt møder og fester alene for gymnasieeleverne. Ved møderne var der gerne nogle morsomme indlæg af elever, efterfulgt af foredrag, oplæsning eller musik. Fx var der en aften oplæsning af forfatteren Frank Jæger. Til festerne var der underholdning og dans, men ingen øl, vin eller spiritus var tilladt ved disse fester.

Mange af de lokaltboende elever og lærere inviterede kosteleverne indenfor i deres hjem. Inge og Jørgen Jørgensen tog sig i mange år meget af kosteleverne, der mindes familien Jørgensens gæstfrihed med glæde og taknemmelighed. Ligeledes faldt det naturligt for Sigurd Christensen og hans hustru, kaldet No, der ikke selv havde børn, at tage sig ekstra meget af kosteleverne.

Men nu var det alligevel ikke bare sjov og fest. Skolen stillede krav. I den nysproglige klasse var der 10 piger og 12 drenge, heraf 9 kostelever. I min matematikerklasse var der 23 elever, heraf var de 13 kostelever. De øvrige var 4 piger og 6 drenge fra lokalområdet. Med nogen beklagelse må jeg indrømme, at også i gymnasietiden var min interesse for og dermed min indsats i de forskellige fag meget varieret. Min store interesse var igen faget matematik. Som matematiklærer var vi så heldige at få Helge Graversen, der også var kostlærer, og som gik under navnet Gravs. Han stillede store krav til sine elever og til sig selv, og han var god til at lære fra sig. Vi behøvede således ikke at bruge lærebogen i matematik særlig meget, idet vi frembragte egne noter afskrevet fra tavlen, hvor Gravs i stor fart nedskrev og gennemgik næste dags lektie. Der var opgaveaflevering to gange om ugen og ofte prøver, dengang skulle man kunne alle formler udenad, der var ingen formelsamling og ingen bøger til hjælp ved eksamen. Alle beregninger foregik ved hjælp af logaritmetabeller og hovedregning. Vi trænede også meget i mundtlig fremstilling, idet vi vidste, at vi til den mundtlige eksamen trak en seddel med to spørgsmål – som en fremmed censor i øvrigt havde lavet – og straks uden forberedelse skulle starte gennemgangen. Jeg lærte så meget i mundtlig fremstilling, at jeg senere direkte kunne benytte mig af det ved

eksamen på Universitetet, hvor jeg blev eksamineret af senere professor Olaf Schmidt, der ikke kendte mig som studerende, og som derfor undrede sig over den præcision, hvormed jeg kunne beskrive begrebet *kontinueret i et punkt*. Han måtte udbede sig en identifikation på stedet, han troede ikke på, at jeg var den, jeg udgav mig for.

I fysik fik vi lært at regne baglæns. Vi lavede fysikforsøg med nogle meget gamle og meget upræcise apparater, men det afhang af, hvilken fysiklærer man fik, hvorledes resultaterne af forsøgene skulle blive. Ældre elever havde advaret os på forhånd. Hos lektor Lindskov Christiansen, som vi fik, skulle facit stemme meget nøjagtigt med bogens facit. Og det gjorde det i virkelighedens verden naturligvis aldrig. Men med de resultater, der kom til at stå i vores fysikrapporter, stemte det fint. De få elever, der havde mod til at bruge de rigtige resultater, fik besked på at lave forsøgene om.

I historie – som i alle andre fag – var det naturligvis ikke tilladt at have bøgerne åbne i timen. Hvilket vi omgik således, at eleverne på de første borde sad med lukkede bøger, alle andre havde bøgerne åbne. Og så hviskede vi på anden række til kammeraterne på første, hvis de blev hørt, og ellers læste vi stort set blot op fra bogen. Undervisningen foregik derfor ofte som på Fritz Jürgensens tegning: Læreren: "... hvorpå hærgede han landet?" Eleven: "på det grusomste!" Elever er virkelig ofte meget naive, når de tror, at læreren således lader sig snyde, men det gik let for alle involverede parter, at læreren lod, som om han intet så.

Sprog var stadig ikke i høj kurs hos mig. Specielt var fransk ikke mit favoritfag. Men her stod lykken mig bi. Kostskolelærer og adjunktaspirant H. Emmertsen blev min fransklærer. Som mange nyuddannede kandidater – og måske især mandlige fransklærere – følte han sig ung med eleverne, der dog alle nok kunne se, at han slet ikke var på deres alder. Han var meget glad for slips, hvilket pigerne bemærkede, og han var meget glad for piger. Men vigtigst af alt: Han var stadig medlem af Studenterforeningen. Og her traf jeg ham ofte om lørdagen. Hvilket måske forklarer, at min franskarakter var bedre end fortjent. Han var også instruktør af den skolekomedie, som vores årgang opførte i 1952, krimikomedien *Arsenik og Gamle Kniplinger*. Det blev naturligvis en stor succes.

Niels Kelstrup, der i 1999 døde i en høj alder, var min lærer i geografi såvel i mellemskolen som i gymnasiet. Meget afholdt af eleverne var også geografi-, biologi- og naturhistorielærer, P. Kjeltoft, der med en stor indsats anlagde og vedligeholdt en botanisk have bagest på skolens grund. Han havde ved siden af sit fag klassisk musik som sin store fritidsinteresse. Og han delte gerne sin store begejstring for og viden om

klassisk musik med sine elever, som han inviterede hjem til sig selv, hvor han så spillede plader fra sin store samling.

I løbet af skoleåret var vi flere gange i teateret i København, turene foregik under lærerledsagelse og var ofte arrangeret af Skolescenen. Mens jeg gik i gymnasiet, holdt mag.art. M. H. Pedersen vinteren igennem et ugentligt foredrag i verdenslitteratur for alle interesserede elever fra gymnasiet. Den slags fællesarrangementer, hvor man kunne træffe andre kammerater end lige dem, man gik i klasse med, var dengang som nu meget populære. Også på andre områder lignede gymnasiet af dengang gymnasiet af i dag. Også vi havde fx problemer med de danske stile. Dengang var der ikke et tykt hæfte at vælge emner i, man fik bare en overskrift udleveret. Vanskelighederne ved at skrive stil blev for min årgangs vedkommende ofte klaret ved, at dygtige stilskrivere blandt kosteleverne skrev og solgte danske stile. Man kunne bestille en stil til en bestemt karakter, så det ikke afveg alt for meget fra den karakter, man selv ville kunne opnå. En bestemt elev i nysproglig klasse kunne klare at skrive adskillige stile om samme emne så forskelligt, at ingen ville tro, at stilene havde den samme forfatter. Ukritisk afskrivning af matematikopgaver var ikke så almindeligt, men telefonerne stod ikke stille aftenen før aflevering.

Gymnasietiden får hurtigt ende, når man først er kommet i 3. g. Vores sidste skoledag blev i stedet for en festlig dag sørgelig, fordi skolen netop havde fået at vide, at Thyge Holten-Hansen, student fra 1950, havde mistet livet, da han med sin jetjager var styrtet i Storebælt. I stedet for fest på skolen samledes vi hos en skolekammerat – dagen skulle jo fejres.

Ved translokationen var det en tradition, at årets studenter marcherede ind i salen til tonerne af *Sjung om studentens lyckliga dag*, og det gjorde vi da også, da dagen endelig oplydte efter eksamenssliddet. Rektor Boisen sagde i sin tale til stu-

Studenterårgang 1953.

Gunni Schmidt nu nr. 3 fra venstre.

denterne blandt andet: "... desværre skal man have en eksamen til snart sagt en hvilken som helst start i livet, og det er naturligvis glimrende at have gode boglige kundskaber." Rektor citerede nogle passager fra Holbergs: "Erasmus Montanus" og fortsatte derefter: " En eksamen kan aldrig nogensinde blive værdimåler for menneskeligt karat." "Sliddet med at tilegne sig karakterer er også med til at danne karakteren." Og det var jo ord, der kunne bruges også i dag. Blandt 40 studenter i 1953, var vi seks, der kun var 17 år gamle. Heraf var vi fire piger, der havde gået i skole sammen fra 1. klasse hos frøken Uhde, de to blev nysproglige studenter, og de andre to blev matematiske studenter. Vi mødes fortsat nogle gange om året.

Vikar på gymnasiet

Efter et år på tandlægehøjskolen, hvor udbyttet var uorganisk og organisk kemi i et omfang svarende nogenlunde til 1. del af gymnasielæreruddannelsen, og et år som beregner i et livsforsikringsselskab begyndte jeg at læse til skoleembedseksamen i 1955. Der var mangel på lærere i matematik og fysik i gymnasiet. Min matematiklærer fra mellemskolen, Søren Frederiksen, havde efter rejser i Afrika pådraget sig nogle trope-sygdomme, og han fik efter ansøgning afsked med pension fra 30. september 1956. Jeg blev overtalt til at påtage mig undervisning i 2.b i matematik fra efterårsferien og senere også undervisning i matematik i realklassen. Da jeg fortsat havde halvtidsarbejde på flexetid i forsikringsselskabet, forsinkede vikarjobbet mig i mit studium, men det gav mig lyst til at fortsætte uddannelsen, så jeg er skolen taknemmelig for den chance, jeg her fik, til at prøve kræfter med undervisningen. Efter afsluttet skoleembedseksamen med fagene matematik, fysik, kemi og astronomi blev jeg for en kort periode ansat som fuldmægtig i forsikringsselskabet. Men da der blev en stilling ledig på Metropolitanskolen, søgte jeg stillingen, blev ansat og underviste der i en del år i alle mine fag, men med flest timer i mit hovedfag, matematik.

Ansættelse som lærer på Rungsted Gymnasium

Det var i en periode i slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne muligt at leve to voksne og to børn på én akademikerløn. Min mand, der har samme uddannelse som jeg, var – og er stadig – ansat på Matematisk Institut, Københavns Universitet. Da vi fik vort andet barn, besluttede vi, at jeg skulle sige min stilling op og gå hjemme i nogle år og passe børn. Jeg havde ingen planer om at søge en stilling på Rungsted Statsskole, selvom skolen i 1976 skulle flytte til nye og større bygninger og dermed også skulle udvide lærerstaben. Midt i færdiggørelsen af arbejdet med udflytningen til de nye bygninger døde rektor Grange, og den ny rektor,

Leo Bresson, kom til at stå for færdiggørelsen og dermed også for ansættelsen af nye lærere på skolen. Der var stadig mangel på lærere i de naturvidenskabelige fag, og skønt de allerede ansatte lærere – for skolens skyld – gerne påtog sig overarbejde, var der dog en 1.g-klasse, der ingen matematiklærer havde, da skolen skulle begynde i august 1976. Min gamle studiekammerat, Mogens Oddershede Larsen, der havde været ansat på skolen tidligere, og som stadig fungerede som skemalægger, anbefalede mig til stillingen som årsvikar for denne ene klasse. Jeg boede så nær ved skolen, at transportproblemet ingen betydning ville få. Således modtog jeg da en opringning om jobbet og aftalte et møde med rektor på skolen.

Den samtale, jeg havde med rektor før ansættelsen, giver i korte træk næsten alle oplysninger om, hvad der havde ændret sig, siden jeg sidst havde haft personlig kontakt med gymnasieverdenen. For egentlig var der ikke sket de helt store ændringer i gymnasiet fra min egen gymnasietid til den senere stilling ved Metropolitanskolen. I matematik var man i 1963 gået over til den ny matematik, repræsenteret ved matematikbøgerne, Kristensen og Rindung. Men for en nyuddannet kandidat i matematik var det ikke noget at tale om. De virkelig store gymnasiale forandringer kom omkring 1970. Den nye, meget unge og meget idealistiske rektor havde mange bekymringer ved min ansættelsessamtale. Først måtte jeg lægge tiltaleformen *De* og *rektor* til side, for nu var alle dus, rektor med lærerne og eleverne med rektor og lærerne. Så måtte jeg forstå, at det var slut med, at eleverne rejste sig op for læreren. Man lagde vægt på gruppearbejde og gruppedynamik. Og så var der min alder, jeg var 40 år, jeg ville nok ikke være på bølgelængde med eleverne. Og var der ikke sket ændringer i matematikpensum? Kendte jeg til de moderne former for evaluering? Heldigvis havde jeg forinden samtalen kontaktet en gammel kollega fra Metropolitanskolen, og han havde bl.a. lært mig vigtigheden af det nye ord *evaluering*. Forsigtigt antydede jeg, at ændringer i matematikpensum lå i specialelæsning i 3.g, som jeg jo ikke skulle undervise i, og – iøvrigt ligeledes i 3.g – i en forøgelse af sandsynlighedsregning og statistik, som jeg netop havde læst specielt med henblik på en eventuel ansættelse som aktuar. Desuden var jeg fortrolig med stoffet i de benyttede matematikbøger, som var de samme, som var benyttet på Metropolitanskolen. Jeg dristede mig endda til at forsøge at afslutte samtalen med en bemærkning om, at eleverne vel stadig skulle lære noget, og det mente jeg, jeg ville være i stand til. Et enkelt blik på rektors ansigt viste mig, at her var der noget, jeg havde misforstået. Her var der virkelig sket ændringer. Man skulle have det rart og komme hinanden ved i 70'ernes gymnasium, og så måtte indlæringen komme i anden række. Hvis jeg skal være retfærdig over for rektor, var dette ikke,

hvad han sagde, men hvad jeg fornemmede. Jeg blev til sidst ansat med bemærkningen, "at det var jo kun for et år". Det ene år blev imidlertid til flere, først med et fuldt årsvikariat, senere med fast ansættelse. Og det har været år med mange forandringer.

Moderne pædagogik på Rungsted Statsskole

Gennem ansættelsessamtalen var jeg blevet advaret om nye tider i gymnasiet, men min fantasi slog ikke til. Virkeligheden viste sig overvældende. Bygningerne på Stadion Allé havde den nye rektor måttet overtage stort set, som de var planlagt af rektor Grange i samråd med en gruppe lærere fra Statsskolen på Vallerød Banevej. Det betød blandt andet, at lærerværelset var blevet meget lille, og det kunne slet ikke rumme de mange lærere, der nu var ansat på skolen. Nogle meget idealistiske lærere havde fået gennemtrumfet, at elever og lærere på den ny skole skulle spise frokost i samme rum. Rummet blev kaldt kantinen, skønt der ingen kantine var. Der var kun blevet plads eller råd til et meget lille udsalg med et meget lille udvalg af varer. En enlig lærer fra planlægningsgruppen spiste en enkelt gang frokost sammen med eleverne. Det var ingen succes. Eleverne ville gerne være fri for lærerne, og lærerne ville gerne være fri for eleverne i spisefrikvarteret. Ét er idealisme – et andet realisme. Så der blev kamp om pladserne ved bordet på lærerværelset, der af ovennævnte grunde ikke var stort nok. Kom man for sent, var der ingen plads.

Rungsted Statsskole var planlagt som et gymnasium, der skulle være i overensstemmelse med tidens pædagogiske tanker. Helt i tidens ånd blev biblioteket meget offentligt tilgængeligt. Når eleverne sad i fællesrummet, skulle de have let adgang til biblioteket, der derfor var i åben forbindelse med fællesrummet. Alle bøger stod frit fremme til fri afbenyttelse. Desværre forsvandt bøgerne fra hylderne til stor forbavselse og undren for nogen. Noget tilsvarende gjaldt fx for fysikafdelingens apparatur. Også her skulle alt stå frit fremme og være lettilgængeligt for elever og lærere. Det medførte blandt meget andet, at fysiklærerne måtte bruge megen ekstra tid på at finde de apparater, de skulle bruge i undervisningen. Hvis de stadig fandtes. Først flere år senere indså man nødvendigheden af låse på skabene. Indtil dette skete, havde mere skeptiske lærere heldigvis sørget for, at værdifulde bøger og godt apparatur var blevet gemt væk i reoler og i skabe i fagdepoterne, så tabet blev ikke helt så stort, som man kunne have frygtet.

Ordensreglerne fyldte ikke meget. De kunne findes under *Praktiske oplysninger* og vedrørte fritagelse for undervisning og lån af skolebøger. Efter et år med tyveri og hærværk kom en gruppe elever til den konklusion

sion, at dette alene skyldtes manglende elevindflydelse i skolens beslutende organer. Ikke lærerrådet, men et samarbejdsudvalg bestående af lige mange elever og lærere skulle være bestemmende på skolen. Eleverne ønskede derfor det eksisterende samarbejdsudvalg udvidet med én elev, skønt det ville være i strid med lovgivningen. Elevrådet vedtog på egen hånd, at der ikke måtte ryges i kantinen, hvorefter rektor henstillede til elever og lærere, at man undlod at spise, drikke og ryge i klasselokalerne. Det første skridt på vej mod ordensregler, men desværre et år for sent. Det er let at slække på strenge krav, men det er næsten ikke muligt at stramme op på erhvervede rettigheder. En sandhed som enhver, der selv underviser, kender. Først nu i år 2000 er der blevet lavet et sæt ordensregler.

Fra Vallerød Banevej fulgte 35 lærere med til Stadion Allé, hvor lærerstaben i det første år blev udvidet til 53 lærere. Blandt de 35 lærere var der to tilbage fra min tid som elev på skolen, nemlig P.A. Kjeltoft og Nordby Petersen. Desuden huskede jeg Aneta Heikel Vinther og Ole Løppenthin fra min tid som vikar. Rektor Bresson, der på denne måde havde ansvaret for ansættelsen af 1/3 af lærerne, var med rette stolt af kønsfordelingen, der var – og stort set hele tiden siden har været – meget ligelig med omkring 50% mandlige og 50% kvindelige lærere. Rektor lavede stolpediagrammer over personalets aldersfordeling, der på det tidspunkt viste et lavt gennemsnit på grund af de mange nye, unge lærere. I de efterfølgende to år blev der ansat endnu flere unge lærere, så gennemsnittet forblev lavt. Med få undtagelser var såvel kvinder som mænd i lærerkollegiet langhårede, det hørte til tiden. Mange gik i sandaler, og nogle gik i overall, så man kunne se, at de var rigtige pædagoger. Denne udvikling førte til frustrationer blandt de gamle lærere og desværre til, at nogle dygtige lærere søgte væk fra gymnasiet.

Men hvis man kunne indstille sig på nye tider, var det et godt sted at være lærer. Takket være den unge rektor og de mange unge kolleger var der gang i forsøgene, og skolen var på mange områder med i første række. Også med brugen af regnemaskiner og senere datamaskiner. Der var livlige diskussioner i diverse udvalg og ved lærerrådsmøderne, og man kedede sig aldrig. Mange kolleger blev efter skoletid tilbage på skolen for at hygge sig eller diskutere, hvad der viste, at man kunne lide sin arbejdsplads og sine kolleger trods store forskelle i politisk opfattelse. De mange ændringer af gymnasiet, der kom til os ovenfra, var vi i stand til at klare. Før jeg rigtig fik vænnet mig til at undervise afslappet, var der indført adgangsbegrænsning til de videregående uddannelser, og det var ikke længere nok lige at bestå eksamen. De gamle dyder, som jeg huskede dem fra den gamle Rungsted Statsskole, kom igen i højsædet. Nu var det pludselig godt, hvis eleverne også lærte noget. Nu blev høje karakterer med ét slag mere attråværdige.

Fra Statsskole til Amtsgymnasium

Rungsted Statsskole gik i 1986 fra at være en statsskole over til at blive et amts-gymnasium. Det betød blandt andet en forbedring med hensyn til indkøb af undervisningsmidler, hvad der var meget tiltrængt, og en forbedring af muligheden for efteruddannelse. Vi lærere, der har oplevet at være ansat først på Rungsted Statsskole og derefter på Rungsted Gymnasium, husker især det første efteruddannelseskursus. Det var et personalekursus afholdt over fem dage, heraf de sidste tre på Vallekilde Højskole. Kurset blev ledet af tre gestaltpsykologer, der var trænet i at nedbryde pyramidestrukturen i et større firma. Måske troede de, at de samme metoder kunne anvendes på personalet i en skole, og jeg tror, at de blev lidt overraskede over, hvor meget anderledes personalet var her sammenlignet med firmapersonalet. Her var alle lige, og det tog ingen tid at danne grupper, alle kunne være sammen med alle. Efter de indledende to dage på skolen mødte adskillige ansatte op til selve kurset på Vallekilde Højskole med stor skepsis og megen mistro. Alligevel mindes vi i dag netop dette første kursus med stor glæde. Kurset blev en succes. Vi fik mulighed for at være sammen døgnet rundt, vi fik talt med kolleger, som vi ellers ikke hjemme havde megen kontakt med. Lærere og kontorpersonale kom hinanden nærmere, hvad der fx medførte, at kontoret fremover blev lukket i spisefrikvarteret, så personalet samlet kunne spise frokost på lærerværelset. Der har efterfølgende været afholdt andre gode personalekurser, men sammenholdet blandt personalet og forståelsen for andre blev skabt på det første Vallekilde-kursus. Der fortælles stadig mange anekdoter fra netop dette kursus, og der er ingen tvivl om, at stemningen på skolen ændredes markant derefter. Senere ansatte lærere ser med undren og misundelse på os gamle lærere, når vi begynder med: "Kan du huske ..."

Alle gymnasier gik i 1988 fra at være grengymnasier med faste rammer for klasserne til at blive valggymnasier. Og her markerede Rungsted sig igen i første række med nye valgfag. Desværre krævede grengymnasiets opdeling i ensartede blokke sammen med ønsket om flere fag på skemaet, at antallet af undervisningstimer i matematik og fysik blev beskåret. Samtidig skulle alle elever uanset evner og lyst undervises sammen i de første to år i disse fag. Hermed var grunden lagt for et ringere matematik- og fysikindhold i en matematisk studentereksamen. I dag forsøger man at rette op på dette med tre-årigt matematik på højt niveau og med særlige matematisk-fysiske klasser.

Siden reformen i 1988 er der blevet stillet stadig større krav til administrationen og til lærerne. Selv mærkede jeg det især i de år, hvor jeg var formand først for lærerrådet og derefter for lærerrådets afløser, det pæ-

dagogiske råd. I de år arbejdede jeg tæt sammen med rektor, og vi havde et fortrinligt samarbejde. Men der var meget at samarbejde om. Og der blev tilsvarende stillet stadig større krav til kontorpersonalet, som med godt humør fulgte med i de mange ændringer.

Hvis nogen uden for skoleverdenen tror, at det er let at undervise, og at man bare kan genbruge sit undervisningsmateriale fra år til år, så må de tro om. Måske var det sådan engang, men det er længe siden. Eleverne stiller i dag store krav til undervisningen. Lærerne skal være dygtige og velforberejede, de skal være seriøse, men endelig ikke kedelige. Ellers zapper eleverne væk og over på et andet program. Læreren er kun en autoritet i kraft af sin personlighed. Man er på hele tiden. Det kan være meget hårdt. På Rungsted Gymnasium er vi opmærksomme på de krav, der bliver stillet til os, fra elever og forældre og fra samfundet som helhed. Derfor stiller vi i dag på Rungsted Gymnasium også store krav til vore elever for elevernes egen skyld, så de kan begå sig i et samfund, der hele tiden undergår ændringer. Når eleverne forlader Rungsted Gymnasium, skal de med sig have en blanding af nødvendig paratviden og en forståelse for, hvordan man med brug af kritisk sans skaffer sig ny viden. De skal have lært at lytte og lært at formulere sig på en måde, så der bliver lyttet til dem. Det skal ikke være terperi, men der skal stilles krav, såvel til elever som til lærere, og kravene skal opfyldes. Så kan vi sammen på Rungsted Gymnasium gå ind til et nyt, spændende århundrede i skolens historie.

*Eyvind Simonsen, kaldet Simme, som ung
adjunkt i 30erne.*

*Senere blev lektor Simonsen rektor Boisens
betroede stedfortræder.*

Nord for København

*Af Erling Bjøl
Student fra 1937*

"Du kommer jo fra et helt andet miljø, end jeg troede", sagde Haldor Sigurdson, da han interviewede mig til Danmarks Radio i anledning af min 80 års fødselsdag i 1998.

Han havde lige læst min erindringsbog "Set i Bakspejlet" og opdaget, at jeg ikke stammede fra "et hjem nord for København", som han sagde, men fra en missionsk og aldeles uboglig småkårsfamilie i Kalundborg. Så noget spor må de tre år på kostskole i Rungsted 1934-37 åbenbart have efterladt. Ikke fordi vor kontakt med det omgivende kystbanebourgeois mellem Espergårde, Hørsholm og Skodsborg var overvældende.

Jeg tror heller ikke, vi prøvede på at efterligne dets skolesøgende afkom. Vi følte os snarere lidt hævede over dem. De boede jo endnu hjemme hos far og mor. På kostskolen levede vi i vor egen lukkede verden. Her blev man til gengæld rystet sammen med kammerater fra rigets fjerneste egne, fra Thy og Vestjylland til Møn og Færøerne. Min første skoleven var færing.

Kostskolevenskaber er noget særligt. Man er sammen døgnet rundt, deler de samme kår, er henvist til hinanden, finder nogle, man kan betro sig til i lyst og nød. Venner, man lærer af for livet. Jeg havde aldrig hørt om hverken Bach, Beethoven eller Benny Goodman, før jeg traf min kontubernal i tre kostskoleår, Thorkild Tromholt. Han var en drønende musikalsk østjyde, der tilbragte det meste af sin fritid ved skolens flygel.

Lars Åge, en distingveret udseende vestjysk husmandssøn i klassen over, vakte min interesse for fransk. Skolens undervisning var det sandt at sige ikke. Han blev min åndelige mentor og fik mig siden i København til at læse historie.

Men der var også lærere, som fængede. Jeg havde kedet mig gennem ni års skolegang i Kalundborg. Men i Rungsted var der lærere, som fik en til at vågne op, nogle, man kom til at holde af, beundre og efterligne. Der var Harald Damgaard i dansk. Man døsedede ikke et øjeblik i hans timer. Han kunne begejstres og fik en til at læse rigtig litteratur. Johs. V.

Jensen. Hamsun. Han lærte vel også en noget om at skrive dansk. Jeg kom dog lidt i tvivl, da jeg fandt en af de få bevarede primærkilder fra hin tid. Det var et stilehæfte fra 3.g. Som kommentar til en usædvanligt forkrampet og opblæst stil havde den flinke mand skrevet: "Du har stil nu, faktisk". Han burde have tilføjet: "Til at forgive rotter med". Men i det mindste fik han indskærpet mig aldrig mere at skrive banaliteter som "Ingen kan vide, hvad fremtiden bærer i sit skød". Uha!

Historieundervisningen havde været et af de få lyspunkter i Kalundborg. Byen var fuld af historie. Skolevejen gik hver dag forbi ruinerne af Kalundborg Slot, hvorfra dronning Margrethe havde begyndt sit store nordiske enhedsværk. Slottet var siden blevet skudt i grus af svenskerne.

Deres volde lå endnu på Gisseløre, og vi badede fra dem. På vejen til Raklev var der en sten, som efter overleveringen markerede, hvortil Christian 2. måtte gå, da han i sine sidste år var i husarrest i Kalundborg. Historieinteressen blev vedligeholdt af lektor Poul Schærff. Han var et elskeligt menneske. Man kan komme langt med humor.

Men den bedste pædagog var nok adjunkt Eyvind Simonsen, Simme blandt

eleverne. Han gik op i sine fag med liv og sjæl, var kompetent, bestemt og rar. Han kunne holde en i ånde, mens nogle havde svært ved at skjule, hvor trætte de var af at undervise, eller hvor bange de var for os. Vort yndlingsoffer var vor stakkels tysklærer, den forknytte adjunkt Nordby. Der er ingen grænser for, hvor ubarmhjertigt sadistiske gymnasieelever kan være. Han fortjener en forsinket tak. Han fik mig til at læse Remarque, Ludvig Renn og Ernst Gläser. Weimarrepublikken levede forsagt og forsigtigt videre i tysktimerne på Rungsted.

I 3. g. læste vi Heines Harzreise. Jeg blev så glad for den, at jeg valgte at gå i Heines fodspor på en fodvandring i Harzen efter studentereksamen. Tyskerne blev enten forlegne eller ophidsede, når jeg fortalte dem det. I Hitlers Tyskland forekom Lorelei i sangbøgerne som digtet af "en ukendt forfatter". Fordi Heine var jøde. Simme fik lært en både ordent-

Erling Bjøl i samtale med Lytte Hilden i 1980.

Foto fra Bjøls erindringsbog "Fra magtens korridorer".

ligt engelsk og tåleligt latin. Selv om jeg blev god til at skandere latinske vers, fik jeg først 45 år senere brug for det sidste, hvorimod det første banede vej til et studenterjob på det amerikanske nyhedsbureau United Press i København. Det blev det første skæbnesvangre skridt på en lang vej gennem pressen.

I en skole, hvor politik var tabu, sørgede Simme også for, at vi fik *New Statesman and Nation* i læsesalen. Men det, der blev til torden i syd, var endnu den gang kun kornmodsglimt bag fjerne skove set fra Rungsted.

Særlig svært var det ikke at komme til tops, når man for første gang i sin skoletid tog sig sammen til at læse lektier. Det krævede kun, at man satte sig ud over den lokale jantelov, som sagde: "Du skal ikke prøve på at blive bedre end os." Men når man kom fra små kår, følte man en vis pligt til at få noget for de skolepenge, som ens forældre nu måtte betale. Fra de skolesøgende var der ikke megen konkurrence. De fleste kom fra hjem, hvor det bare hørte sig til, at man skulle være student, eller blev det, fordi der lå en gymnasieskole i nærheden. Os andre havde familierne gerne set et lys i. Mine forældres lønlige håb havde nok været, at jeg ville "læse til præst" ligesom glarmesterens Sam, der også havde gået på Rungsted.

Men det missionske gik af allerede i 1. g. Religionslæreren var hele skolens almindeligt anerkendte klovn, overværelsen af et af Oxfordbevægelsens moralske oprustningsmøder i Hørsholm Slotskirke gav mig kvalme.

Men der var andre fordele ved at komme fra et missionsk hjem. Dans var synd. Men på Rungsted var der både alumnebal og det store skolebal. Der sad man som ynkelig bænkevarmer. Og vi levede *à l'ombre des jeunes filles en fleurs*. Det kunne føre til, at man på sin krop kom til at opleve, hvad Goethe mente med *himmelhoch jauchzend, zum Tode betriibt*, som vi læste i Egmont.

Med fare for min sjæls fortabelse fik jeg overtalt mine forældre til at lade mig gå til dans i 2.g. Danseskolen åbnede dørene til nogle hjem i den ukendte verden nord for København. Trods min ubestridelige mangel på talent på dette område, tilfaldt det mig som skolens duks at åbne det store skolebal i foråret 1937 sammen med en 16-årig pige fra Vallerød Banevej og holde tale for damerne. Lige bag os gik Fritz Heisterberg med sin pige. De var så flot et par, at de blev kaldt Kongen og Dronningen. Derefter en lang, lang hale af festklædte par. Det var et stort øjeblik.

Første gang, jeg genså Fritz efter studentereksamen, var han blevet admiral og chef for COMBALTAP i Karup.

Men hvad var det, der fik Haldor til at placere mig "nord for Køben-

Erling Bjøl har været professor i International Politik ved Århus Universitet.

Han har skrevet en lang række bøger om historiske og politiske forhold, senest "Hvorfor krig?" fra 1998 og "Hvordan fred?" fra 2000.

havn"? Var det sproget, der havde smittet af? Første gang jeg hørte min egen stemme på bånd, var, da jeg under krigen blev ansat i BBCs danske afdeling i London. Den lød ikke spor nord for Københavnsk. Først fra da af beflittede jeg mig på at tale, som de havde gjort i Rungsted. Alligevel var det nok noget andet. Da jeg bad Haldor om en nærmere forklaring, sagde han:

"Joh, du har altid haft ord for at være en hård negl".

Det var måske bagsiden af den selvtillid, der blev udviklet i de tre år i Rungsted.

Den fik ellers et eftertrykkeligt knæk, da man som student måtte flytte ind på et fjerde sals hummer med kakkelovn i Blågårdsgade på Nørrebro. Det var uendelig langt fra Folehavens dunkle skove. Heldigvis var der gode kammerater fra kostskoletiden i byen til at stive en af.

Det var ingen dårlig start, man fik i livet. Hvordan det senere gik, har skolen intet ansvar for.

En enkelt til Rungsted

*Af Eigil Steffensen
Student fra 1946*

Teksten er et uddrag af Eigil Steffensens erindringsbog fra 1993, "En enkelt til Rungsted". Forfatteren skildrer meget levende sin opvækst i et indremissionsk hjem i Thy, sin gymnasietid i Rungsted som kostelev og sin videre uddannelse på Københavns Universitet i efterkrigsårene. I bogens anden halvdel, som blandt andet omhandler et længere studieophold i Prag i slutningen af 40'erne, beskriver forfatteren sit endelige brud med intolerance i teori og praksis.

Efter dette første møde med storbyen og en beskeden frokost sagde jeg pænt farvel til min ukendte værtinde og satte mig i toget til Rungsted. Der var solskin og søndagsstille uden for kupévinduet. Jeg sad alene på en bænk med min kuffert i god behold. Men jeg undrede mig over, at der var så få tyskere på færde rundt omkring, men de sparede måske på benzinen. Jeg blev hurtigt klar over, at København var mange slags by. De høje huse, jeg havde set inde i centrum, svarede godt til mine forventninger, men heroppe nordpå blev det mere og mere til noget, der hverken var by eller land. Jeg havde aldrig set så store villaer eller tænkt på, at man kunne bo i sin egen park, sådan som det så ud til, at nogle gjorde ved Klampenborg og længere nordpå. Men det, der overraskede mig mest, var de store træer, der stod så strunke på de grønne arealer og voksede lige op i den åbne himmel. Jeg følte mig lidt flov over min overraskelse. Hjemme hos os var træer og krat så forslidte af vestenblæsten, at det så ud, som om de voksede mod øst, skråt op ganske vist, men i hvert fald østpå. Det var fortroligt for mig, at et buskads vendte ryggen til vinden, det gjorde vi også gerne selv, når vi kunne komme til det. Toget var nået frem, mens jeg sad og sundede mig på min opdagelse, så jeg skyndte mig at samle min kuffert og mit øvrige habengut sammen. Jeg stod stadig på perronen, da toget kørte bort. Nu var jeg altså i Rungsted.

Min lærer, som selv havde gået på Rungsted Statskole, havde fortalt mig, at skolen ikke var gammel, men den så sådan ud. Måske var det de enstonigt cementgrå facader, der i første omgang fik mig til at føle mig

lidt skuffet. Kun en stor rødstensbygning til højre for den brede indkørsel så mere spændende ud. Det var velsagtens dér, rektor boede. Men det viste sig, at jeg tog fejl. Bygningen, som strakte sig langt bagud i parken, var den del, hvor jeg selv skulle bo det første år sammen med de øvrige kostelever fra provinsen. Her var der også en læsesal, hvor vi skulle læse lektier under opsyn, så vi kunne være godt forberedt til den næste dag. Det var også her, der var spisesal og det store køkken, som naturligvis måtte til, når mere end et halvt hundrede drenge i voksenalderen skulle bispises.

Det var en vims lille dame med gråsprængt, nykrøllet frisure, der indviede mig og mine nye kammerater i det nærmere reglement. Hun fortalte, at hun hed frøken Myre, og det syntes jeg passede godt. Hun fyldte ikke meget mod det erindringsbillede, jeg havde af min mor, men hun var mere fornem og havde guld i tænderne. Hun inspicerede vores bagage og så til, at alt nu var, som det var foreskrevet. Hun lagde vægt på, at alt gik ordentligt til, og glemte heller ikke at minde os om, at hendes efternavn skulle staves med h.

Ved aftensmåltidet i spisesalen sad hun for den ene ende af det lange hovedbord, som var dækket med en rigtig, hvid dug. For den anden ende med front mod indgangen sad en bred, rødmosset mand med skaldepande og glimtende brilleglas. Det var inspektør Nielsen, som var ansvarlig leder af kostskolen. Han forklarede os den daglige procedure, som blandt andet ville bestå i, at rektor hver skoledag ville holde morgenparade, inden vi satte os til bords. Vi skulle stå i rækker med ryggen til bordene. Efterhånden som rektor kom ned ad rækken, skulle vi dreje hovedet, således at han let og uden besvær kunne konstatere, at vi var ordentligt barberede. Når rektor havde godkendt vores udseende og påklædning, skulle vi række hænderne frem med håndfladen opad og et rent, sammenfoldet lommetørklæde holdt fast med tommelfingeren i den venstre hånd og en rengjort kam i den højre. Vi skulle starte med at holde håndfladen nedad, så rektor kunne besigtige vores negle, og derefter skulle vi dreje håndfladen rundt, så han kunne inspicere de nævnte toiletartikler.

De ældre, hjemmевante kostelever morede sig højlydt over vores andægtige lydhørhed, men vi spiste vores mad i tavshed, som det sømmer sig for nyankomne, der først skal til at lære sig husordenen.

Jeg blev installeret på en stue sammen med fire andre. To af dem var fra Jylland, den ene endda fra Thy. Han var ganske vist matematiker og interesserede sig ikke specielt for sprog og litteratur, men han spillede godt fodbold. Det hændte, at vi lå og snakkede sammen, efter at de andre var faldet i søvn. Der var ikke meget plads på de små borde mellem sengene, og det så ud til, at jeg var den, der havde taget flest bøger med. Jeg

Eigil Steffensen har i en lang årrække forestået området Slaviske sprog og kulturer på Københavns Universitet – afbrudt af en periode som professor på Odense Universitet i samme område.

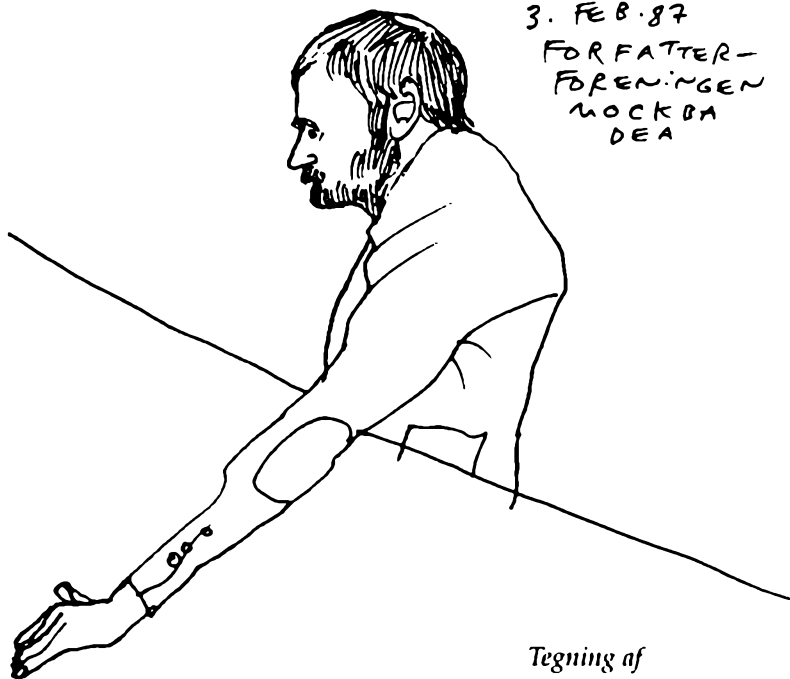
Han har skrevet flere bøger om russisk og sovjetisk litteratur.

ved ikke, hvad jeg havde forestillet mig, men den sidste tid før jeg skulle rejse hjemmefra, havde jeg købt flere bøger i fru Hvids boghandel i Vestervig end i al den tid, jeg ellers havde kendt hende. De rigtige skolebøger ville vi få udleveret på skolen mod et depositum.

Ved fællessangen i gymnastiksalen næste morgen var rektor til stede og bød os velkommen. Han var en høj og statelig mand med fremspringende næse og mørkt, tilbagestrøget hår. Hans smalle ansigt lyste blegt over den knasende hvide knækflip, men han havde stærke øjne og et årvågent spejdende blik. Han forklarede os i en lille tale, som han myndigt læste op fra et papir, at det var en meget vanskelig tid for vort fædreland. Der krævedes klogskab og omtanke af hver enkelt af os. Vi skulle passe vores skole flittigt og ikke lade vores opmærksomhed aflede af tidens farlige lokketoner. Vi havde et ansvar, både over for skolen og over for vore forældre, og hele vores fremtid hang af, at vi nøje overholdt de retningslinjer, der blev angivet, både af ham som skolens leder og af alle andre, lovlige myndigheder. Sit fædreland skylder man, at man yder sit bedste.

Det lød, som der lå noget mere bag hans ord, som vi ikke rigtig kendte til. Niels, som jeg sad sammen med, var begyndt at hviske til mig om pigerne. Vi havde ikke set dem før, og nogle af dem skulle vi gå i klasse med. Niels skulle jeg også gå i klasse med. Han var også fra Thy, men han var fra Thisted, så jeg kendte ham ikke. Det kom jeg til.

Da vi var kommet ind i det klasserum, der skulle være vores i det kommende år, kom en af de ældre lektorer ind med en stor protokol. Han skulle kontrollere de personlige oplysninger, vi havde givet til skolen. Han læste også op, hvad vores farhed, og hvilken stilling han havde. Da han nåede til mig, og jeg rejste mig op for at svare, fornemmede jeg, at jeg var lidt hed om ørerne. Jeg bekræftede, at jeg hed Gudmund til mellemnavn. Det navn havde min gudmor påduttet mig, men jeg brød mig ikke om det. Jeg syntes heller

EIGIL
STEFFENSEN
3. FEB. 87
FORFATTER-
FORENINGEN
MOCKBA
DEA

Tegning af
Dea Trier Mørch.

ikke, det lød særlig fint, at min far stod noteret som arbejdsmand. Det var jo også kun for tiden, han var det. Andre i klassen kunne bekræfte, at deres far var bagermester, kolonialhandler, godsejer, direktør, overlæge og forligsmand. Det sidste vidste jeg ikke, hvad var, men det lød i hvert fald interessant. Jeg kunne ikke lade være med at spekulere på, om de andre syntes, at jeg havde stukket næsen ind et sted, hvor jeg ikke hørte hjemme. Det var en oplevelse, der rykkede mig tættere til Niels. Hans far var husmand og landpostbud. Det sidste stod ikke i den sorte protokol. Det var Niels selv, der kom med den tilføjelse. Klassen morede sig, og Niels nød det. Han havde mere lune end de fleste, i hvert fald af dem, jeg kendte. Han tog det også mere afslappet, end jeg var vant til. Måske var hans forældre også anderledes.

Det gik snart op for mig, at der var goder i mit nye miljø, som jeg ikke var vant til. Ingen af de hjem, jeg havde haft, havde toilet inde i huset. Her var der oven i købet brusebad. Vi havde hvide duge på bordet og stofservietter, som skulle foldes pænt sammen og lægges i en pose med vores navn på. Nu fik jeg også mulighed for at komme til en rigtig tandlæge, uden at jeg selv skulle skaffe pengene. Jeg så aldrig regningen, men tandlægen ymtede noget om, at det rigtignok var en større omgang. Jeg fik et bedøvende stik i den del af mundhulen, hvor han arbejdede, og alene det var en stor forbedring.

Fornemmelsen af at være en fremmed fortog sig efterhånden, men jeg vænnede mig kun langsomt til de nye betingelser. De høje, lyse bøgetræer med deres ranke stammer virkede så fornemme i forhold til den trævækst, jeg var vant til. Det blæste næsten ikke, undtagen ude ved vandet, men det var alligevel ikke noget at regne. Der gik også lang tid, inden jeg fik taget mig sammen til at ringe til nogle slægtninge i København. Jeg var ikke fortrolig med at bruge en telefon. Hjemme havde vi aldrig haft sådan en, og jeg kviede mig længe ved at ringe op. Damen på centralen var sikkert flink nok, men stilen var hurtigere, og sproget anderledes, end jeg var vant til. Jeg ville gerne vænne mig til det nye liv, men jeg måtte have tid til at besinde mig.

Jeg fik lige fra starten et godt forhold til de fleste af mine lærere, men især til dansklæreren. Han hed Torben Refn og var nok en af de yngste. De fleste optrådte med en helt uforstilt værdighed, omtrent sådan som jeg havde ventet. Men Refn var anderledes. Han var også engelsklærer, og han havde en fin humor, som gjorde godt i mig. Jeg tolkede hans mange små særheder som en diskret respektløshed over for den almindelige borgerlige pænhed i miljøet. En af de første timer, vi havde med ham, startede med, at han kom ind og hoppede direkte op på katederet, hvor han sad med benene dinglede frem over forkanten, mens han læste op af en bog. Jeg havde aldrig forestillet mig, at en lærer kunne sætte sig på

den måde. Da klokken ringede, spurgte han ud over klassen, om der var nogen, der kendte den bog, han havde læst op af. Det gjorde jeg tilfældigvis, og jeg svarede, at jeg mente, det var Hans Kirks roman "Fiskerne". Det var det netop. Så fik jeg til opgave at fortælle om den roman (og andre bøger om fiskere, hvis jeg kendte nogle) en af de følgende timer. Jeg ved ikke, om min lærer nogensinde havde oplevet Vesterhavet, eller hvorfor han havde valgt netop det emne, men jeg fornemmede, at vi var på bølgelængde, og jeg tror, han opfattede det på samme måde.

Kort efter læste jeg Hans Scherfigs roman "Det forsømte Foraar", og jeg kunne forstå, at jeg havde været heldig med at få en lærer, der havde et så uhøjtideligt forhold til sit kateder.

Skolen var ved at komme godt i gang, men krigen gik videre, og pludseligt d. 29. august hørte vi i radioen, at regeringen var blevet tvunget til at gå af, og tyskerne havde indført undtagelsestilstand. Det var en søndag, og der blev udstedt forbud mod at færdes ude efter klokken halv ti om aftenen. Nogle af os havde fået lov at tage ind og besøge familie i København, men de nåede heldigvis tilbage.

Ude i verden var tyskerne på tilbagetog, og om aftenen, når læsetiden var forbi, og vi havde lyttet på radioen til "den danske stemme fra London", diskuterede vi heftigt, om den tyske tilbagegang mest skyldtes, at englænderne havde nedkæmpet general Rommel ved el-Alamain, eller det var takket være russernes sejr over general von Paulus og hans armeer ved Stalingrad.

Jeg vidste ikke så meget om russerne. Det var der heller ingen af dem, jeg kendte, der gjorde. Men jeg havde mine særlige motiver til at satse på dem, først og fremmest på grund af deres opgør med religionen, men måske også fordi de havde sprunget den kapitalistiske borgerlighed over, som jeg instinktivt følte mig fremmed overfor.

Jeg drømte aldrig om at vende tilbage til mit udgangspunkt. Thy var et afsluttet kapitel. Men jeg længtes efter, at det skulle blive jul, så jeg kunne komme hjem og se, hvordan de havde det. Somme tider når jeg tænkte på det, forekom det mig, at det ikke kunne være sandt. Det forekom allerede så utrolig fjernt, men jeg bestilte en billet for alle tilfælde. Det virkede ganske vist, som om sabotagen tog til, ikke mindst mod jernbanerne. Men jeg ville hjem, koste hvad det ville.

Mogens Reimann taler til afgangsholdet 1995.

Spredte træk af Rungsted-Samfundets historie

Af Mogens Reimann

Student fra 1930

Formand for Rungsted-Samfundet 1965-1994

Den 12. december 1919 mødtes omkring 30 tidligere elever fra Rungsted Kostskole på det daværende "Hotel Phoenix" i Bredgade på hjørnet af Dronningens Tværgade (det ligger der endnu og under samme navn) og besluttede at oprette en elevforening, der fik navnet "Rungsted Kostskoles Samfund". Man valgte en bestyrelse på 5 mand med Dr. Kissmeyer som formand. Skolen var dengang overvejende kostskole og deraf navnet.

Foreningen afholdt i de følgende år sammenkomster, dels i København (Hotel Phoenix), dels på skolen, hvor rektor Skovgaard-Petersen gæstfrit inviterede til middag og fodboldkampe. Første gang man mødtes i Admiral Gjeddes Gård, var den 13. februar 1921, og det skyldtes at en gammel elev, Eddie Salicath, havde tilknytning til huset. Det blev derfor samlingssted i mange år (og er det endnu!).

I disse første år var man meget optaget af at skrive en bog om skolen, dens lærere og elever, og i dette arbejde var førnævnte Eddie Salicath primus motor. Den udkom også til 25-års jubilæumsdagen og blev et meget smukt værk, der også i dag kan læses med stort udbytte. Den blev kun trykt i 500 eksemplarer og er derfor i dag meget vanskelig at opdrive. Den hed "Rungstedbogen". Der blev også forfattet en kantate til jubilæet, og her var den unge lærer Poul Schjærff ophavsmanden. Det sidste vers lød således:

Men til vor Bygning Sten vi har bragt,
fast som en Klippe Skolens Grundvold blev lagt.
Tiderne svinder,
men medens Sekler rinder,
Skolen bestandig staa med Lykken i Pagt.

*Mogens Reimann er
cand.jur. og var auditor i
Forsvaret en lang årrække,
senest i Søværnet.*

Årene gik, og samfundet voksede. Man holdt normalt forårsfest bl.a. i Tivoli og "Studenterkilden" og generalforsamling i november – december. I mange år fik man et eftertragtet tilholdssted på hotel "Nordland" på Vesterbrogade 22, hvor gl. elev Ejler Jørgensen (den senere kendte madskribent) var restauratør.

Under møde den 9. juni 1940 på Rungsted Kro ændredes foreningens navn til Rungsted-Samfundet. Tilslutningen til foreningens møder m.v. var, særligt under og lige efter krigen, meget stor. Kontingentet var også meget beskedent – 4 kr. !

Mange formænd har gennem årene styret foreningen; som anført først Arne Kissmeyer (til 1930), derefter Fonnesbech-Sandberg (til 1946), Flemming Lerche (til 1951), Niels O'Neil Oxholm (til 1965) og Mogens Reimann (indtil 1995). Den nuværende formand, Jes Andresen, vil fortsætte denne beretning, men jeg vil benytte lejligheden til at udtale ønsket om foreningens fortsatte beståen i mange år endnu og gøre Poul Schjærffs ord fra 1925 til mine:

Slægt efter Slægt fløj bort ud over Jord,
spredt paa vor Klode fra Syd og til Nord.

Vi jer vil mindes
i Verden, hvor I findes,
altid dybt inde i vort Hjærte I bor.

Lykønskning fra Rungsted-Samfundet

*Jes Andresen er statsaut.
revisor og har drevet selv-
stændig revisionsvirksom-
hed.*

Jeg kan stadig glæde mig over den oplevelse, det var for mig i 1950 at ankomme til den daværende Rungsted Statsskole og påbegynde et 3-årigt ophold på kostskolen. Det skulle blive 3 af de bedste år i mit liv.

Som man kan gætte, startede skoleåret med at fejre skolens 50-års jubilæum på skolens fødselsdag den 5. september. Men det skulle snart vise sig, at den daglige tilværelse på skolen strakte sig langt ud over det festlige og fornøjelige. Vi oplevede – måske især på kostskolen – en herlig blanding af leg og alvor, hvor boglig indlæring gik smukt i spand med social udvikling og tilpasning. Det byggede ikke mindst på den grundlære, at "Erhvervelse af andres agtelse og respekt gennem pligtro arbejde over for andre og sig selv er det bedste grundlag for at opnå et godt resultat." (Citat fra rektor i 1925). Den sociale side var ikke mindst af stor betydning for de 65 kostelever, som var samlet fra alle egne af landet og fra vidt forskellige samfundslag.

Der kunne skrives adskillige sider om oplevelser gennem sådanne 3 år, men jeg vil i denne anledning nøjes med at gentage min glæde over at kunne mindes min tid på skolen som værende af meget positiv værdi for mit efterfølgende liv.

Nu har skolen skiftet såvel navn som beliggenhed og har gennem årene udviklet sig til at være rammen om en højt avanceret undervisning. Det vil være uoverkommeligt i denne forbindelse at beskrive denne udvikling nærmere, men det vil i stedet måske være på sin plads at omtale Rungsted-Samfundet, som blev stiftet i 1919 som en forening for tidligere elever og lærere ved skolen. Her har man mulighed for at vedligeholde forbindelsen til gamle skolekammerater og samtidig møde stedse nye, som kan holde en orienteret om skolens udvikling. Minder er det bedste middel til at samle folk om noget fælles.

Rungsted-Samfundet har gennem årene haft en meget aktiv tilværelse med afholdelse af flere årligt tilbagevendende møder. Adskillige af de såkaldte kendte personer i Danmarks samfundsliv på alle områder gennem det 20. århundrede kan registreres som deltagere i Samfundets møder. Det betyder tilstedeværelsen af et meget bredt netværk, som kan udnyttes af alle unge studenter, som vil kunne hente råd og inspiration omkring deres videre studieforløb.

Jeg vil som gammel kostskoleelev og som nuværende formand for Rungsted-Samfundet bringe de hjerteligste lykønskninger til skolen og dens ledelse i anledning af de 100 år og ønske, at den videre udvikling vil kunne frembringe resultater på linie med de hidtidige.

*Jes Andresen
Formand for Rungsted-Samfundet
Student fra 1953*

*Den, der kan glæde sig
over det liv, som er
gennemlevet,
lever to gange.*

Sigurd Hoel

*Mogens Reimann
og Jes Andresen i
Admiral Gjeddes Gård.*

Fra Rektorvælde til Demokrati

*Af Søren Duus Østergaard
Student fra 1964*

Demokrati var nok ikke det første, jeg tænkte på, da jeg i 1957 begyndte i 1. mellem på Rungsted Statsskole, der lå dér, hvor nu Rungsted private Realskole har til huse. Rektor Boisen lignede ikke nogen folkevalgt skikkelse, og det gjorde hans efterfølger, rektor Grange sandelig heller ikke. Jeg tror, de begge ville have korset sig ved tanken om forældredindflydelse – endsige elevindflydelse på de tunge og vigtige beslutninger, som kun en Rektor kunne træffe – måske, hvis det gik højt, i samråd med Ministeriet, som man dengang hørte direkte under.

Og jeg ved, at jeg som student i sommeren 1964 ikke skænkede det nogen som helst tanke, at jeg på et senere tidspunkt skulle have mulighed for – endsige lyst til – at være med til at indføre demokrati på den gamle skole.

Næste gang jeg fik lejlighed til at møde Rungsted Statsskole, var i foråret 1985.

Året før havde jeg i IBM fået ansvaret for afdelingen for Skoler, Gymnasier og Forskningssektoren, og det, som vi koncentrerede os om, var først og fremmest at demonstrere, hvordan edb kunne indpasses i undervisningen og bruges som et særdeles produktivt værktøj – i stedet for at være et selvstændigt fag i programmeringsteknik. Gennem Danmarks Lærerhøjskole deltog vi aktivt i flere folkeskoleprojekter, men vi manglede projekter i gymnasiesektoren, hvor vi ledte efter et gymnasium, hvor man både var villig til at ofre penge på udstyr og kunne regne med lærernes engagement.

I et sammentræf af omstændigheder var Frederiksborg Amts daværende undervisningsdirektør, Finn Lindhard, også på udkik efter et projekt inden for dette område. Amtet havde sat penge af på budgettet, og da Leo Bresson med opbakning i sit lærerråd havde erklæret sig som villig forsøgskanin, begyndte vi i efteråret 1985 – da man vidste, at amtet skulle overtage skolen fra nytår – et ambitiøst projekt, hvor mine medarbejdere underviste og støttede lærerne, der til gengæld forsøgte at anvende

pc'er og værktøjsprogrammer i alle fag – fra matematik og fysik som det selvfølgelig til dansk, sprogfag, biologi, samfundsfag som det eksperimenterende, nye.

Forsøget gik godt, og Rungsted Gymnasium blev derfor et af de første i landet, der blev udstyret med moderne pc'er. Det medførte så, naturligt nok, at min ældste søn Kristian, som skulle vælge gymnasium i efteråret 1988 valgte Rungsted frem for Birkerød, som vi ellers "hørte til". Selvom de øvrige gymnasier i amtet fulgte efter Rungsteds beslutning, beholdt gymnasiet førertrøjen – ja, og har den vel endnu på dette felt.

Og sådan gik det til, at jeg "kom til" at blive valgt til formand for Forældrekontaktudvalget i efteråret 1988. Det var et hyggeligt udvalg, som blev betragtet som et supplement eller appendiks til skolens ledelse, og tilsyneladende uden nogen indflydelse på forhold som valg af fag, ideer til undervisning etc.

Men allerede i 1989 begyndte planerne om indførelse af skolebestyrelser på alle niveauer at blive drøftet på politisk plan, og de første udkast kom på bordet. Forældrekontaktudvalget blev tidligt inddraget i orienteringen.

Tonen mellem GL – Gymnasieskolernes Lærerforening – og "skoleejerne", det vil sige: Amtsrådsforeningen og Undervisningsministeriet, begyndte at blive lidt anstrengt. GL havde måttet stå model til væsentlige ændringer af gymnasieskolen, indførelse af en lang række valgfag, nyt pensum med tilhørende efteruddannelse i ellers stabile, gode gamle fag, og sandt er det, at det havde tæret ret hårdt på kræfterne at gennemføre gymnasiereformen, så villighed til at afgive hævdvundne rettigheder var ikke nævneværdigt høj. Den gamle gymnasieskole (ikke min tids, den fra 1970'erne) var et spejlbillede af det postindustrielle samfund og det private arbejdsmarked: De ansatte på den ene side repræsenteret ved Lærerrådet og med en stærk indflydelse fra GL – fagforeningen – og arbejdsgiverne på den anden side. Her havde man etableret et sæt af spilleregler, skrevne og uskrevne love for, hvordan dette samarbejde skulle fungere, anciennitetsregler, forfremmelsespolitik, bogindkøb, sindrigt indrettede underudvalg, hvor man kunne diskutere disponeringen af skolens midler og håndtere en afvejning mellem de enkelte læreres ønsker og de økonomiske muligheder.

Til en beskrivelse af styrelsesstrukturen hører også konstateringen af, at gymnasierne nu var blevet meget store – og Rungsted faktisk et af landets største, som en jumbojet med over 800 elever og over 80 lærere. 80 lærere og én leder – hvad jeg karakteriserede som "en flagstang i en myretue" – er ikke en hensigtsmæssig organisationsstruktur, og man var da også på Rungsted Gymnasium kommet godt i gang med en dialog om "teamledelse", uddelegering af Rektors beføjelser, flere inspektorer – og noget så exceptionelt som en PR-ansvarlig.

Men altså ikke nogen "bestyrelse" i den Bertel Haarder'ske forstand.

Vi fik de første udkast til vedtægter til udtalelse – jeg tror, at det første var fra Sorø Akademi, der hørte direkte under Ministeriet – og det nedkaldte GL's vrede: De kunne ikke se, hvad man skulle med forældre i en gymnasiebestyrelse. Eleverne var – eller blev i hvert fald – myndige, så forældre var bare i vejen. Og under ingen omstændigheder ville man gå med til, at der i bestyrelsen var et født flertal af folk, der kom udefra – det vil sige politikere, forældrerepræsentanter, repræsentanter for kulturlivet og det lokale erhvervsliv.

Det var udgangspunktet, da vi startede diskussionerne i 1989 og fortsatte dem igennem det meste af 1990.

Det, der for mig var meget mere interessant, var ikke, hvor et teoretisk flertal skulle ligge eller ikke ligge, da jeg med mit kendskab til dansk lokalpolitik havde den opfattelse, at det ikke var gennem løbende afstemninger, en bestyrelse skulle virke, men i kraft af det, man diskuterede og havde mulighed for at påvirke, såfremt man da var enige.

Og det skal da også siges, at flere forældre havde lige så urealistiske opfattelser af, hvad dette her drejede sig om: Skulle man kunne afskedige lærere? Eller sågar Rektor? Og hvordan fik man udnyttet de økonomiske rammer bedre? Kunne man reducere klassekvotienterne, så lille Peter fik et bedre undervisningsmiljø? Den slags forventninger skulle også korrigeres.

Der var fra starten udtrykt nogle politiske holdninger fra regeringspartierne til, hvorfor bestyrelser var politisk vigtige: Bestyrelsen skulle være et symbol på delegering – et forsøg på at udstikke rammer, i stedet for detailstyring. Man kunne fristes til at tro, at det gjaldt om at tage gidsler i en nedskæringsperiode, så det blev mindre synligt, at amtet eller staten reducerede udgifterne, og at man derfor bad bestyrelserne om at gøre det "beskidte" arbejde.

Det var også en målsætning "at afvikle politikerstyring af skolerne og i stedet overlade styret til interessenterne." Faren ved dette var naturligvis de såkaldte "ledvogterbestyrelser", hvor repræsentanterne for de enkelte interessegrupper nidkært skulle sidde og overvåge, at de andre ikke fik mere indflydelse end én selv.

Det var en erklæret målsætning, i hvert fald fra Venstres og de Konserveratives side, at magten skulle ligge hos "betalerne", dvs. skatteyderne. Her var det naturligt at spørge sig selv, om det var på bekostning af den daglige ledelse, og det var i hvert fald ikke klart, om man sigtede på indflydelse fra "brugerne" – i form af eleverne selv, aftagerne – dvs. virksomhederne og de videregående uddannelser, eller på skatteyderne, forældrene plus skatteborgerne i oplandet.

Søren Duus Østergaard er cand.polit.

Han blev i 1970 ansat i IBM hvor han har haft en række lederstillinger.

Siden 1999 er han Senior e-government advisor - Europe, Middle East & Africa.

Det var også en politisk målsætning, at produktets "kvalitet" skulle være i fokus for bestyrelsernes arbejde – men ikke så mange tanker om, hvordan denne kvalitet blev produceret. Det rejste en række diskussioner om, hvad kvalitet egentlig var, hvordan det måltes, og hvordan man kunne påvirke kvaliteten, når man ikke skulle "blande" sig i produktionen.

Endelig blev det udtrykt, at det gjaldt om at "styrke bestyrelserne" i form af beføjelser og kompetence. Det var her vigtigt at påpege, at med kompetence følger ansvar, og jeg husker stadig vores første bestyrelsesmøde, hvor jeg gjorde opmærksom på, at bestyrelsen så sandelig var lige så ansvarlig for gymnasiets økonomi som Nordisk Fjers bestyrelse havde været for deres firmas økonomi. Det gav anledning – først til lidt uro, men siden hen til en meget frugtbar diskussion om det faste punkt på dagsordenen: Fremlæggelse af regnskab og budget med tilhørende kommentarer.

Det var de politiske målsætninger, som vi havde som grundlag for at gennemføre dialogen mellem forældrekontaktudvalget og Lærerrådet. Efter megen diskussion, hvor jeg tror, at det væsentligste gennembrud var, at det gik op for Lærerrådet, at forældrene ikke udgjorde en magtsyg gruppe, der ville tage noget fra dem, men en forsamling af mennesker, som kunne hjælpe lærerne med at få bedre ideer, få forankret deres egne ideer, "solgt dem" til aftagerne – og måske kunne bidrage direkte i form af kontakter til den omgivende verden.

I al fald kunne vi i efteråret 1990 anmode amtet om dispensation fra de standardvedtægter, der kom fra ministeriet, og vi fik en række væsentlige afvigelser vedtaget. Med disse vedtægter gik vi til valg første gang i 1991.

Jeg husker ikke valgdeltagelsen, men vi talte til en fuld sal, og jeg fik senere bekræftet, at interessen fra forældresiden for at deltage her var markant større end nogen andre steder i landet. Jeg tilskriver dette forhold, der gentog sig siden hen, dels at forældre i vores område faktisk interesserer sig for deres børns skolegang, og dels at vi havde haft en god lang tid til at kommunikere tanken ud til forældrekrederen gennem skolens "aviser" og meddelelser. Som kuriosum hørte jeg, at et jysk gymnasium havde haft 10 forældre til deres tilsvarende første valgaften.

Uden at gå i for mange detaljer med bestyrelsens "sager" er det nok karakteristisk for alle, at det var en overraskelse, hvor lille et spillerum der egentlig er til at foretage økonomisk forpligtende afgørelser. Rammerne var næsten fyldt op af lokalerne og de hertil knyttede driftsomkostninger, af lærerne og deres lønninger, og det har nok været forstemmende for nogle at konstatere, at der ikke var så meget at komme efter.

Men omvendt tror jeg, at lærerne blev positivt overraskede over den meget positive stemning, der herskede i bestyrelsen fra vores første møde, og især over vores idé med at gennemføre temamøder, hvor lærere, der arbejdede med specielle projekter eller havde nye ideer, kunne komme og forelægge dem, få en god debat – og næsten altid kunne gå hjem med en fornemmelse af, at der var opbakning, og at der var nogen, der kunne give ham eller hende inspiration til endnu flere gode ideer.

Det mest positive af de tiltag, som vi deltog i, var nok udformningen af det, som – lidt misvisende – blev kaldt for etisk regnskab. Jeg vil snarere sige, at det var en kæmpemæssig målsætningsdebat, hvor alle involverede – lærere, elever, ledelse, forældre, bestyrelse – over en såkaldt etisk dag fik lejlighed til at prøve at formulere en fælles holdning til skolens mål, værdier, motto.

Dette er beskrevet andetsteds i bogen, men det var en forbløffende aha-oplevelse at se resultatet af dette arbejde, som jeg tror adresserer alle de ting, som jeg selv ville stille som krav til et firma, hvis jeg skulle arbejde for det. Målsætningen indeholder alle elementer af krav til kvalitet, engagement, respekt for hinanden, åbning mod omverdenen, international og national afbalancering, miljøkrav. Et flot arbejde, som jeg håber, man ved lejlighed tager frem og vurderer relevansen af.

Skal jeg slutte med en lille beretning om, hvad bestyrelsesarbejdet også kunne indeholde, skal det nok være fra vores temamøde om Team Danmark-eleverne, og hvordan vi bedre kunne udnytte og tilbyde eleverne, der også var sportsstjerner, at få en uddannelse, mens de stadig var unge.

Jeg husker især, da John Idorn – ansat som journalistisk ekspert på sportsområdet i Danmarks Radio og valgt som repræsentant for kulturlivet – efter megen diskussion lagde ud med et velformuleret indlæg om, at det var vigtigt, at man i denne sammenhæng satsede på det, der virkelig var Rungstedts sportslige styrke, og så til gengæld sørgede for at have en hel klasse og et helt hold inklusive reserver til at løfte denne arv. Da det gik op for Rektor, at John Idorn ville parkere 28 stk. 2 meter høje ishockey-kæmper i en og samme klasse, tror jeg nok, at tanken i sig selv fik den gode rektor til at blegne. Og hvem ved – måske kan man finde en klasselærer engang, der er 2m10.

Jeg ser tilbage på min tid i Rungsted Gymnasiums bestyrelse med stor glæde. Det var i en periode, hvor verden var i total forandring – hvor

Murens fald, begivenhederne på Fredens Plads, kommunismens sammenbrud, EU-afstemningerne – alt sammen kom til at stå som en fantastisk tid med løfte om totale forandringer for alle, der ville tage et medansvar. For gymnasiet, bestyrelsesarbejdet, for sig selv og for sin egen uddannelse og fremtid.

Skoleerindringer i utide

*Af Lone Dybkjær
Student fra 1958*

"Har du kørt på Longjohn?" udbød min lille familie her i påsken med alle tegn på forbløffelse. "Det har du da aldrig fortalt før." Næh, sagde jeg, for det havde jeg faktisk glemt indtil nu. Men pludselig mindedes jeg de råkolde påskemorgener (påsken faldt tidligere i de år) hvor jeg væltede ud af sengen, cyklede over til det nærliggende bageri og sammen med en række andre kørte morgenbrød ud til familierne i Rungsted-området. Ikke et job jeg havde normalt, men et jeg havde netop i nogle påskeferier, hvor jeg var afløser for kostskoleelever, der var hjemme på ferie og som ellers tjente lommepenge på den manér. Men måske skulle vi starte med begyndelsen.

I 1949 flyttede jeg sammen med mine forældre og to søskende til Rungsted. Ikke fordi vi var velhavende. Tværtimod. Mine forældre var statsansatte. De var begge to kommet sent i gang. Deres anciennitet på arbejdsmarkedet var, selvom de var relativt gamle, lav. De hørte til dem, der ikke havde fået fastansættelse inden krigen. Begge var brudt op fra deres miljøer. Min mor, der var født i 1902, var gårdmandsdatter fra Bornholm og min far, født 1906, var husmandssøn fra Slagelse. Ingen af dem havde kunnet forestille sig at fortsætte med de tilværelser, der lå i kortene. Min mor ville ikke "tvangsgiftes" og blive gårdmandskone. Det var den eneste mulighed for døtrene, for dengang var det sønnerne, der arvede gården. Hun besluttede derfor at tage en studentereksamen. Noget der i 1918 var ganske usædvanligt, navnlig for en pige. Især i betragtning af, at hun boede 30 km fra det nærmeste gymnasium. Og det var ikke just mountainbikes, man kørte på dengang. Efter et år flyttede hun dog tættere på. Nemt var det ikke. Navnlig ikke, når man talte bornholmsk og absolut kun måtte tale rigsdansk i gymnasiet. De ydmygelser, min mor blev udsat for, under jeg ikke nogen. Men hende gjorde det stærk. Og hun fortsatte derfor med at læse videre i København og blev cand. polit. Min far ville ikke være husmand. "Hvorfor," har jeg spurgt. "Det ville jeg bare ikke," svarede han. Specielt talende har han aldrig

været. Han tog derfor en tømreruddannelse og læste – i de arbejdsløse perioder - videre til bygningskonstruktør og senere arkitekt.

Men de havde altså fundet en grund i Rungsted. De havde fået den billigt. Det var nemlig meningen, at jordstykket skulle være udlagt til vej. Det var 10 x 100 meter og var fyldt med enorme mængder af sten. Vejen var ikke blevet til noget, og det gjorde, at min far fik chancen for at tegne og bygge et lille hus til sin familie. Noget flere familier efter krigen fik mulighed for pga. de såkaldte statslån, som var lavt forrentede lån, fordi det var væsentligt at få byggeriet i gang.

Som 9-årig mødte jeg da det rige Rungsted. Vores grund og hus var absolut det mindste i området. Huset overfor blev senere revet ned og udstykket i 10-20 grunde, men dengang boede der blot én familie. Men som en af de få fra det område, gik jeg i skole i Hørsholm. Der var nemlig kun kommuneskole de første to klasser i Rungsted. Derefter kom man til Hørsholm Kommuneskole. Men den dominerende skole i området var Rungsted Privatskole (nu Rungsted private Realskole). Der gik de rige Rungsted-børn. Det var alt for dyrt for os. Klasseskellene i Hørsholm Kommune var dengang voldsomme. I Rungsted boede de rige, i Hørsholm mellemgruppen, og i Usserød, dér var de virkelig fattige. Forenklet, selvfølgelig. Men sådan oplevede man det, og med det udgangspunkt blev man betragtet.

Mit første møde med Rungsted Statsskole, som gymnasiet hed dengang, var til optagelsesprøven i 1951. Så vidt jeg mindes, var jeg kun til den mundtlige del. Jeg var på Hørsholm Skole indstillet til Mellemskolen. Jeg var altså blandt de udvalgte! Men åbenbart ikke med så stærke karakterer, at man ikke lige ville checke mig på Rungsted Statsskole. Jeg slap igennem nåleøjet. For mig var det afgørende at få en god skolegang og senere hen en uddannelse.

Statsskolen var dengang ikke gratis. Det var dyrere for mine forældre at have mig gående der, end hvis jeg var fortsat på Hørsholm Kommuneskole frem til mellemskoleeksamen, altså 9. klasse. Men mine forældre mente, at det ville være svært for mig at flytte og kun tage de sidste 3 gymnasieklasser på Rungsted Statsskole.

Det var formentlig rigtigt set, omend den første periode var noget af en prøvelse. Her kom jeg nemlig sammen med de rige fra Privatskolen, som havde bestået optagelsesprøven til Statsskolen. De blev hjulpet på vej, for Privatskolens fornemste mål var at få eleverne optaget på Statsskolen. De fleste kendte hinanden i forvejen, og de der ikke gjorde, havde det ikke så nemt. Jeg mindes stadig den allerførste skoledag. Der var ikke nogen, der ville sidde ved siden af mig. Og jeg mindes også den rædsel,

der lyste ud af øjnene på den pige, som jeg så blev sat ved siden af, og som klart havde foretrukket en anden, hvis det overhovedet havde været muligt. Næstbagerste pult i rækken ved vinduet. Der var tre rækker i alt. Og i den klasse skulle jeg være i fire år, hvis det gik efter planen. Ikke just jordens bedste begyndelse. Jeg var udenfor. Stemplet alene af den grund, at mine forældre ikke var rige.

Skolens rektor var den dengang fra radioen kendte P.O. Boisen. En af de opgaver, han tog sig på som rektor, var personligt at komme rundt med karakterbøgerne. Hver elevs navn blev råbt op og gennemsnittet for karaktererne nævnt. De dygtigste blev der klappet af. Og her opstod miraklet. Der blev også klappet af mig. Jeg lå som nummer fem. Hvad ingen af klassekammeraterne havde set og bestemt heller ikke jeg selv, havde lærerne heldigvis fået øje på. Så selv om jeg ikke var særligt perfekt til dansk stavning (jeg er faktisk lidt ordblind) og dermed også havde lidt sværere ved engelsk, så var jeg åbenbart god til en række af de andre fag.

Det blev vendepunktet. Nu blev det ligefrem attraktivt at sidde ved siden af mig. For jeg kunne jo altid stikke en hjælpende hånd, og det gjorde jeg selvfølgelig. Det havde jeg da også gjort i forvejen, men nu var det blevet synligt, og min status blev med ét slag ændret.

Jeg var ikke den eneste i klassen, der var "fattig." Der var bl.a. en datter af en endnu ikke anerkendt kunstmaler. Hende var det heller ikke nemt for, og i tilgift boede hun otte km væk fra skolen. Det var trods alt et stykke vej på cykel, det var ikke sådan, at man bare lige smuttede indenom. Men uanset dette var og forblev miljøet i de fire mellemskoleklasser skævt. Præget af det meget velhavende Rungsted. Med de muligheder for forlystelser pengene gav, f.eks. i form af baller. Det lykkedes mig aldrig at blive optaget i inderkredsen. Men mindre kunne også gøre det. Jeg blev vel efterhånden inviteret med til de fleste fester. Og jeg holdt da også selv et bal. Det var nok ikke helt vellykket. Et af problemerne var bl.a. at mine forældre mente, at de burde være hjemme, og det var bestemt ikke populært. Vi måtte leje grammofonen og mange andre ting, hvilket oven i købet gjorde det til en udskrivning for mine forældre, men de ville helst ikke, at deres datter følte sig udenfor, ikke fordi de selv beundrede miljøet, tværtimod.

Jeg var i et dilemma: Hjemme forsvarede jeg kammeraterne – ude forsvarede jeg mine forældre.

Alt ændrede sig, jo nærmere jeg kom gymnasiet. For her ændrede den sociale balance sig. Sådan oplevede jeg det. Jeg var ikke længere "alene." Det skyldtes kostskolen, som dengang kun var for drenge. De kom fra hele landet og med vidt forskellig social baggrund. Fælles for dem var, at der ikke var et gymnasium i nærheden af deres hjem, og at de derfor var

Lone Dybkjær er uddannet som civilingeniør.

Hun var i en årrække medlem af Folketinget for Det Radikale Venstre, og var miljøminister 1988-90.

Siden 1994 er Lone Dybkjær medlem af Europa-Parlamentet.

nødt til at flytte hjemmefra, hvis de skulle have en studentereksamen. Mine forældre var meget gæstfrie, og der var altid hjemmebagt franskbrød parat, og tid til en snak, hvis der var behov for det. Min mor var pga. sygdom i en ret sen alder pludselig blevet hjemmegående og havde dermed fået al den tid, hun ikke tidligere havde haft. Hun nød simpelthen ikke at skulle på arbejde hver dag. Det ikke at have en chef! Det at

være sin egen herre! Men hun lå ikke på den lade side, i en alder af 47 havde hun fået sit tredje barn, alligevel var der tid til at tage sig af andre. Desværre døde hun allerede, da jeg var 21, og derfor har jeg egentlig aldrig for alvor kunnet genopfriske studentertiden med hende. Dengang var det alt for tæt på, vi havde begge stærke temperamenter, som kom til fuld udfoldelse, når vi ville noget forskelligt – og det ville vi ofte! For meget har derfor fået lov at gå i glemmebogen.

Vi var tre parallelle gymnasieklasser. To matematikerklasser og en sproglig. Femten drenge og tre piger i de to matematikerklasser. 10 drenge og 7 piger i den sproglige. På matematiklinjerne en nogenlunde normal fordeling efter datidens normer. Det var derimod lidt usædvanligt, at drengene var i overtal i den sproglige klasse. Det skyldes utvivlsomt drengekostskolen.

De første studentereksamener på Rungsted Statsskole fandt sted i 1906. Der var fem eksaminander i alt. I 1917 var studenteholdet på seks – fire drenge og to piger. I 1999 var der 206 studenter, hvoraf lidt over halvdelen var piger. Det klassiske mønster: 50 ud af 67 sproglige studenter var piger, 40 % blandt matematikerne.

Tegning af Jens Hage

I 1958 var der 3970, der fik studentereksamen. Dette svarer til 6,11 % af en årgang. I 1999 var der 18.153, der fik en studentereksamen. Svarende til 30,17 % af en årgang. Man kan unægtelig sige, at den almene uddannelse har bredt sig.

Men tilbage til Longjohn'en. De kostskoleelever, der tog jobbene som udbringere af morgenbrød, gjorde det næppe af lyst, men for at tjene nogle lommepenge. Uanset om forbruget dengang var komisk lille i forhold til, hvad det er i dag, var der stadig brug for penge til fester, biografier osv. Og det var så et af de job, jeg overtog i et par år i påsken. Måske flere, det husker jeg ikke så nøje. Men jeg husker, at det var ret hårdt at køre ud med alle mælkeflaskerne, brødet osv. Det var ikke papkartoner dengang. Helt ufarligt var det vel heller ikke. Jeg tænker ikke så meget på trafikken. Som på det at en ung pige vakler rundt med en Longjohn i de mørke vintermorgener. Mine forældre var sikkert heller ikke begejstrede for det. Men jeg tror, at det at jeg hjalp en af kostskoledrengene, gjorde udslaget. De kunne simpelthen ikke være bekendt at sige nej. For så risikerede han jo at miste sit job. Dengang skulle man selv sørge for vikarer, hvis man ville beholde arbejdet. Jeg vil ikke sige, jeg fik mine påsker ødelagt. Men det var ret anstrengende. Jeg havde ikke talentet for at gå hjem og få den søvn, jeg manglede. Det betød, at jeg var ret klatøjet hele ferien.

Den sidste påske blev nu ikke tilbragt på den måde. Men derimod med at sy studenterkjole. Det var min eneste mulighed for at få noget ordentligt tøj. Nød lærer nøgen kvinde at spinde. I hvert fald at sy. Den blev da også færdig i løbet af påsken og hang dér fin og flot. At den skulle laves på det tidspunkt var klart, for i læseferien skulle jeg læse! Det eneste problem var, at moden skiftede netop i den periode – det havde nok været på vej længe, men vi er jo nogle, der ikke ændrer os fra dag til dag, bare fordi moden skifter. Men jeg var nødt til at lægge kjolen ganske meget op, læseferie eller ej. Ellers ville jeg have set temmelig urkomisk ud. Udpræget fiks var jeg ikke i forvejen.

Læseferien blev nu ikke så dramatisk, som jeg havde forestillet mig. Jeg kom op i nogle af mine gode fag. Fremfor alt ikke i historie. Det var mit, mine forældres og lærerens mareridt, hvis det skulle ske. Hvordan i alverden skulle jeg kunne læse tre års pensum op. Jeg havde nemlig ikke været oppe til eksamen i historie i de to andre gymnasieår. Og historie interesserede mig faktisk ikke en døjt dengang. Det er blevet bedre siden! Men jeg mener nu stadig, det er nutiden og fremtiden, man skal koncentrere sig om. Jeg var altid temmelig nervøs, når jeg gik til eksamen, og hvad jeg ikke var, var mine forældre. Måske var det en medvirkende

årsag til, at jeg aldrig var sikker på, at jeg for alvor kunne noget, selvom resultaterne viste det modsatte. Men selvtilliden kom sent til mig. Jeg ved godt, at jeg udstråler det modsatte.

Mine bedste karakterer fik jeg i fransk og matematik. I fransk var der ikke noget opgivet pensum på forhånd. Og det betød, at man egentlig ikke direkte kunne lave eksamenslæsning. Andet end at læse sin grammatik. Jeg havde derfor brugt tiden til at læse franske bøger. Det viste sig at give bonus. Jeg havde med andre ord ikke drevet den helt så meget af, som min solbrune kulør tydede på. Men toppen var matematik. Der havde vi oven i købet en censor fra universitetet! Alle var nervøse, og jeg var den næstsidste, der skulle op, og jeg havde derfor hørt alle rædselshistorierne. Pensummet var på visse områder ganske svært. Jeg havde på forhånd besluttet mig for at lære de allersværeste spørgsmål til perfektion. Så skøjtede jeg lidt lettere hen over det øvrige stof, som også var tilsvarende kedeligt. Heldet var med mig. Jeg trak den i særklasse vanskeligste opgave. Min matematiklærer så forfærdet ud. Censor ikke mindre. Jeg var trods alt kun en pige! Det var synd, at netop jeg skulle trække det spørgsmål. Efter 30-40 sekunder smilede de bredt, og inden der var gået to minutter var jeg smidt ud af døren med topkarakter. Censor spurgte interesseret til, hvad jeg ville efter studentereksamen. Jeg svarede, at jeg ville være læge. Det beklagede de begge to dybt. Et så stort matematisk talent skulle ikke bortødsles på den facon! Jeg kendte nu godt min begrænsning og vidste også, at hvis jeg havde trukket et af de lettere spørgsmål, var det ikke gået nær så godt. Men sommetider står lykken én bi. Min karakter i biologi blev ikke helt så fin som den i matematik. Og så endte jeg som ingeniør.

Og egentlig var det vel sådan det hele startede. Havde jeg ikke fået lov til at gå i gymnasiet og senere tage en uddannelse, tror jeg mit liv – både for mig selv og mine omgivelser – havde været temmelig umuligt. Jeg synes ærligt talt ikke, at rengøring, madlavning og husarbejde i al almindelighed er særligt sjovt. Den eneste måde jeg kunne slippe for det på, var ved at skaffe mig et arbejde. Det havde min mor så i øvrigt også gjort. Så egentlig har jeg det ikke fra fremmede.

Ungdomsårene omtales tit i forbløffende positive vendinger. Jeg forstår det simpelthen ikke. For mig er alt blevet bedre med årene. Det kan selvfølgelig ikke vare ved, men jeg har aldrig ønsket, at jeg var ung igen. Ikke at gymnasieårene og mellemskoleårene var ulykkelige hele tiden. Så langt fra, men de var unægteligt brogede. Med alle konflikterne, forelskelserne, hysteriet omkring den spirende voksenalder osv. Jeg fik sådan set lov til en hel del ting – også at færdes med drenge, så længe der bare var tale om kammerater. Men ve mig, når jeg blev forelsket i en eller anden, så var det slut med det varme vand. Der blev udstedt udgangs-

forbud. Studenterfesterne, som skulle være så lykkelige, afslutningen på skolegangen, begyndelsen til det nye, mindes jeg ikke så positivt. Jeg følte mig ensom. I al sin enkelthed var det vel sådan, at dem jeg var interesseret i, så ikke til min side – og omvendt. Jeg havde simpelthen svært ved at konkurrere med de yngre piger.

Men så startede studieårene. Hvad man måtte have savnet til studenterfesterne kom i rigt mål igen på Danmarks Tekniske Højskole, som det hed dengang. Vi startede 400 mand og knap 20 piger. Men det er jo en helt anden historie, som ikke har noget med Rungsted at gøre.

En række af Rungsted Statsskoles daværende lærere er omtalt andre steder. Jeg havde Graversen i matematik og Niels Kelstrup i geografi, han smed mig ind i det lillebitte kortrum på størrelse med et kosteskab i hjørnet af geografilokalet, når jeg snakkede for meget. P. A. Kjeltøft, som jeg havde i biologi, snakkede min mor meget med, de havde en fælles planteinteresse, som jeg absolut ikke delte. Tænkt hvad jeg havde kunnet, hvis jeg havde hørt efter! Jeg havde Frøken Paludan-Müller i tysk, det var et fag jeg holdt meget af, fordi jeg kunne klare mig, ligesom i matematik.

Lad mig slutte med at nævne to lærere, nemlig vores dejlige og flotte fysik- og kemilærere, som ind imellem stillede os umulige opgaver, og endelig lektor Langer (det kniber med at huske fornavnene – for dem brugte vi jo ikke!) i dansk. Han gjorde det yderst fornuftige at vende pensum på hovedet. Lade os starte med de nutidige forfattere, som man dengang normalt først mødte i 3.g. For som han sagde, så har I et grundlag for at kunne fortsætte med litteraturen. På mig virkede det i hvert fald. Jeg havde altid læst meget, men nu så jeg klarere, hvad jeg skulle gå efter.

Alt i alt var det en skolegang som har været afgørende for mine muligheder i livet, og som jeg derfor altid vil være taknemmelig for. Min tid på Rungsted Statsskole var med til at give mig bevidstheden om, at uddannelse er en af nøglerne til en god fremtid.

En af skolens elitesvømmere under vandet i Hørsholm Svømmehal.

3.g's klasseværelse i 50erne. Her sad den kommende nationalbankdirektor.

Flinkeskolen i 1950'erne

*Af Bodil Nyboe Andersen
Student fra 1959*

I forsommeren 1952 skulle jeg som 11-årig til optagelsesprøve til 1. mellemskoleklasse på Rungsted Statsskole. Jeg boede nord for Humlebæk. Mine forældre havde efter krigen været med i den lærerkreds, der stod bag oprettelsen af Krogerup Højskole. Min far blev i begyndelsen af 50'erne professor, men var fortsat knyttet til Krogerup. Min mor var lærer, og efter at have undervist et par år på Humlebæk skole, blev også hun lærer på Krogerup.

Da jeg startede i Humlebæk Skole, var det en lille skole – vel en typisk folkeskole i en mindre by. Der var 7 klasser, som dækkede den skolepligtige alder fra 7 til 14 år. Der var kun 5 almindelige klasselokaler, så 1. og 2. klasse mødte først klokken 12, når 3. og 4. klasse gik hjem. Så kunne man genbruge klasselokalene.

Elever, der ville have mere end de 7 års skolegang, måtte enten til Fredensborg eller Rungsted for at komme i mellemskolen efter 5. klasse. Det almindelige i Humlebæk var, at kun relativt få søgte optagelse i mellemskolen. Men i min klasse var det over en tredjedel, og heraf ønskede langt de fleste at komme til Rungsted Statsskole.

Mellemskoleprøven var omgærdet med stor interesse og mange nerver i den lille skole i Humlebæk. For at sikre, at forældre og børn var helt klar over sagens alvor, arrangerede skoleinspektøren hvert år et særligt privat forberedelseskursus til mellemskoleprøven. Det foregik sidst på eftermiddagen et par gange om ugen det sidste halve år inden prøven. Her blev de tilmeldte elever trænet i de krav, der blev stillet til denne optagelsesprøve – krav som var skriftligt formuleret. Bl.a. skulle eleven kunne fremsige udenadlærte vers. Men det var ikke nok med de hundredvis af salmevers, man var eksperter i at lære os i Humlebæk Skole. Skoleinspektørens manuduktionskursus indeholdt en særlig indøvning af Oehlsenschlägers digt Hakon Jarl, som skulle kunne reciteres ved den mundtlige prøve.

Mine uforstående forældre havde desværre den opfattelse, at det ville være spild af penge og ikke mindst af min tid at lade mig deltage i dette

forberedelseskursus. De følte sig ret sikre på, at jeg selv kunne lære Hakon Jarl, og at jeg nok uden problemer ville klare den optagelsesprøve. Men det bekymrede mig overordentlig meget. Når jeg nævner det, er det for at understrege, at i begyndelsen af 50'erne var optagelsesprøven til mellemskolen virkelig en skelsættende begivenhed i børns liv. Man stod ved en korsvej: Enten at komme i mellemskolen med mulighed for at komme videre til en real- eller studentereksamen og få alle de uddannelsesmuligheder, det gav. Eller at fortsætte i 6. og 7. klasse, der uddannelsesmæssigt blev opfattet som en blindgyde, og så komme ud og få et job eller en læreplads, hvis man var heldig. Det var de to perspektiver, den 11-årige stod overfor.

Muligheden for senere at ombestemme sig og gå i gang med en uddannelse indgik slet ikke i vores overvejelser. Det var så sjældent og så besværligt, at man slet ikke kunne satse på det. Heldigvis blev samfundsudviklingen anderledes, og uddannelsesmulighederne blev meget mere fleksible, men det kunne hverken vi eller vore forældre vide på det tidspunkt.

Fra Humlebæk var vi 6 piger og 4 drenge, der skulle til optagelsesprøve i Rungsted. De første prøver var skriftlige: dansk diktat, genfortælling og regning. Vi frygtede især den sidste opgave i regning. Der var nemlig tradition for, at det ikke var et regnestykke, men en opgave, der indirekte rummede en eller to ligninger. På det klassetrin havde man ikke lært noget om ligninger, så man skulle mere intuitivt ræsonnere sig frem til resultatet. Den slags var selvfølgelig blevet trænet i skoleinspektørens manuduktionstimer. Jeg havde lånt sådanne opgaver af en af deltagerne på træningsholdet for også at komme i form. Dagen efter den skriftlige optagelsesprøve skulle der så være mundtlig prøve, og det var her Oehlsenschläger kunne komme på banen.

Jeg husker ikke meget fra den skriftlige prøve, bortset fra at den foregik i gymnastiksalen. Men jeg husker den enorme lettelse, jeg følte, da der aftenen før den mundtlige prøve kom en mellembys telefonsamtale fra Rungsted. Beskeden lød, at jeg var blevet optaget efter den skriftlige del og ikke behøvede at komme til mundtlig prøve. Senere afsløredes det, at der ikke havde været så mange til prøve det år, så næsten alle kunne nøjes med skriftlig prøve. Men de stakler, hvis forældre ikke havde telefon, kunne ikke blive afmeldt rettidigt, så de måtte det hele igennem.

Mange deltagere i optagelsesprøven kom fra Rungsted Private Forberedelsesskole. Det var en betalings-skole med det ene formål at forberede børnene til at bestå optagelsesprøven til mellemskolen. Derfor havde skolen kun 1. til 5. klasse, og hvad der egentlig skete med dem, der ikke bestod optagelsesprøven, stod mig ikke helt klart. De børn, der havde gået i

Forberedelsesskolen var i endnu højere grad end vi blevet "dresseret" til at klare optagelseskravene.

I august 1952 startede jeg så sammen med de andre "humlebækkere", som vi hurtigt blev kaldt, i 1. mellem b. Drengene og en enkelt af pigerne var kommet i a-klassen. Det var overvældende at komme til den store skole, som dengang lå på Vallerød Banevej. Der var 15 klasser, mange faglokaler og til min store begejstring også et bibliotek, hvor man kunne låne bøger med hjem. Det havde jeg aldrig prøvet før, for i Humlebæk havde man hverken folkebibliotek eller skolebibliotek. Og jeg var i den alder, hvor man sluger spændingsbøger.

Vi cyklede i skole i sommerhalvåret. Jeg havde længst, 12-13 km. Om vinteren cyklede vi til stationen og tog med Kystbanen til Rungsted. I de første år var togtiderne rimelige. Der gik et tog kl. ca. 7.30, og skolen startede 8.30. Men så steg tilstrømningen af passagerer på Kystbanen, og Statsbanerne fik den idé at effektivisere myldretidstrafikken ved kun at lade togene standse ved hver anden station. Og Humlebæk var ikke "i fase" med Rungsted. Så i flere år måtte vi med et meget tidligt tog, og jeg skulle hjemmefra 10 minutter i syv om vinteren og var først hjemme igen ved halvfjeretiden.

Men det var praktisk at være en stor flok børn, der tog af sted sammen. Den ekstra tid om morgenen var nyttig til udveksling af opgaveresultater og bistand til dem, der havde glemt at lave regnestykkerne. Når vi cyklede om sommeren, var problemet punktering. Dengang punkterede cykler ustandselig. Så måtte man hjælpes ad, en sad bagpå hos en af de andre, en kørte med to cykler og en tog skoletaskerne.

Da vi gik i Humlebæk Skole, følte de fleste af os, at vi havde nogenlunde samme økonomiske vilkår, selv om det sikkert ikke var tilfældet. Men vores forældre behandlede os ret ens. Man fik det nødvendige, men ikke mere. Luksus var påklædningsdukker og glansbilleder samt antallet af nipsenåle og længden af kæden med hønseringe. Men nogle få var virkelig fattige. Vi havde i Humlebæk en klassekammerat, som boede i husvildebarakkerne uden for byen og ingen cykel havde. Så han løb i skole – om sommeren på bare fødder. Han fik selvfølgelig ikke mulighed for at komme i mellemskolen, men han var rigtig godt begavet, så han fik forhåbentlig en chance senere i livet. Men den slags skæbner mødte man ikke i mellemskolen i Rungsted. Rungsted var en rig by, og mange af vores nye skolekammerater kom fra endog meget velstående hjem.

Skolen lagde desværre overdreven vægt på elevernes baggrund. En lærer i mellemskolen chokerede mig ved at bruge betegnelsen "bedre folks børn" om klassen. Selv om det nok blev sagt for at skælde ud over vores dårlige opførsel, så var det alligevel udtryk for en underliggende

*Bodil Nyboe Andersen
er cand.polit.*

*Efter eksamen var hun
ansat i Økonomiministeriet
og senere på Københavns
Universitet.*

*I 1980 blev hun direktør i
Andelsbanken, og i 1990
blev hun nationalbankdi-
rektør og har siden 1995
været formand for direk-
tionen.*

holdning, som selv dengang ikke var politisk korrekt. Skolen fremhævede elevernes familiemæssige baggrund i årsberetningen, hvor man havde alle elevers navne opført efter klassetrin. Efter elevens navn stod i en parentes faderens titel og den by, man kom fra. Der var rigtig mange børn af direktører, overretssagførere, civilingeniører, konsulere, grosserere og fabrikanter. Der var selvfølgelig også mange børn fra det, man vil-

le kalde middelklassen, og så nogle ganske få sønner og døtre af arbejdsmænd, husmænd o.lign. Men det værste ved denne udstilling af fædrenes titler var trods alt, at der jo var børn, som ikke boede sammen med deres far. På trods af, at moderen formentlig ofte havde arbejde i den situation, så var faderens stilling i disse situationer erstattet med ordet "frue" – bortset fra et enkelt tilfælde, hvor der stod "oberstinde", selv om det heller ikke gav megen indikation af, hvordan moderen forsørgede familien. Denne praksis med at angive faderens stilling blev dog afskaffet i løbet af 50'erne.

I det daglige var vi børn nok opmærksomme på de store forskelle, og vi var selvfølgelig meget misundelige på dem, der boede i store villae og tidligt fik fjernsyn derhjemme, eller som kom på udlandsrejser med deres forældre. Der var noget fascinerende ved de riges tilværelse, men det var jo i virkeligheden kam-

meraternes personlige egenskaber og ikke deres få eller mange penge, der blev afgørende for ens relationer.

Blandt lærerne var hækkeordenen klar. De fleste lærere var akademikere og havde titlen adjunkt eller lektor. Men der var også enkelte seminariuddannede, og bunden i hierarkiet var en "mellemskolelærerinde-aspirant".

Selve undervisningen i mellemskolen var traditionel og ikke særlig inspirerende. Der var mange hjemmeopgaver, megen overhøring, ikke diskussion, men gengivelse af det, man havde læst hjemme. Der var hverken emne- eller gruppearbejde. På en måde oplevede jeg nok mellemskolen som netop et "mellemstadiet". Jeg var vel et typisk barn af det, min generation af kvinder senere har kaldt "flinkeskolen". Det handlede om stiltfærdigt at passe sine ting, få gode karakterer og så i øvrigt at forberede sig på det næste store kvalifikationsløb: hvem kunne komme i gymnasiet.

Tegning af Morten Ingemann

Det var resultatet til mellemskoleeksamen, der var afgørende, og var der tvivl, kom den 15-årige et år i realklassen for at se, om det hjalp på kvalifikationerne.

Nogle – især piger – ønskede slet ikke at komme i gymnasiet, men valgte selv realklassen som afslutning på skoleforløbet. Her havde man oven i købet som pige mulighed for at slippe lidt lettere om ved tingene, hvis man valgte "pigeregning" i stedet for den normale undervisning i regning og matematik. Ordet "pigeregning" var ikke engang et øgenavn, men den officielle betegnelse på skolen.

Med min baggrund var det naturligt for mig at satse på gymnasiet, hvor jeg startede i august 1956. Det blev uden sammenligning de bedste og mest spændende år af min skolegang. Jeg havde valgt at blive matematiker og kom i beta-klassen, hvor vi var 3 piger og 14 drenge.

Rungsted Statsskole var dengang både almindeligt gymnasium for dagelever og kostskole for drenge i gymnasiet. I min klasse var der 10 kostelever, som især kom fra Jylland, men der var også enkelte fra Sjælland. Årsagen til, at de kom på kostskole var typisk, at der var for langt fra deres hjem til det nærmeste gymnasium.

Det gav en helt anden social balance i gymnasiet end den, vi havde haft i mellemskolen. Men det betød selvfølgelig også, at kosteleverne udviklede et stærkt fællesskab, og vi andre blev lidt "satellitter", specielt fordi vi boede meget spredt, og derfor næsten ikke havde nogen fællesaktiviteter uden for skolen.

Men undervisningen i gymnasiet var god. Vi havde flere lærere, der var meget engagerede, og i to fag havde min klasse forsøgsundervisning med særpensum til studentereksamen.

Det var dels i matematik, hvor vores lærer, lektor Graversen, ellers var en noget excentrisk ældre gymnasielæktor. Han var ungkarl og kostskolelærer og havde måske ind imellem visse lighedspunkter med lektor Blomme i "Det forsømte Forår". Han havde også en svaghed, dog ikke for maltbolcher, men for det, han kaldte "skeletkage", nemlig kiks kage i form af kiks lagt sammen med en palmin-stivet chokoladecreme. En skrækkelig fed sag, som vi piger efterhånden blev helt ferme til at lave, og som kosteleverne fik deres mødre til at sende med i pakkerne med det rene vasketøj. Når sådan en kage blev serveret i matematiktimen, lavede Graversen mærkbart op. Hans forkærlighed for dette produkt kostede ham dog ikke livet – tværtimod fik vi i løbet af gymnasieårene et mere positivt forhold til ham. Han foreslog, at vi som forsøgsklasse skulle erstatte trigonometri-pensum med sandsynlighedsregning og statistik. Han gik selv til videreuddannelse på universitetet for at gennemføre projektet, og han udarbejdede et udmærket materiale til os. Flere af os fik i

Hugo Bodnia sætter huen på Bodil.

de senere studier stor glæde af denne grundlæggende undervisning i sandsynlighedsregning og statistik.

I historie havde vi en noget yngre lærer, adjunkt Bodnia, som havde nogle for den tid meget moderne pædagogiske ideer. Han foreslog, at vi skulle prøve emnearbejde, og klassen fik så godkendt en forsøgsordning, hvor vi i faget historie skiftede halvdelen af pensumopgivelsen til studentereksamen ud med et samtidsorienteret emne. Det valgte emne blev en samling betænkninger fra "Ungdomskommissionen", der i 50'erne kortlagde ungdommens liv på alle områder: uddannelse, fritidsaktiviteter, boligforhold, økonomi etc. Arbejdet foregik i

grupper, der lavede skriftlige rapporter, som så blev diskuteret i hele klassen. Det var ikke alle, der var lige begejstrede for emnet og den særlige arbejdsform. Men jeg nød det meget, og det var helt klart med til at vække min interesse for samfundsforhold, og dermed min beslutning om at vælge polit-studiet. Jeg var ellers tæt på at vælge medicin, og det havde jeg nok gjort, hvis jeg ikke var blevet inspireret af Bodnias timer.

I gymnasiet havde vi selvfølgelig også en gymnasieforening, R.G., hvor der blev arrangeret foredrag og diskussioner. Vi benyttede os hver især af vore "forbindelser" for at skaffe indledere. Vi fik både min far og flere af de øvrige lærere på Krogerup til at holde foredrag om tidens aktuelle emner. Der var også politiske debataftener og kulturelle arrangementer samt selvfølgelig fester.

Jeg husker specielt den aften, hvor det var lykkedes foreningen at få Karen Blixen til at komme og fortælle og læse op. Hun boede i Rungsted og sagde vel ja, fordi det var det lokale gymnasium. Vi "togbørn" så hende ikke så sjældent på stationen om eftermiddagen, når vi skulle hjem, og hun skulle til København. Vi var temmelig benovede over denne verdensberømte forfatter, der havde boet i Afrika og klædte sig og førte sig frem på en ganske anden måde end vore bedstemødre eller andre damer i den aldersklasse gjorde.

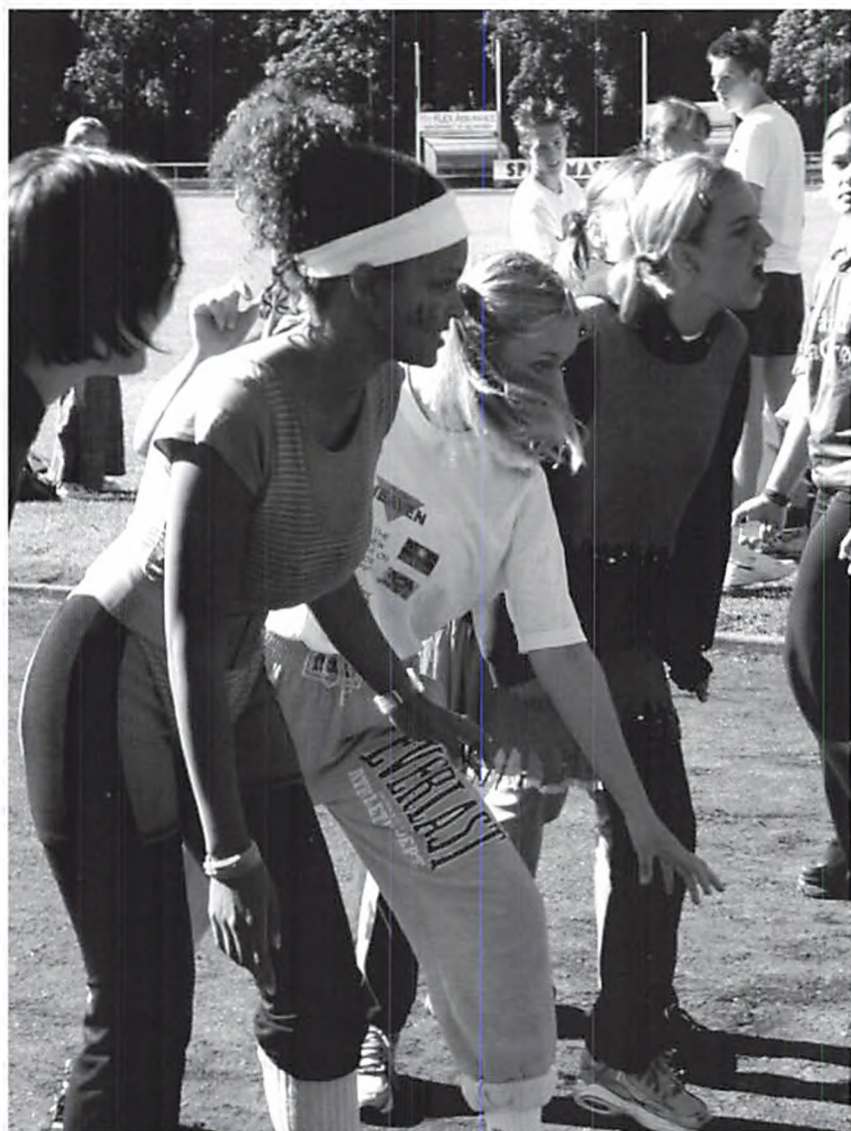
I juni 1999 var det 40 år siden, jeg sammen med 44 andre blev student fra Rungsted Statsskole. Et par af os besluttede at samle så mange som muligt for at fejre jubilæet. Men da vi arbejdede på at finde frem til alle – med brug af Internet og andre nymodens hjælpemidler – bredte der sig et vist vemod blandt os.

Vi startede 48 elever i 1. gymnasieklasse. 3 blev ikke studenter eller blev forsinket et år. Af de 48 er kun 36 i live i dag. Det vil sige, at en fjerdedel af de gymnasieelever, der startede i 1956 er døde, inden de blev 60 år. Det er langt flere end normalt ifølge statistikken.

26 af os mødtes en dejlig junidag i 1999 for at fejre jubilæet. Vi konstaterede hver især til vores forbløffelse, at de andre var kommet til at se temmelig gamle ud. Men det glemte vi hurtigt igen. Snakken gik om gymnasieårene, den gamle skole, de mere eller mindre mærkelige lærere, gamle begivenheder – samt selvfølgelig om alt det, vi hver især havde oplevet siden dengang. Kort sagt: det blev nøjagtig sådan, som et 40-års studenterjubilæum skal være.

På vegne af studenterårgang 1959 vil jeg gerne ønske Rungsted Gymnasium – tidligere kendt som Rungsted Statsskole – tillykke med 100-års dagen.

Dengang skinnede solen da altid

*Af Jytte Hilden, født Jensen
Student fra 1960*

Overskriften er et citat fra et brev, som en af mine klassekammerater sendte mig, da jeg havde lykønsket ham med de 50 år. Episoden er nu nogle år gammel, men historien ældes næppe. Han er uddannet fra Københavns Universitet med dansk og skrev om solen, fordi den tid i halvtresserne ellers så ofte beskrives i litteraturen, som gråt i gråt uden nuancer.

Vi var "den tavse generation". Men som ung synes man nok, at i barndommen skinner solen altid. Og det med det tavse, det holder næppe for ret mange af os, så er det sagt!

Her mange, mange år efter slår det mig, at vore forældre må have været vidskræmte, da vi begyndte vor skolegang – for mit vedkommende i 1949 – samtidig med den nye retskrivning. Det var nu nok ikke den nye måde at skrive kunne, skulle og ville på, ej heller bortfaldet af store bogstaver, der skræmte vore forældre, men krigen med alt dens mørke og gru. Få år efter anden verdenskrigs slutning kom de store årgange i første klasse, fulde af nysgerrighed og mod på livet.

Vi var undfanget bag nedrullede gardiner, men det kunne vi jo ikke vide, det store samfunds politiske spørgsmål var, om der blev arbejdspladser til alle de små kommende ufaglærte drengebørn, krigsdøtrene skulle blot se at få lært at binde forklædet og så se at finde en mand og ikke komme i ulykke, det vil sige få børn i utide.

Kort efter vi startede i skolens hellige haller, brød Koreakrigen ud, mange mennesker på denne jord måtte spørge sig selv, om dette nu var begyndelsen til endnu en verdensomspændende krig? Jeg tror, vore forældre troede det, mens vi børn altså gik der og legede i solen. Min tese er, at først da vi havde lagt både Koreakrigen, "det forsømte forår" og halvtresserne bag os, skinnede den der sol for alvor.

Tidsånden blev i løbet af ganske kort tid til et ungdomsoprør, der ville noget. COBRA-malerne kom 68-erne i forkøbet med deres fantasidyr, drager, nisser og masser af farver, Louisiana åbnede i 1958, men før det

ny årti i 1960 turde næppe nogen for alvor tro på fremtiden. Det år blev jeg student fra Rungsted Statsskole.

Jytte Hilden er uddannet som civilingeniør.

Hun har været rektor for Roskilde Katedralskole og først kulturminister, senere forskningsminister i socialdemokratiske regeringer.

Jytte Hilden er nu chef for kulturafdelingen på Det Kongelige Bibliotek.

Sikke en chance, og jeg vidste godt, at det var min chance. Min far var pærestolt den dag til translokationen, mens min mor adskillige gange i årenes løb til gengæld havde skrevet sedler under, når jeg fik – hvad vi kaldte – eftersidninger. Sådan var/er kønsrollerne så ulige fordelt. Fra min mellemskoletid og hele vejen gennem gymnasiet havde jeg på onklers og tanters traditionelle spørgsmål om, hvad jeg skulle være, når jeg nu blev stor, svaret: kemiingeniør. Svaret var let, for jeg havde set en pornofilm til et tegnefilmshow, der viste dydige laboranter i et laboratorium med hvide kitler og masser af kolber med farvede væsker, sådan en pæn pige ville jeg gerne være.

Der stod jeg så med sommersolen i øjnene og skulle i efteråret begynde på, hvad der dengang hed Polyteknisk Lærestalt på Sølvtorvet i København. Jeg var lige ved at løbe lige så langt væk, som da jeg kom i matematisk klasse i gymnasiet, magen til indskrænket horisont skulle man lede længe efter, kun kemi, matematik og fysik. Allerede i gymnasiet var fravalget af mange sprog og den mere klassiske dannelse forfærdelig. Sandt at sige har jeg nu levet et 57 år gammelt liv ganske godt med begge dele, læst bøger til husbehov og været i teatret, men jeg var jo selv ude om det. Kolberne i forfilmen husker jeg, som var det i går.

Det interessante ved beretningen om krigsdøtrene er, at vi nærmest måtte opfinde os selv. Generation efter generation begår, når de tænker på deres børn og børnenes kommende liv, ofte den fejl altid at forestille sig udviklingen som en fortsættelse af fortiden. Sådan går det heldigvis aldrig. Dengang måtte vi unge kvinder bare se at rette ind, hvis vi ville ud i mændenes verden og lege med vore brødre, fætre og kærester af hankøn. Løsning af statistikopgaver var der ikke dengang i 60erne nogle særlige kvindelige svar på.

De få af os, der fik studenterhuen, vidste godt, at vi var privilegerede. 5% af alle i en årgang blev studenter, og pigerne var næsten ikke opfundet i den sammenhæng. Det fik vi rettet noget op på med ligestillingsdebatten. Rødstrømper, fri abort, eget navn, egen selvangivelse, egen uddannelse og eget arbejde kom på dagsordenen i 1970erne. Og de goder forbliver på den dagsorden.

Vi blev socialiseret ind i rækkerne, som enten intetkøn eller Brigitte Bardot med lyserøde terner på strutskørt og tørklæde, men udviklingen er ikke sådan at kimse ad. Den udvikling kommer naturligvis ikke af sig selv. Der skal virkelig knokles for at ændre ting, så de mange små piger, der blev lidt større, fik travlt med at sætte mere end fingeraftryk på samfundet. Vi fik uddannelse, børn og mænd i en eller anden rækkefølge,

dagens unge kvinder sætter arbejdet højest, så kommer det at få børn og sidst, hvis der er tid og overskud til det – en mand!

Når vi ser os omkring og prøver at forstå nutidens unge tøser, så er det virkelig til at få øje på "den stille revolution" midt i 1900-tallet, det århundrede, vi just har forladt. Kvinderne gik ud af hjemmet for at få eget værelse, mændene blev også derude, så først kom behovet for vuggestuer, børnehaver, fritidshjem og nu kravet om ældreomsorg med hjemmehjælp. Den unge familie bor i Roskilde eller Rungsted, de gamle i Hjørring eller Haderslev, de kan ikke passe hinanden hver dag. Så velfærdssamfundet måtte opstå.

Det rigtig interessante bliver nu, hvordan vi vil leve de næste årtier igennem? Kan vi så hvile lidt på laurbærbladene, eller er vi virkelig den generation med evig revolution. Svaret er et rungende JA. Min mormor, der var fra 1888, havde som nyfødt tre livsafsnit at se frem til: barn, voksen og så gammel. Min mor, der var født i 1916 fik fire livsafsnit til sin rådighed: barn, ung – det kaldte vi teenager i min tid – så voksen og gammel. Jeg, der er født i 1942 får fem livsafsnit, det fjerde er netop begyndt: barn, ung, voksen, SENIOR og så først gammel, vi krigsdøtre har fået en 10-15 år forærende til aktivt arbejde og fornøjelser i forhold til vore mødre og bedstemødre. Fordi nogen af os gik på Rungsted Statsskole og lærte at blive nysgerrige på kønnets og generationens vegne.

Vi stiller ikke uden videre med solbærsyltetøj, krydderboller og et spil canasta. Brillen skal der til, med tiden måske en stok, men vi insisterer på at blive på jobbet, måske finde et nyt, hvis det er det, der skal til. Vi sprænger alle roller for midaldrende, vi udvikler vaner, mad, tøj og rejser, der passer sig til denne nye rolle som senior. En gang til er vi forbilleder for dem, der kommer efter os. Det er nok netop den skæbne, der blev os til del, hele tiden at finde nye roller. Vi kendte næppe alle snubletrådene som unge piger, først da vi faldt over dem, blev de virkelige for os.

Vi vidste slet ikke i første klasse, at kunne, skulle og ville førhen blev stavet med et d, vi vidste heller ikke, at vor skæbne var denne evindelige revolution med alle de nye roller som forbilleder, men jeg tør vædde på, at vi godt kan lide det.

*Senior på arbejde
i Den Sorte Diamant.*

Nogen af os blev uddannet i den gamle skole med kæft, trit og retning. Når nu endnu en stille revolution står for døren, så kan vi med kærlige tanker tænke tilbage på skolen, dens ballast giver os styrke til det nye livtag med senioralderen.

Ingen drømmer i dag om at kalde Hanne Bech Hansen, politidirektøren i København, for gammel, hun er over tres, eller tænk på skuespillerne Ghita Nørby og Malene Schwartz, eller send politikerne Ritt Bjerregaard og Lone Dybkjær en tanke, de kalder sig næppe gamle, nationalbankdirektør Bodil Nyboe Andersen på pensionens rand? - utænkeligt. Men vore formødre følte sig og var dermed gamle, da de fik børnebørn, mens vi vil vente med gyngestolen, til vi får oldebørn.

Alt det er sket for tøserne, der gik på Rungsted Statsskole for mere end 40 år siden. Hvis nogen dengang havde skrevet, hvad der skulle ske, så var de blevet kaldt fantaster. Og fantaster er måske netop det, vi blev, mens vi kastede os ud i tilværelsens dybe vand, som den tavse generation med gråt i gråt i bagagen. Det blev anderledes, farverigt og med masser af ord. Alt det lærte vi måske skjult af lidt bedagede lærere, der gav solid gammeldags undervisning og eftersidninger på Vallerød Banevej. Jeg tror, vi fik noget med fra den tid, ikke blot mindet om, at solen altid skinnede, men troen på os selv.

Tipsklubben på Rungsted Gymnasium

*Af Jes Bergholt
Ansæt på Rungsted Gymnasium 1985*

Der kommer et tidspunkt i enhver mands liv hvor det bliver klart at hans evner på en fodboldbane ikke er upåvirket af tidens tand. Det gælder selv for gymnasielærere på Rungsted Gymnasium.

Den erkendelse begyndte langsomt at dæmre, en fredag eftermiddag i sidste halvdel af 80'erne, efter endnu et drabeligt fodboldopgør mellem to lærerhold, udspillet i skolens idrætshal.

Siden den ny skoles bygninger blev taget i brug i 1976 har der hver fredag kl. 14 stået indendørsfodbold på skemaet for en gruppe af mandlige lærere. Gruppen er en broget skare både med hensyn til talent, mobilitet, erfaring og påklædning. Men alle er besjælet af én tanke, at vinde for enhver pris. Og den pris kan være høj. Der er tit brådne pander og skænderier som det kan tage tid at komme over. Alligevel står man der igen næste fredag, klar til nye slag. Både over og under bæltestedet.

Men fodboldklubben er meget mere end det sted hvor drenge bliver til mænd. Det er også her man fejrer store triumfer ved at slå diverse klassers udvalgte hold, vinde skolemesterskabet i indendørsfodbold. Ja, klubbens medlemmer vandt sågar en lokal indendørs turnering i Hørs-holmhallen i 1981. Og trods den trykkende alder spilles der her ved tærsklen af det nye årtusinde fortsat fodbold fredag kl. 14.

Fodboldklubben skaber et usynligt men ikke uhørligt sammenhold, som for udenforstående er uforståeligt. For nok skændes man indbyrdes, og nok har det ofte rødder i skolens daglige arbejde og konflikter, men det vedkommer ikke de øvrige kolleger.

Og nu sad man her på lærerværelset, efter fredagens sædvanlige fodboldsucces, i hvert fald for den ene halvdels vedkommende, og fintænk-te kollektivt over hvad vi nu gør for at fastholde vores sammenhold om det næstvigtigste i livet.

*Jes Bergholt er cand.mag.
i historie og matematik.
Ledende inspektør siden
1999.*

Et kvikt hoved foreslog at vi kunne lave en tipsklub, en klub med det formål at forsøde tilværelsen for os hårdtarbejdende lærere ved at skrabe gevinster sammen til en eller flere ture/rejser om året. Der var ikke langt fra tanke til handling og vi planlagde straks hvorledes det skulle gøres. Vi 12 tilstedeværende delte os – efter lodtrækning – i 6 hold, som skulle tippe på skift for et nøje aftalt beløb. Og rejsedestinationerne blev også hurtigt klaret med Thailand som en sikker nummer ét.

Det gik glimrende, bortset fra de udeblevne gevinster, lige indtil en kollega en dag, lettere rystet, stod med en avis i hånden. En artikel kunne berette om en tipsklub i Århus, hvor et medlem havde tippet og vundet en millionpræmie. Nu hævdede han imidlertid at netop den kupon som udløste præmien, var en han havde tippet for sig selv, hvorfor han ikke ville dele præmien med resten af klubben. Og det havde han fået ret i, fordi foreningen ikke havde et juridisk bindende grundlag. Forargelsen blandt os var enorm, men diskussionen fik hurtigt den drejning om hvor stor en sådan præmie skulle være for at en gymnasielærer kunne finde på noget tilsvarende.

Herefter var der ingen tvivl. En forening skulle oprettes, med formål, generalforsamling og underskrifter og det hele. Ganske kort tid efter blev "Club 13" oprettet med det formål "... at sikre medlemmernes økonomi ved at tippe med overskud".

Klubbens vedtægter blev godkendt og underskrevet i et sommerhus i Asserbo maj 1988. Og hermed ændredes klubbens funktion radikalt. For er der en ting vi i klubben er gode til så er det at håndtere formaliserede regler, i hvert fald på de andre medlemmers vegne. Det viser klubbens historie med al ønskelig tydelighed.

I øvrigt blev stemningen ved fejringen af klubbens fødsel for lystig for et medlem så han fandt det hele for konfliktfrit. Han udstedte en bandbulle mod os alle og ringede dernæst efter en taxa, som bragte ham hjem til familien, der så måtte konstatere at med den kørselsregning blev der ikke råd til nye havemøbler det år. Det afficerede imidlertid ikke resten af klubbens fejring. Vi kendte jo til den slags udfald af vores fodboldkampe.

Vedtægterne, som indeholder 10 paragraffer, er tydeligvis skrevet i det håb at klubben meget hurtigt ville vinde store præmier. Lad det være sagt med det samme at den oplevelse har vi fortsat til gode. I de nu godt 12 år vi har eksisteret har den største præmie været på 1514 kr.

Derimod har den eneste paragraf der behandler overtrædelse af klubbens regler haft stor opmærksomhed. Her er bødeenheden 1 omgang øl til fortæring ved den årlige generalforsamling. Det rammer hold der ikke inden fredag har lagt kopier af kuponen ud til medlemmerne, eller har

tippet åbenbart elendige systemer. At glemme at tippe koster den dobbelte takst.

Det er i bøderne klubbens egentlige indtægter har vist sig at ligge. Det er forbløffende hvor mange mulige fejl der kan laves, når der blot skal tippes et givet antal rækker, kuponen skal kopieres og uddeles sammen med en præmiegaranti inden fredag. Og endnu mere forbløffende er det at konstatere hvor fantasifuldt klubbens medlemmer kan tænke, når det gælder om at angive andre holds fejl i forbindelse med tipningen. Et medlem sagde engang i forbindelse med en generalforsamling at man

som medlem af Club 13 erhvervede sig mere praktisk-juridisk indsigt end ved jurastudiet på Københavns Universitet.

Klubbens daglige liv fungerer omkring en opslags-tavle på lærerværelset, hvor den aktuelle stilling imellem holdene står opgjort på en gul seddel. Her samles medlemmer af klubben og kommenterer sidste uges tipning, eller om fredagen den kommende weekends kupon.

Det udløser ofte et

latterbrøl når det opdages at et hold har lavet fejl. Til glæde for nogle, andre til irritation. Og tærsklen er meget lav. Der føres heftige debatter om systemernes anvendelighed og ikke mindst den klassiske diskussion, "er det overhovedet et system og hvad er et system i grunden?" At forestille sig det forum hvor kolleger med forskellig faglig baggrund inden for humaniora, naturvidenskab, matematik og samfundsvidenskaber skal kunne blive enige herom er en illusion – begrebsapparaterne er for forskellige. Pedellen, som er klubbens ansvarlige for god tone, prøver ofte med pragmatiske løsninger, men uden held. Der er jo intet der kan

Drengeholdet år 2000.

stoppe en diskussion imellem gymnasielærere, slet ikke hvis den har et akademisk præg. Konsensustanken ligger os fjernt.

Igennem årene har der været stridigheder om hvorvidt det er antallet af rigtigt tippede rækker der er afgørende eller om det er pengepræmiernes størrelse. Så derfor opgøres begge størrelser uge for uge – såfremt holdet selv husker det. Ellers kan der falde bøder. Det par der skal tippe omgives – i den uge hvor de skal tippe – normalt af fuldstændig tavshed angående tipsklubbens liv, idet det anses for uværdigt (= bøde) at huske et hold på hvornår de skal tippe.

Når perioden er omme, normalt i november måned, indkaldes til generalforsamling, hvor præmier, bøder og øvrige donationer indtages, gerne efter en fodboldkamp, bowling, dartspil eller lignende. Efter generalforsamlingen spises resten af bøderne op, idet de konverteres til mad, under klubbens gourmets kyndige ledelse. Hans ideal er de gamle færgers store kolde bord!

Kun én gang er generalforsamlingen gået op i så store stridigheder at uret måtte sættes i stå, i håb om at parterne kunne forliges. Efter 14 dages skulen på lærerværelset erklærede skolens sekretærer at nu måtte vi "sgu til at tage os sammen og blive venner igen, stemningen på lærerværelset var ikke til at holde ud". Det gjorde vi så som de voksne mænd vi er.

At der opstod en tipsklub på skolen gav anledning til flere reaktioner. De kvindelige kolleger følte at de måtte etablere et modspil og de oprettede derfor "Kællingeklubben" som er beskrevet på de næste sider. En mere udspekuleret kollega fra Kællingeklubben tog endvidere initiativ til at anlægge sag mod tipsklubbens kønsdiskriminering, idet det ikke var muligt for hende at blive optaget som medlem, men hun måtte opgive da hun ikke alene turde føre sagen helt til Menneskerettighedsdomstolen.

Tipsklubben på Rungsted Gymnasium har derfor stået og står fortsat som et samlingssted for de lærere for hvem fodbold, idræt og konkurrence har en central rolle i livet, med de konsekvenser det har for tonen og stilen i samværet. Det er samtidig blevet en platform for fastholdelsen af nogle at de traditionelt mere maskuline dyder som i dag synes at være under pres. Den slags skulle der nemlig også gerne være plads til blandt lærere og elever i det fremtidige almene gymnasium, med mindre det skal ende med at blive en ren pigeskole.

Kællingeklubben

Af Anne Krarup

Ansæt på Rungsted Gymnasium 1985

At være lærer er mere end det at undervise. Det at være engageret i skolens og lærernes sociale liv er en anden meget vigtig del. En del af det vigtige sociale liv foregår på lærerværelset, der er lærernes legestue. Igennem mange år har især de mandlige lærere her på gymnasiet haft et organiseret "klubliv" med små grupper omkring køleskab, fisketure, fodbold og ikke mindst tipning. Klubbernes forskellige arrangementer og i særdeleshed tipsklubbens årlige generalforsamling er sjældent gået stille af sig. Dagene derpå har højlydt handlet om diverse episoder, hvor mandehørm og drengestreger på højt niveau har resulteret i at en enkelt som oftest er blevet arrangementets syndebuk. I tipsklubben bliver intet glemt, alt huskes og kommer frem på de mest utrolige tidspunkter, måske er tipsklubben den gruppe lærere her på gymnasiet, der har størst erfaring i logbogskrivning og juridiske spidsfindigheder.

Da snakken på lærerværelset for knap 10 år siden ofte blev domineret af tipsklubbens platheder, var det tid til at gøre noget for at højne niveauet – kællingeklubben blev dannet. Den er for kællinger af enhver slags, både vidunderlige kællinger og møgkællinger, bare de er ansat på gymnasiet. Det vakte en vis opmærksomhed, for klublivet var jo noget mændene havde monopol på, og ikke mindst blev det anset for oprørende at der var adgang forbudt for mænd i kællingeklubben. Det er et eksempel på den maskuline logik som præger tipsklubben.

Reaktionerne var meget forskellige. Nogle af mændene var bekymrede, skulle kvinderne nu til at sidde og tale om mændene på skolen? Var klubliv sundt for kvinder? Andre var nysgerrige og interesserede og kunne egentlig godt tænke sig at være en del af denne nye klub. De mænd, hvis høje intellektuelle niveau forhindrer dem i at få del i mandeklublivet, så til med en smule misundelse over at det kunne lykkes for alle kvinderne at gå sammen i et fællesskab.

Hvad foregår der så i kællingeklubben? Fantasierne blandt mændene om hvad der foregår i kællingeklubben er mageløse. En del af mændene på lærerværelset ser kællingeklubben som en loge, et hemmeligt selskab

Det har desværre ikke været muligt at skaffe et billede fra de hemmelige møder.

*Anne Krarup er cand.scient.
i biologi og idræt.
Tillige studievejleder siden
1990.*

med ukendt dagsorden, tøjlesløse kvinder til fare for især mændene, en trussel imod den "sunde" maskuline lege-kultur. Især forlyder det at der blandt tipsklubbens medlemmer er myter om hvad heksene laver i deres naturstridige klub. Nogle mener at det er noget med sort magi, at der stikkes nåle i dukker som ligner prominente mandlige kolleger, eller at der simpelthen må være tale om obskøne og perverse aktiviteter. Frygten er udbredt! Hvad går mændene glip af? Hvad fanden laver kællingerne? Kunne kvinderne for pokker ikke bare nøjes med at holde sig til at brodere pudestramaj og hækle grydelapper op til jul!

Det er helt vidunderligt som hemmelige selskaber stimulerer fantasien!

I virkeligheden er arrangementerne i kællingeklubben meget forskellige, men altid på særdeles højt niveau. For at udvide mændenes fantasi kan nævnes mulige aktiviteter som mavedans, foredrag om nationaløkonomi, sumobrydning, museumsbesøg, fugleture, foredrag om de græske guder, billedcollager, teaterture, kemi for kællinger, fantasirejser, stepdans, vinsmagning, motionsløb, mig og min bil, psykoanalysens mysterier, astrologi, gennemgang af overenskomsten og meget mere.

I modsætning til tipsklubbens gastronomiske højdepunkter, som fx fiskefilet med remoulade eller ribbenssteg med rødkål til 26,95 på tilbud i Suma, er kællingeklubbens gastronomiske udskejelser ved møderne altid en himmelsk mundfuld. Kællingernes kreativitet udi madlavningens kunst er superb, selvfølgelig altid ernæringsrigtig, og specialiteterne serveres og indtages under forhold der er de royale værdige.

Hvorfor er klubliv blandt lærerne så vigtigt? Yang og yin symboliserer den altomfattende kraft i hvilken det mandlige og det kvindelige princip forenes. Tipsklub og kællingeklub udgør i forening et stærkt fællesskab, der arbejder mod samme mål – et levende gymnasium med et godt arbejdsklima, en solid arbejdsglæde og en sund bevidsthed om de to køns forskelligheder.

Individualisme i 90'erne

*Af Morten Bregendal Sørensen
Student i 2000*

Teksten er Morten Bregendal Sørensens 3. års-opgave i samfundsfag.

Eleverne skriver i 3.g en opgave i et selvvalgt fag (dansk, historie eller et højni-veaufag) som de forbereder sig til et par måneder med litteraturlæsning, inden opgaven skrives i en uge hvor der ikke er undervisning. Der stilles formelle krav til opgavens opbygning og til anvendelse af litteratur og andre kilder, samt til noteapparat.

Opgaven, givet af samfundsfaglæreren, lektor Sten Olsen, lød: "Individualisme i 90'erne. 1. Redegør for de bagvedliggende årsager til den øgede individualisering i 90'erne. 2. Analyser unges forhold til arbejde, uddannelse og familie på baggrund af individualisme. 3. Diskuter de samfundsmæssige konsekvenser af den øgede individualisering."

Besvarelsen, der blev vurderet af faglæreren og en ekstern censor, fik topkarakteren 13.

Indledning

Denne opgave handler om 90'ernes øgede individualisering og nogle af de samfundsmæssige og menneskelige konsekvenser heraf. Indgangsvinklen vil være sociologisk, og er derfor en beskrivelse af en gruppe menneskers måde at opføre sig på i samfundet, og om hvordan deres roller, normer og sociale værdier er. Dette betyder, at jeg ikke vil komme ind på de evt. politiske og økonomiske samfundsmæssige ændringer der måtte være sket i de seneste 20 år, da dette ville kræve to opgaver ydermere! Individualismen er både filosofisk, sociologisk, politisk og psykologisk betinget, og influerer på hele samfundets befolkning, men for at kunne begrænse opgavens omfang bliver jeg nødt til at tage udgangspunkt i den gruppe mennesker, hvor individualismen er mest fremherskende, tendenserne vil så senere perspektiveres ud på resten af befolkningen i diskussionen /konklusionen. Udgangspunktet vil jeg tage i unges forhold til arbejde, uddannelse og familien; da jeg mener, at det er her, de mest betydelige sociologiske ændringer har fundet sted i 90'erne.

For at kunne skrive denne opgave må jeg gå ud fra at der er sket en øget individualisering de seneste 20 år, denne påstand bygges på andres professionelle undersøgelser, herunder blandt andet de omfattende RISC-undersøgelser¹.

For på bedst mulig vis at kunne beskrive individualismen i dag, og de samfundsmæssige konsekvenser af denne tilstand, er en forståelse af årsagen til individualiseringen nødvendig, derfor vil dette være det første afsnit af opgaven. Herefter vil jeg analysere unges forhold til arbejde, uddannelse og familien, for at afdække hvad der har ændret sig gennem de sidste 15-25 år, og prøve at forstå hvorfor unge vælger og prioriterer, som de gør i dag.

Dette vil føre analysen over i det tredje afsnit, hvor jeg vil diskutere de samfundsmæssige konsekvenser på baggrund af de to foregående afsnit. Denne disposition lægger direkte op til mine givne problemstillinger, som lyder således:

1. Redegør for de bagvedliggende årsager til den øgede individualisering i 90'erne.
2. Analyser unges forhold til arbejde, uddannelse og familie på baggrund af individualisme.
3. Diskuter de samfundsmæssige konsekvenser af den øgede individualisering.

Individualisme er ikke noget nyt begreb, det har bestået siden oldtidens Grækenland, hvor filosoffer spekulerede over forholdet mellem individet og kollektivet. Op igennem historien har vi set mange perioder, hvor individet var i centrum i forhold til fællesskabet, blandt andet i slutningen af 1800-tallet hvor de traditionelle feudale samfund blev erstattet af rationalismen (det fornuftbetonede) og de naturvidenskabelige landvindinger, der ændrede samfundet i retning af industrisamfundet. Individualismen er karakteriseret ved at dukke op, når gamle traditionelle bånd brydes og en ny moderne epoke står for døren.

Hvorfor vælger jeg så at skrive om individualisme nu, når tilstanden har været der før?

Det gør jeg, for det første fordi tilstanden er noget, der berører os alle i nutidens samfund. For det andet fordi individualismens form og forudsætninger er meget forskellige fra de tidligere perioder med individet i centrum, hvilket gør det meget spændende og interessant at skrive om.

For at kunne redegøre for individualismens opståen må jeg inddrage både klassiske sociologiske teorier af sociologiens fædre såsom Emile Durkheim² og Max Weber¹ samt inddrage nyere moderne samfundsforskere som Anthony Giddens⁴ og Ulrich Beck³ der alle beskæftiger sig med "Det moderne " eller det postmoderne, og det er netop disse samfundstilstande, der "skaber" individualiteten.

Til analysen af de unges forhold til arbejde, uddannelse og familien på baggrund af individualismen vil jeg bruge flere forskellige artikler skrevet indenfor de seneste 10 år – udover dette vil jeg bruge to rapporter fra serien "Konsekvenser af det husmorløse samfund", der netop omhandler unges forhold til familieliv og kønsroller samt unges forhold til arbejdsliv og forsørgelse.

Jeg har valgt dette emne, da jeg mener, at det lægger op til stor debat og diskussion, og fordi det har en betydelig indflydelse på unges valg og livsstil i 90'erne. Jeg mener selv, at opgaven giver mig muligheder for at være objektiv og anskue min generation gennem en sociologs briller, hvilket forhåbentlig vil udvikle mig og mit forhold til omverdenen, og de mennesker jeg omgås til hverdag!

Morten Bregendal Sørensen holdt elevtalen ved translokationen i juni 2000.

Redegørelse for de bagvedliggende årsager til den øgede individualisme

For at forstå individualismen bliver jeg nødt til at forklare den bagvedliggende samfundsmæssige udvikling, der har skabt det samfund, vi lever i i dag. Derfor vil jeg give en kort sociologisk opsummering af dette århundrede, og derefter en redegørelse for overgangen fra industri-samfundet til det (sen)moderne samfund. Men først vil jeg forklare begreberne individualisme/individualisering.

De betyder: Fremhævelsen af det enkelte menneske som noget enestående og unikt, og processen hvor individet i stigende grad løsrives fra sociale fællesskaber, f.eks. familien, kirken, partiforeningen osv. (Kilde: Sociologi og modernitet).

Ved århundredeskiftet stod menneskeheden foran en ny epoke i historien, nemlig det industrielle samfund.

Samfundet byggede på basal fysisk forbrug, hvilket betød at befolkningen med ét fik muligheden for at forbruge næsten uendelige mængder af råstof, madvarer og penge. Sociologisk set var der faste normsæt og sociale roller, det var også her, at de sociale klasselag blev flere, og omkring midten af dette århundrede udvikledes en stor middelklasse.

Middelklasseborgeren havde eget hus, bil og moderen var tit hjemmegående; de fleste kendte deres "plads" i det sociale hierarki, og man funderede ikke nævneværdigt over tilværelsen.

Familietyper blev kaldet kernefamilien, og dette ideal har i lang tid været danskernes primære familiemønster.

Efterhånden som vidensmængden blev mere og mere kompliceret og specialiseret, og verden blev "mindre og mindre", begyndte folk at reflektere over det enorme forbrug, og hvad det egentlig ville føre til.

Den nye tilstand blev en realitet, og viden, information og service, også kaldet de tertiære erhverv⁶ og de kvartiære erhverv⁷, var nu det vigtigste for befolkningen og danskerne. I takt med at samfundet bliver mere og mere baseret på information og service, bliver det også i højere grad reflekterende overfor sit eget grundlag, og det er denne udvikling, der ligger til grund for det individualistiske samfund, som vi lever i i dag.

Der findes mange udtryk for den tilstand, som vores samfund befinder sig i nu: postindustrialismen, senmoderniteten, postmodernismen og den reflektive modernitet, men de har alle samme fællesnævner; de er en videreudvikling af moderniteten, dvs. et endnu mere individuelt, refleksivt og relativt begreb. Jeg vil i dette afsnit prøve at forklare, hvad der sker med menneskers normer, sociale værdier og socialkarakter⁸ når de går fra det traditionelle samfund (industrielle) til det senmoderne samfund, og yderligere forklare hvorfor vi bliver så individualistiske.

En dansk filosof, Kasper Nefer Olsen⁸, har prøvet at beskrive samfundet, som det er i dag på følgende måde: "For de gamle grækere var tiden en uendelig flod, som rev nu'et med sig, uophørligt og altid i samme retning; for os er den blevet et uendeligt delta: den flyder stadig, og visse steder endda hurtigere end nogensinde før, men andre steder til gengæld tilsvarende langsommere - og atter andre steder endda baglæns."

Dette citat beskriver samfundet meget nuanceret, og giver os et billede af, hvordan det sen-moderne samfund skal forstås, nemlig pluralistisk¹⁰ og differentieret¹¹ hvor alle normer, værdier, viden og livsstile bliver lige gyldige. Jeg vil senere vise, hvordan denne pluralisme og differentiering skaber en meget tvetydig individualisme, men først vil jeg redegøre for, hvad der egentlig sker ved overgangen fra det klassiske industrisamfund til det moderne samfund.

Ifølge Ulrich Beck (Kilde: Risikosamfundet) som er inspireret af Weber og Durkheim, sker individualiseringen i tre faser ved overgangen fra industrisamfund til moderne samfund:

1. En løsrivelse af de traditionelle givne samfundsmæssige sammenhænge og bindinger, dvs. fra tidligere magtformer, eksistenssikring og livsformer.
2. Et tab af den traditionelle vished mht. praktisk viden, trosforestillinger og grundlæggende normer.
3. En ny form for social integration, med individet som centrum.

Denne model danner et godt udgangspunkt for at forstå, hvorfor vi bliver mere individualiserede, og jeg vil prøve at beskrive hvert punkt for sig. Først vil jeg dog definere de forskellige sociologiske begreber for at give en bedre indsigt i overgangsteorien.

Normer¹² kan indeles i tre typer:

Konventionelle normer: Kan karakterisere en handling som god eller dårlig. Det er ikke nødvendigt at begrunde en sådan norm, kan også kaldes den internaliserede viden. Såsom hvordan man spiser, hvordan man opfører sig offentligt osv.

Fakticistiske normer: Indebærer hverken egentlige påbud eller egentlige sanktioner. Det hele er begrundet i commonsense: det er almindeligt, det er normalt, det er bare sådan. F.eks. køber man hus, fordi der er mulighed for det, børnene er i daginstitution fordi forældrene skal arbejde osv.

Refleksive normer: Normer der konstant er til debat. Ingen værdistandard.

Disse definitioner kan kombineres med de forskellige sociologiske livsformer, som er karakteristiske for det traditionelle industrielle samfund. De klassiske livsformer kan deles op i tre, ligesom normerne:

Lønarbejder livsform: Der arbejdes for at tjene penge, mens selve fritiden er det centrale mål.

Den selverhvervende livsform: Arbejde opfattes som målet med livet, en moralsk pligt, også kaldet den selvstændige livsform. Arbejdet og fritiden er tæt forbundet, f.eks. en landmand, han lever så at sige direkte i "sit arbejde".

Den karrierebundne livsform: Arbejdet skal danne basis for selvudfoldelse, det skal være interessant og meningsfuldt og have en værdi i sig selv.

Det spændende ved overgangen fra industrisamfundet til det moderne samfund er, at vores forhold til ovenstående sociologiske begreber bliver refleksivt.

Hvor det industrielle samfund var præget af konventionelle normer og de forskellige livsformers statiske rammer, er det (sen)moderne samfund præget af en øget refleksivitet overfor disse forhold. Den øgede refleksivitet kommer selvfølgelig i forlængelse af en større og større viden samt specialisering. Gamle politiske ideologier bliver pillet ned, efterhånden som det viser sig, at de ikke virker i praksis som f.eks. kommunismen, der fik sit dødsstød i 1989 ved murens fald.

Religiøse forestillinger konfronteres med naturvidenskabelige landvindinger og mister deres troværdighed. Det betyder, at den unge generation begynder at stille spørgsmål ved de forskellige nære sociale traditioner og normer, som var umiddelbare for de tidligere generationer. Hvilket igen medfører, at normer og livsformer bliver noget man selv vælger, og ikke noget der bare tages for givet; det første skridt mod individualismen er dermed taget.

Mange af de tidligere konventionelle og fakticistiske normer bliver nu refleksive normer som til uendelighed kan diskuteres, derfor gælder det om at være meget bevidst omkring de valg, individet foretager sig, da der altid vil kunne argumenteres imod disse valg.

Samme udvikling gælder for livsformerne, hvilket betyder, at man ikke rigtig kan bruge dette begreb længere, da det er alt for statisk. Et nyt begreb som kan erstatte de traditionelle livsformer, er livsstil, som er meget mere dynamisk og flygtigt. I det senmoderne samfund vælger man selv sin livsstil; livsstil defineres som en systematisering af livet gennem et artikulationsfelt¹¹ (Kilde: Sociologi og modernitet), dette betyder at livsstilen omfatter "hele" individets livsverden¹¹, og ikke bare er en skelnen mellem arbejde og fritid som de klassiske livsformer. Livsstilen

er meget individuelt præget, hvert enkelt menneske vælger sin egen livsstil, hvilket betyder at ansvaret også ligger hos den enkelte.

Første fase af Ulrich Beck's model over overgangen fra traditionelt samfund til moderne samfund er nu gennemgået. Det skal dog bemærkes, at det ikke kun er livsformer og normer, der ændrer sig, men også mange andre sociologiske begreber som sociale værdier, sociale roller og individernes socialkarakter. De sociologiske begreber forandrer sig efter samme mønster som normerne; nemlig gennem vores refleksion over deres eksistensgrundlag, hvilket fører os til anden fase af overgangen.

I anden fase af "overgangen" mærkes tabet af de traditionelle værdier og normer, her opstår et såkaldt anomisk¹⁵ samfund, der på ny skal opbygge "noget", der binder individerne sammen i fællesskaber. Samtidigt med at samfundet løsriver sig fra de traditionelle bindinger, ændres mange af de klassiske fællesskaber også. De var nemlig baseret på samfundets daværende normer, værdier og roller, som ikke eksisterer længere. Nogle af disse traditionelle fællesskaber kunne være kernefamilien, politiske organisationer, kirken, den sociale klasse og fagforeninger. Det betyder i sidste ende, at vi bliver endnu mere individualistiske, og at fællesskabsfølelsen bliver betydeligt reduceret. Opløsningen af de gamle fællesskaber kan dog i nogle tilfælde betyde, at mennesker søger efter fællesskabsfølelsen andet steds, f.eks. i form af ungdomsbander, populistiske partier, som fanatiske fodboldsupportere eller i nyreligiøse bevægelser osv.

I den enkeltes livssituationer er det den enkeltes ansvar at skabe nogle nye værdier og normer, som stemmer overens med den livsstil de vælger. Processen kan være umådelig vanskelig, da opløsningen af det traditionelle samfund skaber den kaotiske situation, som Kasper Nefer beskriver i det tidligere citat.

Situationen i 2. fase kan føre til stor fortvivlelse og angst, men den kan også betyde, at det enkelte menneske føler en højere grad af individualitet, selvstændighed, åbenhed, gåpåmod, kreativitet osv. Det kommer an på, hvordan individet tackler situationen, og om det ser situationen som en chance for større refleksivitet og selvrealisering eller som en umulig udfordring.

I takt med at samfundet bliver mere og mere dynamisk, betyder det, at de mange forskellige livsstile og refleksive normer skaber en pluralitet som aldrig før, og på arbejdsmarkedet splittes opgaverne op i flere og flere små ekspertområder for at rationalisere og effektivisere. Efterhånden som de tertiære- og kvartiære erhverv vokser, skaber det et afhængighedsforhold fra befolkningens side.

I dag er vi i høj grad afhængige af samfundets institutioner, f.eks. elforsyning, transportsystemer og informationsteknologier, men også af vores medmennesker. Afhængigheden ses meget tydeligt, når der f.eks. hænger en orkan over landet; danskerne aner ikke, hvad de skal stille op! Det fremprovokerer en tvetydig situation, hvor vi på samme tid er meget individualistiske, vi værner os til at skabe vores eget livsforløb, men er også kolossalt afhængige af vore medmennesker.

Denne problemstilling tager Ulrich Beck op i bogen "Risikosamfundet", hvor han definerer tilstanden som "de institutionsafhængige individer". Et citat fra bogen lyder som følger: "Ganske vist fristilles individer fra traditionelle bindinger og forsørgelsessammenhænge, men kun for at blive underlagt en ny afhængighed af arbejdsmarkedet og konsumentrollen med deraf følgende standardisering og kontrol. De traditionelle bindinger og sociale sammenhænge (sociale klasser, kernefamilien osv.) erstattes af sekundære instanser og institutioner, som præger individets livsforløb, og som i modsætning til ideologien om den individuelle autonomi¹⁶ – gør det til en kasterbold for trends, omstændigheder, konjunkturer og markeder."

3. fase af modellen er dér, vi befinder os nu, og jeg vil i næste afsnit prøve at beskrive og analysere hvad dette betyder for unges forhold til arbejde, uddannelse og familieliv.

Analyse af unges forhold til arbejde, uddannelse og familie på baggrund af individualismen

I dette afsnit vil jeg prøve at klarlægge, hvad den øgede individualisme har betydet for unges livsholdning og livsstil i 90'erne. Jeg vil tage udgangspunkt i de begreber, som betyder mest for de unges socialisationsproces i dag set i relation til familielivet, uddannelse og arbejde.

Dette indebærer en analyse af, hvordan mønstrene har forandret sig de seneste 25 år, og hvordan denne forandring har skabt den individualistiske livsholdning, som mange unge har i dag.

Hvor det foregående afsnit var en redegørelse for de samfundsmæssige bagvedliggende årsager til individualismen, vil dette afsnit være en mere dybdegående og analyserende del, som skal vise, hvor meget individualismen har betydet for de unges livsforløb.

Jeg vil dele afsnittet op i tre hoveddele, som hver især beskæftiger sig med henholdsvis familien, uddannelse og arbejde. Herefter vil jeg fremhæve hovedtendenserne i en delkonklusion, der relaterer individualismen til familie, uddannelse og arbejde. Jeg vil primært tage udgangs-

punkt i rapporterne: "Unge forhold til familieliv og kønsroller" og "Unge forhold til arbejdsliv og forsørgelse" fra rapportserien: Birgitte Simonsen, "Det husmorløse samfund" 1993-94 som bygger på interviewundersøgelser blandt unge danskere. Herudover inddrager jeg artikler, jvf. litteraturlisten, for at have et ordentligt dokumenteret grundlag for min analyse.

Unge forhold til familien

I midten af 70'erne blev abort lovligt herhjemme, og det er fra denne tid, at familiemønstrene begyndte at forandre sig meget. Samtidig med den fri abort opstod der også en kønslig ligestillingspolitik, som startede en bølge af opbrud fra den klassiske kernefamilie. Det betød, at familien ikke længere byggede på den gængse forsøger/husmor relation, hvor begge køn var fastlåst i roller, der skulle få familien til at fungere så effektivt så muligt.

Det at få en familie, blev et frivilligt valg, ikke noget der var betinget af en konventionel norm. Udviklingen betød, at familierne måtte finde nogle nye værdier at bygge forholdet på, og i takt med uforpligtetheden og frivilligheden i familien fulgte en øget vægt på det følelsesmæssige i forholdet. Når følelserne og ikke fornuften bliver den primære referenceramme, der skal retfærdiggøre forældrenes forhold, opstår der i stigende grad skilsmisser og brud, hvilket mange unge har oplevet i dag.

Frivilligheden betyder også, at familien snarere bliver en ramme for individets udfoldelse og selvrealisering og ikke et mål i sig selv. Denne proces defineres som en individuering (Kilde: Unge forhold til kønsroller og familieliv), og er et forstadie til individualismen. Individueringen betyder, at forældrenes forhold sender et meget modstridende signal, hvor det på den ene side er følelserne, der skaber konsensus, og på den anden side er individets egen selvrealisering og uafhængighed, der har første prioritet.

Det har betydet, at de unges forhold til familielivet er blevet meget dobbelttydigt, og har i høj grad skabt en forvirring omkring det at være i et forhold, hvilket fortsat gør sig gældende. I dag vælger unge selv deres forhold og skaber dermed deres egen tilværelse, og hvis der ikke er nok personlig tilfredsstillelse i forholdet, så finder de "bare" et nyt!

For 50 år siden blev parrene længere sammen af hensyn til mere rationelle årsager som f.eks. penge, bolig, børn osv.

Forvirringen ser vi også omkring begrebet kønsroller, hvor der ikke længere er nogle konventionelle normer bundet fast til. I sidste afsnit forkla-

rede jeg, hvordan de konventionelle normer blev refleksive i overgangen fra traditionelt til moderne samfund, dette gælder også for kønsrollebegrebet.

Vi får altså en form for aftale-kønsroller, hvor kønnene indbyrdes aftaler, hvad de skal sørge for i familien; der er ikke på forhånd lagt nogle specifikke retningslinier for "hvem der gør hvad". Dette har medført en åbenhed overfor ligestilling mellem kønnene, men også en forvirring hos de unge om det at være mand og kvinde. I rapporten "Unge forhold til familieliv og kønsroller" konkluderer forfatteren, at der er en normkonflikt mellem kønnenes forventninger til en familiedannelse. De unge drenge holder til stadighed fast i den gamle forsørger/husmor relation, da de forkrampet prøver at finde nogle konventionelle normer og roller, der kan lægge retningslinier for, hvordan en "rigtig mand" skal være. Pigerne er derimod meget mere åbne over for den nye form for familie, hvor normerne og rollerne er refleksive. Det er forståeligt nok, da pigerne ikke har noget at tabe, mens drengene kan risikere at miste deres "maskulinitet", som jo for nogen er bygget på den gamle forsørgerrolle!

I 70'erne og 80'erne overtog institutionerne en stor del af forældrenes rolle som opdragere, hvilket har betydet, at børnene i højere grad har skullet "klare sig selv" i et socialt netværk af jævnaldrende. Denne institutionalisering af børnenes opdragelse har nødvendiggjort, at de i stigende grad har måttet sætte fokus på opfyldelsen af deres egne behov, en individualisme, som er nødvendig for at kunne klare opvæksten. Som Susanne Kemp skriver (Kilde: "Sådan er vi i 90'erne"): 90'ernes unge er født med rundsave på albuerne!

Institutionaliseringen har dog også gjort de unge meget afhængige af, hvad deres jævnaldrende mener om dem, da de jo har gennemgået hele deres socialisationsproces sammen. Dette skaber et modsætningsforhold mellem afhængighed og individualisme. Denne polarisering så vi også i individueringen af familieforholdet, hvor de unge er i tvivl om, hvad de kan forvente af en familie og hvad de selv skal "give" for at opretholde en familie.

Som det ses har alle disse forskellige forhold i unges opvækst medvirket til en meget individualistisk livsholdning og livsstil overfor familien. Deres forhold til familien er stærkt præget af at kunne vælge frit og først og fremmest tage hensyn til sig selv og egne behov.

Unge forhold til uddannelse

Det, der stærkt kendetegner unges valg af uddannelse i dag, er især et behov for at iscenesætte og realisere sig selv, hvilket leder os tilbage til familieforholdet, hvor unge igennem hele deres opvækst har været vant til at få deres vilje og bestemme.

Trenden skaber for mange unge en trang til at være kendte. I dag behøver man ikke at være kendt for noget man laver eller gør, men skal helst bare være kendt for den man er, og det skal uddannelsen blandt andet danne grundlag for. Uddannelsen skal være meget interessant for den enkelte, i dag skeles der ikke så meget til, om uddannelsen kan bruges senere hen – den skal bare helst være attraktiv, mens der studeres. Tendensen i dag er, at man kan blive ansat hvor som helst, bare man har en kandidatgrad. Det eneste, de unge skal tage stilling til, er hvad de finder mest spændende og derefter foretage et valg. Denne tese kan også ses hos Lars-Henrik Schmidt (Kilde: "Vi vil være noget ved musikken"): "At uddanne sig er i højere grad blevet selvdannelse frem for at tilegne sig nogle kvalifikationer i forhold til job på arbejdsmarkedet". Vi ser her tydelige spor af individualismen i unges forhold til uddannelse.

I starten af dette årti og op til nu, har de humane og "bløde" uddannelser været enormt attraktive for mange unge. Siden 1988 er antallet af studerende på de humanistiske uddannelser steget med 74%, og i samme periode er antallet af ingeniører faldet 40% (Kilde: "Vi vil være noget ved musikken").

Dette store behov for at studere mennesket indenfor fag som psykologi, sociologi, antropologi, religion, filosofi osv. kan være et tegn på, at vi står i en situation, hvor unge ikke kan finde deres eget individuelle eksistensgrundlag.

Det får dem til at lede efter svarene i andre mennesker eller i teoretiske bøger i stedet for at reflektere over deres egne handlinger og målsætninger.

Som jeg beskrev i afsnit 1, ville der i anden fase af overgangen fra industrisamfundet til det moderne samfund være et tab af den traditionelle ballast mht. praktisk viden, trosforestillinger og grundlæggende normer. Tabet kan også ses i de unges valg af uddannelse; de prøver at skabe sig et nyt eksistensgrundlag gennem deres uddannelse, noget der kan give mening og konsensus i den kaotiske og uoverskuelige reflektive situation, mange unge mener, de selv befinder sig i. Denne søgen efter den indre identitet og stabilitet, mener jeg, udspringer af individualismens fremmedgørelse af fællesskabsfølelsen og den øgede refleksivitet overfor omverdenen.

Det er dog ikke kun de traditionelle humanistiske fag, der tiltrækker de unge, men også "fascinations" fagene som film- og medievidenskab, musik og design. Fag der forudsætter, at man udviser stor kreativitet, selvstændighed og initiativ, hvilket netop er mange af de evner, som unge har fået tæsket ind i knolden hele deres opvækst. Selv vores karakterskala kan ses i individualismens ånd, 11 gives for den *selvstændige* og udmærkede præstation. Vores uddannelsesinstitutioner har altså også medvirket til, at unge søger de uddannelser, de gør i dag. Pædagoger og lærere har lagt stor vægt på de samme kvaliteter som familien – med selvstændighed som første prioritet!

I dag har individualismen dog taget en drejning i forhold til for 10 år siden, hvilket blandt andet kan ses ud fra de kompetencer, som lærere forventer, at eleverne erhverver sig. Selvstændighed har fået en lidt anden klang, for i dag er samarbejdsevne og fleksibilitet nogle af de kvaliteter, der lægges stor vægt på i uddannelsessystemet.

Refleksiviteten skal i dag ikke alene ses i forhold til den enkelte, men skal også være over for andre mennesker, det nære og det fjerne samfund.

Dette har givet de unge en helt anden indgangsvinkel til uddannelse, end den generationerne havde for 25 år siden, i dag skal det som sagt været spændende, udfordrende og selvrealiserende.

Hvilket betyder, at de naturvidenskabelige fag bliver mindre attraktive for de unge i dag, de kan simpelthen ikke identificere sig med uddannelsernes indhold! Fag som astrofysik, biokemi og matematik ligger for langt væk fra de unges hverdag og kan derfor ikke give de unge den selvrealisering og selvidentitet, de søger.

Unge forhold til arbejde

Når eller hvis de unge har uddannet sig, skal de finde et arbejde, som lever op til alle de krav, jeg lige har beskrevet i de to tidligere afsnit. Arbejdet skal give den unge mulighed for at "more sig" og møde spændende udfordringer.

Indtil for 25 år siden uddannede folk sig inden for bestemte fag, hvorefter de fleste blev i disse "båse" resten af livet. Dette skabte grundlag for de livsformsanalyser, mange sociologer udviklede, folk kunne efter deres uddannelse klassificeres i forskellige sociale lag og livsformer. I dag er de unge ikke længere bærere af én bestemt livsform, de vælger som sagt en livsstil (Kilde: Interviewundersøgelsen i "Unge forhold til forsørgelse og arbejde"), som kan ændres mange gange i løbet af livet. Denne frihed

og sociale mobilitet i forhold til tidligere generationers fastlåsthed, skaber et livsmod og en individualitet, som aldrig er set før.

Man kunne kalde udviklingen for en "Tivolisering", hvor de unge hele tiden kan købe "billetter" til nye "forlystelser" hvis de gamle bliver for kedelige eller trivielle!

Tivoliseringen betyder, at unge i dag har en stor mulighed for at realisere sig selv og hele tiden finde nye personlige udfordringer i arbejdet og i fritiden. Men det skaber også en rastløshed og en rodløshed, som er svær at håndtere for en ung fremadstormende individualist. Hvis man hele tiden befinder sig i et "Tivoli", så bliver det også trivielt til sidst og kan medvirke til at skabe identitetskriser eller i nogle tilfælde et forsøg på at vende tilbage til det trygge traditionelle mønster, hvor alt var fastlagt og stabilt.

Et lignende begreb findes i USA hvor forskerne kalder den nye generation af unge for LIME-generationen¹⁷, hvilket betyder at "det at tjene penge", ikke længere er målet i sig selv, som vi så det op gennem 80'erne med YUPPIE-generationen¹⁸. Men at man snarere skal leve livet i nuet – dvs. at realisere sig selv. Det, at unges tidshorisont bliver til en evig nutid, og jeg'et og det individuelle liv bliver til al tings omdrejningspunkt, betyder endnu engang, at de unge løsriver sig fra faste samfundsmæssige bindinger og rammer, hvilket skaber en situation, hvor de unge "skriver" deres egen "gør-det-selv-biografi". Et eksempel kan ses i uddannelsessøgningen; adgangskvotienten i kvote 1 til Antropologi ligger på 10, så tænker den unge ikke: "Nå – samfundet har ikke brug for flere antropologer nu " men i stedet "hvad kan jeg gøre for at komme ind med et snit på 8!". Denne mentalitet betyder, at alt arbejde er en mulighed, man skal bare finde en metode til at få det på.

Det betyder også, at unges forhold til arbejde bliver meget mere afslappet, end de tidligere generationers var. Arbejde er noget man vælger ligesom livsstil, værdier, forhold og normer, det er ikke en nødvendighed eller en konventionel norm.

De unge danskere ved, at velfærdssamfundet sikrer dem et eksistensgrundlag, hvis det skulle gå helt galt, og denne vished om at "det nok skal gå" skaber et forhold til arbejde, der i høj grad er betinget af individets eget behov for selvrealisering.

Individet selv står til ansvar for de valg, det foretager, og er i høj grad ansvarlig for sit eget liv.

Forholdet til arbejde er altså det samme som til uddannelse og familien, det skal fungere som en stimulans for individets livsforhold og skabe grundlag for den livsstil, den unge vælger.

Delkonklusion for unges forhold til familien, uddannelse og arbejde på baggrund af individualismen

I analyseafsnittet har vi set, at de tre begreber familie, uddannelse og arbejde unægtelig hænger sammen i relation til unges livsholdning. Begreberne er platforme, fra hvilke de unge kan opnå selvrealisering og individualisering, og har påvirket de unge igennem hele deres opvækst.

Familien er den primære sociale gruppe hvor den primære socialisationsprocessen foregår, dog har uddannelsessystemet også overtaget noget af denne rolle, hvor unge i samspil med jævnaldrende "skaber" deres egen socialisationsproces og socialkarakter. Arbejdet er derimod i dag et mål til yderligere selvrealisering, og ikke kun en proces hvor der skal tjenes penge for pengenes skyld!

I alle de ovennævnte forhold ser vi tydeligt, hvordan individualismen styrer de unges sind, dette betyder dog ikke, at unge i dag kun kan rode i deres egen navle, men også at de har respekt for andre "individer", fordi andre mennesker jo kan skabe grundlag for større refleksivitet overfor dem selv. Det skaber en meget tvetydig og prekær individualisme, hvor afhængigheden af familien, uddannelsen og arbejdet er større end nogensinde, men hvor afhængigheden netop er til for at individet kan realisere og *skabe* sig selv.

Diskussion af de samfundsmæssige konsekvenser af den øgede individualisering

De samfundsmæssige sociologiske konsekvenser af den øgede individualisering er yderst svære at beskrive, da vi stadigvæk befinder os i en overgangssituation fra det moderne samfund til det senmoderne samfund. Vi er i den situation, som Ulrich Beck ville kalde: "Ny form for social integration", hvor normer, livsstile og værdier på ny skal defineres. Der er derfor primært skrevet bøger og artikler om de ændringer, som er i gang med at ske nu. Jeg vil tage udgangspunkt i min analyserende del, og vurdere hvad de samfundsmæssige konsekvenser vil blive i relation til unges forhold til familien, uddannelse og arbejde. Udfra artikler og skrifter vil jeg også vurdere, hvad der er positivt eller negativt for samfundet på baggrund af individualismen. I analysen lagde jeg vægten på de menneskelige og sociale forandringer, der er sket i forbindelse med individualismen. I denne diskussion vil jeg sammenfatte, hvad de menneskelige sociale forandringer vil betyde i relation til de samfundsmæssige sociologiske konsekvenser, hvilket var min hovedproblemstilling i indledningen.

I 2. afsnit beskrev jeg, hvordan de unge i Danmark har forandret deres socialkarakter og livsholdning i forhold til før 15-25 år siden. I dag er selvrealisering, selvstændighed og livsstil de vigtigste begreber for de unge, men dog ses der også en menneskelig og institutionel afhængighed som aldrig før. Unge i dag er dybt afhængige af andre unges meninger og holdninger for at kunne skabe deres egen identitet. Samtidig ser vi også en stor afhængighed af de samfundsmæssige institutioner, fordi de unge i høj grad har været vant til at færdes i institutioner hele deres liv.

Jeg tror derfor ikke, at den offentlige sektor vil blive mindre i løbet af de næste 20 år, da den generation der kommer frem har været vant til "en storebror" hele deres liv. Dog tror jeg, at den nye generation er så individualistiske, at der vil ske flere ændringer indenfor det offentlige system, som passer bedre til LIME-generationen. Jeg mener blandt andet, at vi i langt højere grad vil se en udlicitering og privatisering af offentlige opgaver, da dette passer den unge individualistiske/liberale generation bedre. Igennem de unges opvækst er de blevet "udliciteret" og privatiseret, så de er vant til, at andre institutioner end lige "det nære" (familien etc.) har overtaget væsentlige opgaver, som f.eks. opdragerfunktionen. På baggrund af fri konkurrence teorier har børnene igennem hele deres institutionelle opvækst været vant til, at den der råber højest får mest opmærksomhed.

Uddannelsessystemet har også gennemgået flere reformer de seneste år, hvor en omstrukturering har betydet at kvalifikationer som samarbejdsevne, personlige kompetencer og fleksibilitet er blevet centrale mål for uddannelsessystemet. De kvalifikationer der lægges vægt på nu, er dem som LIME-generationen mangler eller kun delvis besidder. Manglen på de nævnte kvalifikationer, især samarbejdsevne eller "fællesskabsfølelse", sammenholdt med den øgede individualisering, medfører store ændringer i samfundet. Blandt andet ser vi en flugt fra de traditionelle fællesskaber som politiske organisationer, kernefamilien og gamle religioner, som tidligere har betydet tryghed og stabilitet i manges liv.

Vi står også overfor et generationsskifte indenfor lærerområdet; lærere som er vokset op i de traditionelle samfund, skiftes ude med den nye refleksive generation.

Dette mener jeg, må betyde, at undervisningen bliver lidt mere "personlig", da den nye generation er bedre rustet til at forstå de nye unge, fordi de selv er vokset op i et samfund, hvor intet bliver taget for givet eller er statisk. De har lært at respektere andre individualister, fordi andre mennesker kan hjælpe en til at skabe sin egen tilværelse.

Den ældre generation af lærere er derimod vokset op med flere konventionelle normer, som betyder, at deres "rummelighed" og ungdommelige forståen nok er lidt mindre.

Dog er der også en negativ side ved den kommende generation af lærere, de mangler nemlig det faste normgrundlag, som mange af de ældre har. De unge har sværere ved at skabe autoritet, fordi de aldrig selv har fået at vide "Sådan er det bare!". Den nye generation har lært at reflektere over andre menneskers adfærd, hvilket skaber en svær situation for læreren, når han/hun står overfor en umulig 4. klasse.

I 2. afsnit viste jeg hvordan familiemønstret har ændret sig de seneste 20 år, og hvordan de unges forhold er til familielivet. Dette forhold har selvfølgelig også nogle samfundsmæssige konsekvenser, de er bare sværere at påpege direkte, da familien jo er udgangspunktet for den primære socialisationsproces. De ændringer der er sket i familiemønstret, vil påvirke de unges basale livsopfattelse. Dog har institutionerne i højere grad overtaget familierollen, hvilket har skabt den førnævnte afhængighed. Det betyder også, at de offentlige institutioner (daginstitutioner og skoler) i dag har en meget større indflydelse på de unges primære socialisationsproces.

Indenfor arbejdsmarkedet har individualiseringen betydet, at unge i dag langt hellere vil være ledere, end at være underlagt andres holdninger og meninger. De vil også i langt højere grad foretrække jobs, hvor der er gode muligheder for selvrealisering og personlig udvikling, end at have lønslavejobs, hvor det at tjene penge er hovedmålet (vist i afsnit 2). Dette skaber selvfølgelig en konflikt og et flaskehalsproblem, der betyder, at manglen på de "produktive kræfter" bliver større. Dog skal dette problem ikke overdrives, da jeg mener, at det danske samfund i fremtiden ikke skal satse for ensidigt på de industrielle og produktive kræfter, men på viden og know how.

Vi skal satse på vores komparative fordele¹⁹, da vi ellers hurtigt vil blive overhalet indenom af de meget billigere produktive østlande og landene i Asien.

Indenfor uddannelsessystemet så vi også, at de humanistiske fag var meget mere populære end de naturvidenskabelige. Dette, mener jeg, til gengæld kan skabe et større problem for samfundet i fremtiden, da det i højere grad er de naturvidenskabelige fag, som skaber grundlag for vores komparative fordele.

Den nye generation af unge er en meget lille årgang og står derfor overfor en lys og god fremtid på arbejdsmarkedet. Deres holdning til det at arbejde er, at det er et valg blandt mange, med det primære formål at

skabe grundlag for deres valg af livsstil, og derigennem skabe deres eget liv.

Jeg har igennem hele denne opgave især lagt vægt på den unge generations opvækst, og på hvordan de er blevet individualiseret i det (sen)moderne samfund. Det har jeg gjort, fordi jeg mener, at det er i denne generation man bedst kan finde individualismens ånd, som den er i dag. Resten af samfundet har dog også taget individualismen til sig, og den danske mentalitet har forandret sig meget de seneste 10 år. Udfra RISC-undersøgelser bliver Danmark beskrevet som "A country of down-to-earth-individualism", hvilket betyder, at vi danskere ikke længere vil nøjes med "det jævne". Vi har sprængt mange internationale rammer og har vist, at vi godt kan være med på det høje informations- og vidensplan, f.eks. er der dansk teknologi med på Mars-missionerne, vi er fortalere for menneskerettigheder og internationale miljøreformer osv. Men vi har også sprængt mange af vores egne nationale begrænsninger i dette årti, blandt andet har Janteloven fået mindre og mindre betydning for, hvad vi gør og vælger.

I takt med at samfundet er blevet mere refleksivt over for traditionen, så reflekterer den unge generation også over Janteloven, og hvad den egentlig er godt for. Det betyder, at de unge vælger de normer og værdier, som de mener er væsentlige for at skabe deres egen livsstil. Det kan selvfølgelig medvirke til, at de unge flygter fra problemer, som ikke lige kommer dem ved, eller fra ansvar som går ud over deres egen navle.

Jeg mener dog, at den individualisme vi ser i Danmark, er en positiv individualisme og ikke kun en egocentrisk narcissisme, som man nok kan opleve i mange andre lande som f.eks. USA, hvor individualismen skal ses i lyset af liberalismen og kapitalismens ånd, hvorimod Danmark har en social arv at bære, der netop skaber en "Down-to-earth-individualism".

Noter

1. Research Institute on Social Change. Institut der lever af at undersøge forskellige sociologiske forhold indenfor de seneste 25 år. Har vist at Danmark er blevet mere individualistisk.
2. Fransk sociolog (1858-1917), interesserer sig for det moderne samfunds bevaren. Skrev flere større værker om samfundets sammensætning, var især kendt for sin videnskabelige og paradigmatisk indgangsvinkel til sociologien.
3. Tysk jurist og sociolog (1864-1920). Tog udgangspunkt i de psykologiske forklaringer og i individet for at forklare samfundet, i modsætning til Durkheim der mente, at mennesket var et produkt af samfundet. Kendt for sine teorier om rationalitet, blandt andet "Rationalitetens jernbur". Kilde: (Sociologi og modernitet).
4. Engelsk sociolog, født 1938. Skelner imellem det moderne og det senmoderne. Senmoderniteten kendt for sin store dynamik og refleksivitet. Kilde: (Sociologi og modernitet).
5. Tysk sociolog født 1944. Introducerede "Risikosamfundet" som den senmoderne tilstand, samfundet bygget på tillid overfor risiko eller at alt er baseret på viden. Kilde: (Sociologi og modernitet).
6. Erhverv der udelukkende beskæftiger sig med service, handel og transport. (Kilde: Samfundsøkonomi).
7. Erhverv der udelukkende beskæftiger sig med kommunikation, edb og undervisning. (Kilde: Samfundsøkonomi).
8. Den del af karakteren som er fælles typisk for en gruppe, en klasse, et samfund. Socialkarakteren er et begreb set ud fra individet. Kilde: (2. del af "Konsekvenser af det husmørløse samfund").
9. Citat fra "Ankomster" jvf. litteraturlisten.
10. Betegner at et samfund splittes op i stadig flere forskellige (livsformer), livsstile, holdninger osv. Kilde: (Sociologi og modernitet).
11. En proces hvor noget der i udgangspunktet er en enhed, i stigende grad deles op. F.eks. hvordan der i dag specialiseres meget inden for arbejdsområder, mange mennesker beskæftiger sig med hver deres lille del, som senere skal indgå i en større enhed. Kilde: (Sociologi og modernitet).
12. Forventninger til en social aktørs adfærd i en bestemt situation. Kilde: (Sociologi og modernitet).
13. Et bestemt livsområde som fx transportform, fritidsinteresse, arbejde, politisk holdning osv.
14. Begreb defineret af Jürgen Habermas (tysk sociolog og filosof f. 1929) som er dér hvor vi færdes i vores sociale liv, dvs. blandt venner, familie,

- arbejde osv. Livsverdenen bygger på kommunikation og ændres derfor gennem hele livet. (Kilde: Sociologi og modernitet).
15. Begreb defineret af Durkheim som betyder "normløshed" og er en betegnelse for normsammenbruddet der opstår i det moderne samfund efter en løsrivelse fra traditionelle livsformer, normer, værdier, roller osv. (Kilde: Modernitet og selvidentitet).
 16. Selvstyre, dvs. at individet selv vælger sit liv; normer, roller, værdier.
 17. LIME: Low Income More Exitement.
 18. YUPPIE: Young Urban Professional People.
 19. Producerer det landet er bedst til, set ud fra arbejdsstyrke og uddannelsessystem. (Kilde: Samfundsøkonomi).

Litteraturliste

Bøger:

- Stidsen, Marianne: "Ankomster - til 90'erne" 1995. Dansk lærerforening.
- Gundelach, Peter og Mortensen, Nils: "Ind i sociologien" 1994. Gyldendal.
- Simonsen, Birgitte: "Unges forhold til arbejdsliv og forsørgelse", 2. rapport, 1993. Erhvervs- og voksenuddannelsesgruppen, RUC.
- Simonsen, Birgitte: "Unges forhold til familieliv og kønsroller", 3. rapport, 1994. Erhvervs- og voksenuddannelsesgruppen, RUC.
- Giddens, Anthony: "Modernitet og selvidentitet" 1996. Hans Reitzels forlag.
- Beck, Ulrich: "Risikosamfundet" 1997. Hans Reitzels forlag.
- Jacobsen, Benny; Juul, Søren; Laursen, Erik; Rasborg, Klaus: "Sociologi og modernitet" 1999. Columbus.
- Alhøj, Erik og Otkjær, Tage: "Samfundsøkonomi" 1995. Columbus.

Artikler:

- Hergel, Olav og Kastrup, Mads: "Vi er ikke som de andre" 4/3-1998 i Berlingske Tidende.
- Andersen, Carsten: "Vi vil være noget ved musikken" 14/4-1998 i Politiken.
- Jensen, Christian: "Umulige ønskebørn" 30/3 - 1997 i Jyllands-Posten.
- Ziehe, Thomas: "Individualisering som det kulturelt forandrede selvforhold" november 1997 i Social Kritik.
- Kemp, Susanne: "Sådan er vi i 90'erne" 1/11 - 1999 i Politiken.
- Lund, Henrik-Stampé: "Det indre menneske" i Politiken.

Musik er liv

Af Jytte Skærup

Ansæt på Rungsted Gymnasium 1986

Bag enhver kunstnerisk ytring ligger livsvilje, engagement og ønsket om at skabe. Disse værdier udtrykkes smukt i mottoet fra Carl Niensens 4. symfoni: Musik er liv og som dette uudslukkeligt.

Men det fremgår tydeligt, at citatet stammer fra tiden før atombombens katastrofale følger var kendt, og ganske som forudsætninger, der tidligere var indiskutable, ændres, må vi tilpasse os den virkelighed, som i konstant forandring omgiver os. Således også musik som fag i gymnasiet.

Musikfaget i gymnasiet har i den forholdsvis korte tid, det har eksisteret, gennemgået store forandringer. Mange, der er blevet studenter før ungdomsoprøret, kan huske en musiklærer, der verdensfjernt og sikker på sin pligt til at videregive den danske, musikalske kulturarv filede på violinen eller trampede i harmoniet til de gamle danske sange og salmer. Der måtte nytænkning til, og fremsynede folk inden for faget så det naturlige i at udvikle og udvide de muligheder, der ligger i musik som kulturbærende faktor.

Ændringerne kom i takt med en øget opmærksomhed omkring musikens tiltagende betydning i det omgivende samfund. Der blev efterhånden tale om et reelt forbrug af musik, og i et alment dannende gymnasium – der såvel dengang som nu både ønskede at afspejle samtiden og give en historisk bevidsthed – måtte faget opprioriteres. Det førte til de første forsøg med udvidet musikundervisning i midten af 50'erne, og musikgrenen blev efterhånden almindelig på mange af landets gymnasier. Men det kneb på Rungsted Statsskole.

Musikgrenen på RG

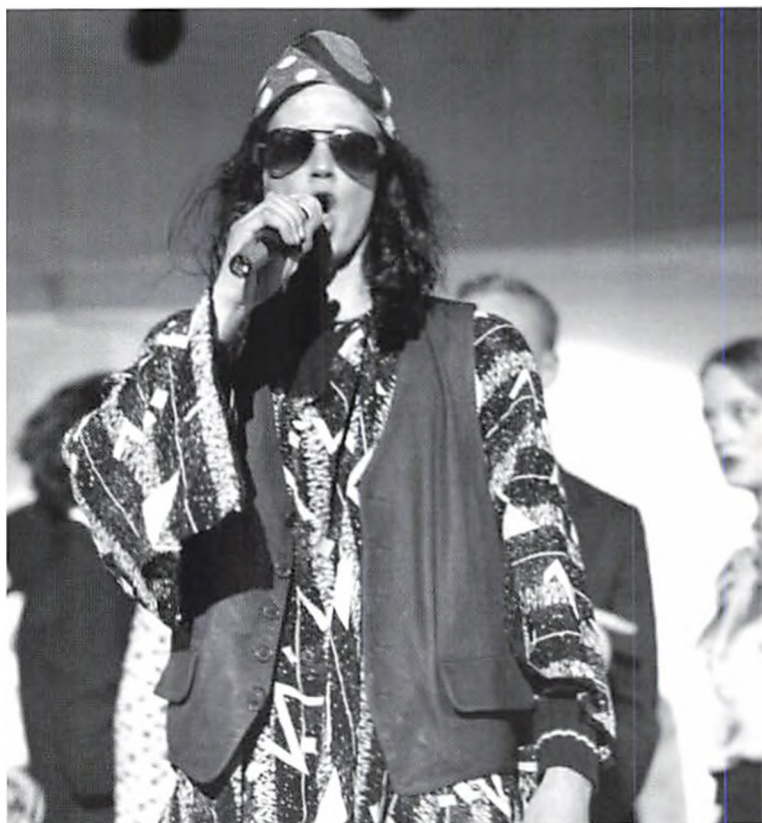
Her var musik stadig noget, der blev forbundet med fritid og underholdning, og hvis man ønskede seriøsitet, blev det i stedet dyrket på den kommunale musikskole.

Først i 1986 – 30 år efter de første forsøg – lykkedes det at få musikgren og HF-tilvalg i musik oprettet.

I grengymnasiet havde hovedfagene syv timer om ugen, hvilket for musiks vedkommende var en voldsom udvidelse i forhold til tidligere. Timerne blev opdelt i teori, hørelære, musikhistorie, sang og sammenspil, men det mest epokegørende var alligevel den skriftlige dimension, som ikke tidligere havde været kendt. Eleverne skulle nu til studentereksamen i to skriftlige discipliner, som tidsmæssigt strakte sig fra Palestrina-kontrapunkt til arrangement af en rytmisk melodi. Man må sige, at bredden i faget var sikret.

På den første musikgren følte eleverne sig som pionerer og valgte helt i overensstemmelse med dette, at studieturen skulle gå til et ikke tidligere prøvet rejsemål – nemlig Wien, og emnet skulle være Schuberts lieder. De overværede dele af den årligt tilbagevendende Schubertiade med stort engagement og entusiasme, men det har sandt at sige været svært at få Schuberts smukke sange på top 10 over yndlingsemner i musikhistorie siden.

Musicalen Hair blev opført i februar 2000.

Undervisningen i dag

Med gymnasiereformen i slutningen af 80'erne blev musik obligatorisk i tre timer i 1.g, og da musik omgiver os på alle fronter, er det vigtigt at gøre eleverne opmærksomme på de muligheder, der ligger i en kritisk stillingtagen til påvirkningerne.

For at gøre dem mere bevidste i deres forbrug og eventuelle misbrug af musik, kan de emner, der arbejdes med, fx være tinnitus, musikvideoer, rytmisk musikhistorie eller filmmusik. Samtidig er det også vigtigt, at faget er med til at udvikle en historisk bevidsthed, så unge fx bliver klar over, at det storslåede tema fra soundtracket til Rumrejsen år 2001 faktisk er skrevet for over 100 år siden af Richard Strauss.

Hvis eleverne vil arbejde videre med musik efter 1.g, skal de vælge det på enten mellem- eller højniveau, hvor de mange discipliner og arbejdsmetoder gør faget til en glimrende studieforbere-

dende retning, som netop rummer alle de elementer, der er i høj kurs (også) på de videregående uddannelser:

- den individuelle præstation (de skriftlige discipliner)
- samarbejde i grupper (sammenspil som kun fungerer, hvis alle kan deres stemmer)
- fordybelse (musikhistoriske emner og teoritilegnelse)
- selvstændig præsentationsevne (solosang / instrumentfremførelse)

Men en væsentlig interesse og kærlighed til faget er ofte den største drivkraft til at vælge det. For de, der interesserer sig seriøst for musik, kender den grænseoverskridende oplevelse, et musikstykke kan give både i det praktisk-musikalske ved at skabe musik og det intellektuelle ved at forstå den.

En bevidsthed om grænser er nødvendig for at kunne overskride dem, og det er vel den fundamentale drivkraft i beskæftigelsen med faget. Litteraturforskeren Johan de Mylius udtrykker det således:

Hvem har ikke prøvet at ligge vågen en nat og lytte til sit eget hjertes slag? Og hvem kender ikke angsten, når hjertet pludselig springer et slag over? I et kort sekund møder ens livsrytme ikke-rytmen, pausen, døden, og lettet og taknemmelig hører man hjertet genoptage sin vante rytme, livet strømmer. Det selvfølgelig har mødt sin grænse – og er vendt tilbage som noget ikke-selvfulgeligt – men alligevel i rolig besiddelse.

På mange andre områder end de skemalagte ligger der også en træning, som er med til at udvikle det kreative hos eleverne. De frivillige aktiviteter, som for musiks vedkommende er opdelt i klassisk og rytmisk sammenspil, kor og bigband er med til at danne stammen i det musikliv, der udfolder sig i fritiden. Flere gange pr. semester afholdes café-aftener, ligesom der arrangeres jule- og forårskoncert samt optræden ved morgenmøderne på skolen. Den helt store samlede indsats foregik i år omkring opsætningen af musicalen Hair, hvor mere end hundrede elever deltog. Det var et projekt, som mange vil huske tilbage på som spændende og lærerigt.

Kontinuitet

Det er meget motiverede unge mennesker der møder op i 1.g, men forudsætningerne er yderst forskellige fra elev til elev. Det hænger bl.a. sammen med, at musikundervisningen i folkeskolen i vid udstrækning er valgfri efter de første års sociale brug af faget. Her ville en kontinuitet,

*Jytte Skærup er cand.mag.
i musik og dansk.*

der mere bevidst styrede arbejdet med den kreative side hos eleverne, være et plus, for de hungrer efter at bruge mange års opsparet energi på musikområdet, når vi modtager dem. Det resulterer i intense scener i timerne, men hvorfor ikke bruge denne interesse tidligere i uddannelsesforløbet? At styrke både den kreative og den akademiske side giver mere hele mennesker, som på mange måder ville være bedre rustet til den fragmentariske hverdag, som vores voksende IT-samfund fremelsker. De kreative fag under ét er med til at udvikle et mere nuanceret menneskesyn. Masaru Ibuka, grundlæggeren af musikgiganten SONY, går endnu videre og udtaler:

Det er fastslået, at en musikalsk uddannelse – navnlig i violinspil – ikke alene udvikler de cerebrale evner under ét, men også evnen til at lede, øve indflydelse, organisere.

Der hviler altså et stort pres på musiklærerne, så måske skal vi til at finde violinen frem?

Lysets Tøven

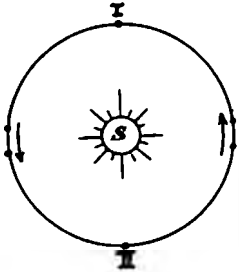
Af Ole L. Trinhammer

Ansæt på Rungsted Gymnasium 1985

Blandt de par tusinde stjerner, vi kan se på himlen med det blotte øje, er lyset fra de fleste yngre end hundrede år. Og vores første spæde radio-signaler fra begyndelsen af 1900-tallet er allerede nået 100 lysår ud i rummet. Den nærmeste stjerne, Proxima Centauri i stenbukkens tegn, er "kun" 4,3 lysår borte.

Tænker man sig, at man ved *teleportation* blev bragt ud i en afstand af hundrede lysår, ville man ved at rette en (meget!) kraftig kikkert mod Jorden kunne se, hvordan gymnasiet virkede for hundrede år siden. Ved teleportation bringes man nemlig øjeblikkeligt fra et sted til et andet, mens lyset og de billeder det bringer med fra Jorden jo er hundrede år gamle derude i hundrede lysårs afstand. Det man ser derudefra, når man kigger på Jorden, er altså det, der var for hundrede år siden. Ligesom vi først ville opdage det om cirka 8 minutter og 20 sekunder, hvis Solen gik ud lige NU.

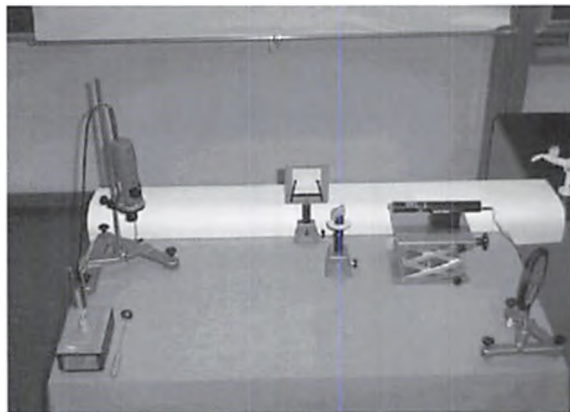
Figur 1. Illustration af Ole Rømers bestemmelse af lysets hastighed fra Eriksen og Kofoed 1927 (1) s. 52. Observeres et par omløb af en af Jupiters måner fra Jorden, når denne er nærmest Jupiter i punktet I, kan man forudsige hver gang Jupitermånen formørkes og kommer til syne igen, når den passerer Jupiters skygge. Det passer fint hver gang. Men lader man gå cirka et halvt år, til Jorden er længst væk fra Jupiter i punktet II, vil forudsigelsen give en fejl. Der er oparbejdet en forsinkelse, fordi lyset tager en vis tid om at bevæge sig den ekstra strækning mellem I og II. Denne strækning var kendt allerede på Rømers tid, og da han kunne måle forsinkelsen, kunne lysets hastighed bestemmes, når det først var indset, at forsinkelsen skyldtes lysets tøven.

Jeg vil fortælle lidt om *lysets hastighed*. Ved århundredets start måtte man nøjes med at forklare videnskabsmændenes metoder ved hjælp af tegninger, mens man i dag har udstyr til rådighed til en overkommelig pris. Der vil kun blive tale om glimtvis nedslag i lærebøgerne, for omend hundrede år er et mikroskopisk tidsrum i geologisk, evolutionsmæssig, grundstofdannelsesmæssig og astronomisk sammenhæng, så er det dog mere end en menneskealder og cirka fire generationer af elever, lærere og lærebogsforfattere, der har båret udviklingen frem gennem perioden. Til sidst vil jeg fremhæve nogle perspektiver i moderne teknologi og grundvidenskab.

Måling af lysets hastighed - Foucaults metode

For kun godt tre hundrede år siden, i 1676, opdagede Ole Rømer, at lyset ikke udbreder sig øjeblikkeligt. Det "tøver", som han sagde.

Hans metode til bestemmelse af lyshastigheden er vist i figur 1 og beskrevet i figur 2. Her vil jeg beskrive Foucaults metode, figur 3 og 4, som er den, der egner sig bedst til gymnasieniveau.

Figur 3. Opstilling til måling af lysets hastighed samlet på et bord. I virkeligheden står laseren (ø. th.), boremaskinen med det roterende spejl (ø. tv.) og returspejlet (n. th.) i hvert sit hjørne af et klasselokale. Stemmegasten bruges til at bestemme motorens omdrejningstal.

Princippet i forsøget er forbavsende enkelt. Lyset fra lyskilden bringes til at ramme et roterende spejl, hvorefter det tilbagelægger en længere strækning og reflekteres tilbage fra et returspejl mod det roterende spejl. Spejlet når at dreje lidt, mens lyset er undervejs. Herefter flyttes strålegangen. Måling af denne flytning, de involverede strækninger og det roterende spejls omdrejningstal kan så benyttes til at bestemme lysets hastighed.

Denne metode skulle eleverne i 2FYp 1998 benytte som bidrag til en konkurrence udskrevet af Odense Universitet i forbindelse med Naturvidenskabsfestivalen: Find et forsøg fra fysikkens historie.

Da jeg gik i gymnasiet i 1970-73, lavede jeg selv forsøget med en lampe, der gav lys gennem en spalte. Eleverne valgte en laser. Et moderne

indslag i det gamle forsøg. En detaljeret vejledning og beskrivelse kan findes i (4). Se litteraturlisten.

Eleverne blev delt i tre grupper: Målegruppen foretog den vanskelige opgave at gøre opstillingen klar til måling. Regnegruppen udarbejdede en pædagogisk fremstilling af beregningerne, klar til når måleresultaterne forelå. Og Skrivegruppen satte det hele op i en rapport, som kan findes i sin fulde udstrækning på skolens hjemmeside www.rungstedgym.dk under fysik, og som jeg her refererer fra.

Figur 4. Lysstrålens gang, a) når boremaskinen er slukket og b) når boremaskinen kører meget hurtigt. Med slukket boremaskine lines opstillingen op sådan, at strålen går tilbage i sig selv. Denne oplining er den tidskrævende del af forsøget. Når opliningen er perfekt, startes motoren, og man vil nu se en plet foran på laseren ved siden af det hul, hvor strålen kommer ud af laseren. Når motorens omdrejningstal øges, flytter pletten længere og længere væk. Lysstrålen går ikke længere tilbage i sig selv, fordi det roterende spejl har nået at dreje sig lidt, mens lyset bevæger sig fra det roterende spejl til returspejlet og tilbage igen til det.

Under forsøget fik eleverne følgende måleresultater:

- afstand fra roterende spejl til laser = 6,90 meter
- afstand fra roterende spejl til returspejl og tilbage igen = 36,44 meter
- motorens omdrejningsfrekvens = 440 Hertz = 440 omdr/sek
- flytning af pletten = 5,35 millimeter.

Flytningen af pletten udgør en (meget) lille del af omkredsen af en cirkel med radius 6,90 m og centrum i det roterende spejl (fig. 4b).

Det vil sige, at strålen er drejet en vinkel på

$$\alpha = \frac{5,35\text{mm}}{2\pi \cdot 6,90\text{m}} \cdot 360^\circ = 0,0444^\circ$$

i forhold til strålen, når motoren er slukket. Den vinkel, spejlet har drejet sig, er kun det halve, altså 0,0222°. Det er ikke helt enkelt at indse dette. Den detaljerede forklaring kan findes i elevernes rapport. Vi kan nu

Ole Trinhammer er cand.scient. i fysik og matematik.

Figur 2. S. Holten om Romers metode:

“Det var først den danske Astronom Ole Romer, hvem det lykkedes ved astronomiske lagttagelser at maale Lysets hastighed. Planeten Jupiter har nemlig fire Maaner, af hvilke de inderste ved hvert Omløb komme ind i Planetens Skygge og derved blive usynlige for os, de formørkes. Havde man nu af lagttagelserne beregnet Maanernes Omløbstider med tilstrækkelig Noiagtighed,

kunde man for de følgende Tider forudsige disse Formørkelser, men Rømer fandt, at naar Forudsigelsen indtraf naar Jorden var i sin mindste Afstand fra Jupiter, kom Formørkelsen i andre Stillinger af Jorden saameget desto senere efter det beregnede Tidspunkt som Jorden var kommet længere bort fra Jupiter, og var Jorden i sin største Afstand derfra, beløb Forsinkelsen sig til omtrent $16\frac{1}{2}$ Minut. Denne Forsinkelse forklarede Rømer ved den større Vei, Lyset har at gennemløbe, og hvis denne Forklaring var rigtig, maatte det bruge $16\frac{1}{2}$ Minut til at løbe tværs over Jordens Bane eller $8\frac{1}{2}$ Minut for at komme fra Solen til os. Da nu Solens Afstand fra Jorden er omtrent 21 Millioner Mile, maatte Lyset gennemløbe omtrent 42000 Mile i et Sekund. Hvor utrolig end en saadan Hastighed synes, vise dog andre Erfaringer, at Rømers Anskuelse var rigtig, og i de senere Aar er det endogsaa lykkedes Franskmandene Fizeau og Foucault at maale Lysets Hastighed ved Forsøg." S. Holten (2) 1. Udgave s. 249 -250.

beregne, hvor lang tid der må have gået for at spejlet kunne nå at dreje $0,0222^\circ$. Vi ved nemlig, at spejlet drejer en hel gang rundt, altså 360° , på $1/440$ sekund.

Altså har drejningen taget tiden

$$t = \frac{0,0222^\circ}{360^\circ} \cdot \frac{1}{440} \text{ sek} = 0,0000001402 \text{ sek.}$$

I løbet af den tid har lyset jo bevæget sig de 36,44 meter, så dets hastighed kan findes. Da vi nu både kender tiden og længden, kan lysets hastighed beregnes:

$$c = \frac{36,44 \text{ meter}}{0,0000001402 \text{ sek}} = 260.000 \text{ km / sek.}$$

Jeg kan ikke lade være med at citere fra elevernes konklusion: "Hermed er lysets hastighed blevet beregnet i et klasselokale. Jeg kan ikke lige nu huske tabelværdien og kan derfor ikke udregne afvigelsen.

Men så vidt jeg husker er den omkring 300.000 km/sek, så der er en del afvigelse. Omkring 10-15 %. Jeg har eventuelt begået nogle fejl. Vær venlig at se efter."

Der var meget knap frist til konkurrencen, og det hele skulle klares inden for en formiddag. Der var ikke begået nogen fejl, men eleven var i Regnegruppen og vidste på dette tidspunkt endnu ikke, at målegruppens bestemmelse af plettens flytning, 5,35 mm, ikke kan gøres så præcis som tallet lyder. Altså ingen fejl, blot en måleusikkerhed, som ikke kan gøres væsentlig mindre med vores opstilling.

Figur 5. Forside fra Marianne Spandets fysikrapport i 1994.

1670	I. Newton	uendelig
1676	O. Rømer	226.869 km/sek
1728	J. Bradley	299.649 km/sek
1849	A. Fizeau	312.146 km/sek
1875	A. Corny	299.918 km/sek
1926	A. Michelson	299.726 km/sek
1941	C.D. Andersen	299.707 km/sek
1983	(definition)	299.792 km/sek

Figur 6. Historiske bestemmelser af lysets hastighed.

Tøven i undervisningen

Ligesom det fysiske lys tøver, dvs. udbreder sig med endelig - i modsætning til uendelig - hastighed, således også erkendelsens lys. Man ønsker som lærer at øge erkendelsen hos eleverne så hurtigt som muligt med behørig respekt for tøven. Det siger sig selv, at et sådant mål kun er opnåeligt, hvis man på forhånd er villig til at komprimere og abstrahere og springe dele af tidligere tiders viden og formidlingskridt over. Fordi menneskehedens erkendelse til stadighed kumulerer et større og større vidensindhold, som man ønsker at viderebringe til eleverne på den afsatte endelige tid.

Således at man fører eleverne så langt som muligt mod den fremrykkende front af viden og teknologi og dermed bibringer dem evner, der kan tilfredsstille dem i deres nuværende og kommende livsomsændigheder og nyttiggøres i deres kommende virke.

I 1857 indfører S. Holten begrebet lys på gymnasieniveau på denne måde:

“Man har tidligere troet, at vi saae Gjenstanden paa Grund af en Virksomhed, som udgik fra Øiet, og en Gjenstand blev efter denne Betragtningssmaaade synlig, naar den frembød en Modstand imod denne Udstraaling. Men beroede Synet blot paa Øiet, maatte vi kunne see ligesaa godt om Natten som om Dagen; da dette nu ikke finder Sted, maa det være noget udefra kommende, der gjør Indtryk paa Øiet, og denne Virksomhed, som gjør os Gjenstandene synlige, er det man kalder Lys. Mørke er kun en Mangel paa Lys, ingen særegen, Lyset modsat Virksomhed.

Nogle Legemer ere synlige ved deres egen Virksomhed, og kaldes *selvlysende*, som Solen, Fixstjernerne, Ilden; andre blive kun synlige ved at udsættes for Paavirkning udenfra, og kaldes da *belyste*. Det skal senere blive viist, at Lyset virkeligt udstråler fra Legemerne og forplanter sig med en vis Hastighed igjennem Rummet. Naar vi om Natten see Glimt af et Kanonskud i samme Øieblik Skuddet gaer af, er det kun fordi Lysets hastighed er overordentlig stor i Sammenligning med alle Afstande her paa Jorden, men vi kunne for det første tale om Lyset som om det forplantede sig, uden at tage Hensyn til, om det skeer hurtigt eller langsomt.” (2)

Holtens beskrivelse af grundlaget for det at se er vel nok en sober overvejelse, som imidlertid helt faldt ud af enhver gymnasiefysikbog. Ved indgangen til århundredet er disse brudstykker tilbage:

“Lyset er den Naturvirksomhed, der betinger, at Genstandene blive synlige. Et Legeme, der kan ses, udsender Lys i Form af *Lysstråler*, der gen-

nemløbe Rummet; naar et tilstrækkelig stort Antal Straaler træffe et Øje, faar dette et *Lysindtryk* og ser Genstanden. Straalerne selv ere usynlige.

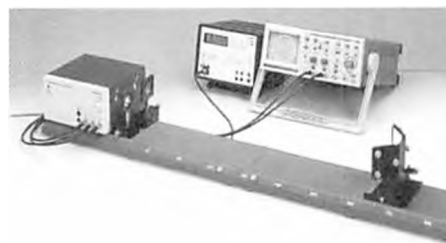
Saalænge Lyset forplanter sig i samme Medium (det tomme Rum eller et og samme Legeme), ere Lysstraalerne *rette Linjer*. Vi vide dette bl. a. deraf, at en Genstand ses i den Retning, hvori den i Virkeligheden befinder sig. Skyggedannelsen viser os ogsaa Lysstraalernes retlinjede Gang.”(3)

Komprimering i dag

Vi tager i dag for givet, at eleverne *ved*, at man ser på grund af lys, der udbreder sig uafhængigt af en selv. Ja, vi tager for givet, at de accepterer, at lyset har en hastighed, der kan måles. Ja, lærebøgerne nævner end ikke, hvordan denne hastighed måles. Det konstateres lakonisk, at lysets hastighed *er* 299.792.458 meter pr. sekund (cirka 300.000 kilometer i sekundet). Take it or leave it. Det er gået op for mig, i forbindelse med at jeg skriver denne lille artikel, at lærebøgerne nok på dette punkt har overskredet det tilladelige i komprimering og overspringelse! Jeg ved ikke, hvor almindeligt det er at bestemme lysets hastighed som elevforsøg, men i mine femten år som mundtlig censor mindes jeg ikke endnu at være stødt på øvelsen i eksamensopgivelser.

Det er synd, for det kan lade sig gøre. Jeg husker selv forsøget fra min gymnasietid som noget af det mest spændende, og jeg lader hvert år mine 2.g'ere lave forsøget som almindelig dobbeltlektionsøvelse. Det lykkes næsten hver gang inden for 20 %, og historien er altid den samme. Dyb frustration hos eleverne i starten fordi opliningen er tidskrævende. Beroligelse fra min side. “Det tager en time at stille op og fem minutter at måle”. Ok, så knokler de videre. Lykke. “Nu har vi pletten”. “Flot plet” eller “Arh, den kan godt blive bedre. Har I husket at fokusere på returspejlet?”. Når de så er klar, træder jeg ind og viser, hvordan lyset kastes hurtigere og hurtigere rundt i lokalet, og pletten flytter sig ganske lidt, efterhånden som der skrues op for motorens omdrejning.

Man kan få billigere udstyr med en “enkler”, mindre, hurtigere og mere nøjagtig opstilling, der bygger på modulering af laserlys, figur 7. Men

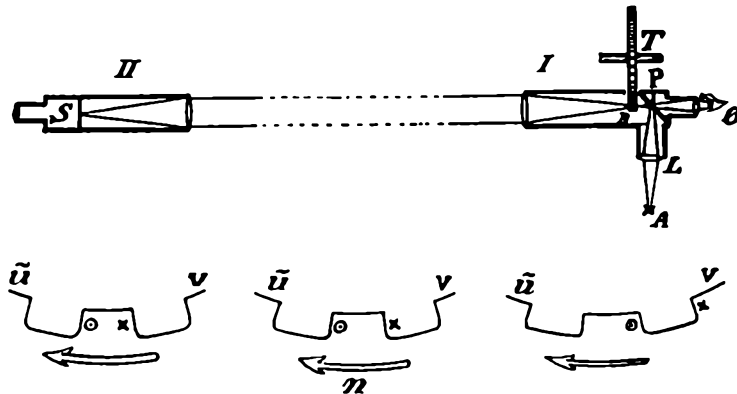

den er mig inderligt imod, hvis den står alene, fordi den ofrer gennemskueligheden på nøjagtighedens alter. Jeg tror faktisk først, at den enkle metode med det roterende spejl er blevet gennemskuelig for eleverne nu, hvor lyskilden er en laser i stedet for lyset fra en

Figur 7. Udstyr til måling af lyshastighed ved moduleret laserlys. Mens opstillingen i figur 3 og 4 kræver et klasselokale, kan denne opstilling rummes på et bord. Til gengæld er princippet vanskeligere at gennemskue.

lampebelyst spalte, som man brugte i min gymnasietid. For nu kan eleverne se lysstrålen feje hen over lokalets vægge. Det kunne man, så vidt jeg husker, ikke i min gymnasietid.

Efter at eleverne har oplevet dette forsøg, vil de lidt bedre fatte lysets tøven. Fatte at ligesom de forsinkede dunk fra rambukken i det fjerne er tegn på lydets endelige hastighed, så er også selve billederne på nethinden af den hamrende bevægelse forsinket i forhold til bevægelsen selv - omend med en meget, meget mindre forsinkelse, fordi lysets hastighed er så meget, meget større end lydets (cirka 1 million gange).

Figur 8. Illustration af Fizeau's metode fra Eriksen og Kofoed 1927 (1) s. 53. En lysstråle fra A sendes ind i og rammer en stråledeler P i en kikkert I i Suresne, det reflekteres gennem tænderne i tandhjulet T og bevæger sig en afstand på 8633 m til en kikkert II i Paris, hvor det reflekteres i spejlet S og vender tilbage til kikkerten I i Suresne. Hvis tandhjulet roterer hurtigt nok, kan man opnå, at en lysstråle der passerer mellem to tænder "på vej ud", netop formørkes af nabotanden "på vej hjem", som det er vist med bolle hhv. kryds på den midterste detailfigur, der viser tandhjulets rand. Kendes tandhjulets omdrejningshastighed kan lysets hastighed nu beregnes.

Lyset mod næste århundrede

Laseroptisk manipulation med lysets egenskaber har gennem de sidste femogtyve år nået en sådan sofistikeringsgrad, at perspektiverne for det næste århundrede er så svimlende, at det rydder avisforsider.

I 1999 lykkedes det Lene Vestergård Hau (nu professor på Harvard) og hendes gruppe af videnskabsmænd på Rowland Institute at bringe lyset til på en kort strækning at bevæge sig så langsomt (60 kilometer i timen), at en god cykelrytter kan overhale det. Sidst på året fik hendes gruppe lyset helt ned på 2 kilometer i timen, så det kan overhales af selv en mildt gangbesværet fodgænger. Hun bør med denne bedrift kunne fungere som forbillede for gymnasieelever med naturvidenskabelige talenter - ikke mindst de især i fysik underrepræsenterede piger. En nobelpris ville heller ikke være at foragte. Det grundvidenskabelige perspektiv i hendes bedrift er det for tidligt at spå om, men anvendelser retter sig mod optiske computere, dvs. computere, der fungerer på grundlag af lyspulser. Jens Ramskov skriver således at "Når dagens computer er "elektronhjerter" og ikke "fotonhjerter", er det fordi, det er lettest for ingeniører og forskere at få elektroner til at opføre sig, som de ønsker. Men det er en

drøm for mange at lave en ægte optisk computer, da den vil have en meget større regnekraft, end en elektronisk computer nogensinde kan få" (7).

Lysets århundrede

Det forgangne århundrede kan for en fysiker passende kaldes *elektricitets århundrede*. Ved århundredets start stod man med Maxwells nylige forening af elektricitet og magnetisme og ved århundredets slutning står vi med et samfund fuldstændig gennemsyret af elektricitet. Lige fra belysningen og fjernsynet i stuen, håndmixeren i køkkenet og tændrørene i bilen til computeren på skrivebordet og mobiltelefonen på campingpladsen. Der har været et "atomalder" intermezzo, hvor fysikerne mistede deres uskyld i forbindelse med konstruktionen af atombomber. Her blev fysikerne revet ud af elfenbenstårnet, først for at fremstå som helte, siden som skyldige. (Noget lignende er i gang i disse år for biologerne i forbindelse med genetisk manipulation). Mange vil mene, at man "ikke burde have opdaget" eller "ikke burde have konstrueret" atombomben.

Og det har taget mig mange år at komme til følgende indsigt, som ikke kan undskylde anvendelsen, men som jeg mener åbner for en vis fortrøstning: Idet atombomben er mulig ifølge naturlovene, vil *enhver* civilisation i universet før eller siden erkende denne mulighed. Måske vil ikke alle civilisationer overleve mødet med denne *uundgåelige* erkendelse, men man har lov at håbe, at nogle vil. Og man har lov at håbe, at vi vil. Jeg tror det.

Det kommende århundrede ser ud til at blive *lyssets århundrede*. Kabellægningen er allerede begyndt. Telefonsamtaler og internetforbindelsernes hovedveje var tidligere kobberledninger og erstattes nu efterhånden af lyslederkabler, som har så stor transmissionskapacitet, at man forudser, at telefoni om få år vil være gratis, fordi den kan sendes som "fyld" i hullerne mellem de meget mere krævende billedtransmissioner.

Den energi, vi stadig vil få brug for, vil også komme fra lyset. Solen. Nemlig i form af solceller, som kan høste sollyset og omsætte det til elektricitet eller brændsel alt efter behov. Potentialt er enormt, idet Solen sender flere tusinde gange så meget energi herved, som vi (og planterne) bruger lige nu, og solcellerne kan teoretisk set gøres fem gange så effektive, som de er i øjeblikket. Der er ingen grund til at tro, at en sådan forbedret effektivitet ikke skulle kunne opnås. Thi elektromotoren, som ved begyndelsen af vort århundrede var på begynderstadiet, har i dag, hundrede år efter, opnået en effektivitet på 95 % i omdannelse af elektrisk energi til mekanisk arbejde.

At udviklingen det næste århundrede må blive enorm, ses måske bedst ved at citere fra min mormors erindringer. Hun er i dag 95 år og har der-

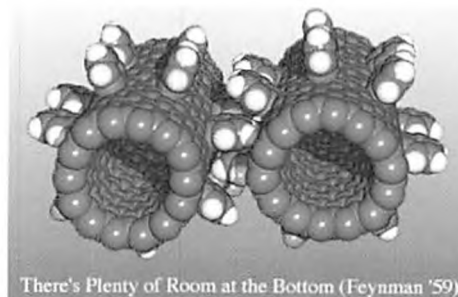
for stort set oplevet hele vort århundrede. I slutningen af 1980erne skriver hun: "Jeg har levet i en Tid, hvor der er sket saa meget. To Verdenskrige og nok den største Udvikling paa saa kort Tid. Lige fra Petroleums-lampen til El, TV, EDB. Atombomben, rejsen til Maanen, som vi alle saa paa TV. Fjernvarme og nu Naturgas."

Det er naturligvis helt umuligt at forudse, hvor teknologien og fysikken står om hundrede år, men jeg prøver for sjov alligevel.

Vi vil sandsynligvis have opsnappet meddelelser fra intelligent liv andre steder i universet. En genial forskergruppe på Berkeley University i Californien har for nyligt udviklet et program, der gør det muligt for enhver med sin hjemmecomputer at deltage i søgningen af intelligent liv i rummet. Ideen består i at lade computerens stupide skærmskåner analysere radioteleskopdata, mens brugerne drikker kaffe eller er faldet i søvn. Der er allerede titusindvis af computere koblet til projektet. Vi vil sandsynligvis ikke have mødt intelligente livsformer i fysisk forstand. Thi de vil næppe ønske at møde os, så længe vi omkranser os med våben og automatisk møder det ukendte med fjendebilleder. Og hundrede år er *meget* kort tid at vente i astronomisk sammenhæng.

Vi vil have bemandede *månebaser* og måske også baser på Mars. Japanners skøn siger 2050 for Mars, men historien om disse skøns fremadglidende tendens maner til forsigtighed. Computerne vil være optiske, men stadig "dumme". Jeg tror ikke på *kunstig intelligens*, fordi jeg tror, at intelligens har med (ind)følelse at gøre. En evne, som jeg tror er kropsligt bundet. Og ligesom Roger Penrose (8) i *The Emperor's New Mind* kan jeg ikke se, hvordan en computer skulle kunne svare på, hvordan det føles at være en computer.

Kirurgi i de indre organer vil rutinemæssigt blive udført af mikroroboter, som sendes ind i blodbanerne og udfører komplicerede operationer. Med det potentiale, *nanoteknologien* har allerede i dag, vil tekniske apparater kunne gøres ufattelig små, nogle milliontedele millimeter. "There is plenty of room at the bottom", som Richard Feynman sagde. Vi kan allerede nu skimte, hvordan pladsen kan udnyttes. Man har ideer til motorer og gear bygget af enkelte molekyler med nanorør af kulstof som bærende konstruktioner, figur 9.

Figur 9. Nanoteknologi. Tandhjulsrør med en diameter på nogle milliontedele af en millimeter. Rørene er med kulstofatomer som bærende konstruktion.

Lysets tøven i erkendelsen

I sit speciale om Fysikundervisningen i Den lærde Skole og gymnasiet 1850-1963 skriver Nicolai Ryge, at eksperimenterne i den moderne skole fra 1906 til 1960 som oftest var en simpel fremstilling af et allerede kendt fænomen og således lå langt fra en videnskabelig undersøgelse. Siden gymnasireformen i 1988 har man indført eksperimentelle projekter i fysikundervisningen. Eleverne har her mulighed for at opøve en større selvstændighed. Den pædagogiske udvikling vil selvfølgelig fortsætte. Men ét er desværre givet:

Lærerne vil stadig have svært ved at forklare naturvidenskab, fordi den indeholder et samspil mellem det konkrete og det abstrakte formidlet gennem naturlige fænomener, som ikke opfører sig vilkårligt, men følger visse love. Tilegnelsen af dette er notorisk vanskelig. Har i hvert fald været det i flere tusinde år. Eleverne vil stadig skrive journaler og rapporter i de eksperimentelle naturvidenskabelige fag, fysik, kemi og biologi. Formerne og emnerne vil være andre, men grundlaget er principielt det samme, simpelthen fordi disse fag er eksperimentelle i deres natur. Den gode elev vil stadig være den, der opnår et skudsmål, som jeg har set i en skudsmålsbog fra dengang min mormor gik i skole: "Hun forstår at se, og drage slutninger af det sete".

Der er ingen vej uden om naturen. Men hvordan man om hundrede år vil se på den, kan vi kun vagt gætte på og næppe end forstå.

De tre grundlæggende kræfter, som man endnu mangler at forene, tyngdekraften, den stærke kernekraft og den elektrosvage kraft (som er en forening af elektromagnetismen og den svage kernekraft) vil have fundet sammen. Det vil enhver teoretisk fysiker kunne spå, så jeg må vove en stillingtagen. Den fremherskende forventning er, at tyngdekraften må indrette sig efter kvantikkens formalisme. Jeg tror, at det vil forløbe omvendt. Man vil erkende, at den kvantefeltteoretiske beskrivelse af den stærke og den elektrosvage kraft er uhensigtsmæssig, fordi det grundlæggende krav om lokalisering i rum og tid er begrebsmæssigt uhensigtsmæssig og fører til velkendte fortolkningsproblemer. De kvantemekaniske begreber skal gøres mere almene (abstrakte?), før de er modne til at forenes med den generelle relativitetsteori. Det kan lyde paradoksalt, at beskrivelsen af de kvantemekaniske vekselvirkninger skal løsrives fra rum og tid, før de kan forenes med relativitetsteorien, som jo netop er en teori om rum og tid. Men det er ikke desto mindre min fornemmelse.

Og åbenbart også rumtidsteoriens mester, Albert Einsteins: "Rum og tid er måder vi tænker på, ikke betingelser vi lever i" (10). Det er min fornemmelse, at kvanteverdens og relativitetsteoriens begreber må gøres "ortogonale" (uafhængige af hinanden) før de kan samles. Det er interessant i denne forbindelse at bemærke, at lyset er tidløst. Kunne man rejse med lysets hast, ville man ikke ældes - men heller intet lære.

Litteratur

- 1) J. K. Eriksen og Johs. Kofoed, Fysik for gymnasiet, Lyslære, J. H. Schultz, København 1927.
- 2) Læren om Naturens almindelige Love, Letfattelig fremstillet af S. Holten. Med 181 Træsnit. 7. Udgave. Trykt hos S. Trier for E. L. Thaarup, Kjøbenhavn 1879, s. 181-182. 1. Udgave med 176 Træsnit 1857. S. Holten er en af Ørstedes elever.
- 3) H.O.G. Ellinger, Lærebog i Fysik 4. udgave, Reitzel, Kjøbenhavn 1895, s. 248.
- 4) Torben Amtrup og Ole Trinhammer, Obligatorisk Fysik, Sans og Samling i Naturen, Gyldendal, København 1992.
- 5) Lene Vestergaard Hau et al., Nature 397 (18. feb. 1999) s. 594.
- 6) Dagbladet Jyllands-Posten 16/11-1999.
- 7) Ugebladet Ingeniøren 26/2-1999.
- 8) Roger Penrose, The Emperor's New Mind, Oxford University Press 1989/Penguin 1991.
- 9) Nicolai Ryge, Fire Funktioner af Fysikundervisningen i henholdsvis Den lærde Skole og gymnasiet 1850 - 1963, Speciale ved Institut for Matematik og Fysik i Uddannelse, Forskning og Anvendelse og ved Institut V (historie), Roskilde Universitetscenter, 1999 s. 99.
- 10) Albert Einstein, citeret i J. A. Wheeler, Quantum Theory and Measurement, Princeton University Press, New Jersey 1983.

*Naar der er et rigtigt farligt Vilddyr ude, og de vanlige Vaaben svigter,
da skal man støbe Kugler af Arvesølv.*

Karen Blixen

Almen dannelse eller party-kultur

Af Nils Otto Steen

Ansæt på Rungsted Gymnasium 1981

Almen dannelse er viden om mange forskellige områder: Vores historie og kultur, natur- og samfundsvidenskab.

Kender man ikke noget til fortiden, forstår man ikke nutiden, kender man ikke noget til vores kultur, er det svært at kende sig selv, og ved man ikke noget om natur- og samfundsvidenskab, kan man næppe forstå og begå sig i den moderne verden.

Almen dannelse er også at vide og forstå, at der er forskellige opfattelser af virkeligheden, og almen dannelse er et spørgsmål om viden i brug.

Men for at kunne bruge viden på en hensigtsmæssig måde, må man have en vis indsigt i de forskellige fags metoder, det gør en i stand til at analysere.

Når man har kendskab til sin egen baggrund og har indsigt i de fælles erfaringer, ved man også, at man selv kan gøre noget. Så er man en del af en større fortælling, og man kan selv være en af dem der fortæller videre.

Er vores evne til fordybelse truet?

Gymnasiet er studieforberedende, men vi kan også bidrage til at de unge kan komme til at leve et liv som selvstændigt tænkende og handlende individer.

Almen dannelse handler også om adfærd, om respekt for andre, om indsigt i fælles normer og respekt for forskellighed. Almen dannelse i anvendelse er en modgift mod snæversynet egoisme. Almen dannelse kan gøre en i stand til at sætte tingene i perspektiv, til at træde et skridt tilbage og forhåbentlig se mere fordomsfrit og tolerant på verden.

Den almene dannelse er imidlertid trængt af en stærk strømning i tiden, som bedst ses i reklame- og underholdningsindustriens ungdomsdyrkelse.

Ungdommen er blevet stadig mere købestærk, og det er derfor en tendens at satse på de unges forbrug. Ser man nærmere på indholdet af den kommercielle ungdomsfiksering, vil man bemærke, at det som dyrkes er en *party-kultur*, en glitrende overflade.

Hvis man vil prøve at forstå sin samtid og gøre sig håb om at kunne skabe sig en fremtid, kommer man ikke uden om fortiden.

Det er noget vrøvl, at man ikke kan lære af historien. Man behøver ikke til evig tid at begå de samme dumheder.

Klaus Rifbjerg

I denne party-verden er alt let, og man behøver ikke at kunne læse omverden og sine medmennesker, alt er gennemsigtigt. Der er kun en flade fyldt med images og projektioner. Der er nogle modeller, nogle kopier, men der er ingen levende mennesker. Det er en verden uden historie, hvor det kun handler om at blive underholdt. Der skal være gang i den, det skal være sjovt hele tiden, livet er et party. Denne verden kan man især møde i soaps eller man kan lytte til den trivielle del af dagens musik, I'm a Barbie girl in a Barbie world! Come on Ken, let's party!

På den baggrund er det ikke så mærkeligt, hvis nogle af de unge kommer i gymnasiet med en forventning om at blive underholdt uden at skulle yde så meget. De er bl.a. blevet påvirket af denne trivielle del af reklame- og underholdningsindustrien.

Når en sådan tolkning af livet som et party bliver for dominerende, er den en stærk fjende af det arbejde, som det kræver at tilegne sig en almen dannelse, for en vigtig del af den almene dannelse er simpelthen at lære at fordybe sig.

Men for børn af en tid, hvor der er en tendens til at underholdningsindustriens party-kultur dominerer, kan undervisningen og lærerne komme til at fremstå som irritationsmomenter, som uvelkomne forstyrrelser når man nu lige havde det så sjovt. Hertil kommer at vi lever i en tid hvor skriftkulturen er i forfald, unge mennesker læser generelt ikke så meget mere, og dette kan gå ud over den billeddannende evne. De unge kan blive for vant til at billeder og erfaringer dannes for dem som fx i reklamernes verden.

Man kan sige, at læser man sjældent, danner man måske sjældent sine egne billeder, og har man svært ved at fordybe sig, fordi man ikke har lært og erfaret, at det er udbytterigt og nødvendigt, bliver man let uselvstændig og overfladisk.

Dette kan bidrage til "en brutalisering af vores samfund", som Villy Sørensen udtrykker det.

Hvis man ikke kan forstå, hvad der foregår i verden, gider man måske heller ikke at deltage i den, og så er der en risiko for at man forbliver i en uforpligtende medieverdens tilsyneladende uendelige party, hvor dybe og ægte menneskelige relationer er en by i Rusland.

Den almene dannelses nødvendighed

På Rungsted Gymnasium forsøger vi at modarbejde denne tendens til at tabe erfaringen med at danne egne erfaringer. Vi ønsker at lære eleverne at læse, at fordybe sig. Eleverne er gode til at se på billeder, de ser mange

billeder, de lever i en billedkultur, men er de også gode til selv at danne billeder?

Hvis man ikke fordyber sig, er det muligt, at det i sidste ende vil gå ud over ens muligheder for at kunne danne sig egne kvalificerede opfattelser af, hvordan verden hænger sammen. Det er derfor vigtigt at stimulere elevernes forestillingsevner.

Har man ikke en vis indsigt i de fælles erfaringer – som ligger i vores historie, sprog og kultur – isoleres man. Man kan miste fornemmelsen af, at fælles værdier er vigtige. Hvor bliver ansvar, demokrati, beskyttelse af de svage og ytringsfrihed af, hvis verden forstås som underholdning og forbrug?

Det er destruktivt for vores samfund og for os selv, hvis vi udelukkende har underholdning og forbrug som pejlemærker. Vi har brug for en almen dannelse, som kan gøre det muligt at navigere i overensstemmelse med mere dybereliggende behov for mening og sammenhæng.

Det er en vigtig del af vores almene dannelse at forstå, at vi har brug for at reflektere over, hvad vi vil med vores liv, for derved bekæmper vi ligegyldighed og tomhed.

Alment dannende læsning

Jeg har ovenfor skrevet abstrakt om, hvad almen dannelse er. Jeg vil nu konkret pege på, hvad mit hovedfag, dansk, kan bidrage med. Danskfaget er omfattende, men jeg vil i det følgende pege på, at den danske litteratur er en nøgle til den danske mentalitet og dens historie.

Vi prøver at beskæftige os med væsentlige ting, og man bliver nødt til at vælge. Det er vigtigt, at man som lærer tør pege på, hvad der er godt. Vover man ikke det, kommer man let til at sige, at alt er lige godt.

Nedenstående er en "kongerække" af forfattere, en såkaldt kanon.

Vi læser meget andet, og vi beskæftiger os med andet i dansk, fx skriftlig fremstilling, litterær analyse, massekommunikation og billedanalyse. Men mit ærinde er her at pege på nogle store forfattere, som kan bidrage til den almene dannelse.

Dette skal naturligvis ikke opfattes sådan, at nedenstående er kanonen, som alle skal fyre af.

Det er *mit* bud på de væsentligste danske forfattere, men vi skal selvfølgelig have lov til at prioritere forskelligt. Dertil kommer, at det er vigtigt at gøre sig klart, at vores ideer og forestillinger er afhængige af den tid, vi lever i, og det gælder selvfølgelig også disse betragtninger.

Jeg vil også fremhæve, at ingen tekster, i denne sammenhæng, bør læses for blot at illustrere noget, man skal læse tekster for deres *egen* værdi.

*Nils Otto Steen er
cand.mag. i dansk og
engelsk.*

Folkeviser

*Det var jomfru Sølvørlad,
hun fløj ud med den strand;
hun fandt ikke af Germand Gladensvend
uden hans højre hånd.
Så fløj han over den Rin.*

Vi læser nogle af de danske folkeviser. De er fascinerende, de er underholdende, især trylleviserne. Selvom viserne hører hjemme i et bestemt miljø, giver de et indblik i den tids mentalitet. Vi får et blik ind i en verden uden individer, hvor slægten er afgørende for opretholdelsen af livet, en verden før ungdomsfasen fandtes, du var barn og så blev du voksen. En verden hvor kærlighed kunne være en farlig trussel mod slægten. En verden hvor naturen var den store fjende, som man kæmpede imod for at overleve. En verden hvor kristendommen endnu ikke var dominerende som omverdensfortolkning, en verden hvor vi bl.a. er nødt til at kende til den nordiske mytologi for at kunne orientere os.

Thomas Kingo

*Saa far da, far vel.
Du skalt nu ey lenger bedrage min Siæl,
Bedragelig Verden, jeg takker dig af,
Og synker dig ned i Forglemmelsens Grav,
Jeg lengis at bøde min Sorrig og Nød
I Abrahams Skiød, I Abrahams Skiød.*

Det næste nedslag er i Kingos (1634-1703) salmer, hvor Gud og den ene-vældige konge *illumineres*. Kingos salmer er barokke; de er pompøse og spidsfindige. De er imponerende.

Vi er i en centraliseret verden med et fast gudgivent hierarki, kristendommen er slået igennem som dominerende omverdensfortolkning. Verden er delt i et henede og deroppe.

Thomas Kingo

Ludvig Holberg

De potuanske Fyrsters Magt er uindskrænket, og dog er deres Regiering mere faderlig end stræng. Thi da de udøve Retfærdigheden efter Grundsætninger, og ikke blot efter Løve, vide de altid at forene Herredom og Frihed med hinanden, to Ting som ellers saa let skilles ad.

I oplysningstidens Danmark står Holberg (1654-1754) som et lysende eksempel på *fornuftens* indtog. Her er avancerede betragtninger om, hvordan samfundet bør indrettes, og Gud er ikke længere en instans, som blander sig i det jordiske liv. Vi kan iagttage, hvordan idealet for styringen af det danske samfund nu er den *oplyste* enevælde, og vi kan more os over Holbergs stadigt aktuelle latterliggørelse af de ufornuftige.

Ludvig Holberg

Hans Adolph Brorson

*Den yndigste Rose er funden
Blant stiveste Torne oprunden,
Vor Jesus den deyligste Pøde
Blant syndige Mennsker grode.*

I Brorsons (1694-1764) salmer er skaberguden, som vi stiftede bekendtskab med hos Holberg, afløst af den menneskelige Jesus Kristus, som Brorson og de øvrige pietister har et inderligt og *personligt* forhold til. Hos Brorson er livet en forberedelse eller prøvelse, før det egentlige liv efter døden kan begynde. Man kan sikre sig del i dette evige liv ved at omvende sig til et hengivent forhold til Jesus. Stilistisk er Brorson en elegant rokokodigter, men hans tunge emne er langt fra rokokoens ellers lette livsholdning.

Hans Adolph Brorson

Johannes Ewald

*O Verdeners Fader! –
Saa sang jeg – Du Stærke! – Du Viise! –
Gud! – som Myriader,
Som Himlenes Vældige Priise! –
See Støvet kan bære.
Din Rigdom, Din Ære,
Din Godhed, o Fader! - saa sang jeg – og Fryd
Brød Læbernes bævende Lyd. -*

Johannes Ewald

Hos den præromantiske Ewald (1743-1781) ser vi, at det skabende, følsomme og *inspirerede* menneske er ideal og centrum.

Ewald bor i sin største kunstneriske periode på Rungsted Kro, hvor han med digtet Rungsteds Lyksaligheder (1775) introducerer den borgerlige naturopfattelse i Danmark. Naturen er ikke længere primært Guds aftryk, den er til for at mennesket kan rekreere sig og blive inspireret. Ewald lægger vægt på at mennesket er skabt i Guds billede og derfor også besidder *guddommelige* evner.

Se, Støvet kan bære!

Adam Oehlenschläger

Adam Oehlenschläger

*For de sieldne Faae
Som vor Gave forstaae,
Som ei Jordlænker binde,
Men hviis Siele sig hæve
Til det Eviges Tinde,
Som ane det det Høie
I Naturens Øie.*

Den romantiske tid, som Ewald indvarsler, ser vi gennem den unge Oehlenschlägers (1779-1850) digtning. Vi ser, hvordan følelseslivet bliver afgørende, og vi stifter bekendtskab med drømmen om harmoni og gensjning af den tabte guldalder, som romantikerne mente gemte sig i den danske fortid.

Oehlenschläger tror, at kunstnergeniet ved hjælp af sin intuition kan ane den store sammenhængende guddommelige idé bag det hele.

A.W. Schack Staffeldt

A.W. Schack Staffeldt

*Dog blev fra nu for Tanke og Trang
Jorden et Fængsel;
Vel lindrer ved Anelse, Drøm og Sang
Hjertet sin Længsel,
Dog brænder mig Kysset, jeg kiender ej Fred
Førend jeg drager Himlene ned.*

Vi læser videre i romantikken og ser på Staffeldts (1769-1826) *splittede* univers. Her kan man se en aftegning af det moderne menneskes splittelse. Staffeldt ser verden som dualistisk, som spaltet i en jordisk og en

himmelsk verden, som *ikke* kan forenes. Staffeldt tilslutter sig Platons idé om fænomenverdenen og idéverdenen. Ideernes verden er ikke længere tilgængelig for menneskene, kun i glimt kan den geniale digter ane den tabte verden.

N. F. S. Grundtvig

*At sige Verden ret Farvel,
I Livets Gry og Livets Kvæld
Er lige tungt at nemme,
Det lærdes aldrig her paa Jord,
Var, Jesus, ei du i dit Ord
Hos os, som du er hjemme!*

Hos Grundtvig (1783-1872) stifter vi bekendtskab med glæden ved det jævne jordiske liv og tanker om at reformere folkeoplysningen. Grundtvig introducerer det levende ord, han ønsker en skole for livet i stedet for datidens skole, som han kaldte skolen for døden. Grundtvig kender vi fra hans fædrelandssange og højskoletanker, men vi kender ham også for hans salmer, der ikke, som Kingos og Brorsons, bygger på henholdsvis synd og nåde, men derimod på *håb* om opstandelse. Det er en helt anderledes mild kristendom, som forkyndes her.

N.F.S. Grundtvig

B. S. Ingemann

*Lystes Engel gaær med Glands,
Gjennem Himmelporte.
For Guds Engels Straalekrands
Flygter alle Nattens Skygger sorte.*

Ingemann (1789-1862) er med rette mest kendt for sine naturlyriske salmer – morgen- og aftensangene, hvor vi fx finder I Østen stiger Solen op. Ingemann ser tilværelsen som en kamp mellem det gode og det onde. Lystets Engel er så stærk kost, at den fik den hårdkogte unge Dan Turell til at besvime af bevægelse under morgensangen på Bakkegårdsskolen i Vangede. Dan måtte bæres ind i klasseværelset, og først efter nogle minutter vågnede han mumlende om Lystets Engel.

B.S. Ingemann

Steen Steensen Blicher

Steen Steensen Blicher

Er ikke al vor Kundskab herveden stykkevis? Er ikke al vor Viden dunkel?

Vi vender os til Blichers (1782-1848) poetiske, realistiske og tragiske noveller, hvor vi bl.a. studerer den upålidelige fortæller i *Sildig Opvaagen*. I Blichers bedste noveller brydes en tilsyneladende idyl ofte ved en afsløring af den *kaotiske* virkelighed. Blicher trækker ved hjælp af en jefortæller læserens opmærksomhed væk fra de konkrete begivenheder og hen til fortællerens subjektive forståelse af, hvad der sker. Dette fører til at læseren tvinges til at reflektere over, hvad der egentlig foregår.

Hos Blicher ligger det særligt tragiske i umuligheden af at opnå klar indsigt.

H.C. Andersen

H. C. Andersen

Thi seer De, mine Herskaber, Keiseren fremfor Alle! hos den virkelige Nattergal kan man aldrig beregne, hvad der vil komme, men hos Kunstfuglen er Alt bestemt! saaledes bliver det og ikke anderledes! man kan gjøre Rede for det, man kan sprætte den op og vise den menneskelige Tænkning, hvorledes Valserne ligge, hvorledes de gaae, og hvordan det ene følger det andet!

H.C. Andersen (1805-75) studerer vi nærmere, så eleverne får åbnet øjnene for denne geniale poetiske realist. H.C. Andersens eventyr er dybt originale, og som regel finder vi en ironisk spænding mellem stilens appel til børn og de fortolkningsmuligheder, der åbner sig for det voksne menneske. Det er disse fortolkningsmuligheder, vi arbejder med i gymnasiet.

Søren Kierkegaard

Søren Kierkegaard

Valget selv er afgjørende for Personlighedens Indhold; ved Valget synker den ned i det Valgte, og naar den ikke vælger, henvisner den i Tæring. Et Øieblik er det saa, et Øieblik kan det synes saa, at det, der skal vælges mellem, ligger udenfor den Vælgende; han staar i intet Forhold dertil, han kan bevare sig i Indifferents ligoever derfor. Dette er Overveielsens Øjeblik.

Søren Kierkegaard (1813-55) er vores store filosof og fader til den eksistentiale tænkning. Vi studerer stadierne; det æstetiske, det etiske og det religiøse stadium og forsøger med dele af Begrebet Angest og Enten-Eller at forstå eksistentialem i den Kierkegaardske udformning.

Her åbnes øjne ind til en ny verden af tænkning: Det er også et valg ikke at vælge. Angst er en reaktion på mulighedernes uendelighed og peger derfor på noget væsentligt og *positivt*.

J.P. Jacobsen

De Menneskelæber, som aandede denne Luft, var søulmende og friske, den Barm, den højnede, var ung og spæd. Barmen var spæd og Foden var spæd, Midjen smal, Væksten slank, og der var en vis mager Styrke i den hele Skikkelse. Frodigt var kun det stærke, dunkeltgyldne Haar, der halvt var bundet og halvt hang løst; for den lille, mørkeblaa Flojlshue var gleden af og hang om Halsen i sine knyttede Hagebaand ned på ryggen som en lille Munkehætte. Ellers var der intet klosteragtigt ved Dragten.

Nu til reaktionen imod den romantiske bølge, naturalismen, det moderne gennembrud, hvor oplysningstidens fornuft genrejses i moderne videnskabelig og antireligiøs udgave.

Vi udvælger ofte denne periode til en grundigere periodelæsning, under alle omstændigheder skal vi se på tre af de store i dansk litteratur. Vi begynder med naturalisten J.P. Jacobsen (1847-85). Her er menneskesynet inspireret af naturvidenskaben og især Darwin, som Jacobsen oversatte. Jacobsens personer karakteriseres *indirekte*, de er underkastet naturens love, og de har et driftsliv.

Jacobsen skriver djævelsk godt.

J.P. Jacobsen

Herman Bang

Kammerherren, hendes Fader, holder sig rank. Penselen har forsøgt at skjule Ansigtets Rynker, den sorte Moustache er blank.

– Dejlign! – Yndign! – Sød!

Som en Brusen har Mængdens Hvvisken ledsaget hendes Gang. Nu er hun naaet op i Koret, og Orgelet overdøver de Hvviskendes Stemmer, de Gaaendes Fodtrin, Larmen af Dørene, de summende Rygter.

– Kammerherren sidder daarligt i det. – Ja, naturligvis. Tror De ellers, at den aristokratiske Familie vilde ønske saadan en Mesalliance.

Impressionisten Bang (1857-1912) rendyrker en særlig fortællestil inspireret af teatrets brug af replikker og scenskift. Bang skriver ofte om de *stille eksistenser*. Han ser en modsætning mellem driften og økonomien, som styrer verden, og kærlighedsdrømmen, som repræsenterer de egentlige menneskelige værdier.

Herman Bang

Henrik Pontoppidan

Henrik Pontoppidan

Med alt vort danske Fantasteri stikker der dog i os en grundfæstet Forkærlighed for det tilvante og prøvede. Hvor hidsigt vi end i vore unge Dage kan storme frem mod det overordentlige og eventyrlige ... i det Øjeblik, Vidunderlandet virkelig aabner sine Porte for os og Kongedatteren vinker til os fra Altanen, faar vi Anfægtelser og kigger tilbage efter Kakkeløvnskrogen.

Hos Pontoppidan (1857-1943) koncentrerer vi os om den midterste del af forfatterskabet, hvor han er optaget af psykologiske problemstillinger, fx. læser vi uddrag af *Lykke-Per* (1898-1904), hvor Pontoppidan udforsker, hvordan man bliver *bevidst* om sig selv og derved kan vinde en form for frihed.

Sophus Claussen

Sophus Claussen

*Alle Atomer i Verden forlanger at sættes i Frihed,
Alle Nationer vil strides og alle Forbundne vil skilles.
Jeg, et Atom under Solen, jeg anraaber Lande og Bølger.
Træer og Sten og Metaller, Dyr og Fugle som aander,
Strømmen i Havenes Dyb og Ilden i Bjergenes Indre:
Dersom vor Stjerne kan frelses, da lad os ej volde den Skade.*

Vi læser Sophus Claussen (1865-1931), der gør oprør imod naturalismen, som han anser for fantasiløs. Claussens symbolistiske digtning er mere end blot beskrivende og fortolkende, den er også foregribende, *profetisk*? Claussen levede for at skrive, og for at blive inspireret tilsidesatte han gerne alt andet, for ham var Kunsten livet.

Johs. V. Jensen

Johs. V. Jensen

*Fat dig ogsaa du, Uforsonlige!
Vil du aldrig glemme at man lovede dig Eevigheden?
Forholder du Jorden din arme Taknemlighed?
Hvad vil du da med dit Elskerherte?*

Johannes V. Jensen (1873-1950) tager udgangspunkt i naturvidenskaben, men hans ungdomsforfatterskab er præget af en følelsespræget længsel. Han søger det *oprindelige*. Han ser mennesket i et biologisk perspektiv. Rent kunstnerisk er det i ungdomsforfatterskabets uafklarede længsel og

splittelse, vi finder de største kvaliteter. I sommeren 1999 valgtes Kongens Fald til århundredets roman. Det er en bog, man ikke kan komme uden om.

Karen Blixen

De kom forbi Rungsted, hvor hun som lille havde tjent i den gamle Kro med Teglstenstaget nær Vejen. Herfra og ind til København var Vejen bedre. Her havde den store Digter Ewald, Nordens Svane, syg og fattig, boet sine sidste Leveaar. Nedbrudt, uforstået, svag og elendig, skuffet i sin Kærlighed til Arendse, udstraalede han endnu en mageløs Livskraft, en Glans, som havde fortryllet den lille Pige. Ti Aar gammel havde Hanne haft Sans for den Magnetisme, som Livets store Magter besad, skønt hun ikke kendte disse Magters Navn. Hun var lykkelig, naar hun var hos ham.

Karen Blixens (1885-1962) hovedværk er nok debuten *Syv fantastiske Fortællinger* (1935), hvor hun udfolder sin særlige antinaturalistiske fortællestil. Blixens hovedtema er det eksistentielle valg, som baserer sig på ens skæbne, forstået som ens muligheder. Ifølge Blixen er det en synd ikke at elske sin skæbne, ikke at udnytte sine muligheder.

Blixens forfatterskab kredser omkring analyser af muligheder og valg, og det er en af hendes pointer, at langt mere er muligt end vi forestiller os. Det er befriende læsning.

Karen Blixen

Tom Kristensen

*Er en Fribytter ikke en Skaber
Der kæntrer med sjæleblank Ro
for atter at støbe sig Syner
med lysere, farverig Tro,
for atter med voldsomme Hænder
af skabende Evner krummet
at slynge sin indre Verden
med dens Flammehjul ud i Rummet?*

Hos Tom Kristensen (1893-1974) kan vi studere den nære sansningskunst. Den unge Kristensen var en voldsom ekspressionistisk anarkist, der dyrkede kunsten. Tom Kristensens mellemkrigsdigtning, hvor han gør sig til talsmand for den tabte generation, er inspirerende og skræmmende læsning.

Tom Kristensen

Hans Kirk

Hans Kirk

Umærkeligt steg Præstens Stemme. Han talte nu om Menneskenaturens Svig og Ondskab. Det var en Snaps, der bed. Kvinderne sad med nedslagne Øjne og følte en Gysen, da han tog fat paa Ultugten. Hver hemmelig Drift, hver skjult og ublu Længsel i Sjælens Dyb vidste Præsten Besked om. Han stillede skikkelige Folk op foran et Spejl, hvor de saa sig selv i hæslig forvrænget Skikkelse, og Djævelen stod bagved og lo. Med Tordenrøst remsede han op: Drikkeri, Dans, Kortspil, Gudsfornægtelse, Hor og – han hævede sine knyttede Næver som for at slaa Prækestolen i Splinter, men i Stedet for et Brøl, hvæskede han: Helvede.

Vi læser Hans Kirk (1898-1962) og ser, hvordan han kan solidarisere og engagere sig, uden at det går ud over det kunstneriske niveau. Kirk, der er marxist, peger på sammenhængen mellem levevilkår og bevidsthedsliv, og hans debutroman *Fiskerne* (1928) er en utroligt spændende bog. Den er den bedste og den første socialrealistiske kollektivroman i dansk litteratur.

Jacob Paludan

Jacob Paludan

Jørgen glemte hurtigt sin Misstemning og søgte at samle Selskabet om en højere Tanke: "De har sikkert alle gjort den lagttagelse," begyndte han docerende, med selvironisk hævet Pegefinger, "at gamle Dage synes bedst. De politisk konservative benytter sig snedigt af denne Fornemmelse, men blæse med det, jeg vil ikke gaa i Bredden. Ser I, naar noget er uigenkaldeligt, uopretteligt forbi, saa faar det en Skønhed, der kan gøre En Skør."

Paludan (1896-1975) har om nogen beskrevet den danske mentalitet. I hovedværket *Jørgen Stein* (1932-33) peger han på det moderne samfunds materialisme og rodløshed som ødelæggende for den enkeltes udvikling. Hovedpersonen Jørgen Stein inkarnerer den vege danske helt og er eksponent for generationen, hvis ungdom faldt sammen med første verdenskrig, og som Paludan henviser til som "årgangen der snublede i starten".

Martin A. Hansen

Farvel Natanael. Jeg ser dig nødigt gaa. Jeg har indtil nu ladet rolig, nogenledes, som gik det bedre. Og det gør det vel. Man er ikke mere en Person paa Besog, men en Mand paa sin Plads. Mig skal du ikke beklage, Natanael. Gaar du bort og siger Stakkels! da har du ikke forstaaet mig. Det er som det maa være. Men det dejlige Foraar kan gøre ondt. Stundom naar jeg fra min Stue ser over mod det Sted som Granerne før hindrede mig i at se, da synes der mig kun to Uldtøje: Enten at gaa derover og tage hvad nogen vil kalde min Ret. Eller drikke mig fra Vid og Sans. Jeg gør ingen af delene. Ingen af Delene.

Martin A. Hansen (1909-55) ser også en modstilling mellem en gammel traditionspræget verden og en moderne nutid, men for ham er der ikke nogen løsning, hvilket bedst iagttages i den spændende og interessante roman *Løgneren* (1950), hvor ansvarlighed er hovedtemaet. *Løgneren* er en roman, man enten elsker eller hader.

Martin A. Hansen

Klaus Rifbjerg

Jeg måtte tale med Mira. Nu måtte det være forbi. Jeg kan ikke leve på den måde. Et ordnet liv kræver orden, mere orden. Rettede mig foran spejlet og mærkede baghovedets klumpagtige tyngde. Det gælder om at holde spøgelserne på afstand. Afstand. Fjøllet ord. Der er ingen spøgelser, hvis man ikke tror på dem, og det gør jeg ikke.

Vi læser Rifbjerg (1931) både som lyriker og som novelle- og romanforfatter. Rifbjerg er suveræn, når han beskæftiger sig med sit hovedtema, modningsprocessen. Rifbjerg skriver med en fantastisk sanselighed. Han sætter virkelig gang i hjernebiografen!

Klaus Rifbjerg

Peter Seeberg

Skønt vi ikke var ganske sikre på, hvor vi havde stået henne, eller hvorledes Gravens havde peget, eller hvilken hånd han havde peget med, blev vi enige om at kaste hullet til og grave et nyt hul.

Seeberg (1925-1999) er måske nok modernist, han afdækker uvirkelighedsforholdene, men midt i absurditeten fastholder han et eksistentielistisk perspektiv.

Hos Seeberg er kommunikationsproblemet et fundamentalt eksistentielt problem.

Peter Seeberg

Villy Sørensen

Villy Sørensen

Det forlyder fra mange dele af landet at gule tigre med sorte striber har sneget sig ind i fredelige borgeres huse for med forkærlighed at holde sig skjult i kældre eller forrådskamre. Alle står totalt uforstående over for denne truende udvidelse af landets solide dyrebestand, så meget mere som selve direktøren for zoologisk have udtaler til pressens radioavis at ikke en eneste levende tiger er undsluppet fra haven i mands minde.

Villy Sørensen (1929), Danmarks Kafka, skaber med sine Sære og Ufarlige historier en moderne eventyrform, hvor vi stifter bekendtskab med modernitetens fremmedgørelse. Sørensen giver os virkelig noget at tænke over. Her kan vi ikke undvige de eksistentielle spørgsmål.

Inger Christensen

Inger Christensen

efteråret findes; eftersmagen og eftertanken findes; og enrummet findes; englene, enkerne og elsdyret findes; enkelthederne findes, erindringen, erindringens lys; og efterlyset findes, egetræet og elmetræet findes, og enebærbusken, ensheden, ensomheden findes, og edderfuglen og edderkoppen findes. Og eddiken findes, og eftertiden, eftertiden.

Inger Christensen (1935) bruger i stram form det digteriske sprog som redskab for *fantasi*en. Hun har skrevet systemdigtningens hovedværk, *Det* (1969), *Alfabet* (1981) og *Sommerfugledalen* (1991), som er en klassisk sonetkreds. Her er form og indhold ét!

Svend Åge Madsen

Svend Åge Madsen

Han nåede til den opfattelse, at ligesom hans verden bekransedes af alle hans muligheder, alle hans fiktive verdner, således måtte der i en ring deromkring befinde sig alle hans helte og heltinders verdner, de skildringer som de kunne lade deres tanker vandre omkring i. Herfra stammede de svage, ufortolkelige lyde som han en sjælden gang kunne opfange. Men bortset herfra var disse drømmerriger utilgængeligt land for ham. Således så han sin egen verden omgivet af ring efter ring af stadig mere fjerne, mere uvirkelige universer, kugleskal på kugleskal af fiktioners fiktioner. Efterhånden nåede han endda til den opfattelse at hele det-

te kosmos på en besynderlig måde voksede ind i sig selv, sådan at også han, hans liv og rum, var en historie i en anden verden.

Svend Åge Madsen (1939) genføder den eksistentielle fortælling og indfører den narrative psykologi i dansk prosa. Fortællerne i hans bøger bliver til igennem deres fortællinger, det er fiktions- og identitetsproblematikken han arbejder med.

Madsen fortæller så det svimler.

Søren Ulrik Thomsen

*Jeg vågner og konstaterer i spejlet,
at jeg ikke er født i går.
Det gælder om at vinde tid,
så man kan tåle at miste alt det, man skal.
At ofre en time om dagen
på at gøre et-eller-andet efter alle kunstens regler:
Stryge en skjorte. Lære et knaldhårdt vers udenad.
Hvad er vel mere ynkeligt end de evige opbrud?
Som om vi ikke er brudt op een gang for alle.
Jeg bilder mig ind hver morgen at komme til verden,
fordi dén hver dag er som født på ny.
Til gengæld drømmer træerne vel næppe om mig,
som jeg om dem.*

Søren Ulrik Thomsen (1956) er en digter, som skriver fortættet om kroppen og døden. Han er meget præcis og formbevidst. Han skriver klassisk poesi. Han skriver med stor distance, og mærkeligt nok fører det til, at man mærker et fantastisk nærvær.

Christina Hesselholdt

*Marlon sidder bag skrivebordet i værelset med plancherne og spekulerer over, hvad organerne hver især ligner. Den ligner, tænker han om leveren, en blodpude til at lade sine baller synke ned i. Hjertet, hvad ligner det, måske en knyttet hånd. Eller tænker jeg sådan, fordi man, når man vil efterligne dets pumpen, knytter og åbner og knytter hånden – og lader sine spredte fingre være blodet, der springer; eller er det kun noget, jeg gør.
Han rækker ud efter kalenderen og skriver: "Hvis hun er kompliceret, så er jeg det også".*

Søren Ulrik Thomsen

Christina Hesselholdt

Christina Hesselholdt (1962) skriver punktromaner. Hun skriver kort og stramt om mødet med det andet menneske. Hesselholdt er både fotografisk præcis og lyrisk, hun skriver poetisk om, at virkeligheden er en både svær og sær størrelse.

Kirsten Hammann

Kirsten Hammann

*Mest af alt: Jeg er et menneske
alle kan se det
jeg kan rejse mig
og sige tak for i aften
og på gensyn
og hvor har det været hyggeligt
det er helt normalt
og selvfølgelig skal jeg sove
ikke på gaden med mine hunde
bagfra og i munden
men i min seng
i mit sæbepulver og tørstige bomuld
på ryggen
og som et barn
det er noget jeg har arvet
ligesom udseendet
vi er nødt til at ligne hinanden.*

Solvej Balle

Kirsten Hammann (1965) debuterede med den vrede digtsamling Mellem tænderne (1991) og fortsatte med romanerne Vera Vinkelvir (1993) og Bannister (1997), hvor hun forfølger sit tema, misforholdet mellem krop og ånd. Et godt digt skal opfattes med kroppen, det skal virke direkte. Hun gider ikke alt det med at analysere, siger hun.

Solvej Balle

Ingen, der trådte ind i dette rum, ville mødes af et skræmmende syn. De ville få øje på et legeme mellem værelsets detaljer, og skønt nogen måske ville hævde at have fundet et afdødt menneske, ville de sige det uden rædsel i stemmen. Enhver ville vide, at brugte de ordet menneske om genstanden ved rummets ene væg, var det et udtryk for manglende præcision, en vane, en mangel på sproglig nøjagtighed. I rummet med det åbne vindue mod vinteren, befandt der sig nogle gen-

stande af forskellig størrelse, farve og form, og kulden, der strømmede ind ad vinduet, var for længst begyndt at udjævne temperaturforskellen mellem rummets ting.

Solvej Balle (1962) er en skarp og præcis iagttager. Hun borer dybt i tilværelsens store spørgsmål.

Hvor kommer *tingene* fra? Hvordan er livet skruet sammen? Hos Balle finder vi en kølig og klinisk stemning, som gør det muligt at undersøge sammenhænge. Vi er i fordybelsens og den store distances rum.

Måske - Mulighederne er der

Ovenstående overblik tjener som eksempel på, hvad der, efter min mening, kan bidrage til at skabe større sammenhæng og indsigt.

Nedslagene tjener som appetitvækkere for eleverne.

Måske støder de senere på nogle af disse forfattere?

Måske ser de noget interessant barok arkitektur og kommer til at tænke på Kingo?

Måske kommer de i tanker om Holberg, når de kommer til at grine ad noget ufornuftigt?

Måske kommer de en gang imellem til at tænke på, at de romantiske forfattere slet ikke var så tossede?

Måske dukker Kierkegaard frem i bevidstheden, når livet er svært, og der skal vælges?

Måske husker de naturalisternes diskussioner om arv og miljø?

Måske siger modernisternes analyser af fremmedgørelsen i det moderne liv dem pludselig noget?

Måske husker de Svend Åge Madsens historier, og kommer til at tænke over, om de selv fortæller deres liv?

Det er alt sammen kun *måske!*

Mulighederne er der. Men når der så samtidig dukker viden og indsigt op fra elevernes øvrige gymnasiefag, så *kan* det ikke gå galt. Så tror jeg på mulighederne for overblik, indsigt og ikke mindst en større *glæde* ved livet!

Hele personalet på det nye gulv i fællesrummet ved skolestarten i august 2000.

Efterord

Fortid, nutid, fremtid. Skolens første 100 år fejrer vi lørdag den 2. september 2000 hvor også dette skrift udkommer.

Desværre har vi ikke en kantate til lejligheden. Men ellers bliver jubilæet markeret på en måde som vi tror grundlæggeren, Einar Skovgaard-Petersen, ville have nikket anerkendende til. Vi har inviteret Egnens Embedsmænd og øvrige Honoratiores, og Undervisningsministeren holder tale. Undervisningsinspektionen for de lærde Skoler, nu Uddannelsesstyrelsens kontor for de almengymnasiale uddannelser, vil selvfølgelig være repræsenteret. Og jeg har tilladt mig at indbyde enkelte blandt Slægt og Venner.

Med jubilæumsskriftet har vi villet vise hvor glade vi er for vores skole. Vi er stolte af dens lange historie og den betydning den har haft i mange, også mange mere anonyme, menneskers liv. Her har vi selvfølgelig fået særligt kendte personligheder i det danske samfund til at skrive deres skoleerindringer. Men nu kunne vi jo passende åbne vores hjemmeside – www.rungsted-gym.dk – for alle der har lyst til at fortælle *deres* erindringer. Så får min efterfølger også lidt at se til.

Det gør han eller hun nu under alle omstændigheder. Rungsted Gymnasium er en både akademisk og kreativ skole. Det er den fortsat i det nye århundrede. At være rektor for en sådan skole er den største lykke her i livet.

Det er *vores* skole – og nu giver vi den videre til det nye århundredes lærere og elever.

A handwritten signature in black ink, reading "Leo Bæverfjord". The signature is written in a cursive style with a long, sweeping tail on the final letter.

Illustrationer

Ud over de i teksten nævnte har følgende bidraget med billeder og tegninger

Des Asmussen har tegnet skolens nye bygninger i 1990.

Per Søgård Rasmussen, cand.mag. i dansk, fransk og filmvidenskab, ansat på Rungsted Gymnasium 1979, står for følgende fotos/fotocollager: siderne 21 · 27 · 67 · 68 · 72 · 92 · 102 · 108 · 115 · 123 · 124 · 128 · 130 · 131 · 134 · 135 · 154 · 156 · 157 · 158 · 159 · 161 · 163 · 166 · 169.

Ditlev Dæhnfeldt, viceinspektør på Rungsted private Realskole og student fra Rungsted Statskole 1970, har fotograferet busten af Skovgaard-Petersen i juledragt side 23.

Leo Bresson har fotograferet Vibeke Funch på samme side. Desværre kunne hun trods sin åndsfriskhed i øvrigt ikke huske ret meget fra sin skoletid.

Michael Christensen, student fra 1976, har fotograferet Henrik Stevns Hansen side 35.

Martin Roll, student fra 1985, har fotograferet Thorkild Bjørnvig på rektors kontor side 47.

Hans Krøyer, cand.scient. i idræt og geografi, ansat 1976 på Rungsted Gymnasium, har fotograferet kollegerne på Vallekilde Højskole side 48.

Steen Jacobsen har fotograferet side 54 til Berlingske Tidende 1991.

Klaus Godtfredsen har fotograferet side 90 til Jyllands-Posten 1980.

Niels Chr. Nielsen, student fra 1950, har fotograferet Carl Bengtsson med flere side 36 og Mogens Reimann side 98.

Karsten Bundgaard har fotograferet Jytte Hilden side 127.

Jan Dupont har fotograferet hele personalet side 188.

Forsideflap: Per Søgård Rasmussen forår 2000.

Bagsideflap: Bente Sørensen sommer 1990.

Bente Sørensen blev ansat i 1971 som skolesekretær på Rungsted Gymnasium. Hun er nu fuldmægtig og medlem af teamledelsen.

Tak til **Det Kongelige Biblioteks Billedafdeling** for udlån af fotos af de fem rektorer og de danske forfattere.

Skovgaard-Petersen er fotograferet af Laurberg.
Bohn, Boisen og Grange af Elfelt, og Bresson af Jørgen Tauson.

Tak til **Hørsholm Egns Museum** for udlån af fotos fra skolens første år.

Og tak til alle som har bidraget med artikler, fotos og tegninger.

Hvem styrer egentlig skuden?

Pedellen eller rektor?

*Uffe Andersen og Leo Bresson
om bord på pedellens båd.*

Sådan kan en statschokrelator fak-
tisk se ud.

